

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van het Bestuur.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. J. VAN RIEL, Militair Apotheker te Amsterdam
Dr. W. RUTGERS VAN DER LOEFF, Arts te Amsterdam. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg
A. J. WIJNNE, Gemeente-Apotheker te Rotterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden 667.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Alle stukken, voor het Maandblad bestemd, te zenden aan den Secretaris-Penningmeester A. J. WIJNNE te Rotterdam, bij wien tevens het adres voor de ADMINISTRATIE is.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en spécialités worden gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post per jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1-6 regels „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan het Algemeen Advertentie-Bureau BLUSSÉ & COMP. te Dordrecht en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD:

Hoofdartikel: Het nut van ons Maandblad.

Berichten: Mr. A. Lind, Voorzitter der Vereeniging. — Publicatie van den Gezondheidsraad te Karlsruhe over Johanniss thee. — Lezing over kwakzalverij. — Uit den ouden tijd. — Hoe „Kurpfuscher“ hun opleiding kunnen krijgen. — Kwakzalvers en geslachtsziekten.

Mededeelingen van verschillende aard: Het gevaar van kwakzalversbehandeling — Schiffmann's middel tegen asthma . . . en falsoen. — Laatste echo van het Vaticaan. — Blankine. — Hoe portretten voor advertenties worden verkregen. — Verantwoordelijkheid der nieuwsbladen voor hun advertenties. — Regeling omtrent den handel in spécialité's en geheimmiddelen in Hongarije. — Een punt dicht — niet voor Duitschland alleen.

Ingezonden: Over kwakzalversadvertenties in dagbladen.

Boekbespreking: Dr. H. Pinkhof, Hygiënische Vlagschriften N°. 7 — Prof. Goye, De Adenoïde Vegetaties. — Th. A. Quanjier, Het Nieuws. — Dr. G. W. Bruinsma, De Levensverzekeringmaatschappijen op den goeden weg.

Correspondentie.

Het nut van ons Maandblad.

Zooals wij reeds in enkele woorden in ons vorig n^o. konden melden, heeft Dr. VITUS BRUINSMA in de *Bildtsche Courant* een artikel gewijd aan het nut onzer Vereeniging en vooral aan dat van het Maandblad. Dit artikel is, zooals van den schrijver te verwachten was, zóó belangrijk, dat wij aan een voornaam deel daarvan de eerste plaats in ons blad inruimen.

Aanleiding tot dit schrijven vindt Dr. B. in de door het Bestuur der Vereeniging aan enkele personen gestelde vragen om hun gevoelen te vernemen, omtrent de wijze van werken der Vereeniging, vragen, die onze lezers in het Maandblad van November 1903, met de beknopte antwoorden, kunnen vinden.

Dr. B. zegt nu:

„Wij behoeven de ingekomen antwoorden hier niet te bespreken, want behoudens enkele nuttige wenken op ondergeschikte punten, bevatten ze toch allen een goedkeuring van het voornaamste middel, waarmee de Vereeniging den strijd tegen de kwakzalverij voert. Dit middel is: publiciteit.

„De Vereeniging publiceert in haar Maandblad al wat haar van de samenstelling der kwakzalversmiddelen en van den leugen en het bedrog der kwakzalvers bekend is. Dat maandblad wordt niet alleen geregeld aan de leden verzonden, maar er worden vele duizenden exemplaren gratis van verspreid. Aan alle couranten zendt het bestuur het blad, in de hoop, dat zij er wat uit zullen overnemen. Alle koffiehuisen, leeszaalen en dergelijke inrichtingen kunnen het gratis ontvangen, als zij het op de leestafel ter lezing willen leggen. Ook de leden der Vereeniging kunnen in hun kring de nuttige waarschuwingen verspreiden, die in het Maandblad zijn opgenomen, want ieder lid kan elke maand 10 exemplaren gratis ontvangen, waarmee hij kan doen wat hij goed acht. Bovendien kunnen zij die geen lid der Vereeniging zijn en toch er iets voor over hebben, om geregeld van de waar-

schuwingen kennis te krijgen, zich voor f 1.25 per jaar op het Maandblad abonneeren.

„Men zou zeggen, dat dit laatste eigenlijk wel door ieder mocht gedaan worden, die geregeld de gewone couranten leest, want het Maandblad vormt een tegenwicht (of tegengift) tegen de daarin voorkomende advertenties en reclames van kwakzalversmiddelen. Het blad tracht in dit opzicht steeds zoo actueel mogelijk te zijn en geeft vooral juist onthullingen over die zwendelarijen, waarvoor op 't oogenblik het meest in de couranten reclame wordt gemaakt.

„Zoo bevat het thans verschenen Novembernummer van het Maandblad uitvoerige onthullingen over de Amerikaanse kwakzalvers, die zich James W. Kidd, Prof. Hoff, Dr. C. Sargent of State Medical Institute noemen en die onze couranten met hun lange advertenties tegenwoordig ontsieren.

„En zoo als in dit nummer tegen de Amerikanen, waarschuwt het maandblad in andere nummers tegen Deutsche, Zwitsersche, Fransche, Engelsche en Nederlandsche kwakzalvers, De schandelijke leugens der Pinkpillen (gewone ijzerpillen), de zwendelarij der Zwitsersche pillen (aloë, dus een sterk purgeermiddel) de bespottelijke Abdijstroop, de gevaarlijke Haarlemmerolie, de als levenselixer uitgekreten Scott's emulsion, de dol dwaze Pastilles Géraudel, de nog ergerlijker Teercapsules en tal van andere moderne of minder moderne krantenmiddeltjes worden in het Maandblad behandeld. En wie een middeltje in een krant geadverteerd ziet en daar iets van wil weten, hij heeft maar aan den Secretaris der Vereeniging te schrijven en hij krijgt in het volgende Maandblad, of anders zoo spoedig het kan, antwoord op zijn vragen.

„Die secretaris is de heer A. J. WIJNNE, gemeente apotheker te Rotterdam. Aan dit adres kan men zich ook abonneeren op het blad, of zich aanmelden als lid der Vereeniging, voor een contributie van f 3 per jaar. Wie dit doet, helpt mee aan de bestrijding van een groot kwaad en steunt een Vereeniging, die vooral nu steun en daardoor vernieuwd zelfvertrouwen dringend noodig heeft.

„Wij kunnen ons wel begrijpen, dat het bestuur eens een oogenblik gewanhoopt heeft aan het goed succes van den arbeid der Vereeniging, maar duurzaam mag die stemming niet zijn. Want de Vereeniging is op den goeden weg en doet zeker veel nut, alleen: hiervan blijkt in het openbaar niet veel. De bloei der kwakzalverij daarentegen is wel openbaar. De talrijke, groote en dure kwakzalversadvertenties in de couranten leeren, dat telkens weer opnieuw duizenden personen zich laten beetnemen, om aan die charlatans hun geld te offeren. Het schijnt in dit opzicht met den dag erger te worden en nauwelijks is het eene middeltje uit de couran-

ten verdwenen of een ander wordt met vernieuwde kracht dag aan dag geadverteerd.

„Doch daaruit blijkt immers, zoo roept een kleinmoedige, dat [al dat werken der bedoelde Vereeniging niets baat!

„Nee, waarlijk, dit kunnen wij niet toegeven. De kwakzalverij is erg, dit erkennen wij, en misschien op het oogenblik nog erger dan 23 jaar geleden, toen de Vereeniging, die er tegen wilde strijden, opgericht werd; maar wij aarzen niet te verklaren, dat zij thans zeker van nog grooter omvang zou zijn, indien die Vereeniging niet bestond.

„Dit leert ons vooreerst hetgeen ons zoo nu en dan ter oore komt uit de overige Europeesche landen en uit Amerika, en hetgeen wij in den vorm van buitenlandsche couranten en tijdschriften, daarvan onder de oog krijgen. Zóó overvuld met kwakzalversadvertenties als deze laatste, zijn onze bladen toch nog niet. Dit geldt in het bijzonder voor gezaghebbende voorname tijdschriften; de buitenlandsche tijdschriften van dien aard bevatten bijna altijd een aantal bladzijden advertenties, waarvan minstens twee derden in dienst staan der kwakzalverij, en onze voorname periodieken, zooals *De Gids*, *Vragen des Tijds*, *Tijdspeigel*, *Onze Eeuw* enz. zijn daarvan tenminste vrij.

„Dan zijn er hier te lande zoo langzamerhand een 25-tal bladen en blaadjes er toe gebracht om, even als de courant, waarin ik dit terneer schrijf, alle kwakzalversadvertenties te weigeren. Dat is wel niet veel tegenover de bijna 500 groote en kleine Nederlandsche bladen, die de bedriegelijke advertenties wel plaatsen, maar het is toch iets. Wij weten niet, of er wel vijf en twintig Engelsche, Fransche of Deutsche bladen bestaan, die zich eveneens „onbesmet“ houden, en in alle geval is het een succes van het streven der Vereeniging.

„Wat de hoofdzak betreft, het overtuigen van het publiek, dat het dwaas handelt door zich de krantenmiddeltjes aan te schaffen, daarvan kan onmogelijk iets nauwkeurig medegedeeld worden. Men bemerkt slechts hoogst zelden het directe succes, met de waarschuwingen der Vereeniging verkregen. Zoo nu en dan kan ieder wel in zijn omgeving eens een enkel geval aanwijzen, waarin zulk een waarschuwing iemand van verdere geldverspilling aan dure kwakzalversmiddelen heeft teruggehouden, maar in het algemeen is dit iets wat binnenshuis afspeelt; het wordt niet aan de groote klok gehangen.

„Daardoor blijven de woordvoerders der Vereeniging verstoken van de aanmoediging, die er in ligt, te vernemen dat hunne woorden ingang hebben gevonden, maar dit is iets wat zij gemeen hebben met de meesten, die door geschriften tot het publiek spreken. Aan allen journalistieken arbeid kleeft de schaduwzijde, dat men het

werkelijk er mee bereikte nut zeer moeilijk kan schatten. Die arbeid komt altijd overeen met het werpen van broodkruimels in het water. Men ziet niet, dat de visschen er zich mee voeden, maar men moet vertrouwen dat dit het geval zal zijn.

„Alleen wie dat vertrouwen heeft, kan welgemeed met zijn arbeid voortgaan, en wij meenen, dat het bestuur der Vereeniging tegen de Kwakzalverij gerust dat vertrouwen mag koesteren.

„Wel hopen wij dat het deel van het publiek, dat de noodzakelijkheid eener bestrijding van de kwakzalverij inziet, nog beter dan tot nu toe de Vereeniging zal steunen. Deze telt thans ongeveer 700 leden. *) Op zich zelf beschouwd is dit aantal niet gering; daardoor kan toch jaarlijks ruim twee duizend gulden voor den strijd worden besteed. Maar deze som moest grooter zijn, opdat nog grootere aantallen der nuttige waarschuwingen van de Vereeniging onder het publiek konden worden gebracht, hetzij in den vorm van maandbladen, hetzij in den vorm van afzonderlijke losse blaadjes.

Daarom eindigen wij met een ieder, die 3 per jaar kan missen, aan te sporen, lid der Vereeniging te worden. De kwakzalverij maakt zoo ontzaggelijk veel slachtoffers, laat ieder, die kan, iets bijdragen om mee te helpen dat aantal te verminderen.

*) Dit getal is op 't oogenblik 667.

(Red. Mbl.)

BERICHTEN.

Als Bestuurslid onzer Vereeniging, tevens Voorzitter is, met 1 Januari, opgetreden Mr. A. LIND te Amsterdam, ter vervanging van Mr. H. MASSINK, die periodiek moest aftreden. Wij wenschen den afgetreden Voorzitter, ook hier ter plaatse, een woord van hulde en dank te brengen voor zijne veelvuldige en ijverige bemoeiingen in het belang der Vereeniging, gedurende den tijd van zijn bestuur aan den dag gelegd.

Publicatie van den Gezondheidsraad te Karlsruhe: De firma *Brockhaus en Co.* te Berlijn-Halensee beveelt, onder het opschrift: „Blijde Boodschap voor longlijders,” als geneesmiddel tegen longtering kruiden aan uit de bladen en bloemen van *Galeopsis ochroleuca vulcanis*, d. w. z. van de op vulcanischen bodem groeiende *Galeopsis*.

Wie zich tengevolge van die aanbeveling, tot de firma wendt, ontvangt een brochure, waarin de kruiden, „*Johannis thee*” genaamd, niet alleen als een geneesmiddel tegen de meest gevaarlijkste ziekten der ademhalingswerktuigen maar ook als een zeker voorbehoedmiddel tegen deze kwalen worden aangeprezen. Als proef is een klein pakje kruiden bij de brochure gevoegd, maar in een begeleidend schrijven worden 4—6 pakjes à M. 1.50 als noodzakelijk voor de kuur voorgeschreven. De genoemde kruiden vormen reeds in 't begin der 19de eeuw een bestanddeel van een geheimmiddel: „Liebersche kruiden”, welke reeds toen als een „onfeilbaar middel” tegen tering golden. Het kruid was ook (in Duitschland) tot 1882 officieel, als *Herba Galeopsidis*, verdween echter, wegens zijne onwerkzaamheid, uit het artsensijboek.

Wij waarschuwen derhalve tegen het aanschaffen van de „*Johannis thee*.” Wij beschouwen de aanbeveling van deze kruiden als een exploitatie van de lijdende menschheid, welke te bedenkelijker is, omdat bij langdurige aanwending van het waarde-looze middel de kostbare tijd voor een doelmatige behandeling, licht verloren gaat.

Karlsruhe, 9 Nov. 1903.

Lezing over kwakzalverij. Van de lezing door den heer ANEMA in de Vergadering van onderwijzers en onderwijzeressen in het district Assen gehouden, geeft de *Prov. Drentsche en Asser Courant* het volgende verslag:

„In de meening en veronderstelling, dat de onderwijzer is en behoort te zijn de vraagbaak niet alleen voor zijne schoolkinderen, maar ook, en vooral ten platte lande, voor de ouders der kinderen, heeft hij dit onderwerp gekozen. En nu doet het geval zich dagelijks en overal voor, dat huismoeders en huisvaders worden overstelpt met brochures, waarin hun wordt voorgespiegeld hoe een doove door gehoortrommels weer hooren kan, hoe heilzaam de Pinkpillen zijn enz. enz.

„Wanneer nu onderwijzeressen en onderwijzers eenigszins georiënteerd zijn in het groote gebied der kwakzalverij, dan kan dit z. i. niet anders dan gunstig werken in hunne omgeving en kunnen zij

veel bijdragen ook tot het lichamelijk heil der leerlingen.

„Spreker behandelt daarna de kwakzalversmiddelen, de samenstelling daarvan en de wijze van verkoop. Hij wijst er op hoe die middelen lang niet altijd uit onschadelijke bestanddeelen bestaan, zooals bij abdisroep van het klooster Sancta Paulo te Carthage (een klooster dat niet bestaat), in welk middel salicylzuur voorkomt; bij de Benedictijner middelen van de abdij van Buckfastleigh; bij Haarlemmer olie (vooral schadelijk voor kleine kinderen) welke ten platte lande veel wordt gebruikt. Spreker heeft zelfs eene patiënte gezien, die koortste tengevolge van een keelaandoening en nu Haarlemmerolie op haar hoofd smerde om het uitdrogen der hersenen te voorkomen!

„Hij noemt hierna enkele op bedrog berekende middelen, zooals de Deutsche wetgever ze genoemd heeft: Het Volta-kruis, de dynamodermische platen van dr. Péradon enz. enz. De Deutsche wetgever heeft den verkoop dezer kruizen en platen verboden, de Oostenrijksch-Hongaarsche Regeering den handel en den invoer er van. En hoe is het in Nederland?

„Vervolgens wijst spreker nog op middelen, welke als iets bijzonders worden aangeprezen, soms voor kwalen, waarop zij niet gunstig werken, welke middelen onder andere benaming, maar uit dezelfde en betere mengsels bestaande in de apotheken zijn te verkrijgen, zooals Sanguinose, Pinkpillen, Pillen van dr. de Brissac, Scott's emulsie enz.

„In het algemeen worden, de samenstelling daar gelaten, de middelen te duur betaald.

„Ten slotte haalde spreker aan wat dr. Pinkhof te Amsterdam zeide over de redactioneele aanbevelingen van de bedoelde middelen in de dagbladen en van het plaatsen van kwakzalvers-advertentiën van allerlei aard. Deze keurde beide af als werkende den verkoop der kwakzalvers-middelen in de hand.

„Op de vraag van een der aanwezigen wat de heer ANEMA dacht van het Staphorster boertje, antwoordde de heer ANEMA, dat deze natuurlijk tot de kwakzalvers behoort. Het blijkt echter dat hij zelf zijne middelen niet voor onfeilbaar houdt, daar hij zijn zoon voor arts laat studeeren. Aan dergelijke praktijken zal echter zeer moeilijk een einde te maken zijn, zeide spr. Van maatregelen van Regeeringswege verwacht spr. niet veel. Het beste zal zijn de menschen voortdurend op het onnutte en schadelijke van kwakzalversmiddelen te wijzen.

„De voorzitter verklaarde met genoegen de voordracht van den heer ANEMA te hebben aangehoord en hoopte dat ieder in zijnen kring er nut van zou trekken om mogelijke onheilen te helpen voorkomen.”

Uit den ouden tijd. Dr. PAUSE heeft in *Phaedrus* (I.14) een versje opgediept, dat onze kwakzalversvereerders wel eens mochten lezen. Een mislukte schoenmaker geeft zich uit voor bezitter van een middel tegen alle kwalen. De koning noodigt hem uit, voor een goede fooi een glas vergif te drinken en dan zichzelf met zijn middel te genezen. De stumperd smeekt om genade, en de koning zegt tot het volk: hoe dom moet gij toch zijn, dat gij uw leven wilt toevertrouwen aan iemand, wien eerst geen mensch zijn schoenen wilde vertrouwen. En de dichter voegt er aan toe: dit gaat al diegenen aan, wier domheid een geldbron is voor de onbeschaamtheid. Dat PHAEDRUS ons op een fabel vergast, zegt de Red. van het *Tijdschrift v. Geneeskunde*, aan welk Weekbl. wij dit bericht ontleenen, blijkt reeds hieruit, dat een overheidspersoon wordt voorgesteld als ijveraar tegen de kwakzalverij. Zoo iets is nog nooit vertoond.

Hoe „Kurpfuscher” hun opleiding kunnen krijgen blijkt uit de volgende advertentie, die door de *Wiener Medizinische Presse* signaleerd wordt:

„100 M. maandelijksch inkomen! Een voortreffelijk geïntroduceerde Natuurheekundige practijk is wegens omstandigheden terstond fabelachtig goedkoop te koop. Reflectanten behoeven geen zaakkennis te bezitten, hun wordt gelegenheid geboden, zich met alle noodige geheimmiddelen, behandelingsmethoden en diagnostiek der ziekten in weinige weken kosteloos onder de leiding van den tegenwoordigen eigenaar bekend te maken. Vele, tot nu toe bijna ongeneeslijke kwalen, die zelfs door artsen en professoren niet verdreven konden worden, werden — blijkens de aanwezige attesten — snel verwijderd. Belanghebbenden vervoegen zich zoodra mogelijk, enz. enz.”

Hoe is 't toch mogelijk dat in deze „verlichte” eeuw er nog menschen zijn die het gelooven? Als 't zoo gemakkelijk te leeren was, zouden immers „artsen en professoren” dit boven hun „schoolgeneeskunde,” alias „ballast,” ook nog wel er bij kunnen leeren. Die hadden dan toch altijd nog iets vóór boven deze wonderdoeners, d. i. hun anatomische en physiologische kennis, hun voorzichtigheid en hun

bescheidenheid. Dat kunnen o. i. toch nooit nadeelige factoren zijn. En wat blijft er nu over van de „gave” en de „persoonlijke bekwaamheid” der heeren kwakzalvers?

Kwakzalvers en geslachtsziekten. De vereeniging tot bestrijding der geslachtsziekten te Berlijn heeft in het Stadhuis een openbare vergadering gehouden over de kwakzalverij bij de geslachtsziekten. De toehoorders bestonden grotendeels uit kwakzalvers en hun aanhang. KUTNER toonde met voorbeelden het gevaar der kwakzalverij op dit gebied aan, en de rechter KADE behandelde de rechtsgeleerde zijde der zaak. Pogingen om het publiek voor te lichten, zijn niet voldoende; de wet moet ingrijpen. Niet door uitzonderingsmaatregelen, maar door het opheffen van den gunstigen uitzonderings-toestand, waarin de kwakzalvers verkeerden. Als een pandjeshuishouder of een dansmeester in zijn beroep verkeerde dingen doet, wordt de vergunning, om dit beroep uit te oefenen, ingetrokken. Als een kwakzalver 100-maal wegens het veroorzaken van lichamelijke nadeel is veroordeeld, mag hij voortgaan met lichamelijke nadeel te veroorzaken. Verder moest openbare aanprijzing van geneeskundigen arbeid worden verboden. Dit zou dan wel meteen de adverteerende artsen treffen, maar dat is zeker geen nadeel.

De kwakzalvers kwamen in debat en bleken een goed georganiseerde claue te bezitten, benevens een welsprekendheid, die hun invloed op de goeemeente zeer begrijpelijk maakt. (W. T. G.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Het gevaar van kwakzalversbehandeling. (Iets over Kuhne en Windelincx.)

Ik wil het dezen keer eens hebben over kwakzalvers, welke genezing per brief of op andere wijze beloven voor chirurgische aandoeningen.

Hier heeft de kwakzalverij een groot veld en wordt van hare hulp vaak gretig gebruik gemaakt.

Nemen wij een voorbeeld uit het dagelijksch leven: Een meisje heeft een zweer aan den vinger, deze zweren zijn er voor berucht, dat er vaak in gesneden moet worden. Hiervan wil onze patiënte echter volstrekt niet weten. Zij lijdt wel erge pijnen, doch durft (!) niet naar den dokter te gaan. Op raad van de brave buurvrouw van hierover wordt gepapt; of wel een goede bekende brengt een rolletje *Drudeszalf* mede naar huis; het helpt echter niet en als de pijn niet meer te dragen is, wordt de hulp van den dokter ingeroepen. De operatie, indien zij noodig was, moet nu toch worden ondergaan, maar thans met heel wat minder kans op volledig succes. Niet zoo zelden blijft nu de vinger voor goed stijf, doordat reeds een deel der pezen door de ontsteking is afgestorven, of blijft, door het uitstooten van een dood stukje been, een levenslange verminking na.

Reeds meerdere malen is het gebeurd, dat de patiënten zich eerst onder behandeling stelden, wanneer zich de verschijnselen van algemeene bloedvergiftiging vertoonden.

Thans wil ik het geval vertellen, dat de directe aanleiding is geweest, tot het schrijven van dit stukje; ik las het dezer dagen in het *D. Med. Wochenschrift*.

Den 27 Dec. 1902 werd Dr. Back uit Dusseldorp geroepen bij eene vrouw. Daar aangekomen deed zich een, zelfs voor een geneesheer, ontzettend schouwspel aan hem voor. De vrouw was lijdend aan een kwaadaardig gezwel, dat gelaat, hal en nek tot eene vormlooze massa had gemaakt. Gedurende 9 maanden was de lijderes behandeld (?) door den bekenden „Heilkünstler” KUHNE te Leipzig. In het begin had de vrouw eene specialiteit geraadpleegd, deze had onverwijld operatie aangeraden. Zij had daarin echter geen zin, hoewel nog twee deskundigen hetzelfde hadden gezegd.

Per brief werd Kuhne geraadpleegd en deze behandelde haar verscheidene maanden per brief. De raad was wrijfzittbaden en dieet (alsof dit wat helpen kon). Beterschap kwam ongetwijfeld. Toen de beterschap zich echter liet wachten en de vrouw snel achteruit ging, wilde zij wel in Kuhne's kliniek worden opgenomen, maar daarvan moest deze niets hebben.

Zoo werken deze heeren, zij spreiden ellend.

en verderf om zich en worden intusschen rijk.

Waarom zij niet van zelf verdwijnen als zij werkelijk zooveel kwaad doen? Dat is zeer eenvoudig, omdat zij soms schijnbaar succes hebben. Er is mij daarvan een zeer duidelijk voorbeeld bekend:

Mevrouw X. had een knobbeltje in de borst gekregen, zij maakte zich daarover zeer ongerust en raadpleegde haren dokter; deze meende dat het wel niets zou zijn, maar raadde toch aan het gezwelletje in het oog te houden. Daar kwam de familiebaker, nu, die had Mevrouw reeds gebakerd en hare kindertjes zien ter wereld komen, die mocht dus wel een woordje meespreken, dat was immers een vrouw van ondervinding. Zij vond dan dat dit ongetwijfeld wel kanker in de borst moest zijn en men moest nu maar spoedig raad schaffen, want je moest dergelijke dingen niet laten inwortelen. Maar je moet ook niet naar een gewonen dokter gaan, die snijdt misschien — ik heb veel goeds gehoord van dien WINDELINX, die geneest kanker zonder operatie, daar moest u eens heen gaan, alzo sprak de baker en aldus geschiedde en ziet Mevrouw herstelde van haren (niet bestaanden) kanker. Tot zoover schaadt de kwakzalver niemand, dan misschien de beurs van Mevrouw X. Maar het geval wordt verder verteld en maakt reclame voor WINDELINX. Kort daarop ontdekt Mevrouw Y. eene vriendin van Mevrouw X. eene dikte in de borst. Zij raadpleegt haren dokter, die direct operatie aanraadt, evenals een specialiteit die bij het geval wordt geroepen. Mevrouw Y. lacht de heeren wat uit, zij zou zich laten opereeren, waar hare vriendin zoo goed zonder operatie was genezen? Dat deed zij niet, liever ging zij ook naar WINDELINX. Ik zal maar niet beschrijven hoe 't gezwel er in betrekkelijk korten tijd, ondanks Windelinx's dure behandeling, uit zag; vijf maanden later was Mevrouw Y. dood. Niet vele menschen wisten wie haar eigenlijk behandeld had.

Zoo gaat het; heeft de kwakzalver een enkele maal succes, al is het dan nog maar schijnbaar, dan wordt dat geval over de daken uitgeschreeuwd, het maakt reclame voor den kwakzalver. De ongelukkigen echter, die door hem worden verknoeid, zij houden zich stil, schamen en ergeren zich over hunne domheid; dat is het geluk der kwakzalvers en daarom zijn zij o. a. zoo moeilijk te bestrijden.

Echter door vele gevallen, als boven beschreven, openbaar te maken, kan men mijns inziens nog veel nut stichten.

E. J. ABRAHAMS.

Schiffmann's middel tegen asthma... en fatsoen.

Een trouwe lezeres, MEV. G. C. STELLINGWERF JENTINK, zond ons het reeds meermalen besproken papiertje, dat bij het proefpakje van SCHIFFMANN is gevoegd, met de onderstaande mededeeling, die wij nuttig achten in ruimer kring te verspreiden:

„Ik kom uwe aandacht vragen voor bijgaand vies papiertje, dat mij dezer dagen in een arbeidersgezin in handen viel. Niet dat ik meen u daarmede iets nieuws aan te kunnen bieden, in 't geheel niet! Ik weet heel goed dat u ook dit „heilrijk middel” reeds vele jaren kent. Maar ik wou u eens vertellen, dat iedereen bij den verkooper een proefpakje kan krijgen, waarbij dit velletje vuil-roze papier is gevoegd. De gebruiksaanwijzing staat ook nog eens op het proefpakje zelf gedrukt, benevens op een bijgevoegd los velletje. Wil men méér van het middel hebben, dan moet men stevig over de brug komen.

Toch maken de meeste probeerenden van zulk een duur pakje gebruik, hoor ik. „Het fatsoen eischt dat”. „We kunnen niet alles vergeefs begeeren.” „'t Is zoo mooi, zoo'n proefpakje; er zitten twee proefjes in. Ik gaf er een aan mijn neef en toen hebben hij en ik later elk een voor 't fatsoen gekocht. De koopman had dat wel gedacht, zei hij; hij had ook liefst met fatsoenlijke arbeiders te doen.”

Erg leuk, zoo'n vleierij, maar 't is toch zonde dat daarvoor het lieve geld wordt weggegooid. Een vrouw, van diep in de 70, was door kouvating en koorts wat kortademig. Geen twijfel of

dat was asthma, oordeelde hare dochter. Gauw een proefpakje en daarna nog een ander tegen betaling gehaald. Tevens 20 kininepillen geslikt en consurf van pruimen gebruikt. En ziet: de asthma week voor „dat kostelijk goed”!!!

Praat er tegen als Brugman, 't helpt niemendal, al haspelen zij maar zwakjes tegen, ook al „uit fatsoen” zeker!”

Laatste echo van het Vaticaan.

* „Een prelaat die zeer op de hoogte was van wat er in het Vaticaan voorviel, verhaalde onlangs in een gezelschap het volgende, hetgeen wel aantoonde dat Leo XIII tot aan het uiterste van zijn ouderdom een zeer helderen geest behouden had.

„Op zekeren dag dan gedurende deze laatste jaren, ontving Leo XIII vele pelgrims. Velen onder hen wilden een voorwerp met zich nemen dat zijne Heiligheid met de handen aangeraakt had.

„Een oude dame ging zelfs zoover dat zij uitriep: — „Heilige Vader geef mij een middel om mijn ziek been te genezen waarop werd geantwoord ik ben geen geneesheer Mevrouw.

„Om zich van ziekelijke beenen, reumatiek bij voorbeeld te genezen, moet men eene behandeling volgen. Er zijn er vele, maar er zijn er weinig die zulke schitterende resultaten kunnen aantoonen als de behandeling met de Pink Pillen. Deze pillen hebben duizende lieden gezond gemaakt, die niet meer loopen konden of moeilijk, of wel met behulp van een stok ten prooi aan hevige pijnen.”

Het bovenstaande is, met hetzelfde opschrift, de eerste helft eener advertentie, dezer dagen o. a. voorkomende in het *Dagblad van N.-Brabant*. Dit is een Katholieke courant, die zeer zeker een geestelijke tot adviseur heeft om te waken over den inhoud en alles te vermijden wat strijdig is met godsdienst of goede zeden. Wanneer iemand het waagde op de wijze, zooals in deze advertentie geschiedt, te sollen met de nagedachtenis van den overleden Paus, zou hij zeer zeker nimmer een plaats vinden in dit blad, alleen nu het in een advertentie plaats vindt als: *Reclame, tegen 25 cent per regel*, zooals er boven staat, zoodat er in 't geheel f 12.50 voor wordt betaald, vindt het genade. Wel wordt er nog de gewone formule aan toegevoegd: „Wat onder deze rubriek wordt opgenomen blijft volstrekt buiten de verantwoordelijkheid der redactie”, doch ook dit is onjuist; advertentiën van den Neo-Malthusiaanschen Bond, van anti-katholieke geschriften zullen op last van den geestelijken adviseur wel degelijk door de redactie geweigerd moeten worden, maar waarom mogen dan bij dergelijke spotternijen niet dezelfde overwegingen dienst doen?

Weliswaar is men er sedert lange jaren aan gewend om de leugen van paus Urbanus VIII als uitvinder van een recept voor purgeerpillen dienst te laten doen en zijn de kwakzalvers nooit moede paus Pius IX als een dagelijksch gebruiker van Revalenta Arabica voor te stellen, doch het is zeker erg, wanneer aan het pas gesloten graf van Leo XIII ook katholieke bladen mee doen diens nagedachtenis te beleedigen, door zijn naam te misbruiken tot aanbeveling van eenvoudige staalpillen, waarmee een kwakzalversfirma goede zaken wil maken.

Blankine.

Een bankinstelling te Leipzig: „*Crédit Mobilier Leipzig, Joh. von Donat en Co.*”, zoo meldt de *Apoth. Zeit.*, zendt o. a. aan apothekers in Duitschland een circulaire, in welke men tot deelname aan de oprichting van een maatschappij in aandeelen wordt uitgenoodigd. Doel van deze onderneming is „de bereiding en exploitatie van een winstgevend geneesmiddel”, genaamd *Blankine*. Volgens bericht van de bankinstelling is *Blankine* een stof, afkomstig van een voor verscheidene jaren nieuw ontdekte tropische plant, die een absoluut doeltreffend en werkzaam geneesmiddel is tegen fluor albus en alleen in staat is deze ziekte te genezen. De firma Donat en Co. berekent voor de aandeelhouders in spe een theoretische kring van 50 miljoen vrouwen en meisjes als afneemsters van het middel, beweerende dat de helft van alle vrouwen en meisjes aan fluor albus lijdt; voor de practijk stelt de firma zich

echter tevreden met 250,000 afneemsters, die ieder, voor een geheele kuur, 8—10 dozen *Blankine*-pastilles noodig hebben. Daar de prijs per doos 3 Mark bedraagt, zoo verkrijgt men een omzet van 6—7½ miljoen Mark; maar, zegt de firma, aangenomen zelfs dat slechts 250,000 dozen verkocht worden (men schijnt er op te rekenen dat ieder afneemster na gebruik van één doos er genoeg van heeft. Red. Mlb.), dan blijft nog altijd een bruto-verdiens te van ongeveer 450,000 Mark over.

Kras is ongetwijfeld deze aanbieding, maar zij wordt brutaal en hoogst gevaarlijk wanneer men leest, wat in het prospectus, in het gedeelte dat over den aard der ziekte handelt, wordt gezegd: „Voor de meeste van aan fluor albus lijdende ongelukkigen bestond geen genezing en redding, daar de geneeskunst machteloos was.

„Des te meer welkom zal het voor de geheele vrouwenwereld zijn, dat door de ontdekking van *Blankine* nu een onfeilbaar, overigens geheel onschadelijk geneesmiddel tegen deze, in hare gevolgen bepaald gevaarlijke ziekte gevonden is, dat ook zonder geneeskundig advies zonder schroom is aan te wenden.”

Schandelijk! En dat juist voor een ongesteldheid, die verschillende oorzaken kan hebben, welke oorzaken alleen door den geneeskundige kunnen worden opgespoord en — meestal door plaatselijke behandeling — worden opgeheven.

Wij wisten wel dat vele kwakzalversmiddelen door Maatschappijen worden geëxploiteerd — maar zó als de Leipziger bankinstelling het aanpakt, zagen wij het nog nimmer. En dat *Blankine* een kwakzalversmiddel is, zal na het bovenstaande wel niet twijfelachtig meer zijn.

Indien *Blankine* in ons land wordt ingevoerd — en dat is te verwachten — komen wij op het middel zelf terug.

Nadat het bovenstaande geschreven was, lazen wij in de *Ph. Centralhalle*:

De Pharmac. Kreisvereen. in het Reg.-Bezirk Dresden heeft besloten *Blankine* niet in de apotheken ten verkoop op te nemen.

Hoe portretten voor advertenties worden verkregen.

Een leerrijke inlichting daaromtrent geeft het volgende „Ingezonden stuk”, voorkomende in de *Betrekkinggids*, bijvoegsel van „*Het Rotterdammertje*”:

„*Mijnheer de Redakteur.*

„Als minvermogend asthmalijder kwam ik met den heer L. I. AKKER, centraal depôthouder, Van Alkemadestraat 11 alhier, overeen, dat wanneer ik gratis gebruik van zijn abdijsiroop kon maken en ik daar eenig baat bij vond, hij mijn portret moest hebben voor reclame.

„Ik zond hem mijn portret, gebruikte een flesch abdijsiroop, maar zonder resultaat. Toch kwam mijn portret in het Rotterdamsch Nieuwsblad van 4 December 1903, waarbij mijn genezing werd bekend gemaakt, terwijl ik juist vier dagen met de hevigste benauwdheden te bed lag.

„Hierbij moet ik tevens melden, dat daar voor mij schadelijke gevolgen uit voortvloeien, daar men mij genezen waant, en ik toch, ziek zijnde, mijn werkzaamheden niet kan verrichten.

„U, mijnheer de Redakteur dankend voor de mij toegestane plaatsruimte, verblijf ik, Hoogachtend,

UEd. dw. dienaar,
G. ZEGWAART,
Conducteur R. O. M.

Rotterdam, December 1903.
Van der Hilstdwaarsstraat 42.”

Verantwoordelijkheid der nieuwsbladen voor hun advertenties.

* De *Daily News*, het groote liberale Engelse blad, zoo lezen wij in de *Wegwijzer*, Maandschrift voor geheel-onthouders, is altijd de onthouding heel sympathiek geweest. Maar toch — de advertentiekolommen bevatten ook advertenties ter aanprijzing van café's, wijnen, bieren, gedestilleerd, enz.

Korten tijd geleden is nu het besluit genomen alle drankadvertenties te weigeren. De verwachte schade, daardoor veroorzaakt, schat men op vele duizende ponden sterling per jaar.

Ons Maandblad heeft al zóó dikwijls de verantwoordelijkheid der redacties betoogd, ook voor den inhoud der advertenties, dat wij er thans niet op willen terugkomen, gedachtig aan het spreekwoord, dat er geen erger dooven zijn dan die niet willen hooren, tot welke categorie de redacties der Nederlandsche bladen, met gunstige uitzondering slechts van enkele lokale couranten, behooren; maar toch willen wij de aandacht op het bovenstaande vestigen, om te doen zien, dat toch somwijlen een enkel groot blad zijn verantwoordelijkheid tegenover zijn lezers leert beseffen en zich daarnaar durft te gedragen, ook met financieele opoffering voor zijne administratie en zijne aandeelhouders.

Regeling omtrent den handel in specialité's en geheimmiddelen in Hongarije.

Bij min. beschikking van 29 Augustus j.l. is een regeling vastgesteld omtrent den handel in specialité's en geheimmiddelen. De voornaamste bepalingen uit deze beschikking worden hieronder in 't kort weergegeven.

Pharmaceutische specialité's zijn praeparaten van bekende samenstelling, welke dienen om geneesmiddelen of praeparaten, of eenvoudige mengsels daarvan een doelmatigen vorm te geven. Zij mogen slechts onder inachtnaam der bestaande bepalingen bereid en in den handel gebracht worden. De verkoop van specialité's mag slechts geschieden door drogisten *) en in openbare apotheken. Drogisten mogen echter slechts specialité's aan apothekers verkoopen.

Voor den handel in buitenlandsche specialité's gelden dezelfde bepalingen als voor de inlandsche. Het is verboden om een officieel geneesmiddel onder een anderen naam als specialité in den handel te brengen.

Hij, die specialité's in 't groot bereiden of in den handel brengen wil, is verplicht daarvan kennis te geven aan het ministerie van binnenl. zaken, met opgave van de wijze van bereiding en van verkoop voor rekening van den aanvrager. Eerst nadat bericht ontvangen is, dat van de bedoelde kennisgeving aan het ministerie nota is genomen, mag met de openlijke bereiding begonnen worden. Het is echter verboden om van het bericht van het ministerie eenig gebruik te maken bij de aankondiging van de specialité.

Een specialité, welke stoffen bevat, die in de Hongaarsche pharmacopee met een of twee kruizen zijn voorzien of wel stoffen die analoog met deze werken, mag slechts op geneeskundig voorschrift worden afgeleverd.

Een dergelijke specialité mag slechts bij herhaling afgegeven worden, wanneer de medicus deze herhaling uitdrukkelijk bij recept sanctioneert. Andere specialité's mogen uit openbare apotheken zonder recept aan het publiek gedispenseerd worden.

De verpakking van elke specialité moet duidelijk zichtbaar dragen: naam van den bereider, naam van de specialité, hoeveelheid van de daarin aanwezige werkzame bestanddeelen en prijs. Valt de specialité daarvoor, in verband met het bovenvermelde, in de termen, dan moet zij bovendien het opschrift dragen: „mag slechts op geneeskundig voorschrift worden afgeleverd.”

Als gebruiksaanwijzingen mogen behalve de aanduiding „inwendig of uitwendig”, slechts algemeene aanwijzingen als: „om in te wrijven”, „voor omslagen”, „gorgelrank” enz. gebezigd worden. Aanbevelingen mogen slechts bijgevoegd worden in den vorm zooals die bij de kennisgeving aan het ministerie zijn medegedeeld en goedgekeurd.

De bereiders der specialité's moeten een laboratorium-register houden, waarin al de gegevens omtrent de bereiding te vinden zijn.

Voor de bepalingen der prijzen van de specialité's wordt gebruik gemaakt van de officieele geneesmiddeltaxe.

Wanneer op eenerlei wijze de bovenvermelde bepalingen overtreden worden of wanneer naderhand eenig sanitair nadeel ontstaat, kan de ministerieele vergunning voor de bereiding of den verkoop van de specialité ten allen tijde worden herroepen.

*) Onder drogisten worden hier klaarblijkelijk bedoeld, groothandelaren in geneesmiddelen en drogerijen.

Het afleveren van cosmetische middelen, welke stoffen bevatten die slechts op geneeskundig voorschrift gedispenseerd mogen worden, valt onder dezelfde bepalingen als het afleveren van specialité's.

De handel in organo-therapeutische en sero-therapeutische geneesmiddelen, en die in entstoffen van iederen aard, valt niet onder de hier besproken bepalingen.

De minister van landbouw heeft dezelfde bevoegdheden als die van binnenl. zaken voor de de specialité's en geheimmiddelen, welke als veeartsenijkundige middelen gebezigd worden.

Als geheimmiddelen kunnen de praeparaten beschouwd worden, waarvan de bereider den aard, de samenstelling of de bereidingswijze geheim wil houden of waaraan in de aankondiging ten onrechte, eene geheimzinnige niet met den aard der samenstelling te vermenigen werking, wordt toegeschreven.

De minister van binnenl. zaken kan den handel in of den invoer van geneesmiddelen van geheime samenstelling toestaan. Al de bepalingen voor specialité's vermeld, zijn op deze middelen van toepassing, slechts behoeft de verpakking niet de vermelding van de hoeveelheid der aanwezige werkzame stoffen te dragen. De apothekers moeten van de specialité's en geheimmiddelen, welke door hen in den handel gebracht worden eene lijst houden, waarin o.a. vermeld staan de recepten naar welke die specialité's bereid worden. Bovendien moeten zij bij dispenserende de bedoelde geneesmiddelen van het etiket hunner apotheek voorzien. (Ph. Weekbl.)

Niet voor Duitschland alleen.

* In een duitsch handboek voor gezondheidsleer vonden wij het onderstaande puntlicht, dat ook hier te lande voor velen ongetwijfeld overweging verdient. — Wie de schoen past, trekke hem aan!

Sag mir doch Mirza, du Weiser,
Wer versteht wohl am besten Biere zu brauen?
Das tut der Brauer.

Wer am besten den Acker zu bauen?
Das tut der Bauer.

Wer am besten die Soldaten zu führen?
Der Herr Offizier.

Wer am besten den Bart zu rasiren?
Gewiss der Barbier.

Wer am besten die Krankenheilung zu leiten?
Darüber lässt sich am wenigsten streiten,

Jeder Grünschnabel, jeder Backfisch,
Jeder Schreihals am Biertisch,

Jeder eingebildete Wicht,
Nur — der Arzt nicht.

INGEZONDEN.

Kollum, 13-12 '03,

Weledele Heer!

In het Maandblad van Dec. las ik o. a. dat in het *N. v. d. Dag* van 14 Oct. j.l. 8 gewone kwakzalversadvertenties voorkwamen + nog 3 reclames à 60 ct. p. regel.

Ik vond dat aantal nog zoo erg niet, meende dat onze *Leeuwarder Courant* er dikwijls meer bevatte.

Om deze kwestie na te gaan, nam ik de *L. Ct.* van morgen, Maandag 14 Dec. 1903, en vond de volgende kwakzalversadvertenties:

1. Boom's kina koortsdroppen. 2. Dr. Siegartt's Rheumatiekzalf. 3. Melianthe. 4. Tarolin capsules. 5. Winterhandenmiddel. 6. Wonderzalf van Dr. Grass, Balsems N°. 1, 2 en 3. 7. Jachtwater. 8. Salmiak *Honig* pastilles. 9. Salmiak *Honing* pastilles, merk $\frac{A|D}{M|L}$ 10. Voltakruis.

11. Watten Thermogène. 12. Haarlemmer Olie. 13. Sanguinose. 14. Kloosterbalsem. 15. Crème-Semira. 16. State Medical Institute: Gratis aan mannen verzonden. 17. Reclame 48 regels à 25 c. per regel + portret: Pinkpillen.

In onze provincie schijnt nog al zoo een en ander te worden geslikt; zij levert voor kwakzalvers blijkbaar een vruchtbaar terrein op.

Treurig.

Hoogachtend,

Uw Dw..

J. ATTEMA Cz.

BOEKBESCHOUWING.

De uitgever F. VAN ROSSEN zond ons weer twee boekjes ter bespreking, n.l. *Hygienische Vlugschriften*, bewerkt door Dr. H. PINKHOF, N°. 7, *Gezonde nieren*, populair en duidelijk geschreven even als de vorige zes nummers — en *De Aënoïde Vegetaties in de neus-keelholte* bij schoolkinderen, een voordracht met lichtbeelden in eene Onderwijzers-vergadering van Prof. GUYB.

Er bestaat voor ons ditmaal geen aanleiding om deze werkjes in ons blad te bespreken ofschoon wij gaarne toegeven dat, indirect, het doel dat wij beoogen, bestrijding van kwakzalverij, bevorderd wordt door het verspreiden van nuttige boekjes als de bovengenoemde. Wij bepalen ons dus tot de vermelding van de titels.

Van den uitgever W. C. VAN HEUSDEN te 's Hertogenbosch ontvingen wij ter aankondiging de 1e aflevering van *Het Nieuws, Geneeskundig overzicht der laatste dagen*, onder redactie van Th. A. QUANJER. Wij vestigen gaarne de aandacht op dit, in brochurevorm, verschenen geschrift, dat tweemaal per maand uitkomt en dat, ter vervanging van de reeds 35 jaar bestaande „*Praktizeerende geneesheer*” referaten brengt over wat belangrijks in de medische wereld wordt gepubliceerd.

De Maatschappij van verzekering op het Leven, „*De Globe*” te 's Gravenhage, verzocht ons, onder toezending van een afdruk, melding te maken van een artikel van Dr. G. W. BRUINSMA, voorkomende in het *Medisch Weekbl.* van 17 October 1903 en handelende over het aangaan van verzekeringen zonder geneeskundig onderzoek en het uitkeeren, in sommige gevallen, van de verzekerde som, ook zonder geneeskundige verklaring van overlijden. Wij voldoen bij deze aan dat verzoek.

CORRESPONDENTIE.

Als nieuwe leden der Vereeniging zijn toetredende Heeren:

J. VAN DIJK, arts	te Lekkerkerk.
J. A. TEN BOKKEL HUININK, arts	„ Lochem.
F. L. B. DE MONCHY, arts	„ Rotterdam
Dr. W. VAN DER SLOOTEN, apotheker	„ 's Gravenhage.
J. C. TADEMA	„ Haarlem.
V. WINKLER PRINS, arts	„ Rotterdam.

W. M. H. A. te 's G. en W. E. en Zn. te L. Dank voor 't gezondene.

A. A. R. te 's G. Wij vinden uw versje niet voor opnemng geschikt.

J. W. B. K. te N. Wij danken u voor uw schrijven en de gezonden courant. Vermoedelijk komen wij in 't volgend No. op deze zaak terug. Nu wij, in dit No., al een stukje hebben opgenomen, waarvan de strekking overeenkomst vertoont met het door u bedoelde, konden wij niet te veel plaats voor hetzelfde onderwerp bestemmen.

P. M. F. te H. *Le Vin Urané Pesqui* is ons niet bekend en wij konden nergens iets omtrent de samenstelling vinden. Met ons zult gij zeker wel wat wantrouwend zijn tegenover al die middelen, welke onophoudelijk als specificum tegen diabetes worden aanbevolen.

P. A. te G. Wij danken u voor de toezending van den brief van HUBERT ULLRICH; wij hebben er meer dergelijke in ons bezit. Die firma heeft een doorzettingsvermogen, een betere zaak waardig.

G. L. T. W. te Z. *Sanatogeen* is in onderzoek; dus hierover later.

A. J. F. te M. De samenstelling van de *kruiden van De Hans* is in het Mbl. van Maart 1902 vermeld. Zij bestaan uit waterdriblad, kruisemunt, gezegende distel, rosmarijnbladen en duizendguldenkruid, benevens afval van andere kruiden.

ADVERTENTIEN.

LINZENMEEL gelijk aan Revalenta Arabica,

Bekroond: Voedings-Tentoonstelling te Amsterdam 1887.

Door het *Maandblad der Vereeniging tegen de Kwakzalverij* is herhaaldelijk verklaard, dat goed bereid LINZENMEEL een zeer voedzame en zeer verteerbare spijs is en, als zijnde van gelijke samenstelling, als Voedingsmiddel de zeer dure REVALENTA ARABICA geheel kan vervangen.

Met steeds toenemend debiet verkrijgbaar in pakjes van 5 ons à 35 Cents met gebruiksaanwijzing bij

H. VLAANDEREN Pzn., Utrecht.

NB. Bij minstens twee pakjes franco door geheel Nederland, terwijl wederverkoopters rabat genieten.

NAAMLIJST

VAN DE LEDEN DER

Vereeniging tegen de Kwakzalverij,

GESLOTEN 28 APRIL 1904.

Totaal 667 leden.

* Een sterretje wijst aan, dat de contributie over 1904 reeds per post toegezonden is.

† Een kruisje wijst aan dat, behalve de contributie, ook een extra-bijdrage over 1904 is gestort.

BESTUUR:

Mr. A. Lind, Amsterdam,

Voorzitter.

Dr. W. Rutgers v. d. Loeff, Amsterd.

J. van Riel, Amsterdam.

P. Keg Czn., Middelburg.

A. J. Wijune, Rotterdam,

Secretaris-Penningmeester.

NEDERLAND.

EERELEDEN:

Dr. G. W. Bruinsma, te *Teteringen* (bij Breda).

Dr. Vitus Bruinsma, te *Lochem*.

G. B. Schmidt, te *Amsterdam*.

GEWONE LEDEN:

Aalsmeer.

J. M. Neomagus.

* W. Snethlage, arts.

Aalten.

* H. J. der Weduwen, arts.

Aardenburg.

† Dr. J. Doyer, arts.

Abcoude.

* Dr. H. P. Kapteyn.

Achtkarspelen.

Gezondheidscommissie.

Alblasserdam.

† Afd. IJssel, Noord, Alblas, Lek der

Ned. Maatsch. t. Bev. v. Geneesk.

Alkmaar.

Dr. J. C. Overduin.

Dr. J. W. Wicherink, arts.

Almelo.

Dr. O. J. Risselada, Dir. d. H. B. S.

Ameide.

† F. J. van den Berg, arts

Amersfoort.

† Gezondheidscommissie.

J. C. Rolandus Hagedoorn, arts.

Mr. J. van der Leeuw, Adv. en Proc.

* C. M. M. Vermolen, apothekeer.

Amsterdam.

† E. J. Abrahamis, arts.

E. W. Ansingh, apothekeer.

* Dr. P. J. Barnouw.

A. H. M. v. d. Bergh, Pharm. Stud.

J. W. Bergansius, dir. Levensverz.

J. Blaauboer Jzn., apothekeer.

Lion Blitz, tandmeester.

Mr. L. J. Blijdestein, griffier bij

het kantongerecht.

G. A. Nering Bögel.

E. Bolkestein, apothekeer

* P. H. Bon, apothekeer.

* N. M. Bouvy & Zoon, apothekeers.

* G. Brink Bzn., apothekeer.

Prof. Dr. C. A. Lobry de Bruyn.

† Dr. H. Burger, arts.

L. C. W. Cocx, apothekeer.

Dr. J. F. Coenen.

A. Cijfer, arts.

* Dr. A. W. M. van Deventer, dir.

off. v. Gez. 2e kl. K. N. M.

* Dr. G. Dornseiffen, arts.

Dr. J. P. van der Eijden.

H. Fockens, geneesheer.

* A. Frederikse, arts.

M. Gallenkamp.

† Dr. J^b. van Geuns.

M. C. Giltjes, apothekeer.

* E. L. Glinderman, apothekeer.

Dr. J. G. Gohl, arts.

Prof. Dr. A. A. G. Guye.

* Mr. P. J. Hooft Graafland.

F. de Haas, apothekeer.

* A. Harmens Wzn., Bureau Chem.

onderzoek.

H. Hempenius, apothekeer.

Jos. Hess, Comm. in effecten.

* Rud. Heybroek.

Dr. S. van der Horst, arts.

A. Huender Wzn., apothekeer.

Mej. C. Hugenholtz, apoth. Wil-

helmina Gasthuis.

* A. J. van Huffel Jr., apothekeer.
J. Menno Huizinga, directeur v. d.
Geneeskundigen Dienst.

† V. van Itallie, apothekeer.

* J. Joakman, apothekeer.

Ph. Otto Jurgens.

B. A. van Ketel, apothekeer.

* A. Koek, apothekeer.

* J. H. A. A. Kalff, koopman.

M. de Heer Kloots, Med. Stud.

B. van Marwijk Kooij.

* Dr. D. H. Koetser, arts.

Mr. P. W. de Koning, advocaat.

* P. Kruysse.

P. J. Kruysse, apothekeer

Rud. J. Kyzer.

• Mevr. Dr. C. C. de Lange, arts.

Dr. N. Lansdorp.

Mr. E. van Lennep.

Mr. W. D. van Limburgh, adv.

† Mr. A. Lind.

Dr. W. Rutgers v. d. Loeff, arts.

Ned. Maats. t. bev. d. Pharmacie.

Ned. Maats. t. bev. d. Geneesk.

* Ned. Tandmeesters Vereeniging.

† Mr. H. Massink, advocaat.

* Dr. P. F. J. Ter Maten.

* P. J. Honoré Metz, apothekeer.

Dr. G. Ter Meulen.

† Dr. L. C. v. d. Meulen, arts.

M. J. Michel, apothekeer

Dr. W. C. Posthumus Meyjes.

† Dr. W. Posthumus Meyjes.

† P. N. Muller.

L. H. C. Müller, apothekeer.

† Cl. Neujean, apothekeer.

† Mr. V. K. L. van Os, advocaat.

H. Pekelharing, apothekeer.

* Dr. A. E. de Perrot.

De Pharm. Ver. Luctor et Emergo.

Dr. Joh. Peters, arts.

† M. J. van der Plaats, apothekeer.

Prof. Th. Place.

J. Poel Jr. arts.

* Jacobus Polak, apothekeer.

Mr. J. C. Post, advocaat.

† J. H. Puhlinger.

* J. A. Quanjier, arts.

* Dr. A. W. van Renterghem.

* J. van Riel, Milit. apoth. 1ste kl.

* P. L. N. Roldanus, apothekeer.

* G. H. Roll, geneesheer.

* Dr. P. F. v. Hamel Roos, Bureau

chem. onderz.

* J. van Rosmalen.

* A. J. Rijk.

* H. van 't Sant, apothekeer.

* J. H. Schaffers,

J. Schlencker, Comm. in assuran-

tiën.

* J. W. Schouten, apothekeer.

* P. Schrijnen, apothekeer.

Dr. S. Simons, arts.

† E. Th. Smeets, contr. bij het kad.

† J. Spruijt Landskroon, arts.

† Dr. B. H. Stephan, arts.

D. M. v. d. Stempel.

* W. S. Stüven, veerts.

* J. F. Suyver, apothekeer.

* A. van Swieten, ingenieur.

† Joh. Jelgerhuis Swildens, apoth.

* Dr. J. Teixeira de Mattos.

H. Timmer, arts.

Prof. Dr. Hector Treub.

* Dr. L. B. Ubbens, arts.

P. Verhagen, arts.

W. A. Vermaas, arts.

H. H. Versteegh, ingenieur.

P. C. Vlaanderen, arts.

A. de Vogel, apothekeer.

* Firma G. G. v. d. Voort, apothekeer.

* V. H. C. v. d. Voort, apothekeer.

* G. P. H. Vriens, apothekeer.

Mr. L. Zegers Veeckens, notaris.

L. A. Weissenbruch, apothekeer.

H. M. C. Wellinghuyzen, fabrikant.

Prof. Dr. J. K. A. Wertheim Sal-

omonson.

* Wijnhoff en Van Gulpen, handels-

scheikundigen.

* P. van der Wielen, lector Artsenij-

bereidkunde.

J. J. S. R. Zimmerman.

Apeldoorn.

* Mevr. A. G. Kerkhoven—Wijnhoff.

* P. Persijn, apothekeer.

* L. Pot, arts.

* Dr. A. Zaaier.

Arnhem.

* Mr. W. P. R. Bouman, amb. O. M.

bij het kantongerecht.

† Dr. G. J. M. Couvée, arts.

Th. Hillen, apothekeer.

Mej. G. Jongbloed, gemeente-apoth.
Dr. A. E. Post, oud-insp. geneesk.
staatstoezicht.

† Dr. R. J. Roelofs, arts.

Dr. W. Renssen, arts.

Dr. J. Tjaarda.

† Mr. R. Veldwijk.

* Mr. D. J. Mom Visch.

Arum (Fr.)

* A. T. Eelkema, arts.

Assen.

Dr. H. Anema, arts.

J. Bolt, arts.

* Mr. A. Hilbingh ten Oever.

Assendelft.

S. Bon, geneesheer.

Axel.

Dr. R. P. Offringa Hzn., arts.

Baarn.

* D. Bierhaalter, apothekeer.

* Dr. F. J. A. Muysken, arts.

* Dr. A. J. A. Thomas, arts.

Barendrecht.

* J. van der Meulen, arts.

Beek bij Nijmegen.

G. S. H. Wendelaar.

Bennekom.

Mr. A. C. van Daalen.

Bennebroek.

A. Kouwenaar, arts.

Bergen-op-Zoom.

J. C. de Meulemeester, arts.

Bergschen Hoek.

Ph. M. C. Murray, arts.

Beverwijk.

Dr. J. W. Schuit.

De Bilt.

† K. J. Lette, arts.

Bleskensgraaf.

* J. V. Huysman, arts.

Bloemendaal.

* Dr. D. Bakker, arts.

Bolsward.

* D. v. d. Meer, apothekeer.

K. van Ringh,

Den Bommel.

J. Prins Fokkes, arts.

Borger.

* J. Frima, arts.

Boskoop.

* Dr. H. H. van Eyk, arts.

Bovenkarspel.

J. Broek, arts.

Bozum.

J. H. Regenbogen, arts.

Brake.

† J. J. Warnsinek, arts.

Breda.

† J. A. J. Bruinsma.

* Dr. G. S. Moerel, arts.

* J. Bartolotti Rijnders, offic. v. gez.

Kon. Milit. Academie.

Dr. E. A. O. Was, leeraar aan het

Gymnasium.

J. E. H. v. Waegeningh, mil. apoth.

Breukelen.

† Dr. Joh. Keijzer, arts.

Brielle.

* Gezondheids-Commissie.

Broek op Langendijk.

Dr. H. G. Hamaker, arts.

Burg (Texel.)

A. Wagemaker, arts.

Bussum.

* C. J. Koning, apothekeer.

Dedemsvaart.

† Th. Ruys, arts.

Delft.

Dr. A. Brester.

Mr. A. A. Moll, advocaat en proc.
 * M. L. C. Staring, oud-maj. d. art.
 D. Vogelenzang, apotheker.
 J. P. A. Wijers.
Doorn.
 M. J. van Dam, arts.
Dronrijp.
 * Dr. H. J. Offerhaus Hzn., arts.
 † Dr. D. A. van der Weide.
Dubbeldam.
 Dr. A. G. Degenaar.
Eelde.
 * Dr. A. Hesseliuk.
Eerbeek.
 Mej. E. Staring.
Eindhoven.
 * J. A. H. Rijke, apotheker.
Elst.
 Het Gemeentebestuur.
Emmen.
 J. L. Tymes, arts.
Enschede.
 * C. Baurichter, apotheker.
 Dr. A. van der Horst, arts.
 H. Sijtsma, apotheker.
Ezinge.
 J. A. Schleurholts, arts.
Garmerswold (Gr.)
 * J. H. v. Heijningen Nanninga, arts.
Gasselter Nijveen (Dr.)
 * J. Adams, koopman.
Geldermalsen.
 * J. Prins Visser, arts.
Ginneken en Omstreken.
 * Gezondheids-Commissie.
Goes.
 * Dr. J. L. Goemans.
 * J. J. Ochtman.
Gorinchem.
 * H. J. Suerhoff, apotheker.
Gorredijk.
 * G. Zwart, apotheker.
Gouda.
 † Gezondheids-Commissie
 Loge: „de Ware Broedertrouw”.
Gouderak.
 Dr. F. Beekenkamp.
Grave.
 Dr. J. J. P. Hilbers, arts.
's Graveland.
 † Jhr. J. W. Six.
's Gravendeel.
 † J. Bossers, geneesheer.
's Gravenhage.
 * A. van Andel.
 W. M. H. Anten, gep. kap. d. inf.
 F. J. Beekman, apotheker.
 † A. C. v. d. Bijlaardt Jr., apoth.
 C. P. v. d. Bijlaardt, apotheker.
 † J. W. C. Bloem, oud-burgemeester.
 A. J. E. Brouwer.
 † P. J. van den Burgh, oud-Burg.
 † Mr. P. A. Callenfels, advocaat.
 * J. W. del Campo, gen. Camp.
 * J. L. G. Cayaux, kapt. paardenarts.
 * Dr. G. D. Cohen Tervaert, arts.
 Mr. L. P. Denekamp.
 Dep. d. Maatsch. t. b. d. Pharm.
 Mr. W. Dolk.
 J. Dijk.
 C. L. Drossaers.
 W. S. A. van Eck, notaris.
 * W. van Eeden, apotheker.
 Dr. D. W. Ekker, arts.
 A. M. van Embden.
 * Dr. C. J. L. Feith.
 * J. W. R. Gerlach.
 Dr. J. R. van Geuns, arts.
 † Dr. G. A. de Geus.
 † B. M. Gratama, ing bij de Ned-
 Ind. Spoorw.-Mij.
 * Dr. J. de Groot, arts.
 † G. N. H. Schultz van Haegen, oud-
 ritmeester bij de huzaren.
 * Dr. C. E. Heijnsius, arts.
 † Arthur Herckenrath, tandmeester
 J. J. Hofman, apotheker.
 * Dr. H. M. Hijmans, arts.
 * M. L. Q. van Ledden Hulsebosch,
 inspect. v. d. Volksgez.
 W. G. J. Jaarsveld.
 * Dr. A. J. Jelgersma, off. v. gez.
 † Mr. A. Kerlijk.
 Dr. A. A. Korteweg, arts.
 * J. Mouton & Zn., apothekers.
 N. C. Mulder, arts.
 * Mr. C. W. J. J. Pape, subst. offic.
 van justitie.
 * Mr. C. P. D. Pape.
 Firma Borst Pauwels, apotheker.
 * Dr. G. Prins, officier van gez.
 Jhr. Dr. N. F. G. Pompe v. Meer-
 dervoort, arts.
 Dr. N. C. J. Rahder, arts.
 A. A. Regensburg, tandmeester
 * H. Reinders.
 † Dr. M. Rutgers, arts
 * Dr. J. A. M. T. Sannes, arts.
 * J. F. Schill.

† Dr. H. B. Semmelink, arts.
 Dr. W. v. d. Slooten, apotheker.
 † E. Sijbolts, apotheker
 F. J. Taverne, arts.
 Dr. G. J. Teljer, offic. v. gez. 2de kl.
 * J. C. van den Tol.
 † Dr. A. Tuckermann, arts.
 * F. R. Vechtman, apotheker.
 * A. Veenhuysen.
 † Mr. J. D. Verbroek, advocaat.
 * Dr. H. J. Vinkhuizen.
Groenloo.
 H. J. L. Sicherer, arts.
Gröningen
 * Dr. M. Bolt.
 Dr. L. Bouman.
 * T. E. van Dijk, apotheker.
 J. Gruno, fabrikant.
 Dr. H. Kremer, arts.
 P. Noordhoff, uitgever.
 * Prof. Dr. G. C. Nijhoff.
 * Dr. S. B. Ranneft, arts.
 * U. G. Schilthuis Jzn., handelaar.
 M. J. Schröder, apoth.-Ziekenhuis.
 * H. J. Sieman, apotheker.
 * Prof. Dr. K. F. Wenckebach.
 * Dr. H. G. de Zaaijer, apotheker.
Groot-Ammerz.
 * W. Bal, arts.
Groot-Schermer.
 † A. L. van der Lek, arts.
Haarlem.
 * J. A. R. Avis, Rijks-Veearts.
 Dr. F. Daniels, dir. offic. v. gez. 2ekl.
 * Dr. A. N. Dinger, arts, offic. v. gez.
 * R. Duijm, apotheker.
 * Dr. S. Fijan.
 † H. van Gelder, mil. apoth. 1e kl.
 C. Jonges, arts.
 A. E. Ten Oever, arts,
 J. H. Remmers, apotheker.
 A. G. H. v. Genderen Stort, arts.
 † J. C. Tadema.
 * J. Waller Zeper, arts.
Haastrecht.
 * F. L. Deterding, arts.
Hallum (Fr.)
 † A. Cannegieter, arts.
 * Dr. B. H. Vos, arts.
Harlingen.
 * F. W. Grotendorst, arts.
Hedel.
 * H. Reidt, arts.
Heemstede.
 † Jhr. J. B. van Merlen.
Heerenveen.
 * J. Hepkema, uitgever.
 Dr. G. van Schouwen, arts.
Heinenoord.
 * A. de Reus, arts.
Helder.
 * F. M. Rasker, mil. apoth. K. N. M.
Hellevoetsluis.
 M. Goedhart, geneesheer.
 † K. R. Rootzant, arts.
Helmond.
 * H. M. J. E. Steijns, apotheker.
Hem-Venhuizen.
 † R. J. van der Heijde, arts.
Hendrik-Ido-Ambacht.
 D. J. Kamberg, arts.
Hengelo (O.)
 * G. O. D. Dijkers, fabrikant,
 * J. Frank, arts.
 † R. A. de Monchy.
 * D. W. v. Wulfen Palthe, fabrikant.
 Mevr. D. W. Stork.
's Hertogenbosch.
 * Gezondheids-Commissie.
 * P. J. Jansen, apotheker.
 Dr. G. Romijn, inspect. van de
 Volksgezondheid.
Heythuizen.
 * J. D. Smits, arts.
Hillegom.
 † C. J. Kleijn, arts, oud-offic. v. gez.
 1ste kl. K. N. M.
Hilversum.
 T. A. Huizinga.
 * Mevr. C. W. C. v. d. Meulen—
 van Manen.
 * Dr. M. Niemeijer, arts.
Hoek (Zeeland).
 † Afd. Zeeuwsch Vlaanderen O. D.
 der Mpij. t. Bevord. d. Geneesk.
Hoogeveen.
 * J. R. Meijeringh, arts.
Hoörn.
 G. H. van Hoolwerff, apotheker.
 F. M. de Leur, veearts.
 Dr. A. E. Veenbos.
Huizen (N.-H.)
 J. J. Klein, arts.
Hulst.
 Dr. J. E. Callenfels.
Kampen.
 P. Butter, arts.
 * Mr. F. O. v. d. Dussen, adv. en proc.
 * D. v. d. Weerd, apotheker.
Katwijk aan Zee.
 † Dr. D. L. van Elk, arts.
 H. E. de Ruiter Zijlker.

Kinderdijk.
† H. C. Knappert, arts.
Jan Smit V.
† J. M. Prins Visser, ingenieur.
Klaaswaal.
* D. F. Groenewoud, arts.
Klundert.
† Dr. B. J. Holster.
Kollum.
* Dr. A. Schuckink Kool, arts.
Kortezwaag.
J. B. Ebbing, arts.
Koudekerk (bij Leiden).
* W. A. Baar, arts.
Krimpen a. d. IJsel.
W. M. Blom, arts.
Krommenie.
* H. J. M. Schoo, arts.
Kuinre.
* Dr. P. Peel.
Laren (N.-H.)
* H. G. Willenborg, arts.
Leerdam.
* H. W. Schomper.
Leeuwarden.
Jhr. Mr. A. E. v. Boelens, v. Eysinga.
† Dr. Jac. Baart de la Faille.
* Mr. A. Menalda Hz.
Mr. J. D. v. d. Plaats.
Dr. J. A. Römer, arts.
P. H. de Ruijter, hoofd der school voor M. U. L. O.
† Dr. J. F. Selhorst, arts.
† A. E. Sissingh, arts.
C. J. de Vogel, apotheker.
Afd. v. d. Prov. Fr. Werkl.-Ver.
Leeuwen.
† Dr. van Haagen.
Leiden.
† Mr. M. d'Aumerie.
J. G. Colenbrander, jur. stud.
* Mr. H. L. Drucker, lid van de 2de Kamer der Staten-Generaal.
R. Dijkstra, apotheker.
J. P. L. Hulst, arts.
† E. J. van Itallie, militair apoth.
† Prof. Dr. J. A. Korteweg.
† W. F. Rutgers van der Loeff.
† Dr. Thomas van Wijk.
Leiderdorp.
T. F. Thyssen, arts.
Leimuïden.
* C. van Alena, arts.
Lekkerkerk.
† J. van Dijk, arts.
Lemmer.
† H. Toxopeus, arts.
Leur.
* F. B. A. M. Hohmann, arts.
Lexmond.
* P. Bon, arts.
Lisse.
† D. Blok, arts.
Lith.
† J. Wiegiersma, arts.
Lochem.
* J. A. ten Bokkel Huinink, arts.
* Mej. F. J. van Uildriks.
Loenen a. d. Vecht.
* Dr. H. J. Planten.
Lossen.
* J. G. Frederiks, arts.
Lunteren.
* Dr. W. C. Kimmijser, arts.
Maasland (Z.-H.)
Dr. J. van der Hoeven.
Maassluis.
* Dr. H. J. M. Boonacker, arts.
G. H. Nikkels, arts.
Maastricht.
Loge „La Persévérance”
J. Ploeger.
* Dr. Emile Schreinemaker.
Makkum.
Dr. W. Driendijk, arts.
Marsum (Fr.)
* H. Reitsma, arts.
Medemblik.
* E. Heckman, apotheker.
Meerkerk.
† B. H. van Nes, arts.
Meppel.
Dep. v. d. Maatschappij tot Nut van 't Algemeen.
Middelburg.
G. zondheids-Commissie.

J. C. v. d. Harst J. Jzn., apotheker.
† L. K. v. d. Harst J. Jzn., apotheker.
† P. Keg, Cz., directeur posterijen.
Jhr. Mr. L. Schorer, burgemeester.
Middelharnis.
C. J. H. v. d. Broek.
Midwoud.
† A. H. van den Berg, arts.
Milligen.
* Dr. B. ter Cock, arts.
Molenaarsgraaf.
* A. J. Formijne, arts.
Montfoort.
R. Peel, arts.
Musselkanaal.
E. Uniken v. d. Tuuk, arts.
Naaldwijk.
† Dr. J. Snellen van Vollenhoven.
Neuzen.
Gezondheids-Commissie.
Nieuw- en St. Joosland.
† B. F. Catz, arts.
Nieuwerkerk a. d. IJsel.
J. C. Bom, arts.
Nieuwkoop (Z.-H.)
J. Baart de la Faille, arts.
Nieuwveen.
* J. W. R. Koch, arts.
Numansdorp.
* C. Flohil, arts.
Nunspeet.
* Dr. J. Schut, arts.
Nijmegen.
† F. Bar. v. Aerssen Beijeren v. Voshol.
Dr. Wiardi Beckman.
† Dr. J. P. S. Berends Sr.
† Dr. L. P. J. Berends.
* F. W. J. v. d. Brink, tandmeester.
† Dr. C. J. van Duijl.
J. C. Hertstein, arts.
† Dr. J. van Hoek.
Dr. W. J. Koff.
Loge „St. Lodewijk”.
* G. Ph. G. Moëijs, apotheker.
Dr. N. Munk, arts.
* W. F. A. Wijnen, tandmeester.
Nijkerk o/d. Veluwe.
P. N. van Lit, arts.
Oenkerk (Fr.)
* S. H. Kijlstra, geneesheer.
Oldehoeve (Gr.)
E. Boerma, arts.
Oldenzaal.
L. A. de Vries, arts.
Ommen.
* Dr. C. J. Warnsinck, arts.
Oostburg.
* Dr. C. Prey Jr., apotheker.
Oost- en West Souburg.
† C. E. Plugge, arts.
Oosterbeek (bij Arnhem).
* Mr. H. W. de Bas.
† J. Leuret.
* Mr. J. J. S. baron Sloet.
Oostermeer (Fr.)
† A. P. Schaafsma.
Oud-Beijerland.
Dr. K. Lodder.
Overschie.
* Dr. C. van Schouwen.
Overveen.
* C. H. Bos.
Papendrecht.
Dr. E. Brandts.
St. Philipsland.
† A. Leon van Eldik, arts.
Princenhage.
Dr. M. Batenburg, arts.
Purmerend.
* B. W. Hartong van Ark, apoth.
K. van Giffen, apotheker.
* Dr. J. J. Maats.
Putten.
A. H. Haentjes, arts.
M. C. G. Middelburg, arts.
Raamsdonk.
† C. Gutteling, arts.
Ransdorp.
P. J. Rijkens, burgemeester.
Rauwerd.
Dr. G. A. Murray Bakker.
* Gezondheids-Commissie.
Rhenen.
* J. J. Post, apotheker.
* N. L. Reijnders, arts.

Ridderkerk.
J. M. Langeveld, arts.
Roermond.
* F. A. Haan, apotheker.
* Dr. J. L. Hertzen.
Jhr. Mr. Louis Michiels v. Kessenich.
* Th. Paulussen, officier v. gez.
Rotterdam.
† Mr. A. C. v. Blommestein, adv. en proc.
* Mr. C. H. B. Boot, off. v. justitie.
Wed. Bulterman & Cohen, apothekers.
† Dr. J. M. Dutilh, arts.
* W. H. J. Gautvoort, apotheker.
* C. Groenewegen, arts.
* Mej. A. Grutterink, apoth. ziekenh.
* Dr. I. J. Hage, arts.
† M. Jagerink, arts.
* J. Jurjewitz, apotheker.
† Dr. T. Lycklama à Nijeholt.
† M. J. v. d. Meij de Bie, apoth.
† C. Mensink, tandmeester.
* Dr. H. W. de Monchy.
* Dr. L. B. de Monchy, arts.
C. & C. J. Pluijgers, handel in chemicaliën.
† M. Polak, arts.
* V. Winkler Prins, arts.
* R. F. H. de Riehemont, apotheker.
* Dr. F. A. K. Rombach.
* H. van Roijen, arts.
† G. M. Rueb.
* Van Schaick & Baljon, kooplieden.
* Dr. P. H. Simon Thomas.
* Mej. M. Snellen.
Maurice Son, tandmeester.
† Mej. Christina Stronck, apotheker.
* C. L. W. Stutterheim, apotheker.
Rotterdamsche Tandheelkundige Vereniging.
D. Teessen, apotheker.
Dr. L. A. Thomée, arts.
Dr. P. A. Vos, apotheker.
† H. H. P. de Wit, gep. kapt. d. art.
* K. J. Wijlaeker, dir. ziekenfonds.
† A. J. Wijne, gemeente-apotheker.
* H. C. Zeelt, apotheker.
* J. J. van der Zwet, arts.
Rijnsburg.
* Dr. A. J. van Walsen, arts.
Ruurlo.
† H. W. C. E. Hofstede, arts.
Sassenheim.
Dr. A. G. Metzlar.
Schagen.
* Gezondheids-Commissie.
Scharmer (gem Slochteren.)
H. J. Fockens, arts.
Scherpenzeel.
S. F. Boekhoudt, geneesheer.
Scheveningen.
Dr. K. de Lint.
W. W. v. d. Meulen, leeraar M. O.
Schildwolde (Gr.)
* Dr. M. J. Adriani.
Serooskerke (Walcheren.)
† H. G. J. van den Bosch, arts.
Sliedrecht.
* I. J. v. d. Berg, apotheker.
* Dr. A. Prins de Raat, arts.
Dr. P. Langeveld, arts.
Afdeling v. den „Volksbond.”
Sneek.
B. J. Boerrigter, apotheker.
I. J. van der Feer, apotheker.
* Gezondheids-Commissie.
L. Hertzberger, arts.
Soest.
Het Gemeentebestuur.
Spaarndam.
W. Nije, arts.
Spanbroek.
G. C. van Balen Blanken Jr., arts.
Stolwijk.
* S. Bijjsma, geneesheer.
Terborg.
N. P. Brunt, arts.

Ternaard.
Dr. P. de Jager.
Tiel.
† Mr. F. J. W. G. Spiering.
Mevr. M. E. v. Tienhoven-Muijsken.
Tilburg.
J. I. Keijzer, apotheker.
Tolbert (Gr.)
W. R. Mansholt.
Utrecht.
† Mevr. A. C. Alblas-Sorber, apoth.
Dr. Ch. Ali Cohen, hoofdinsp. v. de volksgez.
H. F. Beijerman, ingenieur.
Jan Wefers Bettink, fabrikant.
† Prof. Dr. H. Wefers Bettink.
† Dr. C. W. Broers, arts, off. v. gez.
Dr. P. Q. Brondegeest.
P. W. C. M. Busch, med. stud.
* C. D. Fehrmann, apotheker.
Mr. E. Fokker, voorz. Centr. Raad Raad van Beroep.
Dr. B. Frerichs.
† S. E. Haagsma, werktuigk. ingen.
D. Harting Jzn., azijsfabrikant.
* Dr. J. Hartog, arts.
Mr. A. C. Crena de Iongh, Lid Centr. Raad v. Beroep.
* Dr. L. v. Itallie, leeraar Rijksvee-artsenijschool.
Prof. Dr. B. J. Kouwer.
Dr. L. T. van Lelyveld, arts.
† Dr. J. Loricé.
* J. P. van de Marel, milit. apoth. instrumenten.
* P. E. A. Musquetier.
* Pharmac. Gezelsch. „Scheele.”
* D. Schaap.
C. Sleswijk, apoth.
J. H. K. Smeets, apotheker.
Unitas Pharmaceuticum.
Vereen. ter bev. v. Volksgezondh.
* H. Vlaanderen.
Jb. Tigler Wijbrandi, apotheker.
Veen (bij Heusden.)
* J. E. Schmitz, arts.
Veendam.
* W. Boer, notaris.
E. Steenhuisen Hz., apotheker.
† Dr. Th. Tjabbes, arts.
Veere.
Gezondheids-Commissie.
Velp (bij Arnhem.)
† R. Piekema, arts.
* Mr. de Vos tot Nederveen Cappel.
* Dr. A. v. d. Willigen, arts.
Vianen.
* H. J. Thorbecke, arts.
Vlaardingenv.
C. H. Bekker, apotheker.
C. A. v. Buuren v. Heyst, koopm.
G. v. Buuren v. Heyst, koopman.
* H. R. v. Buuren v. Heyst, „
W. C. v. Dusseldorp Jzn., meelfabrikant, voorz. Gez.-Commissie.
* C. M. Hoogenboom, arts.
A. Hoogendijk, reeder en koopm.
† Dr. H. Kikkert Czn., arts.
Huib Kikkert, reeder en koopman.
A. Knottenbelt, notaris.
* D. O. Lels, reeder.
* P. van Leeuwen, fabrikant.
† Dr. J. Voogd.
G. A. L. E. A. Geraerds Thesingh, comm. der posterijen.
* Dr. L. W. H. Tjeenk Willink, arts.
* J. M. Zemsch Jr., apotheker.
Voorburg (bij 's Hage).
† Dr. C. Ten Bosch Az., arts.
Voorst.
* D. Brocx, arts.
Waardenburg.
* G. J. van Wieringen, arts.
Waddinxveen.
* H. Blanken, Johnz., arts.
Wageningen.
* Dr. C. Alers, arts.
C. D. Bergacker, apotheker.

R. van Eck, apotheker.
Weesp.
* N. A. Ballentijn, apotheker
* A. A. Knaap, arts.
Westervoort.
† J. H. W. Kuneman, arts.
Winschoten.
* Dr. Jen Wartena, arts.
Winterswijk.
* J. Hagens, arts.
† H. J. Manschot, arts.
Wirdum (Fr.)
F. van Setten, arts.
Wissenerkerke.
* D. J. Helderman, geneesheer.
Wognum (bij Hoorn.)
† L. H. W. Janssens, arts.
Wommels.
W. K. J. Hoekstra, geneesheer
Workum.
Mevrouw Sluiterman.
Wormer.
* W. de Booy, arts.
Wormerveer.
† Dirk Laan, fabrikant.
Woubrugge.
* W. A. Asman, arts.
Wijhe.
J. W. Engels, arts.
Wijk bij Duurstede.
Dep. der Mij. tot Nut van 't Alg.
IJselmonde.
H. C. van den Bijllaardt, arts.
Zaandam.
* G. van Sante Bz., apotheker
Zalt-Bommel.
J. van Tricht, apotheker.
Dr. J. de Wit.
Zeist.
* Dr. A. S. de Bryn.
C. Guldensteeden Egeling, apoth.
* Dr. S. Heeg, arts.
* N. A. Kortlandt, arts.
Zevenhuijzen (Z.-H.)
* Dr. H. J. de Witt, arts.
Zoetermeer.
* A. Meerburg, arts.
Zuid-Scharwoude.
C. Rootlieb Jr., arts.
Zutphen.
* C. Storm Buijsing, burgemeester.
† J. M. van Elk, handelsagent.
Dr. J. M. van 't Hoff, arts.
H. W. Massink, ijzerhandelaar.
† G. J. W. Rosenkranz, controleur v. h. kadaster.
* G. L. Tjeenk Willink, oud-apoth.
Zwolle.
* R. Meulenhoff, oud-apotheker.
* Dr. J. H. H. Stroeck Jr., apoth.

NED. OOST-INDIE.

Batavia.
A. Morel, milit. apotheker.
Bangkinang.
* A. W. Cramer, arts, off. v. gez.
Semarang.
Mr. H. B. Pleyte, advocaat.
Soerakarta.
Dr. J. Dekker, mil. apotheker.

JAPAN.

* Dr. H. T. C. ten Kate Jr. Kobé.

Bestuur der Afdeling Amsterdam.

J. van Riel, voorzitter.
..... secretaris.
..... penningmeester.
E. Th. Smeets.
Dr. W. Rutgers van der Loeff.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van het Bestuur.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER J. VAN RIEL, Militair Apotheker te Amsterdam.
Dr. W. RUTGERS VAN DER LOEFF, Arts te Amsterdam. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg.
A. J. WIJNNE, Gemeente-Apotheker te Rotterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden 667.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Alle stukken, voor het Maandblad bestemd, te zenden aan den Secretaris-Penningmeester A. J. WIJNNE te Rotterdam, bij wien tevens het adres voor de ADMINISTRATIE is.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialtās worden gehonoreerd.

Het nadrukken van het Maandblad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringenc

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post per jaar f 1.25

ADVERTENTIEPRIJS 1-6 regels „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan het Algemeen Advertentie-Bureau BLUSSÉ & COMP. te Dordrecht en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD:

Hoofdartikel: De toestand en de geldmiddelen onzer Vereeniging.

Berichten: Publicaties van den Gezondheidsraad te Karlsruhe over den Electricischen Regenerator en over de verbeterde toestellen van Biermanns. — Vergadering van de Duitseche Vereeniging t. b. d. kwakzalverij. — Correspondeerende leden dier Vereeniging. — Dr. H. F. A. Pijpers †. — Een artikel over kwakzalvers in de *N. Rott. Ct.* — Hoestpastilles. — Artsen en natuurgeneeskundigen.

Mededeelingen van verschillende aard: Onze bepaling: wat onder kwakzalverij moet worden verstaan, niet juist opgevat. — Institut du Zexa. — Nog eens Sanden's Electric Belt Co. — Almanak Pink 1904. — Een flink woord van Mr. Aalberse aan de katholieke bladen. — Vervolgung wegens het plaatsen van kwakzalversadvertenties in Duit-chland.

Correspondentie.
Herhaalde Waarschuwingen: Pastilles Poncelet, — Keating's borstpastilles.

De toestand en de geldmiddelen onzer Vereeniging.

Aan alle leden.

Wiens aandacht gevallen is op de jaarlijksche veranderingen, aan het hoofd van het Maandblad aangebracht, die zal ook hebben opgemerkt, dat ditmaal het ledental wederom is verminderd. *Wederom*, zeg ik, want sedert eenige jaren is dit een geregeld optredend verschijnsel, waarop in de laatste jaarverslagen reeds werd gewezen. Wel een 30-tal namen zijn geschrapt moeten worden, wier dragers tegen het einde van het jaar kennis gaven te bedanken.

De meeste doen het zonder opgaaf van redenen, enkele echter geven de redenen voor hun bedanken op, en daaronder zijn dikwijls wel zeer curieuse. Zoo schreef mij een jaren-lang lid, dat hij bedankte: „omdat hij van het vak afging.” Welk „vak” hier bedoeld werd? 't Kon moeilijk het kwakzalversvak zijn. Neen, 't bleek me, dat de man *mijn* vak bedoelde, 't was ook een apotheker. Maar dat was dan toch een verkeerd motief of liever heel geen motief. Want van onze vereeniging kan iedereen lid zijn, daar komt geen vak bij te pas. Zou deze man dat nooit hebben begrepen? Een abonné zegde zijn abonnement op: „omdat hij 't maandblad wel op de societeit las.” Prachtig motief om z'n steun aan de goede zaak te onttrekken. Dat mag gelden voor een courant, maar niet voor 't orgaan eener Vereeniging, die men om haar goede doel wil steunen.

Maar daar voelt deze ex-abonné zeker evenmin wat voor als bovengemeld lid, en zoovele anderen, wie de zaak blijkbaar koud laat zoodra hun eigen belang er niet bij betrokken is.

Het is zoo jammer, dat er onder onze leden en abonné's nog altijd zulke averechtsche opvattingen blijven voortbestaan. 't Bleek al bij de oprichting der Vereeniging, en kwam bij verschillende gelegenheden weer aan 't licht, er zijn er altijd nog, die meenen dat de Vereeniging werd opgericht om hun de concurrenten van 't lijf te houden, en die haar alleen *daarom* steunen, zoolang als ze meenen dat ze er nut van kunnen hebben.

Is dit laatste niet meer het geval, dan wordt er fluks bedankt. Dat men niet voor zich zelf lid is, maar in het algemeen belang, om de zaak te steunen, dat dringt tot dezulken niet door.

Gelukkig geldt dit maar een kleine minderheid, en steekt de houding der meeste andere leden daar veel beter bij af. Wat zijn er niet tal van particulieren (zonder eenig „vak” zelfs) die al jaren lang de Vereeniging trouw steunen en belangstelling toonen voor wat zij beoogt, terwijl een aantal van hen daarvan o. a. ook blijk geeft door vrijwillig hun contributie met een extra-bijdrage te verhoogen. Bij dezen is ver te zoeken naar eenige redenen van eigenbaat waarom zij aldus zouden doen, neen, *alleen* omdat zij het nut der Vereeniging voor het algemeen begrijpen, steunen zij haar. Zij zelve hebben onze waarschuwingen niet van noode.

Maar met dat al daalt voortdurend ons ledental, en daar wilde ik op terugkomen. Minder leden beteekent: minder geld in kas, en wil dus zeggen: minder middelen om den strijd te voeren. Geld is nu eenmaal de ziel van elken oorlog, ook van dezen.

Daarom sta hier thans eens een zeer dringend beroep op de offervaardigheid onzer trouwe medeleden. De zeer ruime gratis-verspreiding van het maandblad doet veel nut, dat bemerken we, maar kost *zeer* groote offers. Ons kassaldo slonk de laatste jaren aanzienlijk, over het laatste jaar zal het hoogstens nog een schijntje zijn, en daarna zullen we voor een tekort komen te staan en genoodzaakt zijn krachtig te bezuinigen, ook op de zoo nuttige gratis-verspreiding.

Wie dat nu, met het Bestuur, niet wenschen en niet willen, die mogen ons dan allen ditmaal eens verblijden met een extra-bijdrage aan de kas. Gesteld dat het eens gebeurde ('t is haast te mooi om het te durven hopen) dat *alle* leden één gulden, of maar een halve, extra gaven voor *dezen eenen keer*, dan zou door die extra bate van ruim f 600. (resp. f 300) de kas weer voor een heelen tijd gespekt zijn. Laat men nu eens trachten dat ideaal zoo dicht mogelijk te naderen, wat zou het Bestuur dan erkentelijk zijn!

En, kan men leden aanwerven, dat men het dan niet late! Een lange ledenlijst is ook moreel een groote kracht.

Medeleden, tegelijk met dit nummer ontvangt gij, als gewoonlijk, den postwissel. *) Op elke plaats voor een extra-bijdrage. Moge het aantal daarvan ditmaal eens verblijdend talrijk zijn, en het bedrag verrassend hoog!

De Secretaris-Penningmeester,
A. J. WIJNNE.

*) Enkele leden zonden reeds hun contributie. Zij behoeven dus het ingesloten formulier niet meer te gebruiken, maar 't is toch niet verboden het alsnog te doen voor een extra-gave.

BERICHTEN.

Publicaties van den Gezondheidsraad te Karlsruhe. Wij hebben reeds meermalen aanleiding gevonden te waarschuwen tegen de electriche gordels en dergelijke toestellen, die, door allerhande reclame, tegen ziekten en ziekte-toestanden worden aanbevolen, daar, volgens door ons ingestelde onderzoekingen, van dusdanige toestellen *niet de minste geneeskrachtige werking* — wegens den geheel onbeduidenden electriche stroom — kan worden verwacht. Zoo hebben wij gewaarschuwd tegen de „*electriche kettingen*” van ADOLF WINTER te Stettin, tegen den „*Galvanomotor*” van HERMANN SIMON te Bielefeld, tegen het electriche „*Volta-kruis*” van een zekeren M. FEITH te Berlijn, tegen de „*gezondheids-kettingen*” van ERNST NORDENAT te Stettin, tegen de „*galvano-electrische apparaten*” van H. TH. BIERMANN'S te Wiesbaden en meer andere.

In dezelfde categorie valt ook de „*Electriche Regenerator*”, die onlangs door een „*Institut Dermothérapique*” te Parijs is aanbevolen als een nieuw procedé zonder geneesmiddelen en giftvrij, ter genezing van neurasthenie, reumatiek, zwakte, alsook van alle maag-, hart-, nieren- en ruggemerg-ziekten, die in zenuwuitputting haar oorsprong vinden.

Wie zich tot het Instituut wendt, ontvangt, behalve de gebruikelijke reclamegeschriften, een vragenbrief, die, na invulling door den patiënt, den grondslag vormt voor de diagnose van de „*Speciaal-artsen*” van het Instituut en de keuze helpt bepalen voor de verschillende modellen van den „*Regenerator*”, die moeten worden afgeleverd. De prijs van de voornaamste modellen wisselt tusschen 90 en 210 fcs.

Daar, naar onze ervaring, ook bij den „*Electriche Regenerator*” de mogelijkheid van een geneeskrachtige werking is buitengesloten, zoo moeten wij tegen de beloften van het „*Instituut Dermothérapique*” des te ernstiger waarschuwen, om dat een behandeling op afstand, *uitsluitend per brief*, zooals deze door het Instituut, doch nooit door nauwgezette geneesheeren wordt uitgeoefend, tot bedenkelijke misvattingen aanleiding moet geven.

Karlsruhe, 5 December 1903.

Wij hebben reeds meermalen (zie ook boven) in 't openbaar gewaarschuwd tegen de galvano-electrische toestellen van H. TH. BIERMANN'S te Wiesbaden, daar deze toestellen de hun toegeschreven geneeskrachtige werking *niet bezitten*. Daarop heeft BIERMANN'S in het *Berliner Tageblatt* een „*Antwoord* aan den plaatselijken Gezondheidsraad te Karlsruhe” doen opnemen, waarin hij onze mededeelingen voor ongegrond verklaarde en een aantal attesten bijbracht als bewijsmiddel voor de waarde zijner toestellen.

Wij hebben op dit antwoord tot nu toe geen acht geslagen, omdat het niet in de hier verschijnende bladen was geplaatst.

Nadat echter BIERMANN'S, zooals later ter onzer kennis kwam, van ons stilzwijgen reclame maakt en beweert dat onze aanval zonder grond is, omdat wij zijne toestellen in 't geheel niet kennen, zien wij ons genoodzaakt onze waarschuwing te herhalen.

Een nieuw onderzoek, kortelings ingesteld, van

de z.g. verbeterde toestellen, heeft, in vergelijking met de vroegere apparaten, geen verbetering maar eerder het tegenovergestelde aangetoond. Kon reeds bij de vroegere toestellen, het „galvano-electromagnetische Frotter-Aparaat” en den „gepatenteerden galvano-electrischen gordel” van een electromagnetische geneeskrachtige werking geen sprake zijn, wegens den hoogst onbeduidenden stroom, die werd opgewekt, de nieuw aangeprezen toestellen: de „Selbsttätige galvano-elektrische Spezialketten-gürtel” en de „Selbsttätige galvano-elektrische Ableitungskette” hebben nog een geringere spanning aan te wijzen, zoodat de stroom, die door het lichaam heet te gaan reeds in 't begin hoogst gering is, om spoedig nog geringer te worden of geheel te verdwijnen.

Daar de beide toestellen, welke afwisselend voor de „kuur” moeten worden gebruikt, te zamen 14 M. kosten, zoo kan het aanschaffen van deze, voor geneeskundig doel geheel onwerkzame apparaten, den argeloozen patiënt niets anders dan bittere teleurstelling en ergernis over een doellooze geldafpersing bereiden.

Karlsruhe, 12 December 1903.

De eerste jaarlijksche vergadering van de Deutsche Vereeniging tot bestrijding der kwakzalverij werd 14 en 15 Januari te Berlijn gehouden. Tot het bijwonen daarvan waren uitgenoodigd het Bestuur onzer Vereeniging en de vroegere Voorzitter, de heer J. M. VAN ELK. Deze laatste verklaarde zich bereid als vertegenwoordiger onzer vereeniging op te treden en heeft dan ook, als zoodanig, de bijeenkomst bezocht. Van het verloop der Vergadering hebben wij, tot nu toe, in couranten en tijdschriften, nog geen volledige verslagen gelezen; wij hopen daarop dus later terug te komen; uit particuliere correspondentie kunnen wij echter iets mededeelen uit de voordracht, die de heer v. ELK, onder veel bliken van instemming, op den eersten dag der vergadering gehouden heeft. Hij begon met een groet van de Zustervereeniging in Nederland over te brengen en gaf vervolgens een geschiedkundig overzicht van die Vereeniging. De strijd tegen de kwakzalverij, in 1878 in 't openbaar begonnen, door de uitgave van de twee bekende boekjes der heeren BRUINSMA, gaf aanleiding tot de oprichting der Vereeniging in 1880, aan welke hoofd genoemde heeren stonden en waarvan het eerste Maandblad in Januari 1881, onder hun redactie, uitkwam. De medestrijders, de leden, lieten zich niet lang wachten; met een getal van 363 begonnen klom dit gaandeweg tot 1150 om daarna, jammer genoeg, weer tot onder de 700 te dalen. De kwakzalvers beantwoordden den aanval door het voeren van processen, die duizenden guldens aan de Vereeniging kostten maar welke sommen uit vrijwillige bijdragen werden bestreden. In 1888 echter, bij een zeer eigenaardig veroordeelend vonnis, namen de heeren BRUINSMA en hunne medebestuurders ontslag als bestuurslid en legden eerstgenoemden de redactie van het Maandblad neer. Spreker schetste daarna, wat er verder van de Vereeniging was geworden, nadat de zetel van Leeuwarden naar Amsterdam was verplaatst, beschreef de tegenwoordige inrichting van het Bestuur en diens verhouding tot de redactie van het Maandblad en deelde het een en ander mede over de rechten van de leden en hunne verplichtingen, over de gratis-verspreiding van het Maandblad en over de onderzoekingen ten bate der Vereeniging verricht. Verder gaf hij eenige staaltjes van brutale kwakzalverij ten beste, zooals de reclame van Sanguinose, en van andere, ondervonden in zaken door hemzelf onderzocht en waarvan de resultaten in verschillende jaargangen van het Maandblad — als Mededeelingen van de Afd. Dordrecht e. o. — zijn opgenomen. Zij hadden o. a. betrekking op den z.g. DR. MAHNER, alias MEHLHART, op C. SCHELM, de man van Dreyer's Indische maaglikew en op den bekenden VAN BJSTERVELD. Nadat nog even was aangeroerd de teleurstellingwekkende uitlatingen van den Min. van Binnenl. Zaken en van een zeer gezien afgevaardigde in de zitting van de Tweede Kamer van 11 December 1901, besloot Spr. met het verstreken van eenige raadgevingen, als afkomstig van iemand, die zich al ruim 20 jaren in den strijd beweegt, en met een warmen wensch voor het welzijn van de Deutsche Vereeniging tegen de kwakzalverij.

Nadat het bovenstaande gezet was, ontvingen wij het *Berliner Tageblatt*, waarin een enigszins uitvoeriger verslag van de vergadering was opgenomen. Daar dit ons echter ook nog niet volledig voorkomt, wenschen wij met nadere mededeelingen te wachten totdat het officieele verslag is verschenen.

Op één zaak echter wenschen wij reeds thans te wijzen. Bij de opening der vergadering kon de Voorzitter mededeeling doen van een schrijven van den Pruisischen Minister van Eeredienst, waarin deze zijn leedwezen uitsprekt dat hij verhinderd is een Commissaris naar de bijeenkomst te zenden.

Hij betuigt intusschen zijn sympathie met het streven der Vereeniging, daar deze hem volkomen schijnt aangewezen om de van overheidswege genomen maatregelen ter bestrijding der kwakzalverij te ondersteunen. 't Is, voor ons Nederlanders, om jaloersch te worden op zoo'n ministerieele verklaring!

Tot corresponderende leden van de Deutsche Vereeniging ter bestrijding der kwakzalverij zijn benoemd: Het Bestuur van onze Vereeniging en de oud-voorzitter de heer J. M. VAN ELK.

Dr. H. F. A. PEIJPERS †. Op den 16en Januari is te Amsterdam overleden Dr. PEIJPERS, een bekend beoefenaar van de geschiedenis der geneeskunde. Als Hoofdredacteur van het tijdschrift *Janus* veel buitenlandsche en geneeskundige bladen ontvangende, zond hij ons geregeld alles toe, wat hij meende dat voor ons Maandblad belangrijk was. Een woord van dankbare herinnering zij dan ook hier aan den geleerden Afgestorvene gewijd. Wij zullen zijne getrouwe medewerking noode missen.

Een belangrijk artikel over kwakzalvers schreef „*Medicus*” in de *N. Rott. Courant* van 31 Januari. Wij moeten onze lezers daarna verwijzen, omdat het te laat is er in dit no. nog iets van te zeggen.

Hoestpastilles. In dit koude jaargetijde zijn de verschillende fabrikanten van hoestpastilles opnieuw om strijd in de weer om hun waar op allerlei wijzen aan te bevelen. Zooals te begrijpen is, roemt ieder zijn waar als onfeilbaar en ziet met minachting op andere producten neer. 't Is schijnbaar lastig voor het publiek om uit al dat goede een keuze te doen; wij raden het aan: *koopt geen enkele*. Voor zoover de plaatsruimte het toelaat zullen wij in de „Herhaalde Waarschuwingen” mededeelen, waarop dit advies berust.

Artsen en natuurgeneeskundigen. Een felle strijd is te Zürich uitgebroken. Over weinige maanden moet, (zooals reeds in het Mbl. van October 1903 is vermeld) de bevolking van het kanton er over beslissen of de uitoefening der geneeskunst aan ieder zal vrijstaan. Met tegenzin hebben de artsen zich in den strijd gemengd, wel wetend, dat hun optreden door velen zou veroordeeld worden als uiting van belangzucht, maar na eens besloten te hebben deze verdenking op den koop toe te nemen, hebben zij begrepen krachtig, volhardend en met open vizier te moeten optreden. Een adres is bij den kantonnalen raad ingediend, waarin kort en bondig wordt uiteengezet, waarom het voorstel moet worden verworpen. Een comité van actie verzamelt de noodige grondstoffen voor den strijd — feiten, vonnissen enz. —, een perscomité heeft tot taak, op beweringen of aanvallen der tegenpartij te letten en deze zooveel mogelijk te beantwoorden of te weerleggen. Hierbij zal de Secretaris van den „Rechtsschutzverein” zijn hulp verleen.

Een voorpostengevecht is reeds met goed gevolg geleverd. Een nieuw op te richten ziekenfonds had in haar statuten op veelvuldig verlangen aan artsen en kwakzalvers dezelfde rechten toegekend. Het fonds had daarop aan de artsen van Zürich bij rondschrijven gevraagd, op welke voorwaarden zij hun diensten aan het ziekenfonds wenschten te verleen. Terstond werd een algemeene vergadering der artsen bijeengeroepen, en een week na ontvangst der circulaire hadden 125 artsen schriftelijk of mondeling verklaard, op de bestaande voorwaarden niet met het ziekenfonds te zullen onderhandelen. Het bestuur van den „Rechtsschutzverein” kreeg de opdracht, het ziekenfonds te antwoorden en de nog ontbrekende handteekeningen te verzamelen. Deze werden op twee na verkregen, want ook de „Akademiker” lieten zich niet onbetuigd, en het ziekenfonds moest, drie weken na het verzenden der circulaire, besluiten, de statuten te wijzigen en de aanhangers der „natuurgeneeskunst” te verwijzen naar de bevoegde artsen, die deze kunst als „specialiteit” beoefenen.

W. T. G.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Niet juist opgevat.

Het *Zondagsblad „Het Centrum”* begint een artikel over *kwakzalverij* aldus:

„Het is nog niet zoo heel gemakkelijk, te bepalen, wat onder kwakzalverij moet worden verstaan.

„Het bekende *Maandblad tegen de Kwakzalverij* blijkt op het standpunt te staan, dat alle geneeskundige hulp, door wettelijk onbevoegden verstrekt, daaronder moet worden gerekend.”

Wij wenschen de Redactie van het *Zondagsblad*, — die wij overigens zeer dankbaar zijn

voor haar medehulp in onzen strijd — op te merken, dat wij voortdurend hebben te kennen gegeven dat onze opvatting van kwakzalverij een andere is. Wij verstaan daaronder het in het openbaar aanbieden en verstrekken van geneeskundige hulp of geneesmiddelen, onder belofte van — veelal volkomen — genezing, terwijl men vooraf kan weten, dat die belofte in de meeste gevallen niet kan worden vervuld. Wij verstaan daaronder het, tegen beter weten in, exploiteeren van de arme zieken, met het doel zich van hun geld meester te maken; het verspreiden van leugens in advertenties, brochures enz., die den lijder tot de overtuiging trachten te brengen, dat de gehoopte hulp en genezing *alleen*, tegen vergoeding, bij den adverteerder te vinden is. In één woord, wij verstaan onder kwakzalverij *het plegen van bedrog* met het oogmerk zich ten koste der zieken te verrijken.

Waar dit kenmerk ontbreekt, spreken wij niet van kwakzalverij. Wij mogen het betreuren, dat er enkele in de geneeskunde onbevoegden zijn, die, geheel belangeloos en uit zuivere naastenliefde, geneeskundigen raad en bijstand verleen — omdat wij overtuigd zijn, dat slechts een geneeskundige in staat is den aard eener ziekte te beoordeelen en de wijze van genezing doelmatig aan te wenden — zulke *onbevoegden* noemen wij geen kwakzalvers.

Daarentegen aarzelen wij nooit ook die *bevoegden* als kwakzalvers te bestempelen, die zich niet ontzien — al weten ze het beter — met valsche beloften de zieken tot zich en hun geneesmethode te lokken. Wij hebben daarvan meer dan een voorbeeld gegeven.

Nogmaals, ofschoon wij het zoo dikwijls hebben gezegd, wij strijden niet ten behoeve van geneeskundigen en apothekers... maar ten behoeve van het groote publiek, dat blijkbaar nog tegen de bedriegers moet worden beschermd.

Institut du Zexa.

In ons November-nommer van het vorig jaar schreven wij:

„Uit advertenties in onze bladen zal de lezer gemerkt hebben, dat dit Fransche „Institut” een onfeilbaar middel aanbiedt tegen *misbruik van alcoholische dranken* en dat het een monster van dit middel gratis beschikbaar stelt.

Een dusdanig monster is in ons bezit en wordt onderzocht. Maar bij de toezending ontvingen wij tevens een brief, waaruit ons duidelijk bleek, (trouwens wij hadden niet anders verwacht) dat het bedoelde „Institut” in hoofdzaak geenszins afwijkt van de talrijke Instituten, waartegen wij reeds zoo menigmaal zijn opgekomen.

Men zij voorloopig gewaarschuwd; na afloop van het onderzoek komen wij op deze zaak terug.”

Aan den brief, waarvan hierboven sprake is, ontleenen wij het volgende:

„*Waarde Vriend.*

„Wij ontvingen Uw geëerd schrijven en zenden UEd. hierby het gevraagde monster. De gebruiksaanwijzing is op het pakje geplakt, opdat UEd. makkelijk begrijpen kunt, op welke manier u ervan te bedienen. Het monstertje is toebereid, om in eene maal gebruikt te worden en zal UEd. bewijzen, hoe gemakkelijk men zich van de dronkenschap bevrijden kan.

„Dit merkwaardige geneesmiddel is eene natuurlijke samenstelling, hetwelk tot uitwerking heeft, dengenen, die het slechts enkele malen gebruikt, eene walg tegen spiritualiën te geven. Zij die staven, dat dit geneesmiddel één der grootste weldaden is, waarmede de menscheid begunstigd is geworden, spreken de waarheid. Wij wenschen UEd. er uitdrukkelijk op te wijzen, dat wij dit toebereidsel als volkomen onschadelijk garandeeren en dat hetzelfde geen enkelen schadelijken invloed op de algemeene gezondheidstoestand uitoefenen kan.

„Uit uwe letteren schijnt te blijken (op welke wijze? er was *zonder eenige bijvoeging*, om een monster gevraagd: RED.) dat UEd. zoudt wenschen de Kuur onmiddellijk te doen beginnen; men kan inderdaad in dit geval, als in zoo vele anderen het spreekwoord aanhalen: „Tijd is geld”. Wij hebben dientengevolge de vrijheid genomen, UEd. met het monstertje, een geheele Kuurdosis toe te zenden, waardoor iedere onderbreking van de Kuur vermeden wordt. Onzen prijs hebben wij zeer laag gesteld, slechts f 1.7 franco aan huis.

„Wij willen UEd. in het geheel niet noodzaken, de zending bij aankomst in ontvangst te nemen;

het staat UEd. vrij de in ontvangstname te weigeren.

„Het is aan U zelven om te beoordeelen, of de somma van f 1.7 te veel is om het geluk van een geheel bestaan te betalen. Wanneer UEd. onze zending aanneemt en daardoor het geluk en de voldoening vindt voor de rest van het leven, dan hopen wij, dat UEd. ons een paar regelen zult willen schrijven.

„Wij zijn ten allen tijde gelukkig, wanneer wij eenig bericht ontvangen van de personen, aan wie wij het geluk en de welvaart, gezondheid en energie teruggegeven hebben.”

Die prijsberekening van f 1.7 begrepen wij niet best, maar wij zouden spoedig nader worden ingelicht.

Toen wij n.l. na ontvangst van het pakje, niets meer van ons lieten hooren (en volgens ontvangen mededeelingen ging het ook anderen zooals het ons ging) ontvingen wij de beloofde bezending van de geheele kuurdosis, die echter geweigerd werd. Daarop scheen gerekend te zijn, want spoedig kregen wij een gedrukt brief van den volgenden inhoud:

„Geachte Heer!

„Eenigen tijd geleden heeft U ons verzocht UEd. een proef te zenden van ons wonderlijk middel, dat over de geheele wereld bekend is; hetgeen wij ten spoedigste deden. Wij hebben U zelfs een voldoende voorraad van bovengenoemd middel gezonden, zoodat de kuur niet onderbroken konde worden.

„Aangezien de administratie der posten ons mededeelde, dat het door ons verzonden pakket niet door U in ontvangst genomen was, vermoeden wij, dat de proef van ons middel voldoende was geweest U te genezen, en verwachtten wij van UEd. eenige regelen van dank. *)

„Maar daar wij tot heden toe nog niets van UEd. vernomen hebben, en wij ons zeer interesseeren voor uwe ziekte, nemen wij beleefd de vrijheid U het volgende te schrijven:

„Zeer geachte Heer.

„U zult ons ten eerste verplichten, ons iets van UEd. te laten hooren,

„Wanneer UEd. reeds met de proef van ons middel genezen zijt, zal ons dat ten hoogste verblijden voor U. Doch indien UEd. slechts een begin van genezing heeft geconstateerd, zonder geheel en al deze verschrikkelijke kwaal, welke men dronkenschap noemt, te hebben doen verdwijnen, dan raden wij UEd. aan, ons ten spoedigste om de complete voorraad van ons middel te verzoeken, waarvan de prijs is 10 gulden.

„Aan minder gefortuneerden zenden wij het middel voor 7 gulden, en in zeer exceptioneele gevallen laten wij het voor 3 gulden. U heeft ons slechts de som, welke UEd. denkt te kunnen besteden, te doen toekomen, en wij zenden UEd. onmiddellijk, franco en vrij van douane rechten, de complete hoeveelheid.

„Echter is het uwe plicht, indien mogelijk, de volle prijs te betalen, daar wij dan meer in staat worden gesteld, de ontelbare bestellingen welke ons, van zeer arme menschen uit alle deelen van Europa, worden gedaan, ten uitvoer te brengen.

„Wij moeten er UEd. aan herinneren, dat U even goed bediend wordt, hetzij UEd. volle of mindere prijs kunt betalen.”

Nu wisten wij genoeg — en onze lezers zullen het met ons eens zijn — waar het bij dit Instituut om te doen was. Ook zonder onderzoek van het middel, waren wij overtuigd, dat wij hier met een zeer gewone, moderne kwakzalvers-inrichting te doen hadden. Intusschen waren de heeren D. BIERHAALDER te Baarn en H. VAN GELDER te Haarlem reeds met het onderzoek begonnen en — om onze lezers geheel op de hoogte te stellen — wachtten wij de resultaten af, alvorens verdere gegevens over het Instituut te verstrekken. Langer dan wij 't wenschten duurde dit onderzoek, maar dit is voor den deskundige begrijpelijk, wanneer men weet dat slechts een geringe hoeveelheid van een samengesteld poeder ter beschikking was.

Onverwacht kregen wij hulp. In het Pharm. Weekbl. van 23 Januari j.l. gaf Prof. H. WEFERS BETTINK te Utrecht een uitvoerige mededeeling over zijn onderzoek van het middel — dat de voorloopige resultaten, door onze onderzoekers verkregen, aanvulde. Het onderzoek van dien autoriteit (voor de wijze van onderzoek moeten wij den weetgierigen lezer naar het oorspronkelijke artikel verwijzen) heeft geen andere bestanddeelen doen kennen dan: *Dubbel koolzure*

soda, kalmoes- en gentiaanpoeder, ongeveer de gewone bestanddeelen van tal van die middeltjes tegen drankzucht.

Een mengsel, door den Hoogleeraar gemaakt, bestaande uit:

Dubbel koolzure soda.... 3 deelen.
Kalmoespoeder..... 35 „
Gentiaan „ 22 „

kwam, in smaak en onder het mikroskoop, overeen met het oorspronkelijk poeder.

Prof. BETTINK besluit zijn mededeeling aldus, waarbij wij ons gaarne aansluiten:

„Wij hebben dus hier weer te doen met een echt kwakzalversmiddel, op recht gemoedlijken toon, en schijnbaar alleen of bijna alleen uit menschlievendheid aangeprezen, tegen den bescheiden prijs van *Drie honderd acht en zestig gulden* per kilo geleverd, terwijl de grondstoffen per kilo \pm 38 centen kosten. Wanneer het nu nog hielp en een allerlei rampen met zich brengende slechte gewoonte kon doen verdwijnen, dan zou de onbeschaamde eisch nog min of meer kunnen worden vergoelikt. Hoe echter een weinig van een alkalisch bitter aromatisch poeder, in zoo kleine hoeveelheid toegediend, dat de drankzuchtige het niet merkt, iemand van die verkeerde gewoonte afhelpen kan is een raadsel, waarschijnlijk zelfs voor de leden van het Instituut Zexa.

„Wij mogen ons verheugen in een groote mate van vrijheid. Toch komt het mij dringend noodig voor, dat aan praktijken als die van het Instituut Zexa, welke van bedrog en oplichterij alleen in naam verschillen, paal en perk worde gesteld. Wie zijn slachtoffers? Gewoonlijk de stoffelijk minstbedeelden, wier met groote moeite en dikwijls onder ontzegging van het noodige, bijeengebrachte gulden, in de wijde zakken van de leden van het Instituut Zexa verdwijnen. Zullen de uitkomsten van dit onderzoek de oogen openen voor de valsche voorspiegelingen der kwakzalvers? Wij vreezen van neen; het aantal verstandelijk weinig ontwikkelden is te groot, om de kwakzalverij, die den steun geniet der groote dagbladpers, te doen verdwijnen of zeer te beperken, tenzij de overheid met krachtige hand het onkruid bij den wortel aantaste.”

Door dezelfde inrichting, maar dan onder den naam: Institute d'Hygiène, wordt gratis en franco een monster van een nieuw wondervol produkt, dat *de haren en baard doet groeien*, aangeboden. Misschien komen wij daarop nog later terug.

Nog eens Sanden's Electric Belt Co.

Nadat wij de, in de tot walgings toe verschijnende advertenties, gratis aangeboden brochure hebben aangevraagd, worden wij — en naar wij vernemen velen met ons — door het agentschap te Amsterdam onophoudelijk achtervolgd met brieven, waarin ons het noodzakelijke wordt aangetoond van het aanschaffen van een ceintuur. Verscheidene attesten van genezen lijdens — op papier van alle kleuren van den regenboog gedrukt — zijn bij die brieven ingesloten. Wij zien de noodzakelijkheid niet in om al die brieven hier te bespreken, na hetgeen wij in ons n^o. van October 1903 over deze maatschappij geschreven hebben; de inhoud van allen komt zowat op 't zelfde neer. Een van de laatste echter willen wij onze lezers niet onthouden, niet alleen om hen te toonen hoe de „Vogelaar met zacht gefluit”, zijn buit tracht te lokken, maar ook hoe de maatschappij zoo, bijna op onschuldige wijze en zijdelings, tracht duidelijk te maken, dat haar hulp die van den geneesheer en van de geneesmiddelen geheel onnoodig maakt. *Onverantwoordelijk* is zoo'n bewerking; dit behoeven wij niet nogmaals te zeggen.

De bedoelde brief luidt aldus:

„WelEdele Heer,

„Wij wenschten u ervan te overtuigen, dat wij aan onze Electriche Ceintuur geen groter verdienste toeschrijven dan zij werkelijk bezit, *) integendeel, te dikwijls aarzelen wij te zeggen wat zij kan volbrengen en reeds heeft volbracht, omdat wij vreezen, dat onze beweringen in twijfel zullen worden getrokken. Evenwel, de meest sceptische patient kan onmogelijk de talloze attesten wegcijferen, die wij zonder op-

houden ontvangen van hen, die wij van chronische aandoeningen genazen.

„Het is voor ons een aangename taak een toestel aan te bevelen als de Electriche Ceintuur van Dr. Sanden, want wij weten dat de behandeling eene natuurlijke en gevaarlooze is; *in tegenstelling met de medicijnen* heeft de electriciteit blijvend tonische werking. — Een patient, die onze Ceintuur gebruikt, *is zijn eigen geneesheer*; hij past zelf den stroom toe, t'huis en op het uur, waarop hem dit het best schikt; hetzij 's nachts of over dag; zoodoende versterkt hij het geheele organisme en bevordert den vrijen en natuurlijken bloedsomloop.

„De galvanische electriciteit op het menschelijk lichaam toegepast, wordt in *spier- en zenuwkracht omgezet* op even natuurlijke wijze als in andere omstandigheden de electriciteit wordt omgezet in licht, warmte of beweging; bij doelmatige aanwending, moet zij noodwendig de vitaliteit van het gesloopte organisme herstellen.

„De voornaamste voordeelen van onze behandeling zijn: gemakkelijheid, zekerheid en eenvoudigheid en daar onze Ceintuur nog geen 5 ons weegt, draagt men haar even gemakkelijk als eene gewone Ceintuur; zij kalmeert en versterkt de zenuwen, verschaft een diepen en verkwikkenden slaap; *en de aandoening moet wel hardnekkig zijn, als wij haar niet in een maand of twee hoogstens kunnen genezen.*

„Hopende u de moeite zult nemen aan dit onderwerp uw aandacht te wijden en dat gij niet aarzelen zult de deur te openen voor de gezondheid, verblijven wij, met meeste Hoogachting,

Uwe Dienstw. Dienaren,
SANDEN ELECTRIC BELT C^o.
Dr. H. ERNSTE, Arts.”

Almanak Pirk 1904.

De prentjes en portretten, die zoo nu en dan in onze bladen bij de advertenties verschenen zijn, vermeerderd met nog enkele teekeningen, en bovendien de attesten, die daarbij zijn afgedrukt, vormen den hoofdinhoud van den Almanak, speciaal voor ons land vervaardigd, die thans weer wordt verspreid. Daar hij, wat de hoofdzaak betreft, al zeer weinig afwijkt van den almanak van 't vorig jaar, meenen wij te kunnen volstaan, met ons toen uitgesproken oordeel hier te herhalen.

„In zoover de verschijning van den almanak het bewijs levert, dat de fabrikant het nog noodig oordeelt, bij al zijn aangewende pogingen, nog meer reclame voor zijn pillen te maken, dat de zaken dus nog niet naar wensch gaan, verheugt ons het verschijnen van dezen almanak. Doch alleen in dit opzicht; overigens betreuren wij het, omdat er altijd weer menschen zullen gevonden worden, die zich door het boekje tot koopen laten verleiden, en anderen, die door het lezen van de vele wonderen aan het weifelen worden gebracht. Want, ofschoon het waar is, dat in den almanak weinig nieuws staat, dat hij, behalve de opgaven van ziekten (waartegen, zooals te begrijpen is, altijd Pinkpillen helpen) bijna niets anders bevat dan de vervelende reclameverhalen van genezen lijdens die, met of zonder portret, wekelijks onze couranten ontsieren, zeker is 't dat die verhaaltjes, zóo bijeengebracht, niet zullen nalaten hun verderfelijken invloed te doen gelden op allen, die niet vast in hunne schoenen staan op 't punt van de behandeling van ziekten.

„Hun roepen wij nogmaals toe: geloof toch niet dat er wat bijzonders in die Pinkpillen steekt. Zij zijn *herhaalde malen* ook van onze zijde onderzocht; 't zijn niet anders dan *slecht bereide staalpillen*, die zóo hard zijn, dat ze bijna niet worden opgenomen en *dus geen werking kunnen uitoefenen*. Wanneer gij staalpillen wilt gebruiken — maar doet dit ook met overleg — dan kunt gij in elke apotheek voor veel minder geld *goed toe bereide* pillen krijgen, dubbel zoo sterk en die gemakkelijk in de maag worden ontleed.

„Maar denkt niet dat die pillen, die zeker toch *oneindig beter* zijn dan de Pinkpillen, goed zijn voor alle kwalen, waartegen de Pinkpillen met zoo'n ophef worden aanbevolen. *Zulke pillen bestaan er niet*. Wie 't beweert, liegt.... zooals kwakzalvers gewoon zijn te liegen.

„Hoort naar onze woorden: *het geldt uw eigen belang.*”

Flink zoo!

Onder dezen titel bevatte „De Boerenstand” van 19 Dec. 1903 het volgende, dat wij gaarne

*) Wij cursiveeren.

*) Wij cursiveeren.

overnemen, ook in verband met hetgeen wij in ons vorig n°. over dit onderwerp zeiden:

„Met dankbaarheid constateeren we heden, dat we in onzen strijd tegen de kwakzalverij een krachtigen medehelper gekregen hebben in den heer Mr. AALBERSE, Redacteur van het *Katholiek Sociaal Weekblad*. In het nummer toch van dit Weekblad van 12 December j. l. nam hij niet alleen ons artikel over de Abdij-siroop over, dat voorkomt in de *Boerenstand* van 28 November j.l., maar voegde er ook nog het volgende naschrift aan toe:

„Wij zouden willen vragen: hoe lang zal 't nog duren, eer de *Redacties* van onze katholieke bladen zóveel zeggenschap krijgen over de advertentiekolommen, dat zij advertentiën, waarin schaamteloos allerlei dure, maar nietswaardige kwakzalversartikelen worden aanbevolen, eruit kunnen weren?

„Men bedenke toch wel: door 't gebruik van dergelijke middelen houdt men den dokter buiten de deur. Gevolg is, dat diens hulp eerst wordt ingeroepen, wanneer 't vaak al veel te laat is. Vooral bij hoesten — vaak 't eerste kenteeken van *longtuberculose* — komt dit herhaaldelijk voor.

„En toch is 't nu wel algemeen bekend, als men er maar spoedig bij is, deze vreeselijke volkziekte zeer goed te genezen is door een rust-, lucht- en eetkuur. Honderden zijn er reeds van hersteld, en als gezonde, krachtige menschen aan hun gezin en de maatschappij teruggegeven.

„Maar duizenden zijn gestorven, — kostwinners, moeders, — omdat zij voor hun kriebelhoest maar wat honingpreparaatjes of duur betaalde stroopjes slikten, en... langzamerhand verzwakten en uitteerden, tot het eerste spoortje opgegeven bloed hen den dokter deed halen, maar dan... te laat!

„Voelen onze Katholieke Redacties niet, welk een vreeselijke verantwoordelijkheid zij op zich laden tegenover ons Katholieke volk?...

„Zelfs de in-zich onschuldige middelen (vooral tegen hoesten) zijn gevaarlijk, omdat ze de oorzaak worden van 't te laat roepen van den medicus.

„Maar wij kunnen die advertenties niet missen! Te drommel! Het doel heiligt de middelen... niet!”

„Bravo! Mr. Aalberse! Dat is manntaal! „Fier en onbeschoemd legt gij hier den vinger op de wonde!

„Want, tot onze schaamte moeten wij het erkennen: de kwakzalversadvertentiën vinden wij hoofdzakelijk in de liberale en... Katholieke bladen. Tot dusver vonden we ze nog slechts in één antirevolutionair orgaan, n.l. de *Nieuwe Meerbode*, terwijl wij ze in de volgende Katholieke bladen vonden: het *Centrum*, de *Avondster*, de *Zoom*, het *Huisgezin*, de *Katholieke Groninger*, de *Post*, de *Echo van het Land van Cuyk* en nog meer andere.

„Hoe lang nog? vragen wij.

„Op 't zonderlingste van al wenschen we echter nog even te wijzen. Het *Katholiek Sociaal Weekblad* en het *Huisgezin* worden beide uitgegeven door de Maatschappij „de Katholieke Illustratie” te 's-Hertogenbosch. In het nummer van eerstgenoemd Weekblad van 12 Dec. vonden we bovenstaande philippica tegen het plaatsen van de advertentiën van kwakzalvers... in het nummer van het *Huisgezin*, dat denzelfden dag verscheen, vonden we advertentiën ter aanbeveling van... Abdij-siroop en Kloosterbalsem!”

Vervolging wegens het plaatsen van kwakzalvers-advertenties in ... Duitsland.

De redacteur voor de advertenties van de „*Breslauer Anzeiger*”, TROST, is door het „Landgerecht” te *Breslau* tot een ongewoon hooge straf veroordeeld. De rechtbank heeft hem wegens „nauteren Wettbewerbes”, oneerlijke concurrentie, begaan in mededaderschap van den (tevens wegens bedrog gestraften) medeaangeklaagde, de „heilkundige” MALISIUS veroordeeld tot een geldboete van 3000 Mark, bovendien nog tot een boete van 50 Mk., wegens overtreding van een Regeeringsverordening, die de opgeschroefde aankondiging van geneesmiddelen enz. verbiedt. MALISIUS die te *Breslau* het ambacht

van ziekenbehandeling drijft, zonder examen afgelegd, en zonder een wetenschappelijke opleiding te hebben genoten, had in de „*Breslauer Anzeiger*” verscheidene advertenties geplaatst, waarin hij zich aanbeval tot genezing van alle onderbuik- en geslachtsziekten, zonder hinder in de uitoefening van het beroep en zonder diagnose, waarbij hij een snelle genezing in 't vooruitzicht stelde.

De rechtbank heeft aangenomen, dat TROST, als ontwikkeld mensch, wist, dat MALISIUS niet in staat kon zijn te volbrengen hetgeen hij beloofde, dewijl een reeks van onderbuikziekten niet te genezen, andere slechts door operatie te helpen zijn en wijl verder een zaakkundige behandeling en genezing zonder een stellige diagnose niet mogelijk is. In de aankondigingen van Malisius heeft het gerecht het beweren van daadzaken gezien, in den zin van de wet op oneerlijke concurrentie.

In hooger beroep is het vonnis bevestigd. (Frankfurter Zeitung.)

CORRESPONDENTIE.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:

J. A. R. AVIS, Rijksveearts te *Haarlem*.
Mr. C. H. B. BOOT, Officier van Justitie te *Rotterdam*.
P. J. HOOFT GRAAFLAND te *Amsterdam*.

P. M. te H. Tot ons leedwezen kunnen wij u geen bevredigend antwoord geven. Aan het onderzoek is ernstige zorg besteed, maar de hoeveelheid *Orangeine* was te gering om tot een beslissend resultaat te komen.

F. v. R. te A. Dank voor 't gezondene; naar de attesten wordt een onderzoek ingesteld.

H. H. te B. *Sanatogeen* is in onderzoek: de zelf van *Ds. Grass* kennen wij niet, wel de *Maagdruppels*, die in het Maandblad van Dec. 1903 zijn besproken. Kunt gij ons over die zelf eenige inlichtingen verschaffen?

Homan's klierendrank is ons ook niet bekend.

Dr. H. H. v. E. te B. Dank voor uwe inlichtingen; wij zullen volgens uw verlangen handelen.

A. H. te 's H. Kunt gij ons ook zoo'n reclame-annonce van de „*Ferment pur de raisin*” doen toekomen? Dan kunnen wij misschien iets beter oordeelen. Voor 't oogenblik durven wij, uit onbekendheid, niets zeggen.

Redactie van „*De Reclame*”. Uw zeer gewaardeerden steun, het niet opnemen van kwakzalvers-advertenties en wel van waarschuwingen tegen kwakzalverij, stellen wij steeds op hoogste prijs. Zooals gij ziet hadden wij het schrijven van Mr. Aalberse al uit een andere bron overgenomen.

C. H. W. te R. Gij hebt ons met de toezending van de *Frankfurter Zeitung* zeer verplicht; wij houden ons verder voor uwe medewerking aanbevolen.

F. J. J. H. te D. Zie het artikel over *Zera* in dit no.

Apotheek te H. Tegen *Lana Sanitaria* — *Excalfactorium Salutare* is reeds gewaarschuwd in de Maandbladen van Nov. en Dec. 1899.

Dr. v. D. te A. Wij danken u voor 't gezondene. Het komt later te pas; wij hebben — naar wij vreezen — met dien *James W. Kidd* nog niet afgerekend.

J. te H. te B. Wij hebben uw verzoek overgebracht aan den drukker, maar twijfelen of er wel in alle opzichten aan kan worden voldaan. Als men de adresstrook niet aan het blad vasthecht, raakt zij licht verloren.

N. N. te 's H. Zie over *Histogeen*, waarom trent tegenwoordig in den Haag weer een strobiljet wordt rondgezonden, het Maandblad van Nov. 1902.

Postwissels ontvangen van: Dr. G. A. de G. te 's H., Dr. P. H. S. Th. te R., J. J. v. d. Z. te R., Mr. V. E. te H., A. G. P. te A., C. G. F. Bar. v. R. v. O. te 's H., Dr. M. N. te H.

— Met dit blad worden de postwissel-formulieren voor de contributie en de abonnements-gelden, aan de leden en de abonnee's gezonden. Het bestuur verzoekt hun beleefd, maar met aandrang, deze formulieren ingevuld aan den Secretaris-Penningmeester terug te zenden, omdat deze wijze van betaling veel moeite en kosten spaart.

Volgens besluit der Algemeene Vergadering zullen in het vervolg aan hen, die geen postwissel zenden, bij het aanbieden der kwitantie, de kosten van disponeeren in rekening worden gebracht.

Hun, die het verschuldigde reeds overmaakten of met wie de Secretaris-Penningmeester op andere wijze afrekende, wordt verzocht een eventueel ontvangen formulier als niet gezonden te beschouwen.

Wie op den postwissel zijn verlangen te kennen geeft, dien zal een kwitantie worden toegezonden.

Duidelijke vermelding van naam en adres is zeer gewenscht.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

PASTILLES PONCELET. Nog steeds worden deze Pastilles, in groote geïllustreerde advertenties, als een onfeilbaar middel tegen tal van kwalen aanbevolen. Onder meer wordt er van gezegd: „Zij bezitten al de voordeelen der andere hoestmiddelen zonder een enkel hunner inconvenienten te hebben”.

Laat ons eens nagaan of dit waar is. De pastilles bestaan volgens opgave in sommige advertenties uit *teer*,

chloorzure potasch, *ipecacuanha* en *zoethout*, terwijl in enkele vroegere advertenties *codeïne* in de samenstelling was opgenomen en in andere niet.

Het onderzoek van onze leden, de heeren J. C. v. D. HARST J. Jz. en H. Sijtsema, heeft inderdaad aangetoond de aanwezigheid van *chloorzure potasch* en *ipecacuanha*, terwijl er veel waarschijnlijkheid — doch geen zekerheid — was voor het voorhanden zijn van *codeïne*.

Wanneer wij deze laatste stof, een sterk vergif, nu zelfs buiten bespreking laten, dan zijn nog de twee andere stoffen, die trouwens zeer oude, bekende geneesmiddelen zijn, geenszins als zoo onschadelijk te beschouwen, dat het geregeld gebruik daarvan aan iedereen kan worden aanbevolen. En dan nog wel ook aan kinderen.

Integendeel: een geregeld gebruik van *ipecacuanha* — een sterk braakmiddel — kan voor sommige lijdens (en juist o. a. voor die lijdens aan wie PONCELET hulp belooft), zelfs al is de hoeveelheid zeer gering, *hoogst ernstige gevolgen na zich sleepen*, en ook de *chloorzure potasch* mag slechts met groote voorzichtigheid inwendig worden gebruikt. Reeds dikwijls heeft het onoordeelkundig innemen van deze laatste stof den dood veroorzaakt.

Tegenover al deze nadeelen bieden de Pastilles Poncelet geen enkel voordeel. Toegegeven dat de bestanddeelen daarvan enkele malen inderdaad heilzaam kunnen werken bij sommige gevallen van verkoudheid, keelpijn of zoo iets, dan kan men die bestanddeelen, in elke gewenschte hoeveelheid, evengoed bij ieder apotheker hier te lande krijgen, en zeker niet duurder.

KEATING'S BORSTPASTILLES. Een oud middel, dat tegenwoordig weer dagelijks op een in 't oog loopende wijze wordt geadverteerd. Als middel ter bestrijding van hoest, asthma, bronchitis, keelaandoeningen enz. bestaat er, zoo staat er in de advertentie, geen beter ter wereld, terwijl daarbij wordt verzekerd, dat de pastilles geheel onschadelijk zijn en door de zwakste gestellen verdragen worden.” Is dat waar?

Volgens het onderzoek van HAGER, ongetwijfeld een zeer bevoegd deskundige, zijn Keating's Cough Lozenges: Pastilles van 1,25 gram gewicht, vervaardigd uit een mengsel van 7,5 gram Lactucarium, 3,75 gram poeder van *Ipecacuanha* (Braakwortel), 5 gram poeder van *Scilla* (zee-ajuin), 7,5 gram Extract van zoethout en 180 gram suiker, met tragacanthslim tot massa gebracht.

Nu zal het zeer goed kunnen gebeuren, dat deze pastilles, vooral door het aanwezige Lactucarium en het poeder van *Ipecacuanha*, verlichting van den hoest te weeg brengen, maar het is niet waar, dat deze pastilles zoo onschadelijk zijn als in de aanbeveling wordt gezegd.

Braak-wortel en zee-ajuin zijn sterk-werkende geneesmiddelen en vooral het laatste behoort onder de vergiften, zoodat men zeer onverstandig zou handelen, door, vertrouwend op de verklaring van den fabrikant, op eigen hand deze pastilles bij de opgegeven kwalen te gebruiken.

Uit het onderzoek blijkt verder, dat het middel, waarvan „geen beter ter wereld bestaat”, is samengesteld uit reeds lang bekende stoffen, waarvan sommigen door de geneesheeren dikwijls werden en nog worden voorgeschreven. De hulp van KEATING is dus geheel overbodig.

Nog een opmerking. Onder elke advertentie lezen wij het volgende:

„Het publiek wordt verzocht acht te geven op de woorden Keating's Cough Lozenges, gedrukt door het Britsch Gouvernement op het roode cachet en zonder de welken geen eene doos echt is.”

Nu zou men meenen, dat het Britsch Gouvernement zijne bijzondere goedkeuring aan de pastilles had gehecht; daar is niets van aan. In Engeland draagt elke specialiteit een cachet, als bewijs van betaalde belasting, en nu tracht de handige kwakzalver dit cachet op deze wijze als reclame te exploiteeren. Men moet maar slim zijn.

ADVERTENTIE.

LINZENMEEL gelijk aan *Revalenta Arabica*,

Bekroond: Voedings-Tentoonstelling te Amsterdam 1887.

Door het *Maandblad der Vereeniging tegen de Kwakzalverij* is herhaaldelijk verklaard, dat goed bereid LINZENMEEL een zeer voedzame en zeer verteerbare spijs is en, als zijnde van gelijke samenstelling, als Voedingsmiddel de zeer dure REVALENTA ARABICA geheel kan vervangen.

Met steeds toenemend debiet verkrijgbaar in pakjes van 5 ons à 35 Cents met gebruiksaanwijzing bij

H. VLAANDEREN Pzn., Utrecht.

NB. Bij minstens twee pakjes franco door geheel Nederland, terwijl wederverkoopers rabat genieten.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van het Bestuur.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. J. VAN RIEL, Militair Apotheker te Amsterdam
Dr. W. RUTGERS VAN DER LOEFF, Arts te Amsterdam. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg.
A. J. WIJNNE, Gemeente-Apotheker te Rotterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden 663.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Alle stukken, voor het Maandblad bestemd, te zenden aan den Secretaris-Penningmeester A. J. WIJNNE te Rotterdam, bij wien tevens het adres voor de ADMINISTRATIE is.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden gehonoreerd.

Het nabrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzoekt.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post per jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1-6 regels „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan het Algemeen Advertentie-Bureau BLUSSÉ & COMP. te Dordrecht en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

HOUD:

Berichten van leden en abonneés.
Hoofdstuk. — Een goed begin van den Centralen Gezondheidsraad.

Berichten: Tandheelkundige hulp aan ziekenfonds-leden. — Een gevaarlijk bezoek — Onbevoegde uitoefening van geneeskunde te Rotterdam — Geneeskundige organisatie en Pinkpillen. — Apothekers mogen in Bohemen niet optreden als handlangers van kwakzalvers — Open brief aan den kanker-genezer Adamkiew cz.

Mededeelingen van verschillende aard: Het begrip van „kwakzalver”. — Nog eens het „Institut du Zexa”. — Kruidenwijn van De Haas te Voorschoten. — English Breakfast-Tea — Eucalyptus van Ernst Hess. — De middelen van Sargent Ferris. — James W. Kidd wordt goedkoop. — Verbod van handel in geheimmiddelen.

Ingezonden: Over een haargroei-middel uit Kopenhagen.

Boekbespreking: Dr. W. Pierry; Methode tot ontwikkeling der Geestvermogens.

Correspondentie

Vereeniging tegen de Kwakzalverij

Als gevolg van de in het Febr. n^o. geplaatste opwekking ontving de ondergeteekende van leden een aantal postwissels met extra-bijdragen, grooter dan gewoonlijk. Vele daarvan bedroegen f 3.50, f 4 of f 5. Ook waren er enkele bij van f 8, f 10 en f 12. Aan allen hartelijken dank.

Meldenswaard is ook, dat verscheidene abonneés een extra-bijdrage zonden van f 0.50, f 1 of meer, ja zelfs enkele belangstellende lezers deden dit. Ook hen allen wordt bij dezen dank gebracht.

Het aantal ontvangen postwissels is intusschen nog niet groot, het blijft ver beneden de helft van wat het zou kunnen zijn. Zou men nu niet algemeen den ondergeteekende het werk willen vergemakkelijken, door te maken dat hij later niet behoeft te disponeeren?

De Secretaris-Penningmeester,
A. J. WIJNNE.

Een goed begin van den Centralen Gezondheidsraad.

Door geheel de Nederlandsche pers loopt het bericht van een onderzoek door Prof. WEFERS BETTINK gedaan van een zoogenaamd middel tegen dronkenschap, dat als onfeilbaar tegen grof geld wordt verkocht en bestaat uit nietswaardige bestanddeelen en zonder eenige bijzonder werking is tegen deze ongelukkige neiging. De bladen doen ongetwijfeld een goed werk door de waarschuwing van den hoogleeraar over te nemen en aldus mede te helpen de oplichterij, waarvan zoo menig een de dupe reeds is geworden, te bestrijden. Hoewel de ervaring in dezen niet zeer bemoedigend is, kan het nu misschien gebeuren, dat althans enkele dier bladen door het weigeren der advertentie waarin het middel wordt aanbevolen, niet langer de rijksdaalders opstrijken, die zij daarmee verdienen en zich aldus medeplichtig maken aan het bedrog. Wij zullen op dit punt hier en daar

een oog in 't zeil houden; dat is zeker, de bladen zullen nooit „op verzoek”, zooals velen er hebben bijgevoegd, zulke waarschuwingen behoeven te plaatsen, indien zij zich onthouden van deze medewerking; zonder advertenties is alle verkoop van bedriegelijke middelen onbetekenend.

Om een andere reden dan het maken dezer opmerking schrijven wij echter over deze zaak.

De bedoelde waarschuwing van Prof. WEFERS BETTINK berust op een rapport door hem uitgebracht als: Buitengewoon lid van den Centralen Gezondheidsraad en dat belangrijk genoeg werd geacht om te worden opgenomen in het eerste officieele Maandblad, dat door dien Raad dezer dagen is uitgegeven. Niet alleen worden behalve dit eene genoemde middel van tijd tot tijd nog een half dozijn even onbeleidende en sommige nog veel duurdere middelen tegen dronkenschap in ons land aanbevolen, maar honderden middelen even bedriegelijk, even onwerkzaam, even duur tegen andere ongelukkige neigingen, kwalen, ziekten en gebreken. Er is geen enkele reden dat de Centrale Gezondheidsraad slechts een enkele van deze zou onder handen nemen en door officieele publicatie daartegen waarschuwen; alle andere hebben recht op minstens dezelfde belangstelling en zeer zeker moet tegen vele daaronder nog veel meer worden gewaarschuwd met het oog op de Volksgezondheid, wier behartiging den Centralen Raad ten plicht is gesteld.

Wij zouden ons van harte verheugen, indien dit voornemen bestaat en het Maandblad van den Centralen Raad, iedere maand slechts een enkel onderzoek opnemende, zou vele jaren lang een vaste rubriek hebben voor zijn inhoud. Iets ongewoons zou zulk een onderzoek ook volstrekt niet zijn; in Duitschland, Oostenrijk, Zwitserland en elders hielden officieele colleges zich bezig met het controleeren der samenstelling van zulke geadverteerde middelen, met het oog op schadelijke bestanddeelen, op de werking en mede in verband met den prijs, die er voor gevraagd wordt. Hoe nuttig het volgens deze voorbeelden hier te lande zou werken, hebben wij uit dit enkele geval gezien. Een half dozijn dergelijke middelen tegen dronkenschap is door de zorg der deskundige leden onzer Vereeniging onderzocht en de samenstelling en waardeelooheid telkens en bij herhaling aangegeven in ons Maandblad, zonder dat de bladen, aan wie dit Maandblad toch vele jaren reeds geregeld wordt toegezonden, hunne lezers met deze onthullingen in kennis stellen; nauwelijks echter wordt er iets bekend gemaakt met een officieel tintje, of groote en kleine bladen haasten zich hun lezers voor te lichten.

Ieder zal daaruit kunnen berekenen van welk een groot nut het zou wezen, indien de Cen-

trale Gezondheidsraad geregeld zou willen voortgaan op den ingeslagen weg, die geheel ligt binnen den kring harer bemoeiingen met de Volksgezondheid. B.

BERICHTEN.

Tandheelkundige hulp aan ziekenfonds-leden. Het *Nederlandsch Tandheelkundig Genootschap*, de *Nederlandsche Tandmeesters Vereeniging* en de *Rotterdamsche Tandheelkundige Vereeniging* hebben, op het initiatief van laatstgenoemde Vereeniging, een adres gericht tot den Min. van Binnenl. Zaken, naar aanleiding van de ophanden zijnde wettelijke regeling van het ziekenfondswezen, waarin zij wijzen op de wenschelijkheid, om daarbij wettelijke bepalingen op te nemen, waardoor ook tandlijders, meer dan tot nu toe het geval is, de zegeningen van het ziekenfondswezen deelachtig worden.

Adressanten zijn van meening, dat dit doel zou kunnen bereikt worden, door toevoeging van de volgende bepalingen:

„Elk ziekenfonds verstrekt aan zijne leden tandheelkundige behandeling door wettelijk bevoegde tandmeesters. Onder genoemde tandheelkundige behandeling is begrepen de behandeling van ziekten der tanden, tandkassen en van het tandvleesch, met name het behandelen van holle (carieuze) tanden door tandvulling (plombeeren), het regelmatig periodiek onderzoek van de gebitten der leden door den tandheelkundige”.

Een gevaarlijk bezoek. Men schrijft aan de *O. Haarl. Ct.*:

Een heer, voorzien van een taschje, bezoekt dezer dagen arbeidersgezinnen met het nobele (?) doel om ingeval leden van het gezin iets aan de oogen mankeeren hen te helpen.

Is men niet van raad gediend, dan verlaat hij de menschen verontwaardigd, omdat zij zoo weinig zijn goede bedoelingen begrijpen.

Vermoedelijk hebben wij hier met kwakzalverij te doen.

Men zij gewaarschuwd.

Wie kan ons over deze zaak eenige nadere inlichtingen verstrekken?

Wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde, is procesverbaal opgemaakt tegen den koopman J. v. d. B., wonende in het Gasthuisslop op den Binnenweg te Rotterdam. Onder zijn behandeling is geweest de vrouw van den arbeider J. P., die een verzwering in het gelaat had, en die hij verklaard had te zullen genezen. Aanvankelijk vond de vrouw eenige baat bij de toepassing van de middeltjes die v. d. B. voorschreef, maar later is de verzwering verergerd. Eenige fleschjes met medicijn en doosjes met zalf, den arbeider voor hoogen prijs aangerekend, zijn in beslag genomen. (N. R. C.)

Geneeskundige organisatie en Pinkpillen. De krachtige organisatie der artsen te München, die zelfs op straffe van 10.000 Mark boete

haar leden voor vijf jaar bindt aan het besluit, om geen verdrag met een ziekenfonds te sluiten, dat niet door de „Vertrauenscommissie” is goedgekeurd, dient niet alleen tot bevordering van de belangen der leden. De perscommissie treedt met goed gevolg op tegen de kwakzalvers en de kwakzalverij, en de medewerking der collega's stelt haar in staat, belangrijke zaken aan het publiek mede te deelen. Zoo heeft zij van Dr. VON DESSAUER vernomen, dat de beroemde Pinkpillen *arsenik* bevatten — iets, wat ook ons publiek wel mag weten.

W. T. G.

[Wij zullen daaromtrent een nader onderzoek doen instellen.

Red. Mbl.]

*Apothekers mogen niet optreden als handlangers van kwakzalvers in Bohemen. Het is ter onze kennis gekomen, zoo schrijft de Regeering in Bohemen aan de betrokken autoriteiten der politie, dat het op vele plaatsen tot een gewoonte is geworden, dat apothekers de medicijnen die zij afleveren, in papieren wikkelen, waarop aanbevelingen gedrukt staan van bijzondere geneesmiddelen van zeer twijfelachtigen en zelfs van schadelijken aard.

Het publiek wordt hierdoor uitgelokt tot koopen van allerlei waardeloze artikelen, wier aanprijzing niet anders is dan een speculatie op de lichtgeloofigheid van onkundigen.

Zulk een reclame ter bevordering van het debiet van specialités van onbekende samenstelling en meest van buitenlandschen oorsprong is afkeurenswaardig en in strijd met de waardigheid van apothekers. Bovendien is zij ongeoorloofd met het oog op de bepalingen betreffende den handel in geheimmiddelen en het verbod van reclame.

De autoriteiten worden derhalve aangemaand de apothekers binnen haar ressort hierop attent te maken en hen te verbieden de door hen afgeleverde geneesmiddelen op zulk eene wijze te doen vergezeld gaan van reclamebiljetten van spécialités.

Open brief aan Adamkiewicz, den kankergenezer. Dr. HUSCHE te Rostock geeft in den *Rostocker Anzeiger* van 2 October zijn verontwaardiging te kennen over de wijze, waarop ADAMKIEWICZ en zijn apostel KATSCHER te Budapest het leekenpubliek trachten voor te spiegelen dat zij kanker kunnen genezen. Daar ook het Nederlandsche publiek door de couranten medegegroend is op het noodlottige dwaalspoor, kan het nuttig zijn, van HUSCHE's ondervinding hier melding te maken. In het blad, dat hij terecht heeft uitgekozen voor zijn strafbepaling, had één zijner patiënten een uittreksel gelezen uit „*Nord und Süd*”, waarin KATSCHER de „ontdekking” van ADAMKIEWICZ ophemelt en haar waarde staft met de mededeeling van verbluffende ziektegeschiedenissen. De zieke vroeg toen schriftelijk aan ADAMKIEWICZ of dat alles waar is. „*Vollste Wahrheit*,” schreef toen de professor, dubbel onderstreept. „Als gij tot mij komt, zal ik alles doen, om ook bij u hetzelfde te bereiken.”

Nog niet tevreden, schreef hij toen aan een der „genezen” patiënten uit KATSCHER's opstel, wien „door een Berlijnsche autoriteit voorspeld was, dat hij zou sterven voor het vallen der bladeren” en die niettemin den 11den dag zijner behandeling” (bij ADAMKIEWICZ) „als herboren huiswaarts kon reizen.” De „genezene” antwoordde niet. Diens zoon schreef, dat ADAMKIEWICZ de behandeling destijds na 2 weken gestaakt had, omdat hij naar buiten ging, en dat de zieke den 28sten September daaropvolgende was bezweken. De onverbiddelijkste Autoriteit had de Berlijnsche autoriteit gelijk gegeven.

(W. T. G.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Het begrip van „Kwakzalver”.

Zooals wij nog juist in ons vorig nummer konden melden, verscheen in de *N. Rott. Ct.* van 31 Januari een artikel over *Kwakzalvers* van de hand van den bekenden medewerker MEDICUS.

Het artikel is te groot om het in zijn geheel over te nemen, zoodat wij ons, tot ons leedwezen, tot het slot moeten bepalen. Daarin toch geeft de schrijver een definitie van wat hij onder „kwakzalver” zou wenschen te verstaan, nadat hij, in 't voorafgaande gedeelte, heeft verklaard, waarom hij zich met de door anderen gegeven bepalingen niet geheel kan vereenigen. En een definitie is noodig, wil men een degelijke wet tegen de kwakzalverij in het leven roepen.

Nadat M. gewezen heeft op het gevaar van inmenging in de geneeskundige behandeling, zoo wel van professioneele kwakzalvers als van

menschlievende buurvrouwen, gaat hij aldus voort:

„Dat kwakzalvers wel eens genezingen teweegbrengen, wordt door niemand ontkend. Daarin schuilt immers juist hun gevaarlijkheid; want wanneer niemand baat vindt bij een middel, zal zelfs de grootste reclame niet lang effect hebben. Advertenties, strooibiljetten en brochures kunnen een of ander wondermiddel bekend maken, maar de meeste gebruikers gaan er eerst toe over het ook eens te probeeren, wanneer zij hooren, dat de een of ander er nut van heeft gehad. Dat kwakzalvers wel eens personen genezen, die door een of meer geneesheeren zonder resultaat behandeld zijn, wordt ook niet tegengesproken. Dergelijke „wonderlijke” genezingen komen ook bij bevoegde geneeskundigen meer voor dan men vermoedt, en de oorzaak daarvan is in ieder apart geval niet eens met zekerheid op te geven, stellig dus niet in het algemeen neer te schrijven. Maar tegenover de herstelden, die aan een kwakzalver hun gezondheid, misschien zelfs het behoud van hun leven te danken hebben, staan er zóóveel, die door kwakzalversmiddelen schade hebben ondervonden; tegenover de gevallen, waarin een wonderdokter met één blik den waren aard der ziekte herkende en genezing wist aan te brengen, staan er zóóveel, waarin zijn behandeling geheel verkeerd bleek te zijn, dat het waarlijk niet te veel gevegd is, wanneer men verlangt, dat de overheid niet aan iedereen, die er lust toe heeft, de vrijheid laat om zijne krachten te beproeven op zijne zieke medemenschen, zij het dan met of zonder geldelijke vergoeding. De Staat moet eischen stellen aan degenen, die zich daaraan willen wagen en kan dan aan hen, die aan die eischen voldoen, de noodige bevoegdheid verleenen.

„Zij die niet aan de vereischten voldoen en toch geneeskunst uitoefenen, zijn kwakzalvers en moeten zwaar gestraft worden, want, hoewel het mogelijk is, dat hun werkzaamheden een gunstig resultaat opleveren, zijn zij gevaarlijk voor hen, die hun raad inroepen.

„Er zijn evenwel gevallen die niet door zulk een strafbepaling getroffen mogen worden. Op plaatsen waar geen bevoegd geneeskundige aanwezig is, of bij plotselinge ongesteldheid en ongelukken, zal iedereen geneeskundige diensten mogen verleen, zonder strafbaar te zijn. Masseurs, lavementzetters, verpleegsters enz. verrichten dagelijks geneeskundige bewerkingen, zonder daartoe wettelijk bevoegd verklaard te zijn. Wil men in deze gevallen voorzien, dan zou men het begrip kwakzalver als volgt kunnen omschrijven, al wil ik niet verklaren, dat er geen betere omschrijving voor te vinden is: Als kwakzalver wordt strafbaar gesteld hij of zij, die zonder noodzaak, zonder daartoe bevoegd te zijn en zonder voorschrift, toezicht of contróle van een bevoegd deskundige, raad geeft, middelen verstrekt of handelingen verricht, welke invloed kunnen hebben op de gezondheid van anderen, wanneer tengevolge daarvan het inroepen van hulp van bevoegden wordt vertraagd of nagelaten.

„Op die manier geloof ik, dat een wettelijke bepaling op alle mogelijke gevallen van kwakzalverij toegepast zou kunnen worden. Maar ik verwacht niet, dat er binnen korten tijd een verscherping van de maatregelen tegen de kwakzalverij zal komen en zoolang dat niet geschiedt, kunnen wij niet anders doen, dan zooveel mogelijk kennis verspreiden omtrent aard en wezen van de kwakzalverij. Zeer nuttig werkt in dit opzicht de Vereeniging tegen de kwakzalverij, die geregeld in haar Maandblad de resultaten publiceert van de onderzoekingen, welke hare leden verrichten, en waardoor de samenstelling van verschillende geheime middelen in nuchtere naaktheid wordt blootgelegd. Maar onder het volk, onder de onontwikkelden wordt dit Maandblad nog veel te weinig verspreid; *) want al die geheime wondermiddelen vinden talrijke afnemers onder de lagere klassen, die overigens nog al gevoelig zijn voor het betalen van te hooge prijzen, vooral van geneesmiddelen. Maar ons volk is op het punt van kwakzalversmedicamenten nog zeer dom, zóó dom zelfs, dat het bijvoorbeeld vast overtuigd is, dat de burgemeester van 's-Gravenhage de Pinkpillen aanbe-

veelt, omdat in een van de Pink-boekjes een certificaat is overgedrukt van iemand, wiens handteekening op het stadhuis gelegaliseerd is, zoodat dit stuk niet alleen 's burgemeesters handteekening, maar zelfs den gemeentestempel van den Haag vertoont! En alleen, wanneer men ons volk een beter inzicht kan geven in de kwakzalverij en alles wat daarmee samenhangt, alleen dan zal men er in kunnen slagen de kwakzalverij met goed gevolg te bestrijden, zonder steun van de wet!”

*) Men steune de Vereeniging; alsdan kan de gratis-verspreiding onder het volk nog veel ruimer geschieden dan thans reeds het geval is. Red.

Nog eens het „Institut du Zexa”

Van bevoegde zijde wordt ons het volgende medegedeeld dat, zooals onze lezers zullen bemerken, in hoofdzaak overeenkomt met 't geen wij in ons vorig no. over dit *Instituut* schreven. Een herhaalde waarschuwing, uitgaande ook van anderen dan van ons, achten wij niet ongewenscht; van daar, dat wij aan deze mededeeling gaarne een plaats inruimen. Wij kunnen daaraan nog eenige bijzonderheden over de inrichting toe voegen.

De mededeeling luidt aldus:

„In verschillende bladen komt meermalen eene advertentie voor, waarin tegen dronkenschap een middel wordt aanprezen, verkrijgbaar bij het „Institut du Zexa”, te Parijs. Dit middel kost *zeven gulden* het pakketje.

„Het bevat een roodachtig, licht bruine poeder, van een eerst ziltigen, daarna doordringend bitteren lang aanhoudenden smaak; de reuk is aromatisch.

„Een zeer uitvoerig scheikundig, mikroskopisch en physiologisch onderzoek, ingesteld door den Hoogleeraar WEFERS BETTINK te Utrecht, bracht aan het licht dat dit poeder geen andere bestanddeelen bevat dan kalmoeswortel, gentiaanwortel en dubbel koolzure soda.

„De prijs van een kilo van dit zoogenaamde poeder tegen dronkenschap komt op f 368.40, terwijl de waarde van de grondstoffen in poedervorm ongeveer 36 cent per kilogram bedraagt; in niet-gepoederden vorm iets meer dan de helft, nl. 20 cent. Er wordt dus voor een product, waardeloos voor het doel waartegen het aanprezen wordt, het duizendvoud gevraagd van hetgeen de grondstof kost. Zelfs als men het tienvoud van de waarde der grondstof rekent bij aflevering op kleine schaal, blijkt de prijs, die gevraagd wordt, nog 100 maal te hoog.

„Meestal zijn het arme gezinnen, die, angelokt door schoone voorspiegelingen, zich vaak het allernoodigste ontzeggen, om den prijs, voor het poeder gevraagd, te kunnen betalen. Zij gaan daartoe over in de hoop, dat het aanbevolen middel helpen zal. En wanneer zij — zooals te verwachten is — geen verbetering waarnemen, worden zij afgescheept met: „een niet lang genoeg voortgezet gebruik”. Men zal dan ook moeten erkennen, dat men hier te doen heeft met een kwakzalversmiddel, op recht gemoedlijken toon aanprezen, en wel tegen den prijs van 368 gulden per kilo, maar dat voor den verbruiker nimmer tot het gewenschte doel kan leiden, doch slechts kan strekken, om door de onnoozelheid van het koopend publiek, den zak van den verkooper te spekken.”

Wij kunnen verschillende bewijzen bijbrengen, die het slot van deze mededeeling, dat het om de exploitatie van het publiek te doen is, bevestigen. Zooals wij in ons vorig No. schreven, werd ook van onze zijde door den heer D. BIERHAALDER te Baarn het poeder microscopisch onderzocht; nadat het resultaat van het onderzoek van Prof. WEFERS BETTINK bekend was, werd het onderzoek door hem opnieuw ter hand genomen en was hij, door de welwillendheid van den Hoogleeraar, in staat zijn monster te vergelijken met het monster door Prof. B. onderzocht. Wij komen later op dit vergelijkend onderzoek terug, maar kunnen nu reeds mededeelen, dat de beide monsters reeds *uiterlijk* zeer veel verschilden. Het eene was een *uiterst fijn*, het andere een

zeer grof poeder. Op stuk van zaak doet het er weinig toe, omdat noch van 't fijne, noch van 't grove poeder eenige werking voor het beoogde doel is te verwachten, maar het bewijst toch, dat het de directie van het Instituut volkomen onverschillig is wat het zijn slachtoffers ter z.g. genezing geeft. Dat teekent.

Er is nog meer. Wij hebben voor ons een lange lijst van dankbetuigingen in allerlei talen van menschen die door het middel van dronkenschap heeten te zijn genezen. In die lijst wordt het Instituut, dat evenals het *Institut du Zexa* gevestigd is *rue du Faubourg Montmartre 9*, genaamd: *Institut d'E-Coza*.

Wij zijn er intusschen nog niet. In ons no. van Februari j.l. schreven wij reeds, dat de inrichting onder den naam *Institut d'Hygiène*, eveneens gevestigd terzelfder plaatse, kosteloos een proefpakje aanbood van een *haargroei-middel*. Wij hebben dat pakje aangevraagd maar niet ontvangen. Alleen kregen wij na eenigen tijd een brief, waarin de wonderen van de „*veritable Mootcy*” als haarmiddel hemelhoog werden geprezen. Die brief was afkomstig van het *Institut du Mootcy*, eveneens *rue du Faubourg Montmartre 9* te Parijs. In die brief waren couverts, met de verschillende Instituut-namen erop gedrukt, aanwezig.

Wij hebben dus voor een en dezelfde inrichting de volgende namen: *Institut du Zexa*, *Institut d'E-Coza*, *Institut d'Hygiène* en *Institut du Mootcy*. Dat geeft te denken!

Kruidenwijn van De Haas te Voorschoten.

De bekende DE HAAS heeft het noodig geoordeeld, behalve zijn niets beteekenende kruiden, ook een kruidenwijn aan de lijdende menschen aan te bieden. Van een der verkoopers kregen wij, met 't middel, de volgende, letterlijk overgenomen circulaire:

„Mijnheer!

„Reeds vele jaren werd door DE HAAS van Voorschoten de aandacht gevestigd op de Geneeskundige Kruiden welke mannen als BOERHAVE en anderen hadden ontdekt.

„De groote resultaten die BOERHAVE in Europa had, was voor een groot deel te danken aan zijne groote kennis der kruiden.

„Door DE HAAS werden reeds jarenlang de werken van deze mannen bestudeerd.

„De resultaten welke hij had door zijne kruiden aan zieken te geven, grenzen aan het ongeloflijke.

„Door hem werd de uitwerking van kruiden op het menschelijke lichaam met zorg nagegaan. Zijn ondervinding leerde hem dat de uitwerking van verschillende kruiden het krachtigst was, wanneer ze op wijn werd getrokken.

„Vandaar dat door hem persoonlijk een *Cruydenwijn* en een *Borstcruydenwijn* in den handel is gebracht.

„De *Cruydenwijn* werkt in hooge mate versterkend bij zwakken en herstellenden. — *Kraamvrouwen* die deze wijn gebruikten kwamen in korten tijd weder op kracht.

„Studeerenden welke de studie vermoeide, ondervonden spoedig bij het gebruik van eenige flesschen, dat zij over grooter denkkraft konden beschikken.

„Zij die over bloedarmoede klagen en over een slechte spijsvertering, ondervonden de heilzame uitwerking van den Wijn. Ook wordt ze aangewend bij slapeloosheid, reeds na eenige dagen is de slapeloosheid geweken.”

Uit deze circulaire — wij hebben het slot, dat over de prijzen handelt, maar niet opgenomen — kan men twee zaken leeren kennen:

1°. De oorzaak van de groote resultaten die BOERHAVE had; menigeen zal, met ons, gedacht hebben, dat die oorzaak een geheel andere was, en

2°. Dat de oorzaak van de groote resultaten van DE HAAS zit in de wijze, waarop hij op het groote publiek weet indruk te maken. Het klinkt zoo mooi: „zijn ondervinding leerde hem” of „vandaar dat door hem persoonlijk” enz. Dat „persoonlijk” is eenig; hij, de beroemde DE HAAS, heeft zich persoonlijk er toe geleend dien wijn in den handel te brengen.

Tot zulke grootdoenerij komt men, wanneer men overtuigd is in hoogere kringen steun te

vinden voor handelingen, die men in onze eeuw voor onmogelijk zou hebben gehouden.

Wat nu de beroemde Cruydenwijn betreft (de borstcruydenwijn laten wij voorloopig rusten), het wonderdadige daarvan is voor ons een raadsel.

Wij kochten een fleschje, voorzien van een etiquette met een soort van Oud-Hollandsch opschrift (men moet toch aan BOERHAVE denken!) en vonden den heer C. DE GROOT te Rotterdam bereid den inhoud te onderzoeken. In ongeveer 180 cM³ van een troebelen, zeer zuuren rooden wijn kon, volgens hem, geen enkel geneeskrachtig bestanddeel worden aangetoond. De smaak was zwak, voorbijgaand bitter, vermoedelijk door een of ander onschuldig plantendeel, waarvan de oorsprong zich echter niet door de aanwezigheid van eenig werkzaam beginsel verried.

Dus in hoofdzaak een wijntje, dat men niemand zou durven voorzetten en dat als geneesmiddel niets beteekent.

En dat aan te bevelen als „in hooge mate versterkend bij zwakken en herstellenden” en als een kracht-gevend middel bij *kraamvrouwen*. Foei DE HAAS! Of zoudt ge BOERHAVE de schuld willen geven?

English Breakfast-Tea.

(Een vermageringsthee.)

„WIE

door buitengewone lichaamsdikte misvormd is of zich daardoor onhandig en onbeholpen gevoelt en derhalve

Magerder wil worden,

hem is „English Breakfast-Tea” merk „Queen Victoria” ten zeerste aan te bevelen. Na kort gebruik wordt zelfs de dikste mensch

zoo slank als een Den,

en voelt zich dientengevolge als nieuw geboren. Daarom DRINKE degene, die magerder wil worden „English Breakfast-Tea”, die volkomen onschadelijk is.

Alleen verkrijgbaar in pakjes à f 1.25 of dubbel pakket f 2.40 (porto extra) onder remb. bij PAUL KOCH, Hygiënische verzendingszaak, Arnhem No. 52.”

Ziethier een advertentie uit den laatsten tijd, die ons leerde: dat er een geneesmiddel is om magerder te worden en dat ons land, te Arnhem, een „Hygiënische verzendingszaak” (wat is dat voor een ding?) rijk is; wat wij niet wisten. Terwijl ons nu die „verzendingszaak” weinig interesseert, is dit niet het geval met het vermageringsmiddel. Want alle middelen tot nu toe als geneesmiddel tegen corpulentie aanbevelen, zijn gebleken „Schwindel” te zijn, uitvindingen van meer of minder handige kwakzalvers. Wij waren dus nieuwsgierig of het merk „Queen Victoria” het er beter af zou brengen.

Het onderzoek van de kruiden, verricht door den heer D. BIERHAALDER te Baarn, heeft ons hieromtrent volkomen ingelicht. De thee staat op dezelfde lijn als de andere kwakzalversmiddelen. Zij bestaat uit *senna-bladen*, *zoethout*, *goudsbloemen*, *korenbloemen*, *gewone thee* en *suiker*. Jammer, dat er geen melk bij was, dan had men zijn kopje (niet zeer smakelijke) ontbijtthee terstond gereed. Want, de *senna-bladen* uitgezonderd, is er in de kruiden van geneeskrachtige middelen geen sprake; het is niet te verwachten, dat zij eenigen invloed op de vermindering der corpulentie kunnen uitoefenen. En de *senna-bladen* dan? Zeker, bij een zeer ruim en langdurig gebruik van dit laxermiddel bestaat er misschien wel kans, dat men er niet vetter op wordt, maar wee dengenen, die op dusdanige wijze de corpulentie zou willen tegen gaan! Maar bij een matig gebruik heeft men een dergelijke uitwerking niet te wachten, dus ook de *senna-bladen* blijven buiten rekening.

(Dat neemt niet weg dat een, zij 't ook matige hoeveelheid *senna-bladen*, dagelijks gebruikt, op sommige gestellen hoogst nadeelig — al is 't niet vermagerend — kan inwerken, zoodat de aanbeveling in de advertentie; „volkomen onschadelijk” een gewone kwakzalversleugen is.)

Wij meenen dus gerechtigd te zijn te verklaren, dat de in de advertentie aangekondigde *English Breakfast-Tea* een echt kwakzalversmiddel is waartegen wij met kracht waarschuwen.

Voor die „Hygiënische verzendingszaak” van mijnheer PAUL KOCH zouden wij ook wel een anderen naam weten.

Eucalyptus van Ernst Hess.

Wij kunnen helaas! niet klagen over gebrek aan stof; de kwakzalversmiddelen in de couranten geadverteerd en door dezen gretig opgenomen, nemen met den dag in aantal toe, wat te begrijpen is, wanneer men bedenkt dat, niettegenstaande de z.g. slechte tijden, door kwakzalverij — alias bedrog — nog altijd geld is te verdienen. Op welke wijze het verdiend wordt, moet men maar niet vragen.

Een der nieuwste advertenties, ten minste voor ons nieuw, is de volgende:

„Een goed, dagelijksch Huismiddel, dat in geen enkel huisgezin ontbreken mag, is de van ouds bekende

Eucalyptus van ERNST HESS.

Gegarandeerd echt wordt dit natuurprodukt sinds 15 jaren direkt uit Australië betrokken.

De billijke prijs van f 1.25 per origineelen flacon (die voor langen tijd voldoende is) maakt de aanschaffing mogelijk voor een ieder, die zijne gezondheid terugverlangt.

Meer dan 1500 dankbetuigingen ontvingen wij ongevraagd van herstelden, die aan Rheumatiek of Gewrichtlijden geleden hebben.

Niemand verzuime de Brochure aan te vragen, waarin de Eucalyptus-preparaten beschreven worden en het gebruik er van vermeld is.

Deze Brochure is voor een ieder op aanvraag gratis verkrijgbaar bij de Hoofdvertegenwoordigers voor Nederland en Koloniën:

J. P. C. VAN MANEN en Co., Hertogenstraat 58 Nijmegen.

Klingenthal 1 Sa. ERNST HESS.”

Daar niemand verzuimen mocht de Brochure aan te vragen hebben ook wij ons van dien plicht gekweten: en wat ontvingen wij? Een los blaadje, 2 bladzijden, waarin werd medegedeeld dat bij de Hoofdvertegenwoordigers voor Nederland en Koloniën verkrijgbaar zijn:

a. gegarandeerd zuivere Eucalyptol in origineele fleschjes van 50 gr., hoofdzakelijk voor uitwendig gebruik (wrijven), krachtig, prijs f 1.25.

b. gegarandeerd zuivere Eucalyptusolie in origineele fleschjes van 100 gr., hoofdzakelijk voor inwendig gebruik (innemen), zacht, prijs f 1.25.

Deze beide producten worden aanbevolen tegen rheumatiek, jicht en gewrichtslijden. „Om een duurzame genezing te bewerkstelligen neemt men dagelijks 10 druppels Eucalyptusolie in een eetlepel koud water in, voorts wrijft men eenige malen daags flink de zieke lichaamsdeelen met Eucalyptol.”

Wij vonden het niet noodig de middelen te bestellen en willen zelfs aannemen dat de aangeboden stoffen werkelijk zuiver zijn en uit niets anders bestaan dan waarvoor zij verkocht worden. In dit geval zijn het geneesmiddelen die werkelijk voor enkele doeleinden, met succes worden aangewend.

Dus geen kwakzalversmiddelen? Op zich zelve, neen; maar zij worden door de wijze van exploitatie tot kwakzalversmiddelen gemaakt. Wie van Eucalyptol en Eucalyptusolie beweert dat zij volkomen genezing brengen bij rheumatiek, dat zij duurzame genezing bewerkstelligen bij jicht en gewrichtslijden, beweert meer, dan hij waar kan maken en verlaagt op die wijze goede geneesmiddelen tot kwakzalverijen.

En wie verder van deze sterk werkende stoffen, die bij langdurig voortgezet gebruik alles behalve ongevaarlijk zijn, durft te zeggen: „Een goed, dagelijksch Huismiddel, dat in geen enkel huisgezin ontbreken mag”, zal misschien den verkoop van zijne middelen bevorderen, maar geeft een raad, die ernstige gevolgen kan na zich slepen.

De middelen van Sargent Ferris.

Toen wij in onze no's. van November en December 1903 de opgeschroefde advertenties betreffende het *wondervol levensvocht*, het *Vital Life Fluid* van SARGENT FERRIS behandelden, zeiden wij o. a.

„Het is ons niet te doen om die vloeistof te bespreken en om de samenstelling na te gaan, (ofschoon wij in 't bezit van een monster zijn), waartoe zou het dienen? 't Is ons volkomen onverschillig waaruit het vocht bestaat; al was 't ook samengesteld uit de meest deugdelijke geneesmiddelen, dan zou het toch niet in staat zijn dat te verrichten, wat er van wordt beloofd. Zoo'n middel bestaat niet.”

In de advertentie was n.l. verklaard:

„Ik heb het wondervocht geheim om te leven ontdekt en ik geef het U gratis.

„Mijne zending op aarde is de zieken te genezen en de zwakken op te beuren. Komt tot mij en ik zal U gezondheid en leven en jeugd geven.

„Mijn levensvocht, het wondervolste dat ooit ontdekt is geworden zend ik U gratis op aanvraag.

„Ik heb het wondervolle geheim om te leven ontdekt en ik kan U leven geven, daar ik U genezen kan, welke Uwe ziekte ook zij; ik kan U sterk en gezond maken, onverschillig hoe zwak en hoe gebrekkig gij ook zijt. Met mijn levensvocht, waarvan het geheim alleen aan mij bekend is, genees ik elk gebrek van het menschelek lichaam.”

Wij hadden aan die verklaring genoeg, maar nu wij door de welwillendheid van den heer L. J. RÖHNER te Assen, die niet alleen de vloeistof, maar ook eenige daarbij gevoegde pastilles onderzocht, inzage kregen van het resultaat van zijn onderzoek, zal het sommige onzer lezers, even als ons, toch genoeg doen, met dit resultaat kennis te maken. Het rapport luidde aldus:

„Het pakje bevatte een tube met z.g. Vital life fluid en eenige gele, bruine en zwarte pastilles.

„Het Vital life fluid, een donkere, dik vloeibare stof bleek te bevatten:

„Bestanddeelen van zoethout, gom, saccharine en een bitterstof, waarschijnlijk een bestanddeel van gentiaanwortel.

„In alle drie soorten pastilles konden worden aangetoond: guttegom en bestanddeelen van braaknoten (strychnine en brucine.)”

Dus geheel, als genees- en voedingsmiddelen weinig- of onbeteekenende stoffen, ziethier de bestanddeelen van het „wondervolste levensvocht dat ooit ontdekt is geworden”; men zou er om moeten lachen als 't niet zoo treurig ware.

En ergeren moet men zich over hetgeen in de pastilles is aangetroffen: een hoogst sterk werkend laxermiddel en een zwaar vergif! Waarlijk de wonderman uit Amerika had deze middelen, in tegenoverstelling van het levensvocht, wel doodspastilles mogen noemen.

James W. Kidd wordt goedkooper.

Even als zijne andere Amerikaansche collega's begint KIDD, nu 't zaakje zeker niet naar wensch gaat, met prijsverlaging. Wij brengen in herinnering dat men, volgens de advertentie, voor twintig gulden kon geholpen worden en vestigen nu de aandacht op onderstaanden brief:

„Waarde Heer:

„Met het oog op de bewijzen mijner bekwaamheid getoond in de vorm van getuigenissen, kan er maar een reden bestaan die u belet mijn aanbod voor eene geheele behandeling aan te nemen, en die reden is, dat gij niet genegen zijt gevraagde som uit te geven voor wat u eene onzekerheid toeschijnt.

„De som die ik u in het begin vroeg, is zeer laag, maar onder deze omstandigheden heb ik besloten u een voorstel te doen, dat u overtuigen zal van mijn vertrouwen in mijne geneesmiddelen. Op ontvangst van 12 gulden zend ik u de volledige behandeling, die ik in het begin voor u gereed gemaakt heb. Nadat gij de medicijnen gebruikt hebt, en gij geheel tevreden zijt met het resultaat, kunt gij mij de overblijvende som betalen wanneer u zulks gelegen komt. Ik geloof dit aanbod uwe goedkeuring en aanneming zal wegdragen. De som, die ik u vraag vooruit te betalen, dekt de kosten der remedies en hunne verzending niet; indien ik dus niet zeker was, dat de handeling aan alle vereischten zou voldoen, zou ik u dit voorstel niet kunnen doen. Ik kom u in alles tegemoet, kunt gij nog meer verwachten?

„Verwachtende dat gij mijn voorstel rijpelijk

zult overwegen, verblijf ik met de meeste hoogachting,

Dr. JAMES W. KIDD.”

Deze brief zegt genoeg.

Verbod van den handel in geheimmiddelen.

* In het kanton Zürich is op 5 Nov. 1903 een nieuwe verordening in werking getreden, betreffende den verkoop van geneesmiddelen, vergiften, chemicaliën, mineraalwaters, geheimmiddelen en geneeskundige specialités.

Omtrent de beide laatste wordt bepaald:

De geheimmiddelen en geneeskundige specialités zijn onderworpen aan de controle der directie van den Gezondheidsdienst.

Het is verboden geheimmiddelen of geneeskundige specialités binnen het gebied van het kanton in openbare bladen of op andere wijze aan te bevelen of te verkoopen zonder vergunning van genoemde directie.

De directie van den gezondheidsdienst is bevoegd den verkoop geheel te verbieden van geheimmiddelen enz., die schadelijk zijn voor de gezondheid of op onzinnige wijze zijn samengesteld, die door advertenties, etiketten of prospectussen worden aanbevolen op eene manier die blijkbaar erop is ingericht het publiek te misleiden. Dezelfde directie is bevoegd het besluit, waarop het verbod tot verkoop van eenig geheimmiddel berust, ter openbare kennis te brengen. Geheimmiddelen en geneeskundige specialités, waarvan de verkoop en de aankondiging door genoemde directie zijn toegelaten, mogen alleen worden verkocht in wettig erkende apotheken.

INGEZONDEN.

Aan de Vereeniging tot Bestrijding van de Kwakzalverij in Nederland.

Mijne Heeren.

Toevallig ben ik dezer dagen opmerkzaam gemaakt op eene groote annonce, welke waarschijnlijk in de meeste Nederlandsche dagbladen voorkomt en o. a. te vinden is in het Nieuws van den Dag van 17 Januari l.l. van het **Mos-Magasin**

te Kopenhagen, hetwelk voor den prijs van fl. 6 een „geneesmiddel” voor haargroei aanbiedt. Daar dit middel, bestaande uit varkensvet en vaseline, geheel waardeloos is en de geheele zaak op zwendelarij van de ergste soort berust, heb ik niet willen nalaten u hierop attent te maken, in de overtuiging, dat u wel middelen zult weten te vinden om het goedgeloofige publiek tegen deze kwakzalverij te waarschuwen en zodoende voor schade te vrijwaren.

U gelieve de verzekering mijner hoogachting te aanvaarden.

VAN HAARST,

Consul-Generaal der Nederlanden voor Denemarken.

Het beste middel dat wij weten om het publiek voor schade te vrijwaren, is het opnemen van bovenstaande waarschuwing, voor welke toezending wij den geachten schrijver ten hoogste dankbaar zijn. Dergelijke kennisgevingen, van officieele zijde verstrekt, geven ons een belangrijke steun in onzen strijd. Moge dit goede voorbeeld veel navolging vinden.

REDACTIE.

BOEKBESCHOUWING.

Methode tot ontwikkeling der Geestvermogens, door Dr. W. PIERRY,

onder medewerking van Dr. GEBHARDT en Dr. HARTMANN.

Aangelokt door een veelbelovend prospectus hebben wij het werk, waarvan de titel hierboven is afgedrukt, aangekocht en ter bespreking gezonden aan een medicus, in wiens oordeel wij het volste vertrouwen stellen. Deze schrijft ons over het boek het volgende:

Het aantal slechte medische boeken voor

leeken, waarmede onze markt overvoerd wordt, is wederom met een vermeerderd. Het bovengemeld boek, dat de sporen van Duitsche afkomst draagt, heeft zijn intrede in Nederland gedaan. Een aantal nerveuze stoornissen passeeren de revue in verschillende hoofdstukken. De meest ernstige zenuwziekten worden in een paar bladzijden besproken, d. w. z. er wordt een weinig omheen gepraat, heel weinig van beteekenis gezegd en dan wordt weer een nieuw hoofdstuk begonnen. Eenig systeem of regelmatige behandeling wordt in het boek te vergeefs gezocht. Af en toe, wanneer dit zoo te pas komt, worden heele brokstukken, over 't een of ander onderwerp, van bekende geleerden overgeschreven. Een paar staaltjes, van het soort van raadgevingen, die in het boek voorkomen, wil ik nog vermelden. Wanneer men doof is, zegt de schrijver, doet men het best, de beweging der lippen van anderen te bestudeeren. Wanneer men niet slapen kan moet men gaan tellen, als dat niet helpt, afwisselend de oogen stevig sluiten en openen enz.

Eenige wetenschappelijke waarde mist het werk ten eenemale.

Na al het gezegde rest mij nog, mijne bewondering uit te spreken voor den auteur, die kans heeft gezien op deze manier 226 bladzijden vol te kletsen (een ander woord kan ik er niet voor vinden). Het boek is voor f 2.50 verkrijgbaar; wie het koopt heeft daarvoor 226 velletjes scheurpapier.

CORRESPONDENTIE.

Als nieuwe leden zijn toegetreden: Mej. F. J. VAN ULLORIKS, te Lochem. en de Heeren:

J. ADAMS, koopman, „Gasselternijveen. Dr. B. E. SCHELTEMA, arts, „Delft.

D. v. d. W te K. Uw vriendelijk en belangstellend aanbod wordt door ons met graagte aanvaard.

B. v. d. B. te M. Wij danken u zeer voor de gezonden annonces en houden ons verder aanbevolen.

A. H. te 's-H. Naar aanleiding van ons antwoord op uw vraag, in 't vorig n^o, ontvingen wij welwillend toegezonden twee reclame-annonces, voorkomende in de „Eche de Paris”, betreffende de *Ferment pur de raisin*, aanbevolen als uitstekend geneesmiddel tegen suikerziekte. In hoeverre dit juist is kunnen wij niet beoordeelen; vraag hieromtrent den raad van uw geneesheer. Wel weten wij dat *biërgist* door sommige geneesheeren is aangewend, maar dat lang niet allen tevreden waren over het resultaat. Of de *druivengist* nu zooveel beter is, zooals mijnheer JACQUEMIN met veel reclame beweert, kunnen wij niet uitmaken. De opgeschreefde aanbeveling staat ons echter niet aan; goede wijn behoeft geen krans.

Redactie „De Boerenland”. Wij ragen met genoegden dat gij den strijd tegen den heer TIEMESSEN VERKUIJL, in zake de *Benedictijnermiddelen uit de Abdij van Buckfastleigh* niet opgeeft. Reeds in ons Maandblad van Juni 1900 hebben wij, zooals u blijkbaar bekend is, tegen die kwakzalversmiddelen gewaarschuwd.

Aan het Bestuur der Rotterdam. Tandheelk.-Vereeniging. G. arne hadden wij aan uw verzoek voldaan om het gezonden request in extenso op te nemen. Waar wij echter moeten woekeren met onze ruimte, vonden wij geen vrijheid en groot-plaats af te staan aan een zaak, die geen verband houdt met de onderwerpen, die in ons blad worden behandeld.

Abonne's L. te W., Mevr. H. te 's-H. en J. M. te B. Van uw bericht is goede nota genomen. Gij ontvangt nog tot het einde des jaars de nummers van den, nu juist door u betaalden, loopenden jaargang.

De Secretaris-Penningmeester ontving een postwissel, groot f 4, zonder opgaaf van den afzender. De wissel draagt het poststempel: 's Gravenhage, (Prins Hendrikplein) 17 Febr. '04, 2-3 N.M. N°. 4186. Wil de onbekende afzender zoo goed zijn, zijn naam alsnog te melden?

ADVERTENTIE.

LINZENMEEL gelijk aan Revalenta Arabica,

Bekroond: Voedings-Tentoonstelling te Amsterdam 1887.

Door het Maandblad der Vereeniging tegen de Kwakzalverij is herhaaldelijk verklaard, dat goed bereid LINZENMEEL een zeer voedzame en zeer verteerbare spijs is en, als zijnde van gelijke samenstelling, als Voedingsmiddel de zeer dure REVALENTA ARABICA geheel kan vervangen.

Met steeds toenemend debiet verkrijgbaar in pakjes van 5 ons à 35 Cents met gebruiksaanwijzing bij

H. VLAANDEREN Pzn., Utrecht.

NB. Bij minstens twee pakjes franco door geheel Nederland, terwijl wederverkoopters rabat genieten.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van het Bestuur.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. J. VAN RIEL, Militair Apotheker te Amsterdam
Dr. W. RUTGERS VAN DER LOEFF, Arts te Amsterdam. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg.
A. J. WIJNNE, Gemeente-Apotheker te Rotterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden 663.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Alle stukken, voor het Maandblad bestemd, te zenden aan den Secretaris-Penningmeester A. J. WIJNNE te Rotterdam, bij wien tevens het adres voor de ADMINISTRATIE is.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden gehonoreerd.

Het narukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post per jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1-6 regels „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan het Algemeen Advertentie-Bureau BLUSSÉ & COMP te Dordrecht en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD:

Berichten: Deutsche Vereeniging t. bestr. d. kwakzalverij: verslag van de Algem. Vergadering. — Protest van den leverancier van English Break-fast-Tea. — Idem van De Haas betreffende het onderzoek van zijn Cruydenwijn. — Bestrijding der kwakzalverij in Baden. — Een kwakzalver te Tilsch veroordeeld.

Mededeelingen van verschillenden aard: Waarom medewerking van den Centralen Gezondheidsraad noodig is. — De teringdokter E. Funke te Berlijn. — De herkomst der vuile advertenties — Racahout des Arabes. — Een staalje van t. s. Grass. — Een voorbeeld voor de Groote Pers — Verbod van adverteeren in Duitschland.

Ingezonden: Het Ontwerp der nieuwe Tariefwet en de kwakzalverij. — Een z.g. Opticus ontmaskerd.

Rechtszaken: Onbevoegd uitoefenen der genee kunde.

Boekbeschuwing: Geneeskundige Encyclopaedie voor het huisgezin. — Dr. Hooykaas: Bevolkingsleer en gezinsbeperking II.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Leden en Abonnés, die hun postwissel nog wenschen te zenden, wordt met aandrang verzocht dit alsnog te doen vóór 16 April. Daarna worden de Kwitanties, onder verhooging met de kosten van disponeeren, aangeboden aan hen, die nog niet betaalden.

De Secretaris-Penningmeester,
A. J. WIJNNE.

BERICHTEN.

Deutsche Vereeniging tot bestrijding der kwakzalverij. Wij ontvingen het officieele verslag van de eerste Algem. Vergadering, den 14 Januari jl. te Berlijn gehouden, benevens een exemplaar van de „Arztliche Mitteilungen“ waarin ook een uitvoerig bericht over deze Vergadering is opgenomen. Uit dit Weekblad, voor welkst oezending wij onzen dank betuigen, blijkt ons, dat de gehouden redevoeringen spoedig in haar geheel in boekvorm zullen worden uitgegeven, zoodat wij later gelegenheid zullen hebben, daarop meer uitvoerig terug te komen. Wij volstaan dus, voor heden, met een beknopte mededeeling, ter aanvulling van 't geen wij in het Maandbl. van Februari schreven.

Nadat de Voorzitter den tegenwoordigen toestand der Vereeniging had geschetst werden de volgende redevoeringen gehouden:

DR. KARL ALEXANDER, Breslau, over de kwakzalverij en de wettelijke maatregelen ter harer bestrijding, waarbij hij de vrijheid van de uitoefening van geneeskunde, zooals die in Duitschland bestaat, als het grootste euvel beschouwde, dat alle maatregelen in den weg stond. DR. PAULL, Karlsruhe, sloot zich hierbij aan in zijn rede over Staat en kwakzalverij.

Burgemeester SIEGRIST, de bekende Voorzitter van den plaatselijken Gezondheidsraad te Karlsruhe, sprak over het „Geheimmittelwezen“ en bracht daarbij vele belangwekkende voorbeelden ter tafel, door hem in zijn langdurige ervaring waargenomen.

De afgevaardigde onzer Vereeniging, de heer J. M. VAN ELK, kwam daarna aan 't woord. De hoofdinhoud van het door hem gesproken is in het Mbl. van Februari opgenomen.

DR. NEUSTÄTTER, München, gaf een beeld van het heilloos optreden van de talloze, onbevoegde „natuurgeneeskundigen“ in Duitschland en wees op de brutale wijze, waarop deze zich overal bij het volk innestelen.

Het eerlid der Vereeniging, Mejuffr. HERMINE LUDEWIG, Bunzlau, een roemrijk bekende strijdster tegen de kwakzalverij, betoogde daarna de noodzakelijkheid van het volk in te lichten omtrent ware en valsche geneeskunde; zij wenscht een lijst aan te leggen van alle goede geschriften, die de kwakzalverij bestrijden.

Ten slotte sprak Dr. REISSIG, Hamburg, over het nut en het recht van het verstrekken van inlichtingen aan het volk op het gebied van geneeskunde. Inlichtingen van beide zijden en over de kwakzalverij en over het war' wezen der geneeskunde, acht spreker het meest gewenscht.

Eenige referaten, o. a. over „kwakzalverij in de tandheekunde“ — en over „het begrip van kwakzalverij“, konden wegens gebrek aan tijd niet meer worden gehouden.

Den daarop volgenden dag had een Bestuursvergadering plaats, waaraan ook de afgevaardigden buiten Berlijn deelnamen, en waarin uitvoerig over de verdere organisatie der Vereeniging werd gesproken.

Wij hopen, dat deze besprekingen mogen hebben geleid tot een krachtigen en voortdurenden bloei van onze zustervereeniging.

Englisch Breakfast-Tea. Naar aanleiding van onze waarschuwing in ons voorgaand no. ontvingen wij een uitvoerig schrijven van den heer PAUL KOCH te Gelsenkirchen. „Versandhaus Gesundheitsdienstlicher Präparate“ en „Bezitter der „Hygienische Verzendingszaak“ te Arnhem“ waarin hij tegen ons „pamflet“ opkomt en diep medelijden betoont met den schrijver, omdat aan het artikel gemakkelijk te herkennen is „dat het niet uit rechtvaardigheidsgevoel maar veelmeer uit naijver en wangunst geschreven is.“ Die beschuldiging kennen wij al lang maar trekken er ons niets meer van aan. Ieder weldenkende weet, dat wij geheel onbaatzuchtig handelen.

Wij zullen den verderen inhoud van den brief niet plaatsen; wij zijn niet zoo dom, dat wij kwakzalvers de gelegenheid geven voor hun artikel reclame in ons blad te maken.

Alléén moeten wij het slot vermelden, dat aldus luidt:

„En tevens verzoek ik u beleefdelyk om de in Uw blad voorkomende verdachtmakingen ook weer in Uw blad te willen herroepen, daar deze natuurlijk niets anders ten doel hebben, dan mijne E. B. T. in miscrediet te brengen.

„Wanneer u niet tot herroeping geneigd mocht zijn, zal ik mij in de voornaamste Ned. bladen verdedigen, door Uw artikel en mijn antwoord daarop, in de betreffende bladen te publiceeren.“

Welnu, dat zal ons veel genoegen doen.

Nog een, die protesteert. Blijkbaar zijn de kwakzalvers niet erg tevreden over ons.... en dat doet ons genoegen.

In het Leidsch Dagblad van 21 Maart komt A. J. DE HAAS te Voorschoten op tegen ons artikel over

Cruydenwijn de Haas in ons vorig no. en vooral tegen het onderzoek van den heer DE GROOT. O. a. zegt hij: „Wat moeten wij hieruit (uit het onderzoek) afleiden?“

1°. Dat de wijn, dien de heer DE G. heeft onderzocht, troebel was.

2°. Dat die wijn zuur was.

3°. Dat hij zwak voorbijgaand bitter smaakte en dat volgens hem geen enkel geneeskrachtig bestanddeel kon worden aangetoond.

Geloof nu de redactie werkelijk, dat de Cruydenwijn De Haas troebel is en zuur? Meent zij nu heusch dat apotheker of drogist troebelen, zuren wijn zal accepteren? Geloof zij werkelijk, dat zulk een wijn koopers zou vinden? Ik kan het niet denken.

De gebruikte proef kan troebel en zuur geweest zijn, de Cruydenwijn in den handel is het niet.”

Wij antwoorden hierop: *hij is het wel.* De troebele, zure wijn, door den heer DE GROOT onderzocht was aanwezig in een origineele flacon uit den handel, te Rotterdam bij den depôthouder van DE HAAS gekocht.

Bestrijding der kwakzalverij in Baden. Aan den Landdag is voorgesteld, strafbaar te stellen de niet-geëxamineerde uitoefenaars der geneeskunst, die in strijd handelen met verordeningen in het belang der volksgezondheid of der zedelijkheid, of tot voorkoming van stoffelijke benadeeling der bevolking. Verder om alle openbare aankondigingen of aanprijzingen (ook door artsen!) strafbaar te stellen, die bedriegelijke voorstellingen geven omtrent opleiding, bekwaamheid, of bereikte resultaten, of waarin behandeling wordt aangeboden zonder den patiënt te zien, of waarin geneesmiddelen worden vermeld, die onttrokken zijn aan het vrije verkeer, of middelen, die tot voorkoming van zwangerschap moeten dienen. Aankondiging in geneeskundige bladen valt buiten het verbod. (W.T.G.)

Een zacht vonnis. Voor de rechtbank te Tilsit in Pruisen heeft in de laatste weken een kwakzalver terecht gestaan die een groote „praktijk“ had verkregen waarbij hij „magnetisme“ toepaste, uit de oogen alle mogelijke ziekten opmaakte, door handgrepen de ziektestoffen uit het lichaam haalde en dan van zijn handen afschudde(!) enz. Een groot getal getuigen en deskundigen werden gehoord. De beklagde, een nog jonge man, beweerde een tijd lang geneeskunde gestudeerd te hebben, wat bleek onwaar te zijn. Behalve dat hij door zijn kunstgrepen opzettelijk bedrog had gepleegd, was hem ook de dood van een persoon ten laste gelegd en de mishandeling van anderen. De rechtbank nam de schuld van den dood als niet bewezen aan, wel de mishandelingen en bedrog in ten minste 20 gevallen. Zij veroordeelde hem tot 2 jaren gevangenisstraf met aftrek van 16 maanden wegens voorloopige hechtenis. (Alg. Handelsbl.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Waarom medewerking van den Centralen Gezondheidsraad noodig is.

In het vorig nommer hebben wij onze inge-

nomenheid betuigd met den eersten stap van den Centralen Gezondheidsraad in Nederland om door een waarschuwing aan het publiek op te treden tegen de toenemende kwakzalverij met geheimmiddelen.

Hoe wenschelijk het is, dat juist zulk een officieel lichaam zich doet hooren, leert ons een schrijven, dat wij dezer dagen ontvingen van de Gezondheids-Commissie te Karlsruhe, zooals aan de lezers van het Maandblad bekend is, de oudste en meest ijverige bestrijdster der Kwakzalverij in geheel Duitschland.

In een harer talrijke waarschuwingen, die geregeld aan het hoofd der plaatselijke bladen, namens den burgemeester der gemeente, als publicatie worden opgenomen had de Commissie het publiek ingelicht omtrent de beteekenis van een zich noemend instituut *Novavita* van zekeren Julius Hinz te Berlijn (Zie ons Mbl. van Sept. 1903), dat, op dezelfde wijze als hier te lande verschillende andere buitenlandsche, zoogenaamde Instituten, genezing aanbood bij allerhande gebreken en ongesteldheden, mits tegen voorafgaande toezending van een zoogenaamde ziektebeschrijving, waarvoor een gedrukte vragenlijst werd toegezonden.

De Gezondheids-Commissie van Karlsruhe nu had deze vragen door een geneesheer laten beantwoorden op eene wijze, dat onmogelijk daaruit eenige gevolgtrekking kon worden gemaakt omtrent het bestaan van welke ongesteldheid ook; toch werd onmiddellijk door het Instituut te kennen gegeven, dat het een geval was van jicht en werden daarvoor geneeskundige raadgevingen toegezonden en een voorraad zoogenaamde geneesmiddelen tegen rembours van 16½ Mark. De raadgevingen heetten afkomstig te zijn van zekeren Dr. Hinz, die echter niet te Berlijn woonde, maar te Hamburg. Deze was reeds vroeger de hoofdpersoon bij een ander soortgelijk Instituut „Vitafer”, waartegen de Gezondheids-Commissie ook reeds had gewaarschuwd en dat heeft opgehouden te bestaan omdat door een Besluit van den Deutschen Bondsraad aanbevelingen en advertenties daarvan niet meer mochten plaats vinden. Dr. Hinz was toen ter tijde door de Geneeskundige Rechterbank van Eer veroordeeld en gestraft.

De toegezonden zoogenaamde Novozonpraeparaten werden door een hoogleeraar in de scheikunde onderzocht; zij bestonden uit niet veel meer dan magnesia en konden onmogelijk de wonderbare werkzaamheid bezitten, die door de circulaire en aanbevelingen werd voorgespiegeld.

Dit alles is door de Gezondheids-Commissie op haar gewone wijze ter waarschuwing gepubliceerd, en Dr. Hinz antwoordde daarop door een brief, waarin hij de Commissie beschuldigde van „onjuistheden, valsche onderzoekingen en laster.” De burgemeester van Karlsruhe diende daarop een aanklacht in tegen Dr. Hinz, die bij vonnis van 24 Februari j.l. door het kantonrecht te Karlsruhe werd veroordeeld tot 30 Mark boete of hechtenis van 8 dagen en betaling van alle kosten.

Als nieuwe manoeuvre is nu echter door den veroordeelde een zeer onjuist verslag dezer terechtzitting verspreid, waarbij nagenoeg alleen melding wordt gemaakt van hetgeen de verdiger heeft in het midden gebracht, terwijl er, op echte kwakzalversmanier, voor gezorgd is dat deze eenzijdige beschouwing in tal van bladen werd opgenomen, ook reeds buiten Duitschland. Daarom heeft de bedoelde Commissie thans harerzijds een afschrift van de geschiedenis dezer zaak op ruime schaal verspreid en ook aan ons toegezonden.

Zulk een krachtig optreden tegen een erkend kwakzalver, zij het ook dat hij zich dekt met bevoegdheid van arts, kan alleen met goeden uitslag worden bekroond, wanneer een officieel lichaam die taak op zich neemt; tal van voordeelden hebben geleerd, dat eene particuliere Vereeniging als de onze tegenover de rechtbanken, ook bij erkenning harer goede bedoelingen, veel te zwak staat. Het is daarom te hopen, wij herhalen wat wij de vorige maand schreven, dat de nieuwe Centrale Gezondheidsraad bij zijn eerste goede poging niet moge blijven stilstaan.

De teringdokter E. Funke te Berlijn.

Sedert eenige maanden verdient onze zich noemende „Koningin der Aarde” geld door de plaatsing van de volgende advertentie:

„Een genezen Borstlijder geeft inlichtingen aangaande zekere Genezing aan Borstlijders en aan personen die bloed opgeven.

Brieven in het Duitsch aan E. FUNKE, Berlijn S. W. Königgrätzerstrasse 41.”

Hoewel wij geen oogenblik twijfelden, aan de ware bedoelingen van den z.g.n. „genezen borstlijder”, gaven wij ons toch de moeite eens een nader onderzoek in te stellen. Wij zonden den menschenvriend een beschrijving van een door dokters als hopeloos verklaarde patiënt en ontvingen daarop een uitvoerig schrijven van FUNKE waarin hij de lichtgeloovigen tracht wijs te maken dat hij, borstlijder zijnde, zijn herstel zou danken aan een „specifiek plantenoeder”, waarvan de zieken slechts 3 maal daags een aftreksel behoeven te gebruiken om geheel te genezen. — Daarna komt de bekende oude geschiedenis dat het heilmiddel een uitvinding zou zijn van zijn zaligen grootvader, den schaapherder HARTMANN uit *Kriebowitz*.

Het poeder wordt verzonden in een blikken bus inhoudende ¼ Kilogram en kost slechts 3 Mark plus porto. De brave man acht het echter raadzaam, met 't oog op de porto-kosten, om meerdere bussen te gelijk te laten komen.

Dan volgen eenige gemoedelijke verzekeringen van realiteit en zijn vrees dat wij soms, door bedriegers teleurgesteld, zouden kunnen denken met een minderwaardig middel te doen te hebben, zooals er helaas zoo dikwijls onder schoonklinkende woorden wordt aangeboden enz. enz. Kortom, de man tracht ons, evenals al zijne soortgenooten, te overtuigen, dat wij hier eens met een rechtschapen weldoener te maken hebben, die alleen het welzijn zijner medeschepselen op 't oog heeft.

Toen wij hierop niet antwoordden, kwam ruim 3 weken later weer een brief, waarin hij zijn genoegen uitte, ons eene beschrijving van zijn lijden te kunnen zenden.

In eene gedrukte circulaire beschrijft hij zijn ernstig longlijden met bloedspuwingen enz. en „toen had hij nog een ouwe Tante”, „die wist . . . een middel van zijn Grootvader, die als schaapherder eene groote plantkundige wijsheid bij schapen had opgedaan en zelfs de gevaarlijkste ziekten, die dikwijls den geheelen vee-stapel met vernietiging bedreigden, wist te genezen.

En dan, wat voor 'n man was die Grootvader! Denkt eens hij was „Schaapmeester” nog wél bij Vorst Blücher († 1819) en bezitter van een onfeilbaar middel tegen Mond- en Klauwzeer bij beesten waarvoor hij naar wijd en zijd opgeroepen werd.

Het kon niet uitblijven of zoo'n Genie „werd gedwongen” om zijne medische ervaringen en kennis ten dienste zijner medemenschen te stellen, wat hij gaarne deed.

Tegenwoordig is FUNKE de eenige bezitter van het familiegeheim.

Dan volgt nog eene reclame voor een middel tegen epilepsie en eindelijk een gebruiksaanwijzing.

De kwakzalver is dus zoo dom, 't oude sprookje op te dischen van Grootvaders, ouwe Tantes, Schaapherders, Vorsten en andere beroemdheden en schijnt het menschedom voor schapen aan te zien die door hem geschoren kunnen worden.

Wij zonden de geheele correspondentie aan onze Zustersvereeniging de „Deutsche Gesellschaft zur Bekämpfung des Kurpfuschertums” te Berlijn, die de zaak in handen van de Justitie gaf.

Uit een schrijven van den Polizei-Präsident te Berlijn blijkt dat het middel tot nu toe in Duitschland niet geëxploiteerd wordt, doch dat het onderzocht zal worden. Later echter gewerd ons de volgende mededeeling: „Es war mir ja „unmöglich mir bisher das Funkesche Mittel zu „verschaffen. Der Herr reagirt nicht auf Anfragen „innerhalb Berlins”.

Gedachtig aan de spreekwijze: „Het hemd is nader dan de rok,” geven wij den edelen

FUNKE den raad om, als waar vriend zijner lijdende stad- en land-genooten, dezen de voorkeur te geven; wie weet of dan daar voor hem nog niet een plaatsje voor een standbeeld gevonden zal worden.

De herkomst der vuile advertenties.

* Wanneer door ons en anderen de nieuwsbladen gewezen worden op hunne kwakzalversadvertenties, die er uitsluitend op zijn ingericht door valsche voorspiegelingen hun lezers er in te laten loopen, komen zij, de groote bladen vooral, steeds voor den dag met de uitvlucht dat het zoo moeilijk is voor hun advertentiekolommen het kaf van het koren te scheiden en uit te maken wat kwakzalverij is en wat niet. Ons aanbod tot voorlichting en met redenen omkleed vindt slechts een zeer enkele maal gehoor bij een of ander kleiner blad. Nu is echter het bedriegelijke van sommige advertenties voor iedere redactie volkomen duidelijk; wij wijzen, om enkele der grootste en meest voorkomende te noemen, op de bespottelijke aanbevelingen van de Pinkpillen, de pastilles van Géraudel, de Herculesgordel en dergelijke.

Over de laatste lezen wij zoo juist in de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* onder een prentje met drie ongekleede mannen, dat bij het dragen van dezen band, om de genezing te verkrijgen van zwaktetoestanden uit allerlei oorzaken afkomstig, de levenswijze hoegenaamd geen verandering behoeft te ondergaan. Al de kwalen verdwijnen, zoo staat er, de gordel hergeeft de krachten, noodig tot het najagen van nieuwe genoegens. Niets anders behoeft er derhalve te worden gedaan dan deze band te koopen en te dragen.

Ieder lid van de redactie begrijpt natuurlijk ook zonder dat hij advies wint, welk een perfiede raad dit is, vooral ook in verband met het onderschrift onder een dito advertentie den volgenden dag geplaatst, dat deze band een onfeilbaar middel is bij verzwakkingen enz. ten gevolge van jeugdige afdwalingen en buitensporigheden op lateren leeftijd.

Nu is het zeker voor de winstrekening van een blad niet onbeteekenend maanden lang, soms om den anderen dag, vijftig gulden of meer voor zoo'n advertentie te ontvangen, berekend althans volgens het tarief aan het hoofd der *N. R. C.* geplaatst, maar dit zal toch, naar wij vermoeden, niet de afdoende reden zijn, waarom zulke geïllustreerde vuiligheden den lezers dag in dag uit voor de oogen worden geworpen.

De hoofdoorzaak, althans de oorzaak, waarop redactie en uitgevers zich bij nader onderzoek gewoonlijk met eenstemmigheid beroepen, is: dat zij zulke advertenties, al gaan ze ook allicht volgens hen de grenzen van het geoorloofde ietwat te buiten, niet kunnen weigeren.

Aan het hoofd van bijna alle groote bladen staat namelijk, dat correspondenten voor het buitenland zijn Daube & Co. te Berlijn en Jones & Co. te Parijs; — dit zijn in hoofdzaak bureaux tot plaatsing van advertenties. Zij ontvangen van de bladen aanzienlijk rabat, omdat zij regelde en groote aanbiedingen van advertenties doen.

Dit geschiedt om zoo te zeggen in massa; — de advertenties worden in groot aantal te gelijk aangeboden en de clichés er bij gevoegd, terwijl bepaalde eischen voor de plaatsing worden gesteld en daarnaast tevens eenige gemakken worden aangeboden.

Wij hebben dikwijls zulke geheele bladen van aangeboden advertenties onder de oogen gehad en daaruit in dit Maandblad het een en ander overgenomen van de condities, die gesteld of gevraagd werden. Tot de laatste behoort altijd plaatsing tegen veel verminderden prijs; wij hebben kunnen uitrekenen, dat menig provincieblaadje voor een kwartje soms een kwakzalversadvertentie van de ergerlijkste soort plaatst. Hier is het dus niet het voordeel dat beslist; maar deze kleinere bladen hebben menigmaal niet voor elk nummer een voldoende aanbod van advertenties; de vierde bladzijde moet echter toch vol en nu worden eenvoudig zulke gereed liggende advertenties ter vulling opgenomen, al wordt er weinig aan verdiend. Voor

de groote bladen, die meestal genoeg advertenties hebben, geldt echter zulk eene overweging niet; hun rabat is veel geringer en dus hun voordeel op elke advertentie veel grooter, doch de bovengenoemde firma's bieden alles te gelijk aan — zoóveel honderdduizend regels per jaar — maar dan ook alles plaatsen wat wordt aangeboden, meer of minder reclame, meer of minder bluf, meer of minder kwakzalverij en bedrog, het doet er niet toe, alles of niets.

Wanneer een blad eens zulk een contract heeft aangegaan met een der bovengenoemde firma's, kan het niet meer terug en heeft zich zelf en zijn lezers vastgesnoerd, ook aan zulke walgelijke advertenties en prentjes als wij tegenwoordig in de voornaamste bladen dagelijks onder de oogen krijgen.

Herhaaldelijk is door deze Vereeniging aangedrongen bij den *Nederlandschen Journalistenkring*, waarvan de tegenwoordige Minister van Binnenlandsche Zaken indertijd voorzitter was en — bedriegen wij ons niet — nu nog eerlid is, om door zijne bemoeiingen een einde te maken aan deze afkeurenswaardige handelingen, doch steeds vruchteloos.

Zoude niet een nieuwe poging gewaagd kunnen worden?

Bij eenstemmig optreden hebben toch de bladen zelf de macht in handen; want ten slotte beoogen de buitenlandsche bureaux tot plaatsing van advertenties en de lastgevers van wie zij deze ontvangen, hun eigen voordeel. Wanneer hun nu wordt duidelijk gemaakt, dat de bladen in Nederland niet genegen zijn in het vervolg alles te plaatsen, wat hun wordt aangeboden, zullen zij wel eieren voor hun geld kiezen en indien zij er prijs op stellen te adverteeren in fatsoenlijke bladen van Nederland ook voor deze althans met een stel fatsoenlijke advertenties voor den dag komen.

Racahout des Arabes.

Evenals van *Revalenta arabica* of linzenmeel is de eertijds van het dure chocolademengsel *Racahout des Arabes* uitgaande roep, als onvervangbaar voedingsmiddel voor vrouwen en kinderen als ook voor maaglijders, op den duur niet bestand geweest tegen de gepubliceerde, onloochenbare feiten zijner samenstelling.

Ontnuchterend moest het dan ook op het publiek werken, dat het zoo geroemde, maar dure product van Dr. DE LANGRENIEP (prijs f 2 per kwart Kilogram), louter bestond uit *cacaopoeder*, *suiker*, *arrowroot* (vroeger *saleb*) en *rijstmeel*, gearomatiseerd door *vanille*.

De aanbevelingen van Fransche geneesheeren bij voedingsstoornissen, de verklaring, dat het was de „Ochtendspijze” voor de vrouwen uit de Oostersche harems, aan welke het de *vollijvigheid* en *frissche kleuren* geeft welke de oorzaak is van hunne verwonderlijke *gezondheid* en *schoonheid*, konden moeilijk hunne aantrekkelijkheid bij het lichtgeloovig publiek missen.

Het heette een Oostersch middel te zijn, bereid uit eikels van een uitheemschen boom, den arabischen Palamoud, dat onder groote reclame, voor het eerst in 1828, in den handel werd gebracht.

De zoogenaamd Oostersche afkomst werkte ook hier langen tijd als een toovermiddel; Oostersche middelen zijn bij het publiek nu eenmaal wondermiddelen, want zoo ongerijmd kunnen de verhalen niet luiden of zij worden nog gretig geloofd.

Intusschen aan allen roem komt een einde; de resultaten van het wondermiddel klopten niet met de beloften, en toen het publiek na jaren eindelijk er toe kwam te gelooven, dat de arabische afkomst, evenals bij *Revalenta*, een wassen neus was, keerde het zich van het wondermiddel af, dat intusschen een aardig fortuin aan zijn exploitanten had opgeleverd.

Het vroeger druk geannonceerde middel ziet men thans nog maar een enkel maal opduiken; maagkranken, en zwakkelingen zijn er echter ondanks *Revalenta* en *Racahout* gebleven en fabrikanten van *Ose's*, *Ine's* en *On's* concurreeren thans met pinkpillen en elektrische gordels, wie hun redder mag worden.

Het geschiedt dan ook meer uit het oogpunt

van historische beteekenis, wanneer hier op *Racahout* wordt teruggekomen en wel naar aanleiding van eene mededeeling van E. THIBAUT in het Maartnummer van het „*Journal de Pharmacie et de Chimie*” over den oorsprong van den naam van het middel.

Het zal den lezer blijken, dat elke gedachte aan een boom thans wel voorgoed kan worden opgegeven.

THIBAUT wijst er op, dat in strijd met de in Frankrijk gangbare meening het woord *Racahout* veel ouder is dan het middel van dien naam en dus niet door het vruchtbaar brein van den exploitant is uitgedacht, al zou dit in den specialiteitenhandel volstrekt geen unicum zijn geweest.

Uit den Oosterschen lexicon van Marcel Deric leidt hij af, dat de naam verband houdt met *raqaut*, *raqout* of *raqaout*, dat in Oostersche landen zooveel als het tweede gerecht bij een maaltijd beteekent en nauw samenhangt met het fransche woord „*ragout*”, aldaar sinds de Kruistochten-periode bekend geworden.

Het kwam mij wel interessant voor deze peetgeschiedenis in ons blad over te nemen.

J. VAN RIEL,

Mil. Apotheker, 1e kl.

Weer een Staaltje van Ds. Grass.

Omtrent dezen, reeds herhaaldelijk veroordeelden kwakzalver, kwam ons het volgende van volkomen vertrouwbare zijde ter oore:

In Kampen woont de Heer B., Mr. bakker en vader van een talrijk gezin, wiens zoon, een schoolgaande jongen, lijdende was aan longtering. Alle daartegen aangewende middelen baatten helaas niet en de huisdokter, een bekwaam medicus, kon geen uitzicht meer geven op herstel.

De arme patiënt had echter van zijne medescholieren gehoord over de middelen en behandeling van en door GRASS en daarop alle hoop gevestigd.

Op zekeren middag, toen het gezin juist aan tafel zat, kwam G. binnen, zag den knaap en verzekerde hem door zijne behandeling volkomen te zullen genezen, doch eischte voorafgaande betaling van f 150.

De Heer B., toch reeds gebukt gaande onder groote financieele zorgen, daarenboven overtuigd bedrogen te zullen worden, wilde den knaap zijn laatste hoop niet onthouden en kwam ten slotte overeen f 75 direct en de rest na geheel herstel te zullen betalen.

De z.g.n. behandeling begon dadelijk, doch heeft natuurlijk niets mogen baten. De arme patiënt is overleden.

Zoo wordt ouderliefde geëxploiteerd!

Toevallig kwamen wij hier achter, doch wij twifelen niet aan het bestaan van meer slachtoffers, waarvan nooit iets aan 't licht komt.

Een voorbeeld voor de Groote Pers

geeft het *Nieuws en Advertentieblad „De Reclame”*, uitgever de Heer G. POSTHUMA te Weesp, in zijn nummer van Zaterdag 12 Maart jl.

Wij vinden daar onder „Correspondentie” de volgende mededeeling:

„Tegenover de lezers, die met ons de meening zijn toegedaan dat Kwakzalverij een onedel bedrijf is, waartegen niet genoeg kan gewaarschuwd worden, achten wij ons verplicht te verklaren, dat in ons vorig nummer eene advertentie werd geplaatst buiten onze voorkennis, en die wij zeker zouden geweigerd hebben als zijnde in strijd met onze opvatting over soortgelijke aankondigingen.

REDACTIE.”

Zulk een optreden van een blad verdient waardeering en hulde.

De Heer POSTHUMA toch toont in tegenstelling met de mannen van de z.g.n. „Groote Pers” wel onderscheid te kunnen maken tusschen waarheid en leugen en geeft daarmede het bewijs *groot* te zijn dan zij, die alle mogelijke laffe uitvluchten zoeken om toch maar het bloedgeld te kunnen opstrijken dat hen toevloeit uit bedrog.

Wij zeggen „*bloedgeld*”! ja, Heeren van de Groote Pers, dit is de juiste uitdrukking daar-

voor; of begrijpt gij soms niet dat gij, door het plaatsen der advertenties van kwakzalvers, geld slaat ten koste van gezondheid en leven van hen, die u met hunne abonnementen bevoordeelen? En gij, M.M. H.H. Redacteurs, voelt gij het niet dat uw salaris betaald wordt uit dit schandelijk bedrog? En gij, Aandeelhouders, die maar steeds hooge dividenden opsteekt, zonder zelfs te protesteeren tegen de wijze waarop die gekweekt worden (de *N. R. Crt.* geeft weer 25 % dividend), schaamt gij u niet nog hulde te brengen aan de Administraties dier groote bladen, die medeschuldig zijn aan de bedriegers die het slechts te doen is om het geld der arme lijdens, zelfs al kost het dezen het leven?!

Verbod van adverteeren van geheimmiddelen in Duitschland.

* Het vorige jaar heeft de Bondsraad een beschikking genomen, waarbij aan de afzonderlijke Staten van Duitschland is opgedragen op overeenkomstige wijze het aankondigen en verkoopen van geneeskundige specialités door een wettelijk verbod te regelen. Reeds werd het vorige jaar door verschillende Staten daaraan voldaan, welk voorbeeld thans is gevolgd door Saksen, Mecklenburg-Schwerin, Saksen-Weimar, Mecklenburg-Strelitz, Saksen-Altenburg, Waldeck, Reuss o. l., Baden en Hessen, waar met 1 Januari van dit jaar het adverteeren of op andere wijze aanbevelen van geneesmiddelen zonder bepaald verlof is verboden op boete van 150 M. of hechtenis bij wanbetaling.

INGEZONDEN.

Het Ontwerp der Nieuwe Tariefwet en de Kwakzalverij.

Aandacht verdient, ook ten opzichte der kwakzalverij, de door de tegenwoordige Regeering in de Troonrede aangekondigde herziening der Tariefwet, welke onlangs is ingediend.

Met meer dan gewone belangstelling zal de Vereeniging tegen de Kwakzalverij kennis nemen van haar inhoud en de vrees voor faciele behandeling van geheime geneesmiddelen, gewettigd door de positie door het tegenwoordig kabinet ten opzichte van dergelijke middelen en recepten, hoe ook genaamd, eertijds bij de behandeling der Staatsbegroting in de Tweede Kamer ingenomen, na inzage van het tarief kunnen laten varen.

Onder de thans geldende tariefwet zijn geneesmiddelen in het algemeen vrij van invoerrecht, tenzij meer dan 5 pCt. alcohol bevattende en daardoor vallende onder den tariefpost: *Gedistilleerd*. Diverse geneesmiddelen, ook verkrijgbaar in galanteriewinkels, worden belast als: *Kramerij* met een recht van 5 pCt. der waarde (!). De zoogenaamde *geheimmiddelen* zijn dus thans of vrij of belast ad 5 pCt. hunner waarde (!). B. v. Hollowaypillen en zalf in doosjes en potjes zijn vrij, alsmede z.g. wonderzalf in potjes, als niet verkocht wordende in galanterie- en dergelijke winkels, of door rondtrekkende marskramers. Vele specialités verkrijgbaar in apotheken en bij drogisten blijven bij invoer, als vallende onder den post: *Geneesmiddelen*, onbelast.

Het nieuwe voorgestelde tarief omvat de artikelen van invoer in vijftien groepen, systematisch gerangschikt naar aard of bestemming. De indeeling is logisch gedacht. *Grondstoffen* blijven vrij van rechten; het begrip grondstoffen ruim genomen.

Groep V omvat; Chemische producten, geneesmiddelen, drogerijen, verf- en kleurstoffen en looimiddelen.

Chemische producten, niet afzonderlijk genoemd, zijn vrij; chemicaliën dus, als regel, vrij.

Worden geneesmiddelen, naar luid der Memorie van Toelichting, echter *bereid* (samengesteld) ingevoerd of in poeders, pillen enz., dan zal een recht worden geheven van f 50 de 100 K.G., onafhankelijk van het eventueel alcoholgehalte.

„Voor de zoogenaamde *geheimmiddelen* kon het invoerrecht uit den aard der zaak aanmerkelijk hooger worden gesteld (*zesmaal*) dan voor ge-

wone geneesmiddelen. In verband met het gevaar voor fraude, is men echter aan een zekere grens gebonden."

De geheimmiddelen dus belast met een invoerrecht van f 300 per 100 K.G.!

Volledigheidshalve nemen wij hierbij op, hetgeen de M. v. T. verder bevat omtrent de z.g. geheimmiddelen: „waarvan bezwaarlijk een nadere omschrijving is te geven. De onderscheiding tusschen deze en de gewone geneesmiddelen zal in de meeste gevallen geen bezwaar opleveren, omdat eerstgenoemde aan de wijze van verpakking, ook in verband met de daarop voorkomende etiketten en bijgevoegde reclamebiljetten, voldoende zijn te herkennen; in geval van twijfel zal bovendien advies van deskundigen kunnen worden ingewonnen."

Toegegeven moet worden, dat deze definitie van geheimmiddelen in zachte termen is gesteld; hoe het ook zij, het invoerrecht van f 300 per 100 K.G., waar onder de tegenwoordige tariefwet veel vrij ten invoer wordt toegelaten, is een schrede nader tot ons doel: wering van kwakzalversmiddelen.

W.

C.

Ook wij waardeeren, met den geachten schrijver, den maatregel door de Regeering genomen. Of deze ons echter veel verder zal brengen tot ons doel: wering van kwakzalversmiddelen, gelooven wij niet. De redenen van onzen twijfel hadden wij reeds neergelegd in een Hoofdartikel, dat wij, tot onzen spijt, wegens plaatsgebrek, tot het volgend nummer moeten uitstellen.

RDACTIE.

Amsterdam, 10 Maart 1904.

Weledede Heer!

In uw Maandblad, uitgegeven door de Vereeniging tegen de Kwakzalverij No. 3, lazen wij het stukje onder het opschrift: „Een gevaarlijk bezoek”, met de vraag er bijgevoegd: „Wie kan ons over deze zaak eenige nadere inlichtingen verstrekken?”

Daaraan gaarne voldoende, hebben wij de eer U te melden, dat wij op 26 Februari l.l. de volgende waarschuwing hebben doen plaatsen in niet minder dan 10 alhier verschijnende dagbladen.

„Het Bestuur van het Genootschap „Liefdadigheid naar Vermogen” waarschuwt tegen de „praktijken van een onbekende, die zich als opticus en brillenkoopman voordoet en bij behoeftigen tracht een brii te verkoopen, beweerde, dat deze door genoemd Genootschap „voor een „kleinigheid” beschikbaar worden gesteld.

„Bij één dezer, bij het Genootschap bekende gezinnen, drong hij zich in onder den naam „Hobbema” en gaf, na daar een bril verkocht te hebben, een aanbevelingsbrief aan den man „voor een betrekking met een gefingeerd adres.

„De beschrijving van dien persoon gegeven, luidt: „een donker uitzienend persoon, zwarte „knevel, middelmatig van lichaamsbouw, zeer „net gekleed, bij zich dragende een zwart lederen taschje met brillen.”

Wij hopen, dat deze inlichtingen U van dienst kunnen zijn en verblijven,

Hoogachtend,

Bestuurder van het Genootschap,
„Liefdadigheid naar Vermogen,”

VAN BLANKENBERG,

Voorzitter.

LOD. S. BOAS.

Secretaris.

Wij betuigen onzen hartelijken dank voor de gegeven inlichtingen.

RED.

RECHTSZAKEN.

Onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

Voor het Tweede Kantongerecht te Amsterdam werd op 23 Maart jl. behandeld de zaak tegen JACOB MOR, commissiennair te Amsterdam, beklagd van het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

Aan beklagde is ten laste gelegd dat hij te Amsterdam in de jaren 1903 en 1904 op de tijdstippen als hierna omschreven, in zijne woning aan de 2e Jan van der Heijdenstraat No. 22, welke woning ingericht tot het ontvangen en behandelen van pa-

tiënten, waartoe hij elken werkdag van des voormiddags 10—12 uur en van des namiddags 7—9 uur gelegenheid geeft en in na te noemen woning, waarin hij als geneesheer ontboden was, hoewel niet toegelaten tot de uitoefening van de geneeskunst, waartoe de wet van 1 Juni 1865 Stbl. No. 60 een toelating vordert, buiten noodzaak dat beroep heeft uitgeoefend door als bedrijf aan met name genoemde personen geneeskundigen raad en bijstand te verleenen op tijdstippen toen nog geen twee jaren waren verlopen sedert zijne veroordeeling bij vonnis van het kantongerecht Amsterdam II van den 6en Februari 1902 wegens gelijke overtreding onherroepelijk was geworden.

In deze zaak had het O. M. 4 getuigen doen dagvaarden.

Uit de getuigenverklaringen bleek dat de getuigen of zich zelf of hunne kinderen onder behandeling van bekl. hadden gesteld voor een of andere ziekte. Beklaagde keek den patiënt aan en stelde daarna de diagnose vast en gaf dan de voorschriften in hoofdzaak bestaande in het aanleggen van compressen op hoofd, buik, armen of beenen of wel in het nemen van baden en het voorschrijven van dieet. Het kind van een der getuigen, 6 à 7 weken oud, was ongesteld, waarom zij haar dokter liet komen; deze constateerde dat het kind te veel voedsel kreeg en te lang de borst en schreef voor dat het kind langer moest vasten en korter aan de borst gelegd; toen het kind niet beter werd is ze weer naar haar dokter gegaan die zich aan de vastgestelde diagnose hield en dezelfde behandeling voorschreef. Dit bevredigde getuige niet en ze besloot beklagde te raadplegen, waarvoor ze zich met het kindje tot hem begaf. Nadat beklagde het kind had aangezien constateerde hij schraalte in de darmen.

Het kreeg, zei hij, te weinig voedsel, waarom de moeder, het voor het de borst kreeg, een halven lepel melk en een halven lepel water moest geven; de moeder zelf moest veel grutterskost gebruiken waardoor de moedermelk voor het kind beter van gehalte zou worden. Getuige had bekl. ook de ontlasting van het kind getoond en deze had ook in verband hiermede zijn voorschriften gegeven. Het bleek dat beklagdes woning is ingericht tot ontvangst van patiënten en tot het behandelen van dezen. Er is een ontvangkamer, een badkamer en gelegenheid tot elektriseeren.

Beklaagde had voor zijn raad en bijstand van de personen die hij had behandeld of die hun kinderen onder zijn behandeling hadden gesteld, verschillende bedragen ontvangen als f 30, f 20 en f 2.50

Beklaagde bekende de feiten en voerde aan natuurgeneeswijze toe te passen, op personen die hem raadplegen voor hun kwalen. Sedert dertien jaren heeft hij zijn studie er van gemaakt. Onder zijn behandeling zegt hij, wordt 70% genezen. Vele personen die door hun geneesheer als ongeneeslijk waren opgegeven, zijn onder zijn behandeling hersteld. Zelden komt het voor dat hij een patiënt opgeeft of deze blijkt onherstelbaar te zijn. Nooit zegt hij, geef ik medicijnen.

Hij beweert in Duitschland bevoegd te zijn tot het uitoefenen van zijn beroep en voert aan dat de wet op de geneeskunde hier niet goed is geregeld.

Het Openbaar Ministerie aan het woord komende zegt, dat tegenwoordig onder zeer veel vormen waarop de wet geen vat heeft, de geneeskunde wordt uitgeoefend. Tal van middelen voor alle kwalen worden in den handel gebracht en door groote reclame en valse attesten worden die aan het goedgeloovige of domme publiek verkocht. Hij noemt bekl. een kwakzalver (waartegen deze protesteert) die niet alleen onbevoegd, maar ook onbekwaam is de geneeskunde uit te oefenen; dergelijke individuen zijn gevaarlijk voor het menschedom. Nog kort geleden is bekl. door den rechter van instructie gehoord over het sterven van een kind, dat ook onder bekl.'s behandeling was geweest. Nog geen twee jaren geleden heeft beklagde voor dergelijke overtreding voor denzelfden rechter terecht gestaan en is een veroordeeling gevolgd. Toch gaat hij voort met de uitoefening van een hem verboden beroep. Spr. requireert, dat eene zware straf op beklagde zal worden toegepast, een straf die hem eenigen tijd aan zijn praktijken zal onttrekken, en vordert bekl.'s veroordeeling tot twee hechtenstraffen elk van drie weken.

De kantonrechter bepaalde de uitspraak in deze zaak op den 31en Maart e.k.

(Alg. Handelsbl.)

BOEKBESCHOUWING.

Geneeskundige Encyclopaedie voor het huisgezin. Algemeen is het prospectus verzonden waarin de verschijning van dit werk wordt aangekondigd. De namen van den Duitschen en Nederlandschen bewerker en van de

medewerkers staan ons borg, dat hier degelijke arbeid wordt geleverd, arbeid die, naar wij hopen, er toe zal bijdragen om gezonde denkbeelden omtrent geneeskunde bij het leeken-publiek te verspreiden. En dat is noodig, waar tal van kwakzalvers, in hunne boekjes, de meest verderfelijke wanbegrippen trachten ingang te doen vinden.

Bevolkingsleer en Gezinsbeperking II, door Dr. J. HOOYKAAS. In het Maandblad van October 1903 kondigden wij de verschijning van het eerste gedeelte van deze brochure aan; thans is het vervolg in 't licht verschenen. Evenmin als 't vorige, leent zich ook dit boekje tot een bespreking in ons blad, zoodat wij het bij deze aankondiging moeten laten.

CORRESPONDENTIE.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:
P. L. N. ROLDANUS, Apotheker te Amsterdam.
Th. RUIJS, arts te Dedemsvaart.
De Gezondheidscommissie gezeteld te Ginneken.

P. E. v. D. te W. Wij danken u voor uwe inlichtingen, die ons zeker nog te pas kunnen komen.

Dr. v. D. te A. Ook van uw schrijven hopen wij later gebruik te maken.

Mej. H. v. d. M. te A. Dank voor de gezonden circulaire en de daardoor getoonde belangstelling in ons streven. Een bespreking van de zaak in dit blad komt ons echter niet gewenscht voor; wij beschouwen haar niet als kwakzalverij met geneesmiddelen en geneesmethodes en verder gaan wij niet.

K. S. te R. Wij kunnen aan uw verzoek niet voldoen. Het is geen onderwerp voor ons blad.

A. H. te 's H. Dank voor uwe mededeeling; zie verder over de *Ferment pur de raisin* de „Correspondentie” aan uw adres in 't vorig no.

Dr. A. H. S. te U. Tot ons leedwezen kunnen wij u de samenstelling van *Eau Gorkier* niet mededeelen. Wij konden haar nergens vinden en zij begrijpt wel dat wij dergelijke toilet-artikelen niet vanwege onze Vereeniging kunnen laten onderzoeken.

S. de L. te A. De samenstelling van *Bertolin* is ons niet bekend. Alhoewel de fabrikant beweert, dat het geen geheimmiddel is, zelfs dat het door Dr. VIRCHOW (welke Dr. Virchow? er zijn er meer) onderzocht is, laat hij ons over het resultaat van dat onderzoek in 't onzekere. Dit, gevoegd bij de opgeschroefde wijze waarop het middel als „Specificum” wordt aanbevolen komt ons verdacht voor. Meer weten wij er op 't oogenblik niet van. Geneeskundigen raad geven wij niet.

W. E. & Zn. te L.; Toezenders van de *Daily News* en van *De Rijnbode*. Wij betuigen u onzen dank.

— Veel moest tot een volgend no. blijven liggen: o a. een beschouwing over de *Tariefwet*, voor zoover deze ons aangaat, en waarschuwingen tegen de z. g. *Standaarts middelen en Sanatoegen*.

ADVERTENTIE.

LINZENMEEL gelijk aan Revalenta Arabica,

Bekroond: Voedings-Tentoonstelling te Amsterdam 1887.

Door het Maandblad der Vereeniging tegen de Kwakzalverij is herhaaldelijk verklaard, dat goed bereid LINZENMEEL een zeer voedzame en zeer verteerbare spijs is en, als zijnde van gelijke samenstelling, als Voedingsmiddel de zeer dure REVALENTA ARABICA geheel kan vervangen.

Met steeds toenemend debiet verkrijgbaar in pakjes van 5 ons à 35 Cents met gebruiksaanwijzing bij

H. VLAANDEREN Pzn., Utrecht.

NB. Bij minstens twee pakjes franco door geheel Nederland, terwijl wederverkoopters rabat genieten.

Gebruikte Pianola

door inruiling met garantie te koop.

Adres LOUIS — Pianomagazijn 193, Keizersgracht, Amsterdam.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van het Bestuur.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER J. VAN RIEL, Militair Apotheker te Amsterdam
Dr. W. RUTGERS VAN DER LOEFF, Arts te Amsterdam P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg
A. J. WIJNNE, Gemeente-Apotheker te Rotterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden 667.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Alle stukken, voor het Maandblad bestemd, te zenden aan den Secretaris-Penningmeester A. J. WIJNNE te Rotterdam, bij wien tevens het adres voor de ADMINISTRATIE is.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en spécialités worden gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post per jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1-6 regels „ 1.50
Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan het Algemeen Advertentie-Bureau BLUSSÉ & COMP te Dordrecht en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD:

Hoofdartikel: Het nieuwe ontwerp-tariefwet.

Berichten: Portretten van Pinkpillen. — Verbod van het plaatsen van advertenties. — Congres tegen onwettige uitoefening der geneeskunst. — Belasting op spécialités. — Geen vrijlating der geneeskunde in Zwitserland.

Mededeelingen van verschillenden aard: Standaert's middelen. — De Stoelbevorderaar van Reimanns. — Sanatogeen. — De kwakzalver Schrötter. — New-York Institute of Science. — Verkoop van Wormpatronen in gewone winkels. — De zedelijkheid in de tariefwet.

Rechtszaken: Jacob Mot tweemaal veroordeeld. — Een kanker-genezer. — Onbevoegde aflevering van homoeopatische geneesmiddelen. — Onbevoegde uitoefening van genees- en artseneijbereidkunst.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Leden en abonnés, buitenslands wonende, wordt verzocht, voorzoover zij dit niet reeds deden, het door hen verschuldigde alsnog per postwissel zoodra mogelijk over te maken.

De abonnements-kwitanties voor het binnenland zijn verzonden, die voor de leden volgen binnenkort.

Met dankbaarheid wordt vermeld de ontvangst van een gift groot f 10 van de afdeling 's Hage der Ned. Maatschappij ter bevordering der Geneeskunde.

De Secretaris-Penningmeester,
A. J. WIJNNE.

Het nieuwe Ontwerp-Tariefwet.

Het behoeft niet te worden gezegd, dat wij dit ontwerp, in ons blad, niet uit een politiek oogpunt beschouwen, doch alleen maar een woord willen wijden aan dat gedeelte, dat met het doel van onze Vereeniging, bestrijding der kwakzalverij, in verband staat. Wat dat gedeelte behelst konden onze lezers reeds leeren kennen uit het stuk, in ons vorig n°. van bevoegde zijde ingezonden; voor wie dat artikel niet gelezen heeft, diene het volgende:

Geneesmiddelen zijn thans van invoerrecht vrijgesteld, tenzij zij, behalve in apotheken en bij drogisten, ook verkrijgbaar zijn in galanteriewinkels en dus als kramerij zijn te beschouwen, of wel in verband met hun alcoholgehalte, onder den post gedestilleerd zijn te rangschikken. Volgens de nieuwe ontwerp-wet zullen als regel de stoffen (chemicaliën), waaruit geneesmiddelen worden bereid, vrij van rechten worden toegelaten. Worden geneesmiddelen echter bereid ingevoerd, of verpakt voor dadelijk gebruik of voor den verkoop in het klein, dan zal een recht worden geheven van f 50 per 100 K.G.; onafhankelijk van het eventueel alcoholgehalte. De Memorie van Toelichting zegt, dat, in verband met den détailprijs van dit soort artikelen, dit recht niet bezwarend is. De uitdrukking bereide

geneesmiddelen moet in ruimen zin opgevat worden, zoodat er ook onder vallen: medicinale stropen en wijn, tincturen, extracten, zalf, pillen, pastilles, gevulde capsules, sera en dergelijke artikelen, die als geneesmiddelen of voorbehoedmiddelen tegen ziekte zijn aan te merken, althans als zoodanig worden verkocht. Voor de zoogenaamde geheimmiddelen wordt het invoerrecht gesteld op f 300 per 100 K.G. De Memorie van Toelichting zegt, dat voor deze middelen dat recht uit den aard der zaak hooger kan worden gesteld, maar dat men in verband met het gevaar voor fraude aan een zekere grens gebonden is. Het is echter bezwaarlijk van de z.g. geheimmiddelen een nadere omschrijving te geven. De onderscheiding tusschen deze en de gewone geneesmiddelen zal in de meeste gevallen geen bezwaar opleveren, omdat eerstgenoemde aan de wijze van verpakking, ook in in verband met de daarop voorkomende etiketten en bijgevoegde reclamebiljetten, voldoende zijn te herkennen; in geval van twijfel zal bovendien advies van deskundigen kunnen worden ingewonnen.

De bepaling omtrent de belasting van bereide geneesmiddelen zal ongetwijfeld eenigszins van invloed zijn op den prijs der Spécialités, voor zoover deze niet onder de geheimmiddelen kunnen worden gerekend. Veel zal 't niet zijn en en ook niet van eenig belang voor die middelen, die toch al hoog in prijs zijn, maar misschien kan de voorgestelde verhooging oorzaak zijn, dat onze Nederlandsche apothekers zich, meer dan tot nu toe, gaan toeleggen op de zelfbereiding van die spécialités, die, wij moeten het erkennen, tegenwoordig steeds meer en meer door geneesheeren voorgeschreven of door het publiek gevraagd worden. Het publiek zal er zeker bij winnen, wanneer de bereiding geschiedt door een vertrouwd apotheker en de apothekers zelve zullen zich kunnen verheugen in het feit, dat zij, volgens wet en geweten, middelen afleveren voor welke samenstelling en deugdelijkheid zij de volle verantwoording kunnen dragen.

Zijn wij dus — van ons standpunt — niet onverschillig tegenover deze voorgestelde bepaling, al stellen wij er ons niet veel succes van voor, geheel anders staan wij tegenover de belasting op de geheimmiddelen.

Vooraf zij gezegd dat in één opzicht, de voorgestelde regeling en de daarbij gevoegde Memorie van Toelichting ons zeer heeft verheugd. Uit de uitdrukking, dat „voor deze middelen dat recht uit den aard der zaak hooger kan worden gesteld” mogen wij de verklaring afleiden, dat de Regeering in den invoer van geheimmiddelen een verschijnsel ziet, dat voor de behoeften van het volk onnoodig is en waartegen door hooge invoerrechten mag worden gereageerd. Voor die

opvatting zijn wij de Regeering dankbaar.

Maar verder gaat, tot ons leedwezen, onze dankbaarheid niet. Wij zien in den voorgestelden maatregel niets, wat ons iets verder brengt tot het beteugelen van het groote kwaad: de kwakzalverij met geneesmiddelen en geneesmethodes.

Inlandsche kwakzalvers — en die zijn er heelaas te over — zullen er niet door worden getroffen, maar dat moeten wij op 't oogenblik buiten beschouwing laten, omdat wij niet een wet tegen de kwakzalverij bespreken maar een ontwerp-tariefwet.

Maar buitenlandsche kwakzalvers zullen zich de zaak ook niet erg aantrekken. Zij zullen, wanneer zij meenen dat hun enorme winst de voorgestelde vermindering niet kan missen, eenvoudig de prijzen van hunne kwakzalverijen met de invoerrechten verhoogen, overtuigd, dat het publiek, dat hunne praatjes gelooft, toch koopt. En zóó zal het publiek nog meer de dupe worden.

Of ook, zij zullen de kwakzalversmiddelen het karakter van geheimmiddelen ontnemen door — wij zien 't al met meer buitenlandsche middelen — op de etiketten een soort van recept te plaatsen, dat z.g. de samenstelling moet aangeven. Die middelen vallen dan onder de belasting van bereide geneesmiddelen.

Verder zullen ergerlijke kwakzalversmiddelen, die uit enkelvoudige plantendeelen bestaan, in nog gunstiger voorwaarden komen; tot voorbeeld nemen wij slechts: *Homeriana-thee* en *Weidemann's Zwitserse borstthee*, welke laatste ook onder de namen van *Emil Goerdel's-thee* en *Wagner's echte Russische thee* wordt aan den man gebracht. Deze kruiden bestaan uit niets anders dan uit een plantje bekend onder den naam van *Polygonum aviculare* (duizendknoop of varkensgras); wat bekend is en door sommige kwakzalvers wordt toegegeven. Zij kunnen dus niet als geheimmiddelen worden beschouwd, zelfs niet als bereide geneesmiddelen, en toch behooren zij tot de meest gevaarlijke kwakzalverijen, die onder de borstlijders, en vooral onder de lijders aan tering, reeds veel slachtoffers hebben gemaakt.

Men ziet dus, dat er voor ons geen reden is om zich over het nieuwe tarief-ontwerp te verheugen.

Maar, zal men zeggen, uit een ander oogpunt beschouwd, uit dat van het belang van de schatkist, waarom zal ons land dan niet het voorbeeld van andere landen volgen en hooge invoerrechten heffen op geheimmiddelen, die toch kunnen beschouwd worden als geheel onnoodig, als *lux-artikelen*? Vooral wanneer daarbij nog komt, dat die heffing zeker aan den invoer van die middelen niet bevorderlijk zal zijn?

Daargelaten wat wij hierboven schreven, dat de verhoogde kosten voor een deel door de arme

lijders zullen worden betaald, hebben wij een veel ernstiger bezwaar, dat trouwens geldt voor alle landen, die uit kwakzalversmiddelen inkomsten trekken.

Het gaat niet aan de kwakzalversmiddelen gelijk te stellen met onnoodige, met luxe-artikelen. Het zijn meerendeels hoogst gevaarlijke artikelen, die den allerschadelijksten invloed uitoefenen op de volkswelvaart en volksgesondheid. Daarbij, gaat de verkoop van die middelen meestal gepaard met bedrog, zoodat in alle opzichten de invoer van geheimmiddelen te beschouwen is als een daad in strijd met de wetten van eerlijkheid en volkswelzijn. Mag de Staat nu van zulk een daad financieel voordeel trekken?

Telkens gaan er meer en meer stemmen op, die zich verklaren tegen verhooging van rechten op het gedestilleerd, die zich verzetten tegen de inkomsten, die de Staat trekt uit de Staats-loterij, alleen met het oog op het immoreele van inkomsten, die verkregen worden uit bronnen, hoogst nadeelig voor het algemeen belang; waarom dan bij de bestaande nog zoo'n nieuwe bron gevoegd?

Hiermee kunnen wij onze beschouwingen eindigen; wij veroorloven ons, in indirect verband met het besprokene, nog een enkele opmerking. Wanneer de overtuiging vaststaat — en o. i. is, met de werkelijkheid voor oogen, twijfel onmogelijk — dat de invoer van buitenlandse geheim- en kwakzalversmiddelen een groot gevaar oplevert, dan betuigen men dien invoer niet door verhoogde rechten maar door een verbod van invoer of door toelating onder beperkende bepalingen. Dit is niets nieuws. Oostenrijk, Hongarije, Servië, Rumenië en Zwitserland o.a. hebben daarvan een goed voorbeeld gegeven. Voor talrijke, met name genoemde middelen, waarvan de waardeeloosheid of de gevaarlijkheid vaststaat, is de invoer onvoorwaardelijk verboden, andere daarentegen worden slechts dan toegelaten, wanneer zij van regeeringswege zijn onderzocht en het daarbij blijkt dat de opgaven van de fabrikanten, omtrent samenstelling en waarde als geneesmiddel, met de waarheid overeenkomen. En zelfs bij die toelating zijn nog bepalingen voorgeschreven, waarbij het met overdreven reclame aankondigen van die middelen streng wordt verboden.

Zou zoo iets bij ons (waar toch ook de invoer van andere gevaarlijke stoffen aan beperkende bepalingen is onderworpen) niet mogelijk zijn?

Zeker — wij weten het door ondervinding al te goed — het resultaat zou niet geheel en al met de verwachting overeenstemmen, dank zij de brutaliteit en vindingrijkheid der kwakzalvers, maar een stap in de goede richting zou zeker gedaan zijn.

BERICHTEN.

Portretten voor Pinkpillen. Wij lezen in *De Boerenstand* het volgende:

Een onzer lezers, wien wij voor zijne mededeeling onze oprechten dank betuigen, schrijft ons, hoe men soms aan de portretten komt, die geregeld onze couranten versieren (?).

„Ik las dezer dagen, aldus onze zegsman, van een persoon, wiens portret in den laatsten tijd in verschillende bladen de ronde heeft gedaan, een eigenaardig geschreven brief, waarin deze genezen (?) persoon aan een vriend schreef, dat hij f 4.50 en 3 dozen pinkpillen ontvangen had voor de toestemming om zijn portret te verspreiden.

„U kunt van deze mededeeling gebruik maken, waar en wanneer u wilt, van welk verlot wij bij dezen dankbaar gebruik maken.”

Verbod van het plaatsen van advertenties. Het bestuur der Vereeniging „Armenzorg” te Amsterdam heeft in zake het wetsontwerp betreffende de loterijen een adres gezonden aan de Tweede Kamer. Daarbij is o. a. de aandacht gevestigd op een middel, dat tot het welslagen der wet krachtig kan bijdragen, n. l.:

„Een verbod aan drukkers en uitgevers van couranten en dergelijke bladen, welke hier te lande gedrukt of uitgegeven worden, een advertentie betreffende buitenlandsche of niet toegelaten binnenlandsche loterijen te plaatsen, welk verbod door strafbedreiging ware te handhaven.”

Wanneer op de kwakzalvers-advertenties, die ongetwijfeld aan het publiek meer ernstige schade be-

rokkenen dan de loterijen, een dergelijke maatregel werd toegepast (zooals reeds elders geschiedt) zouden wij reeds veel verder zijn.

Congres tegen de onwettige uitoefening der geneeskunst. De vereeniging van geneeskundige syndicaten in Frankrijk te doen bijeenkomen tot bestrijding der onwettige uitoefening van de geneeskunst. Voorloopig zijn onder meer de volgende punten tot bespreking gekozen: het practizeeren door apothekers, vroedvrouwen, masseurs, kwakzalvers, geestelijken en nonnen en de middelen om dit tegen te gaan; het zich aanmatigen van titels door gedeeltelijk bevoegden; de wettelijke bepalingen en haar bezwaren; wat de syndicaten kunnen doen tot bestrijding van het kwaad en hoe de middelen daartoe moeten worden verschaft; het onvoldoende der bestaande strafbepalingen; het belang en de gevaarlijkheid der publiciteit in de dagbladen enz. (W. T. G.)

Belasting op Specialités.

Zooals wij reeds hierboven mededeelden, wordt of is in verscheidene andere landen een belasting op ingevoerde specialités geheven. Het *Ph. Weekbl.* vermeldt daaromtrent het volgende:

„In Frankrijk, het land bij uitnemendheid der specialités, wordt een verkoopzegel hiervoor ingevoerd, waarvan men een jaarlijksche opbrengst van 5 à 10 miljoen francs verwacht. In Spanje zijn de invoerrechten op specialités zoo hoog opgevoerd, dat de fabrikanten der meest gebruikte hun preparaten in Spanje zelf doen vervaardigen. In Portugal is de oprichting van Pharmaceutische Hoogeschoolen mogelijk gemaakt door invoering van een belasting op specialités. Deze belasting is echter zoo hoog en het gebruik zoo algemeen, dat de kosten der Pharmaceutische Hoogeschoolen viermaal er door gedekt kunnen worden.”

De opbrengst der invoerrechten op geheimmiddelen hier te lande wordt door den Minister geraamd op f 15.000.—, terwijl de opbrengst der invoerrechten op verpakte en bereide geneesmiddelen (waaronder de specialités voor het meerendeel vallen) geraamd wordt op f 10.000.

Die raming zal, mocht het tarief-ontwerp wet worden, zeker beneden de werkelijkheid blijven.

Geen vrijlating der geneeskunst in Zwitserland. In ons no. van October 1903 maakten wij melding, dat door 7000 inwoners van het kanton Zürich was voorgesteld: de behandeling van zieke menschen en dieren, onder zekere voorwaarden, voor ieder vrij te laten. Bij de jongstleden gehouden volksstemming is dit voorstel verworpen.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Standaert's middelen.

In den laatsten tijd kan men in bijna alle groote bladen een advertentie lezen van den volgende inhoud:

„ZEKERE ZIEKTEN BIJ VELE MENSCHEN!

Hoofddraaiing, slechte spijsvertering, droefgeestigheid, benauwdheid, slapeloosheid, hartklopping, enz.

Hoe dat alles te genezen?

Door het regelmatig gebruik van:

STANDAERT'S PILLEN en **STANDAERT'S MAAGPOEIER**'s morgens vóór het ontbijt ééne pil, en na elk maal één theelepel **Standaert's Maagpoeier** in water.

Volgt dezen raad en gij zult immer in goede gezondheid blijven!

De Doos: Fl. 0.75.

Hoofddepot voor Nederland: „SANITAS”, den Haag 5, Van Hoogendorpstraat.”

Den fabrikant, die met deze middelen de Nederlanders gezond wil maken, een apotheker H. STANDAERT te Brugge, kan men een zekere handigheid niet ontzeggen. Als apotheker is hij bekend met de medicijnen en weet hij ook bij welke ziekten sommige dezer een enkele maal worden voorgeschreven; nu heeft hij van die (trouwens zeer bekende) medicijnen mengseltjes gemaakt en deze worden de wereld ingestuurd, met de noodige reclame, als onfeilbaar geneesmiddel tegen allerlei ziekten. De patiënt heeft ze maar te slikken, een onderzoek naar de oorzaak en den aard der ongesteldheid door een geneesheer is onnoodig, hij, de apotheker, zal hier wel als redder optreden.

Dat wij hier niet te veel zeggen kan blijken

uit hetgeen, behalve in de advertenties, te lezen valt in de reclamebiljetten, die bij de middelen worden verstrekt en uit het onderzoek der middelen, dat de heer D. v. D. WEERD te Kampen, die onze Vereeniging reeds zoo dikwijls ten dienste stond, ook thans weer heeft verricht. Het resultaat van dat onderzoek was inderdaad verrassend.

Standaert's pillen, in het biljet genoemd „ware gezondheidspillen”, „samengesteld uit niets anders dan uit aftreksels van de zuiverste plantengestoffen, die in het lichaam van den mensch niet de minste stoornis te weeg brengen”, bleken in hoofdzaak te bestaan uit aloë — het brood der kwakzalvers — waarvan wij onophoudelijk, op gezag van bevoegde geneeskundigen, hebben gezegd, dat een voortgezet gebruik *grooten stoornis in het lichaam van den mensch* kan teweeg brengen. j

Standaert's maagpoeier, waarvan gezegd wordt dat het „geneest alle Maagziekten, Maagpijn, Maagzuur, Maagkrampen, Walging of Misselijkheid enz.” en verder: „Het is het beste hulpmiddel ter genezing van *Tering*, van elk die een zwakke maag heeft,” is veel meer samengesteld. De samenstelling is bijna nauwkeurig aan de onderzijde van de doos opgegeven en bestaat, volgens den heer v. D. WEERD, uit: *phosphorzure kalk, koolzure kalk* (gezuiverd krijt) *koolzure magnesia* (magnesia), *koolzuur ijzer* (staalpoeder) en *pepsine*. Zooals men ziet, allerlei bekende geneesmiddelen door elkaar, die nu eens afzonderlijk, enkele malen twee tegelijk door geneesheeren bij maaglijden worden aanbevolen. Maar, denkt de apotheker, ik geef alles maar bij elkaar. Dewijl ik niet beoordeelen kan welk geneesmiddel in elk bijzonder geval moet worden aangewend, laat ik maar alles slikken; helpt 't een niet, dan misschien het ander. Maar hij vergeet daarbij — als 't *vergeten* mag heeten — dat dit mengsel, onoordeelkundig aangewend, de kwaal van menig maaglijder aanmerkelijk kan *verergeren*, daargelaten dat de bewering: „het beste hulpmiddel ter genezing van *tering*,” meer dan schandelijk is.

Waar hij, op een andere plaats in zijn biljet zegt: „Geneest *tering*” zegt hij een *leugen*; daarvan moet hij zelf overtuigd zijn. Hier treedt dus de *kwakzalver* in zijn ware gedaante aan 't licht.

In de advertentie, waarin een regelmatig gebruik van Standaert's pillen en maagpoeier wordt aanbevolen, staat daarbij: „*Volgt dezen raad en gij zult immer in goede gezondheid blijven!*” Men zou dus zeggen, dat men aan die twee middelen voldoende heeft. STANDAERT echter denkt er anders over; er is nog wel wat meer uit het publiek te halen.

Standaert's tabletten, in de advertentie niet genoemd, worden in het reclamebiljet aanbevolen als: „*Het beste en zekerste geneesmiddel tegen verkoudheden, longziekten, hoest, keelpijnen, influenza, asthma.*”

In die tabletten werd aangetoond: *Tolubalsem, ipecacuanha, gom* en *suiker*, zoodat zij in hoofdzaak overeenkomen met de *ipecauanhakoekjes* onzer apotheken, waarbij een weinig tolubalsem is gevoegd. Alweer dus heeft de apotheker STANDAERT een heel gewoon geneesmiddel, dat bij hoesten wel eens wordt aangewend, als iets zeer bijzonders verheven, als het beste en zekerste geneesmiddel bij tal van ziekten waar het als geneesmiddel zeker weinig dienst kan doen. Erger nog; bij sommige gevallen van *borst- en longziekten* zal het gebruik van de sterk-werkende *ipecauanha* ernstig gevaar voor den patiënt kunnen opleveren.

Na lezing van het bovenstaande zal men derhalve, naar wij hopen, overtuigd zijn, dat wij de zegeningen van den Belgischen apotheker best kunnen missen niet alleen, maar dat men verstandig doet zijne wijze raadgevingen *niet* op te volgen.

Nog een opmerking: de verkoop hier te lande van *Standaert's middelen* door zoo'n inrichting als „Sanitas” (steeds treden er meer van die verkoophuizen van kwakzalversmiddelen onder fraai-klinkende namen op) is volgens art. 30 van de Wet, regelende de uitoefening der artsenijsbe-

reidkunst, tenzij als groothandel, verboden. In al die middelen zijn stoffen aanwezig die door personen, niet bevoegd tot het afleveren van geneesmiddelen, niet beneden een zekere, aangegeven hoeveelheid mogen worden verkocht.

Mogen wij hierop de aandacht van de bevoegde autoriteiten vestigen?

De Stoelbevorderaar.

Weer een nieuwe industrie van M. Reimanns.

Weer iets nieuws van onzen ouden bekende dachten wij toen wij de onderstaande advertentie lazen:

„Waarom Lijden?

duizende menschen aan *hardlijvigheid*, aan *ambeien* (ook takken genaamd)? De door Dr. REIMANN'S uitgevonden *Stoelbevorderaar* zal al deze ongemakken doen verdwijnen. Het is een gemakkelijk, eenvoudig te behandelen toestel, hetgeen zegeviert in de *hardnekkigste* en *vertwijfelendste* gevallen. In minder dan 2 of 3 minuten bekomt men eenen gemakkelijken, weldoenden stoelgang, zonder daarbij de schadelijke invloeden der medicamenten en pillen te gevoelen. Het toestel is onverslijtbaar en onbreekbaar en in alle landen der wereld wettig gepatenteerd. Het gebruik is zoo eenvoudig, dat een ieder zich geheel alléén behelpen kan. *Daarom weg met alle medicamenten en pillen, weg met pompen en lavementen!!!*

Alle aan stoelverstopping, hardlijvigheid of ambeien lijdende personen zijn verplicht zich dezen stoelbevorderaar aan te schaffen. Men vrage uitvoerige brochure met gebruiksaanwijzing aan

Dr. M. REIMANN'S,
te Maastricht n°. 128."

Wij hebben de brochure aangevraagd en wat kregen wij? Een boekje, getiteld: „Iets over breuken en breukbanden met Aanhangel", handelende over de verschillende zaken, door Reimanns reeds sedert jaren in den handel gebracht, als breukbanden, breukzalf, plantenolie enz., terwijl het „Aanhangel" eindelijk den Stoelbevorderaar tot onderwerp had. De titel van dit ahangsel luidt:

„Iets over stoelgangverstopping en hardlijvigheid. Het voorkomen daarvan en de verwijdering der vuilnisgiften in het menschelijk lichaam door den *Stoelgangbevorderaar* van Dr. „M. Reimanns".

In schrille kleuren wordt het levensgevaarlijke van het gemis aan geregelde stoelgang geschilderd, het ondoelmatige, ja nadeelige van alle purgeermiddelen besproken om ten slotte te wijzen op het eenige, onfeilbare, onmisbare middel: den toestel van Reimanns.

Voor slechts f 2.50 is men geholpen — onverschillig wat de oorzaak en de aard van de verstopping is.

't Is een koopje .. en toch hadden wij geen lust om een rijksdaalder te besteden en het instrument aan te koopen.

Na alles wat wij van Reimanns zijn te weten gekomen (wij hebben het meermalen in ons blad meegedeeld) nadat wij hem herhaaldelijk in zijn ware gedaante, die van kwakzalver, hebben leeren kennen en doen kennen *vertrouwen wij*, zelfs ongezien, *niets meer wat van Reimanns komt*.

Uit Duitschland tot ons overgekomen, men kan het nog aan de hierboven overgenomen advertentie zien, vestigde hij zich in Limburg, noemde zich *technicus* en trachtte ons Nederlanders gelukkig te maken met *Pastoor Beck's Breukzalf*, *Plantenolie* tegen *rheumatiek* en *Pastoor Beck's Maagdruppels*. Zoo voor ieder wat.

Later, in Haarlem woonachtig, maakte hij, als *technicus* en *Generaal-Agent* (?) een enorme reclame voor bovenstaande zaken en voor zijn bijzonder soort van *breukbanden*. Haarlem scheen hem echter niet als woonplaats te bevallen en wij zien hem weer naar Limburg, naar *Valkenberg*, terugkeeren, waar hij een *Pharmaceutisch Bureau* (wat is dat voor een ding?) vestigde en de „zaak" steeds uitbreidde. Plotseling zien wij hem, met talrijke ridderorden (?) versierd, als „DOCTOR" REIMANN'S te voorschijn treden; hoe de man aan dien titel gekomen is en welke academie dien titel verschaft heeft, is ons een raadsel. En nu begon hij ook in Duitschland

zijn waren door annonces en brochures aan te bevelen. Maar daar ging 't niet zoo gemakkelijk als bij ons. De Gezondheidsraad te *Karlsruhe* en de politie te *Berlijn* waarschuwden in het openbaar tegen het gevaarlijke van zijne handelingen en stelden zijn kwakzalverachtig optreden in het ware licht; men zie daarover o. a. de Maandbladen van Mei en Juli van 't vorig jaar.

Wat er van 't *Pharmaceutisch Bureau* te *Valkenberg* geworden is weten wij niet, maar op eens is REIMANN'S naar *Maastricht* verhuisd om van daar uit zijn *Stoelbevorderaar* over Nederland te verspreiden. Is 't, na 't medegedeelde, wonder dat wij van de uitvindingen van R. niets moeten hebben en dat wij, ofschoon ons zijn toestel onbekend is, toch ernstig daartegen waarschuwen, *alléén omdat hij van hem afkomstig is*? Trouwens de wijze van aanbeveling in de brochure en advertenties zou al op zich zelve een waarschuwing rechtvaardigen.

Maar moet het alleen bij onze waarschuwing blijven? Is er van bevoegde zijde niets aan te doen om aan het brutale optreden van REIMANN'S paal en perk te stellen? Zeker wel, zouden wij denken; als men maar ernstig wil.

Er bestaat een Nederlandsche wet, regelende de uitoefening der geneeskunst, waarvan artikel 3 luidt:

„Alleen de geneeskundige mag binnen de grenzen zijner bevoegdheid in het openbaar aankondigen, dat hij de geneeskunst uitoefent, of een titel voeren, die hem aan het publiek als geneeskundige aanwijst."

Is REIMANN'S, al voert hij den titel van „doctor" geneeskundige in den zin onzer wetgeving?

In geen enkel opzicht.

Wijst zijn titel hem aan het publiek aan als *geneeskundige*?

Ongetwijfeld. Door zijn wijze van adverteeren als hulpbrengende bij tal van kwalen, zal niemand denken dat hij is Dr. in de letteren of in de scheikunde maar zal ieder hem beschouwen als Dr. in de *geneeskunde*.

Zou dus bedoeld art. 3 niet op hem kunnen worden toegepast?

Sanatogeen.

Dit praeparat, meer als versterkend middel dan als geneesmiddel aangekondigd, wordt op zoo'n opzienbarende wijze onder de aandacht van het publiek gebracht, dat het door menigen als een kwakzalversmiddel wordt aangezien.

Men denke slechts aan die groote advertentie, met een bijna naakten man, waarin den volke wordt verkondigd dat *Sanatogeen* „Door meer dan 1100 Professoren en Doctoren als een uitnemend en versterkend middel (wordt) aanbevolen „bij Zenuwziekten, Bloedarmoede, Rachitisme „(Engelsche ziekte)."

Aan hen, die ons om inlichtingen aangaande dit middel vroegen, kunnen wij slechts mededeelen dat het, volgens opgave van den fabrikant, bestaat uit: „95 deelen *Eiwitstof* uit versche „melk en 5 deelen *Natriumglycerine-phosphaat*." Dit komt vrijwel overeen met een opgaaf in de *Pharm. Centralh.* en met een voorloopig onderzoek, ten behoeve van onze Vereeniging door den heer Dr. L. J. B. VAN DER MARCK te *Zutphen* verricht.

Wij kunnen daaraan toevoegen, dat natriumglycerine-phosphaat tegenwoordig door sommige geneesheeren, vooral in 't buitenland, meermalen wordt aangewend en dat het eiwit uit de melk, de kaasstof, even als vele eiwitstoffen, tot de goede voedingsmiddelen behoort.

Of nu het mengsel van deze stoffen, door de „*Sanatogen Werke Bauer & Cie* te *Berlijn*" volgens een aangewezen methode bereid en onder den naam van *Sanatogeen* in den handel gebracht, nu het *versterkingsmiddel* bij uitnemendheid is, dat, volgens de advertentie, dient „ter versterking van het lichaam en het zenuwgestel van volwassenen en kinderen", kunnen wij niet beslissen.

Wel bekennen wij, dat de wijze van reclame ons niet met vertrouwen jegens het praeparat vervult. Goede wijn behoeft zoo'n krans niet.

De kwakzalver Max Schröter te Tilsit veroordeeld.

In het vorig nummer is reeds kort melding gemaakt van dit opzienwekkend proces, waarbij werd medegedeeld, dat MAX SCHRÖTER, na ongeveer 2 jaar voorarrest, veroordeeld werd tot 3 jaar gevangenisstraf.

Van bevriende zijde ontvingen wij de *Königsberger bladen*, bevattende de geheele behandeling der zaak, die ruim 14 dagen vereischte.

Het blijkt daaruit dat SCHRÖTER, die niet de minste begrippen van den bouw van 't menschelijk lichaam heeft, tallooze patiënten voor hun leven ongelukkig maakte en toch maandelijks circa 4000 personen behandelde.

Op den 2den zittingdag zag de beschuldigde onder het publiek een persoon, bij wien hij uit de oogen eene juiste diagnose beweerde gemaakt te hebben. Deze, een schrijnwerkersknecht, ADOMEIT genaamd, werd dadelijk ondervraagd en verklaarde dat beschuldigde hem, „uit den iris een geslachtsziekte gelezen had." Voorzitter: Hebt gij dan eene geslachtsziekte gehad? ADOMEIT: „Gott je, nein, niemals!"

Nog blijkt uit het getuigenverhoor een merkwaardig geval van gezondbidden door een 12-jarig meisje, dat voor een vrouw om eene voorspoedige bevalling bad en voor een koetsier, die een Thalerstuk had ingeslikt, dat dit tot zijne verlichting in 30 silbergroschen zou kunnen uitgeworpen worden.

Uit de geheele behandeling der rechtszaak blijkt de verregaande brutaliteit van den beschuldigde, die zelfs zijn inhechtenisneming vergelijkt met het lot van „den martelaar voor de Wetenschap: Galilei."

De deskundige getuige PROFESSOR SCHEIBLER uit *Hamburg* verklaarde dat de beschuldigde een leerling van hem geweest is en gaf een zeer gunstig getuigenis van hem en zijn geneeskundige kennis.

Hierop verzocht de Officier v. Justitie aan de rechtbank om voorlezing van getuige's strafregister, dat op het volgende neerkwam: Prof. SCHEIBLER was voorheen goudsmid in *Berlijn* en werd wegens bankroet tot een week gevangenisstraf veroordeeld. In 1892 werd hij wegens bedrog tot M. 150 boete en in 1897, weder wegens bedrog, tot twee maanden gevangenisstraf veroordeeld.

Overigens had hij ten zijne laste nog diverse geldstraffen te *Berlijn*, *Keulen* en *Hannover* voor politieovertredingen en is er nog een proces hangende wegens lichamelijke mishandeling.

Wat de Professorstitel aangaat, verklaart deze deskundige, dat hij in *Parijs* op 't internationale Congres van *Magnetiseurs* een voordracht heeft gehouden over het *Magnetisme* in *Duitschland* en daarvoor door de *Société Magique* tot *Professeur honoraire* is benoemd. De magnetische *Vakschool* te *Parijs* zou het Congres gehouden hebben. Daarop verklaart Dr. BEHRENDT, arts, dat zulk soort *scholen* gelijkstaan met een dergelijke te *Tilsit* voor barbiers.

Klaarblijkelijk werd 't den Professor SCHEIBLER te *Tilsit* te benauwd; ten minste hij verzocht ontheffing als deskundige in deze zaak, die echter niet werd verleend.

En deze zich noemende Prof. SCHEIBLER heeft n. b. nu in *Hamburg* een Sanatorium, dat hij *Oscillatorium* noemt!

Moge dit eene waarschuwing zijn voor de lezers om toch voorzichtig te zijn met sommige *Duitsche Sanatoria*, zelfs al staat er een Prof. aan 't hoofd!

Alweer een gevolg van de z.g.n. *Kurirfreiheit* in *Duitschland*!

E.

New York Institute of Science, een school voor hypnotisme en magnetisme.

Weer een Amerikaansche inrichting, die als weldoenster der menschheid o. a. ook in *Nederland* optreedt. De groote advertenties met titels als: „*Merkwaardige machten van den geest*" of „*De invloed van menschen op menschen*" en versierd met eenige leelijke portretten van z.g. aan-

hangers en bewonderaars van het hypnotisme, zijn onze lezers zeker reeds bekend. Die advertenties, somwijlen bijna geheele kolommen vullende, en in vele onzer groote bladen opgenomen, beloven aan iedereen, die er maar per briefkaart om vraagt, een boekwerk, dat hem in staat stelt zelf het hypnotiseceren te leeren, als leerling van de *New York Institute of Science* op te treden.

Nu, de 5 cent voor de briefkaart uitgegeven, zijn niet weggegooid. Want men ontvangt daarvoor een pakket drukwerk, o. a. een geïllustreerde brochure, een geschiedenis van het Instituut, ook weer met afbeeldingen en portretten, getuig-schriften zeer fraai versierd en een grooten brief. In dien brief wordt geschilderd het succes dat men verkrijgen kan bij het aanwenden van het hypnotisme, vooral als men de methode van het Instituut aanwendt, waardoor men zich een jaarlijks inkomen van f 2000—5000 kan verzekeren. En dat slechts voor de som van f 75, of als men er spoedig bij is — men haaste zich — voor f 15.— Men zende slechts het geld, ontvangt de cursus franco thuis en is binnen korten tijd hypnotiseur, geschikt om als wonderman op te treden in alle zaken, zoowel geneeskundige als andere. Niet goed, geld terug.

Maar dat vele drukwerk is niet alles wat men voor zijn 5 cent krijgt. Want hij, die den moed heeft al dat geschrijf door te lezen zal, met ons, tot de overtuiging komen, dat het verstandig is zich verder niet meer met het Instituut in te laten; die les is alleen wel 5 cent waard.

Wij willen dan ook aan de geheele zaak geen woord meer besteden; onze ruimte is ons te kostbaar. Wie eenige beteekenis hecht aan het geschrijf van deze Amerikaanse inrichting, eenig vertrouwen stelt in hare beloften in brief en brochure neergelegd, nadat hij deze met aandacht heeft gelezen, is toch niet te overtuigen.

Verkoop van wormpatronen in gewone winkels.

* Verschillende Gezondheidscommissies, door de nieuwe Gezondheidswet in het leven geroepen, hebben door toetreding als lid tot onze Vereeniging reeds blijk gegeven ook de bestrijding der Kwakzalverij als een deel harer taak te beschouwen.

Een enkele, waarvan wij het Verslag harer handelingen over 1903 voor ons hebben, is reeds verder gegaan en meent, zeker terecht, de Volksgezondheid ten nutte te zijn door den verkoop van sterkwerkende geneesmiddelen, buiten contrôle van bevoegde deskundigen, tegen te gaan, waar de Nederlandsche wetgever dit mogelijk heeft gemaakt.

Onder bovenstaand opschrift lezen wij namelijk in het verslag der Gezondheids-commissie, zetelende te Meerssen in Limburg:

„De aandacht van den Hoofdinspecteur der Volksgezondheid werd gevestigd op den verkoop van wormpatronen in gewone winkels, zulks naar aanleiding van een geval van santonine-vergiftiging binnen het ambtsgebied.

„De betrokken Inspecteur, wien dit stuk om advies werd toegezonden, riep in deze de tusschenkomst in van den Officier van Justitie te Maastricht, die op zijn beurt den Divisie-Kommandant der Koninklijke Marechaussee in Limburg met de zaak in kennis stelde, met verzoek om surveillance en casu quo proces-verbaal ter zake te doen opmaken.”

De zedelijkheid in de Tariefwet.

Onder dezen titel bevat *De Boerenstand* van 24 April een artikel, waaraan wij het volgende ontleenen:

„Er is beweerd, dat in het belasten van buitenlandse geneesmiddelen een zedelijke strekking zou liggen van de Tariefwet. Nu, van die zedelijke strekking gelooven we al heel weinig. Wie meenen mocht, dat de patiënten zich door een gulden of wat zullen laten weerhouden om geheime geneesmiddelen te laten komen op hun eigen houtje, buiten-zoowel als binnenlandsche, kent de menschen en hun vertrouwen in charlatans niet. Wie acht wil geven op de vele advertenties, die de geheimdoeners plaatsen in een menigte bladen, kan op zijn vingers narekenen, dat er door hen een schat van geld moet verdiend worden, als al die kosten er af kunnen.

Men lette b.v. op die misselijke prent-advertentiën met den krachtherstellenden galvanischen of magnetischen gordel voor mannen en vrouwen, die in uitspattingen hun krachten hebben verspild, met lette op de Pink-annonces met die fraaie portretten van herstellenden, en op nog zoovele andere.”

Het blad wijst vervolgens meer uitvoerig op verschillende advertenties van den laatsten tijd en op sommige handelingen van de adverteerders (zaken, die onze lezers niet onbekend zijn) om aldus te besluiten:

„We meenden te zeggen, dat zulke geheime geneesmiddelen als belastingobject zeer geschikt zijn. Er wordt zooveel op verdiend, dat de kooplui best een gulden of wat kunnen offeren, en anders slaan ze maar op Van de zedelijke strekking der voorgestelde belasting zien we evenwel niets.”

RECHTSZAKEN.

Onbevoegde uitoefening der geneeskunde.

JACOB MOT, Commissionair te Amsterdam, van wiens zaak wij in 't vorig n^o. melding maakten, is door het tweede Kantongerecht aldaar veroordeeld tot 2 geldboeten elk van f 30, Subs. 2 maal 20 dagen hechtenis.

Door het O. M. is tegen dit vonnis hooger beroep aange teekend.

Dezelfde had zich te verantwoorden voor het eerste Kantongerecht aldaar. Aan beklagde is ten laste gelegd, dat hij te Amsterdam, hoewel niet bevoegd tot het verleenen van geneeskundigen raad of bijstand als bedrijf, waartoe de wet eene toelating vordert, op een aantal dagen, vallend tusschen Zaterdag 12 en Donderdag 17 December 1903, zonder noodzaak ten huize van J. C. Hankart, wonende in de Reinwardtstraat, geneeskundigen raad en bijstand als bedrijf heeft verleend ten aanzien van een dochttertje, dat koorts en op haar gezwollen linkerwang een steenpuist had en bij wie zich verschijnselen van bloedinfectie vertoonden.

In deze zaak waren als getuigen gedagvaard de ouders van het door beklagde behandelde kind, alsmede als getuige en deskundige dr. JACOBI. Het bleek, dat een kind van de getuigen Hankart op 10 December j.l. thuis was gekomen met een naar men dacht niet noemenswaardig steenpuistje op de linkerwang; dat ook de gezondheidstoestand van 't kind minder gunstig werd, waarom men besloot beklagde te laten roepen. Toen deze op 12 December j.l. kwam, heeft hij het kind aangezien en voorgeschreven het een koud zitbad toe te dienen.

Den volgenden dag 's morgens is bekl. teruggekomen, heeft eerst een lauw bad doen toedienen en daarna 's avonds een warm bad met kamillen.

Beklaagde heeft den ouders gezegd dat er geen gevaar voor 't leven van het kind was en heeft f 1.50 ontvangen voor drie bezoeken; de overige bezoeken zijn zij nog verschuldigd.

Dr. JACOBI heeft op het kind, dat is overleden, en hetwelk door beklagde is behandeld, de sectie verricht en verklaart dat de steenpuist, zij het ook indirect, als oorzaak van den dood moet worden beschouwd. Als deskundige verklaart hij, dat de geneeskundigen niet altijd dezelfde wijze van behandelen volgen, maar bij hem staat vast, dat de door beklagde aangevonden methode op het door hem behandelde kind door geen enkel geneesheer zou zijn toegepast.

Beklaagde verdedigde zich zelf.

Het Openbaar Ministerie zeide dat beklagde ook volgens zijn eigen bekentenis onbevoegd is tot het uitoefenen van het door hem gekozen beroep, waartoe de wet eene toelating vordert, dat beklagde als Nederlander verplicht is zich daaraan te onderwerpen; dat hij dit niet doet, maar niettegenstaande hij reeds vroeger veroordeeld is en nog kort geleden voor het 2e kantongerecht alhier heeft terecht gestaan, voortgaat onbevoegd de geneeskunst uit te oefenen; dat beklagde tengevolge van 't overlijden van 't kind Hankart voor den rechter-commissaris is moeten verschijnen en zijn schuld aan den

dood van dat kind niet kon worden vastgesteld waarom hem nu alleen het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde, als behoorende tot des kantongerechts competentie, kon worden ten laste gelegd en hij tegen beklagde eischt eene hechtenisstraf van een maand.

De Kantongerechter heeft hem veroordeeld tot 45 dagen hechtenis. (Alg. Handelsbl.)

Een kankergenezer.

Voor het kantongerecht te Leiden stond de vorige maand terecht C. PAPE te Gouda, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde, door gedurende vijf maanden een vrouw uit Rijnsburg, lijdende aan kanker, met zoogenaamde homoeopatische geneesmiddelen te hebben behandeld en daarvoor f 55 te hebben ontvangen. De ambtenaar van het O. M. eischte f 100 boete, subsidiair 20 dagen hechtenis; de kantongerechter veroordeelde hem tot f 80 boete, subs. 20 dagen hechtenis.

Onbevoegde aflevering van homoeopatische geneesmiddelen.

De politie te Dordrecht heeft proces-verbaal opgemaakt tegen een winkelier aldaar, ter zake van het onbevoegd afleveren van homoeopatische geneesmiddelen volgens een recept door een geneesheer afgegeven.

(D. C.)

Onbevoegde uitoefening van genees- en artseneij-bereidkunde.

Door de politie te Dordrecht is proces-verbaal opgemaakt tegen J. H. E., blikslager, Cornelis de Wittstraat, en tegen L. J. H., zonder beroep, Oranjepark, beiden aldaar, ter zake van onbevoegde uitoefening der geneeskunst en het afleveren van geneesmiddelen.

(D. C.)

CORRESPONDENTIE.

Als nieuw lid heeft zich aangemeld:

Dr. J. M. van 't Hoff, arts Zutphen.

A. W. A. J. V. te M. Gij hebt ons zeer verplicht met de toezending van de drukwerken van het *New-York Institute of Science*. Hartelijk dank!

J. V. te H. en G. V. te A. Zie over den *Stoelbevoorderaar* het Maandblad van heden.

Stechts bij hooge uitzondering beantwoorden wij de ons gestelde vragen per brief, al wordt ook een postzegel voor antwoord ingesloten. Dit is ondoenlijk; het Maandblad en vooral de rubriek „Correspondentie” is voor onze antwoorden aangewezen.

J. C. v. d. H. te M. Na het afsluiten der ledenlijst ook uw postwissel in orde ontvangen.

Dr. Ch. A. C. te U. Wij danken U zeer voor de toegezonden plaat; in 't volgend No. zullen wij er iets over zeggen.

F. M. E. te H. Wij betuigen onzen dank voor het onderzoek van *Wijber's tabletten*. Het resultaat klopt geheel met dat, wat wij in het Maandblad van Dec. 1898 hebben vermeld. In 't volgend No. komen wij op deze zaak terug.

— Met dit No. wordt aan de Leden der Vereeniging de Ledenlijst toegezonden. Als gewoonlijk is daarop door een aangeduid, dat de contributie is betaald, terwijl een + de ontvangst van een extra-bijdrage bovendien beteekent. Mocht men in deze lijst omissies of onjuistheden bespeuren, dan verzoekt de Secr.-Penn. daarvan bericht te mogen ontvangen.

ADVERTENTIEN.

LINZENMEEL gelijk aan Revalenta Arabica,

Bekroond: Voedings-Tentoonstelling te Amsterdam 1887.

Door het *Maandblad der Vereeniging tegen de Kwakzalverij* is herhaaldelijk verklaard, dat goed bereid LINZENMEEL een zeer voedzame en zeer verteerbare spijs is en, als zijnde van gelijke samenstelling, als Voedingsmiddel de zeer dure REVALENTA ARABICA geheel kan vervangen.

Met steeds toenemend debiet verkrijgbaar in pakjes van 5 ons à 35 Cents met gebruiksaanwijzing bij

H. VLAANDEREN Pzn., Utrecht.

NB. Bij minstens twee pakjes franco door geheel Nederland, terwijl wederverkoopters rabat genieten.

Gebruikte Pianola

door inruiling met garantie te koop.

Adres LOUIS — Pianomagazijn, „Heerengracht 193”, Amsterdam.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van het Bestuur.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. J. VAN RIEL, Militair Apotheker te Amsterdam
Dr. W. RUTGERS VAN DER LOEFF, Arts te Amsterdam. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg.
A. J. WIJNNE, Gemeente-Apotheker te Rotterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden 667.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Alle stukken, voor het Maandblad bestemd, te zenden aan den Secretaris-Penningmeester A. J. WIJNNE te Rotterdam, bij wien tevens het adres voor de ADMINISTRATIE is.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en spécialités worden gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post per jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1-6 regels „ 1.50
Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan het Algemeen Advertentie-Bureau BLUSSÉ & COMP. te Dordrecht en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

U D:

Berichten: Vertegenwoordiging op het Congres voor Openb. Gezondheidsregeling. — Geen gratis-exemplaren meer aan hotels en koffiehuisen. — P. van Bijsterveld. — Beenderen en Gewrichten, N°. 9 van de Hygiën. Vlagschriften. Handelingen van een Natuurheekkundige. — Vervolgung wegens den verkoop van elektrische gordels.

Mededeelingen van verschillende aard: De samenstelling der Pinkpillen. — Wybert's tabletten. — De Pharmaceutische fabriek van de abdij van Buckfastleigh. — Eigen verklaring eener Somnambula. Een oude prent — Langzaam vooruit. — De ceintuur „Herculex” voor een koopje. — Een werklieden-verbond tegen de kwakzalversmiddelen. Overheidsbemoedigen in zake de kwakzalverij. Hernieuwde kennis-making met A. W. van Bijsterveld.

Ingezonden: Vijf groote en nieuwe kwakzalvers-advertenties. Het klooster Santa Paulo te Cartagena bestaat niet.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: Boom's Maagpoeder.

BERICHTEN.

Op het Congres voor Openb. Gezondheidsregeling, dat 1 Juli a. s. te Nijmegen zal worden gehouden, zal onze Vereeniging door den Voorzitter worden vertegenwoordigd.

De toezending van gratis-exemplaren van het Maandblad aan hotels en koffiehuisen wordt voorloopig, tijdelijk gestaakt.

Voor hen die, na de kennismaking gedurende een geruimen tijd, er op gesteld zijn het blad op hun leestafel te behouden, zal de uitgave van f 1.25 voor een abonnement zeker niet te zwaar zijn.

P. van Bijsterveld is gelukkiger dan zijn broeder, over wien wij in dit n^o. iets konden berichten. Volgens mededeeling van welwillende zijde, gaat hij zich te Lunteren vestigen. Dank zij de lichtgeloovigheid van het publiek, is hij in staat gesteld aldaar een villa te koopen, waar nu een stal bij wordt gebouwd voor zijn rijpaard enz. Daar kan dan meteen het paard worden gestald van den geharnasten ridder, die voorkomt op de reclame-advertentie van zijne *Pillen Intermediair*.

Beenderen en Gewrichten is de titel van N°. 9 van de *Hygiënische Vlagschriften*, bewerkt door Dr. H. PINKHOF.

Evenals de vorige No's — in ons blad besproken — kunnen wij de lezing van dit werkje zeer aanbevelen.

Handelingen van een Natuurheekkundige. Men meldt uit Roermond aan de *N. R. Ct.*:

Tegen den zich noemenden „natuurheekkundige,” WEEKERS, indertijd gearresteerd wegens niet te noemen handelingen en welke zaak j.l. Dinsdag, Vrijdag en Zaterdag voor de arrondissements-rechtbank alhier met besloten deuren werd behandeld en waarin een 35tal getuigen werden gehoord, waaronder een viertal deskundigen, eischte het openbaar ministerie, waargenomen door mr. Regout, eene gevangenisstraf van 12 jaren.

Electrische gordels. Een jonge Amerikaan, WAGENER genaamd, die te Berlijn goede zaken maakte met den verkoop van een electrischen gordel, is in hechtenis genomen. Wagener adverteerde overal de miraculeuse hoedanigheid van zijn gordel, en hij ontving in zijn keurig ingerichte spreekkamers iederen dag tal van patiënten, en ook doktoren. Men zegt dat hij 6000 gulden daags ontving.

Maar nu is de electrische gordel eens onderzocht door deskundigen, die het ding volmaakt waardeloos noemen. Op last van de politie zijn Wagener's spreekkamers gesloten. (N. R. Ct.)

MEDEDELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

De samenstelling der Pinkpillen.

Op grond van de resultaten door onderscheidene onderzoekers verkregen, hebben wij meermalen verklaard, dat de Pinkpillen overeenkomen met slecht bereide *Blaudsche pillen* (staalpillen) van minder gehalte aan ijzer, dan die welke in onze apotheken worden verkocht.

Van „sommige zijden” is die bewering tegen gesproken en nog onlangs (Maandbl. van Maart j.l.) namen wij een bericht over, waaruit zou blijken dat de pillen *arsenik* bevatten. Wij beloofden toen daaromtrent een onderzoek te doen instellen en hadden het genoegen den heer P. v. D. WIELEN, Lector in de Pharmacie aan de Hoogeschool te Amsterdam, bereid te vinden, dat onderzoek onder zijn leiding te nemen.

De heer v. D. WIELEN zendt ons nu het volgende rapport, dat wij in zijn geheel opnemen. Onze deskundige lezers zijn dan in staat zich zelve een oordeel te vormen en anderen in te lichten. Het rapport luidt aldus:

„De analyse van de *Pinkpillen*, waarvan twee fleschjes werden onderzocht n.m.l. één door U gezonden en één aangeschaft in Amsterdam, is verricht door mijn assistent, de heer J. BLOMBERG, apotheker.

De inhoud van beide fleschjes bleek geheel identisch. Elk fleschje bevatte 36 pillen, welke samen 12,1 Gram wegen (gemiddeld per pil 336 milligram) de lichtste wegen 313 de zwaarste 342 mG.

Suikerlaag per pil 74 mG.
Oplosbare stof 77.4 mG.
Suikerlaag bestaat uit *suiker*, *talk* en *gom*.
Pillen bevatten als constituens *Tragacanth*, *zetmeel* (niet goed vast te stellen welk, daar het min of meer verkleisterd was) en *gentiaanpoeder*.
Aangetoond werd *zink* (niet quantitatief bepaald) *kalium*, *ferro* en *ferriverbindingen*.
Verder *koolzuur* en *zwavelzuur*.

Geen *arsenicum*, natrium of alkaloiden.
Het aschgehalte bedroeg bij drie bepalingen achtereenvolgens gemiddeld 236, 253,5 en 234 mG. per pil, met suikerlaag.

Het ijzergehalte 18.2, 19.27 en 19.6 mG. per pil.
Het koolzuurgehalte (één bepaling) in 3 pillen 26 mG. koolzuur; berekend als kaliumcarbonaat

is dit 27.2 mG. van deze stof ontleed per pil.

Pinkpillen zijn dus, zooals reeds meermalen werd medegedeeld, gewijzigde *Blaudsche pillen*, waarvan de werking door toevoeging van *gentiaan*, in ons geval, ondersteund wordt; misschien dat het zink-gehalte ook invloed op de werking heeft.

Ik hoop, dat deze inlichtingen voor U bruikbaar blijken.

Onder dankbetuiging aan den geachten Lector verklaren wij gaarne, dat deze inlichtingen voor ons zeer bruikbaar zijn. Wel zullen de leeken onder onze lezers er niet alles van begrijpen, maar wij raden hun aan: Gaat met dit Maandblad naar een geneesheer, apotheker of scheikundige in uwe omgeving, vraagt zijn oordeel en hij zal u ongetwijfeld zeggen: uit dit rapport zie ik duidelijk, dat de hoog-geroemde *Pinkpillen* niets anders zijn dan *Staalpillen*, zorgeloos bereid en waarin de bestanddeelen zeer onoordeelkundig bij elkaar zijn gevoegd. Pillen, die onmogelijk de wonderen kunnen verrichten, die er dagelijks van worden uitgebazuind; pillen, die bovenaan staan in de rij der *kwakzalversmiddelen*.

Wie dan nog, na zoo'n antwoord, lust heeft om voor 36 nietswaardige pillen f 1.75 te betalen, moet 't zelf weten.

Wybert's tabletten.

In December 1898 hebben wij deze tabletten al besproken en er toen op gewezen, dat het middel bestaat uit gewone *Zeeuwsche drop* bereid met een beetje menthol of pepermuntolie.

Er bestond voor ons, wegens de vele reclame die tegenwoordig in de bladen voor deze tabletten worden gemaakt, aanleiding om een hernieuwd onderzoek in te stellen en de heer F. M. RASKER te den Helder was zoo welwillend dit voor ons te verrichten. Hij vond *drop*, *gom* en *pepermuntolie*; in de samenstelling, zooals wij die vroeger opgaven, was dus geen verandering gekomen.

Van deze tabletten nu wordt gezegd: „De zoo begeerde *Wybert's-tabletten* werden te Bazel in het jaar 1846, gedurende een hevige influenza-epidemie in den handel gebracht, op aanraden van den hooggeachten DR. WYBERT, die de bestanddeelen mededeelde aan den toenmaligen bezitter van de „Gouden apotheek”. Dezen gelukte het een zoo voortreffelijke methode ter bereiding van de tabletten te vinden, dat tot heden geen aanleiding bestond daarin verandering te brengen. Absoluut vrij van minerale of sterkwerkende bestanddeelen, daarentegen zachte, plantaardige stoffen bevattende, in gelukkige verhouding te zamen gebracht, kunnen deze tabletten bij hoest en heeschheid als slijmoplossend middel, bij katarh van het strottenhoofd en van de kaken — als deze niet te veel geprikkeld zijn — in 't bij-

zonder worden aanbevolen, daar zij, zonder de spijsverteering te hinderen, een zeer gunstige werking op de ademhalingsorganen uitoefenen."

Wie zou dat alles van Zeeuwsche drop met wat pepermuntolie verwacht hebben? Ongetwijfeld niemand, al is hij ook geen geneeskundige.

Voor 't bijeenbrengen van drop, gom en pepermuntolie is geen bijzondere kennis noodig en deze z.g. gelukkige combinatie bestond al vóór 1846; onwaar is het dat het verkregen product o. a. bij katarrh van het strottenhoofd van zoo veel belang zou zijn.

Zeeuwsche drop is een huismiddeltje, dat somwijlen bij hoesten verzachting aanbrengt. meer niets.

Wie onwaarheden, als boven vermeld, gebruikt om een bekend soort drop aan den man te brengen, maakt zich schuldig aan kwakzalverij en wie, aan die onwaarheden geloof slaande, tegen de genoemde ongesteldheden bij het aanbevolen middel baat zoekt, kan gevaar loopen dat deze, door verwaarloozing van tijdige, doelmatig aangebrachte geneeskundige hulp, een ongunstige wending nemen.

De Pharmaceutische Fabriek der St. Maria's Abdij te Buckfastleigh.

Kloostermiddelen, Abdij-middelen, 't lijkt waarlijk alsof wij nog in den ouden tijd zijn, toen de geneeskunde en artseneerbereidkunde nog in hoofdzaak door de bewoners der kloosters werden uitgeoefend. Dat dit thans niet meer het geval is weet ieder, maar niet ieder weet, dat wanneer tegenwoordig dergelijke middelen, of ook het remedie van Pastoor zus of Pater zoo, worden aangekondigd, deze in den regel niets met kloosters of dergelijke te maken hebben.

Verschillende uitvinders van kwakzalverijen maken echter gebruik van dusdanige namen, om daardoor het groote publiek, in zijn lichtgelooftigheid, in den waan te brengen, dat dit nu werkelijk echte wondermiddelen zijn, die met kwakzalverij niets te maken hebben.

Dit is o. a. het geval met de *Abdijsiroop* en ook met de middelen uit de Fabriek van de *Abdij te Buckfastleigh*. De algemeen vertegenwoordiger voor het vasteland: TIEMESSEN—VERKUIJL te Nijmegen, wijst er tegenwoordig voortdurend op, dat zijne geneesmiddelen geen zwendelarij zijn, zooals de verhaaltjes over een klooster Sancta Paulo te Carthage (waarvan de *Abdijsiroop* afkomstig heet te zijn) dat, zoo gaat hij voort, „volgens onzen consul aldaar, de heer Spoterno, niet bestaat en die alleen dienen moeten om geneesmiddelen van duistere afkomst, er bij de menschen in te werken”.

Wij waren nu, ofschoon wij niet twijfelden aan het bestaan van de Abdij te Buckfastleigh, toch eenigszins nieuwsgierig naar de herkomst van de z.g. *Benedictijner* of *Kloostermiddelen* van die Abdij en zijn op eigen handje ook eens gaan informeeren.

Op een vraag aan den „*Honorary Consul of the Netherlands*” te Plymouth, den heer J. A. BELLAMY, naar de Abdij van Buckfastleigh en of de monniken aldaar zich bezig hielden met het bereiden en verzenden van geneesmiddelen, ontvingen wij welwillend antwoord, voor welke welwillendheid wij hier onzen dank betuigen. Dit antwoord, uit het Engelsch vertaald, luidde aldus:

„De Abdij van Buckfastleigh is niet zeer nabij deze plaats, ongeveer op 30 mijlen afstand. Ik heb inlichtingen ingewonnen en het is mij gebleken, dat daar door de monniken geen geneesmiddelen, van welke soort ook, worden verkocht”.

Wij zouden dus, het voetspoor volgend van den reclame-maker voor de *Benedictijner* middelen, mogen concluderen, dat de naam van de Abdij „alleen dienen moet om geneesmiddelen van duistere afkomst er bij de menschen in te werken”. Of onze conclusie dan zoo onjuist zou zijn?

Reeds 3 jaar geleden hebben wij de *Benedictijner middelen*, met opgave van redenen, als ware *kwakzalversmiddelen* bestempeld. Die middelen, vier in getal, de *Abdijlikeur*, de *Abdijpillen*, de *Galpillen* voor inwendig, en de *Abdijzalf* of *Kloosterzalf* voor uitwendig gebruik, worden als universeel geneesmiddel tegen allerlei kwalen

aanbevolen. Wij noemen slechts: zenuwlijden, vallende ziekte, *tering*, *alle borstkwalen*, hartkloppingen, heupjicht en *alle kankerachtige wonden*. Men ziet het, voor elk wat wils.

De drie middelen voor inwendig gebruik zijn reeds vroeger, ten onzen behoeve, onderzocht door de Dames Apothekers C. HUGENHOLTZ en G. JONGBLOED, en wij hebben toen het resultaat, als volgt, medegedeeld:

„De *likeur*, die meestal met de *abdijpillen* moet worden ingenomen, is een zoete *wijn*, met hoog extract-gehalte (17.9 proc.) en zeer hoog alcohol-gehalte, (29 proc.), waarin verder een weinig *gentiaan* kon worden aangetoond. Vermoedelijk bestaat de *likeur* dus uit *wijn*, vermengd met een *alcoholisch aftreksel* van een of meer *bittere plantaardige bestanddeelen* (o. a. *gentiaan*) en *suiker*.

De *abdijpillen* bevatten *zwavelzure kinine*, rogge-meel en een plantenpoeder, hoogst waarschijnlijk *gentiaanpoeder*.

De *galpillen* bestaan uit *aloë*, *guttegom* en *jalappe*.”

Wanneer wij die zaak nu eens goed beschouwen, dan zien wij duidelijk in dat de uitvindingen uit de z.g. Abdij, of liever van den onbekende, die met een te begrijpen oogmerk van die naam misbruik maakt, zonder schade best kunnen worden gemist, want nieuws heeft die uitvinding niet opgeleverd. Een soort van zoet gemaakten wijn met een beetje bitterstof, pillen die in hoofdzaak kinine bevatten en *laxeerpillen*, bestaande uit drie van de meest sterk werkende *laxeermiddelen*.

En dat alles wordt uitgebazuind als iets, dat nu aan elke de verloren gezondheid zal teruggeven; 't is brutaal!

Maar 't is gevaarlijk ook. Ten eerste zal het gebruik van de middelen, vooral bij ernstige ziekten, terughouden van het inroepen van werkelijk doelmatige, geneeskundige hulp en ten tweede is een langdurig gebruik van de *galpillen* (die zelfs tegen diarrhee worden aanbevolen) ongetwijfeld schadelijk. Zooals gezegd, bevatten deze pillen drie van de meest sterk werkende *laxeermiddelen*, die op den duur den darm zoodanig zullen prikkelen, dat nadeelige gevolgen, in de meeste gevallen, niet kunnen uitblijven.

Men zal dus zeer verstandig doen, door ook deze middelen den rug toe te wenden.

Eigen verklaring eener Somnambule.

In onzen, zoo naar vooruitgang strevendende tijd is het aantal lijders, — ook in de gegoede standen — dat zich aan magnetiseurs en somnambules toevertrouwt, aanzienlijker dan menig-een misschien geneigd is aan te nemen.

Betrekkelijk weinig lekt daarvan naar buiten uit, het is, alsof men zich wel ietwat schaamt over het inroepen van dergelijke hulp; doch vele malen zijn het familie-leden van den patiënt, die met of zonder diens voorkennis met kledingstuk of haarlok naar de somnambule trekken en in extase geraken over wat deze in hare „helderziendheid” over den lijder en diens ziekte wist mede te deelen. Zij bazuinen dit dan gaarne uit, natuurlijk ver wegwerpend, dat zij zich onbewust door een slim en gerouteneerd individu hebben laten uitvragen.

Ook mij werden meermalen dergelijke mededeelingen gedaan en wonderlijke verhalen zijn mij opgedischt over de clairvoyance eener „slappende juffrouw.”

Toch verkreeg ik nimmer een voldoende antwoord, als ik aan deze somnambule-bewonderaars vroeg, waarom zij zich in hunne handelszaken niet evenzoo door haar advies laten leiden? Niets toch ware in mijn oog meer logisch. Intusschen werd mijne vraag niet au sérieux genomen; hun geloof aan de helderziendheid niet zóó sterk, dat men zijne dubbeltjes er aan waagde.

Dat ook de ziektebehandeling van volslagen onkunde getuigt, dat menigmaal het leven daarbij gevaar loopt, is in tal van Maandbladen te lezen geweest en lezenswaardig blijft in dit opzicht zeker de brochure „Een uurtje bij de Somnambule” van den arts Anema, die een maand of vier de séances bij een magnetiseur mede-

maakte. Doch dat eene somnambule zelf hare onkunde betuigt, was mij tot heden niet bekend en mag wel in wijden kring vernomen worden.

Ik vond het vermeld in het interessante werk, door den hoogbejaarden Dr. J. C. DE MAN uitgegeven onder den titel van „*De Geneeskundige School te Middelburg, hare lectoren en leerlingen*” en, als niet in den handel, met groote waardeering ten geschenke ontvangen. Getuigend van een bewonderenswaardig geheugen en groote werkkraft, vindt men daarin de lotgevallen vermeld van lectoren en leerlingen der tot 1866 ter plaatse bestaan hebbende inrichting voor geneeskundig, pharmaceutisch [en verloskundig onderwijs.

Schrijvende over een mislukten leerling dezer school, den lateren magnetiseur FREDERIKS, laat Dr. de Man volgen:

„Nu ik weer verval in het magnetisme, wil ik iets vermelden, dat mij met zekere somnambule, Mej. KIMMEL, overkwam. Ik werd bij haar als geneesheer geroepen en in waren ernst en wel wat uit weetgierigheid, stelde ik haar voor, om eens te gaan slapen of eene andere somnambule te laten slapen om mij in te lichten.

Och Doctor, was haar antwoord, schrijf U me maar een drankje voor, U weet toch ook wel, dat dit alles niets beduidt.”

Met deze eigen verklaring eener somnambule kan men zijn voordeel doen.

J. VAN RIEL,
Mil. Apotheker 1e kl.

Een oude prent, die heden nog dienst kan doen.

Van welwillende zijde werd ons een oude prent toegezonden (jaartal van uitgifte staat niet vermeld) op welke een tafel is afgebeeld, waarop zich bevindt een kwakzalver, vergezeld van zijn vrouw, zijn knecht en een aap, die een klisterspuit hanteert. Om de tafel staat allerlei publiek, zieken en gezonden, boeren, burgers en buitenlui.

Boven de prent leest men: „Beschouw, o Jeugd! deez' Print; lach vrij bij deezee Plaat. Maar lees aandachtig ook het geen 'er onder staat.”

En wat daaronder staat luidt aldus:

KWAKZALVER JURGEN staat hier afgebeeld naar
[t leven;
Om diefstal, uit zijn land verbannen en verdreven,
Bedriegt hij hier nu 't Volk, dat, dwaas en los
[van hoofd,
Zijne ijde snoeverij en zot gezwets gelooft.
Zie hem, met zijn Hansworst, zijn mufte waren

[venten,
Vertoonende aan het volk, hoe zijn Medicamenten,
Door groote Vorsten en Geleerden zijn geroemd,
Die hij, al liegende, maar bij dozijnen noemt.
Een brief op perkament, als aan een Hof geschreven,
Wordt door Hansworst met zwier daar in de

[lucht verheven.
Wijl Jurgens vrouw, Mevrouw geheten, bij hem staat,
Het oog van 't volk verblindt door prachtig,

[zot gewaad,
En de Aap, om de aandacht van de Kijkers

[te vergrooten,
Met een klisterspuit zit te prijken in zijn pooten.
Bedenkt slechts, Kinderen! indien die trotsche vent
Voor zoo bekwaam een man stond in zijn land

[bekend,
Dan had hij zeker niet, op markten en op hoeken
Van straten, in dit land, zijn brood dus moeten

[zoeken.
Ziet echter, hoe het volk, van allerhande soort,
Naar dat theater loopt en naar dien pochhans hoort;

Maar, dat nog erger is, zich dwaaslijk laat bewegen,
Om over ziekte en pijn dien Zotskap raad te plegen.
Zelfs medicijnen koopt, vergiften in haar soort.
Wat scheelt het aan een' schelm, of hij een

[mensch vermoordt.
Ja ook die *Oliekoop*, die, door den nijd gedreven,
Heer JURGEN schuins begluurt, is een van

[JURGENS neven;
Een Gaauwdief insgelijks, naar algemeen gerucht,
Ook in zijn land 't schavot ter naauwernood ontvlucht.
Die vent zijn' waren ook, om voor die slechte prullen,
Tot schae van 't Algemeen, zijn maagre beurs

[te vullen.
Wacht, Kindren, wacht u dan in het vervolg van tijd,
Als gij volwassen en uw eigen meester zijt,

Voor zulk geboefte, dat, ontbloot van kundigheden,
Tot schande van een land, wordt in een land geleden,
Dien, wat onnozelen ook van zijn' kunst vermoen,
't Alleen maar om het geld der Burgers is te doen.

Op de prent ziet men tevens afgedrukt de

beide zijden van een medaille waarop staat: „Tot Nut van 't Algemeen” en „Eerprijs der Maatschappij”, waaruit men mag opmaken dat die Maatschappij reeds voor jaren inzag, dat bestrijding der kwakzalverij was tot nut van 't algemeen. Er is, op dit gebied, ook thans nog genoeg voor haar te doen; wil zij nogmaals een dergelijke prent de wereld inzenden, dan behoeft zij den tekst van het vers waarlijk niet veel te veranderen.

Langzaam vooruit.

* Van het eerste optreden onzer Vereeniging af hebben wij er steeds op aangedrongen paal en perk te stellen aan het schaamteloos adverteeren der kwakzalvers en hunne helpers. Het heugt ons nog hoe menigeen dezen aandrang meende te kunnen dood slaan met verwijzing naar de traditioneele vrijheid van drukpers in Nederland; hoe later dit argument wel ietwat van zijn frischheid had verloren en redactie en uitgevers van fatsoenlijke bladen zich toch wel wat begonnen te schamen voor al die bedriegelijke advertenties, waarmede zij medehelpten vele hunner argelooze abonnés in de luren te leggen. Zoo langzamerhand komt er echter kentering in veler opinie, wanneer zij door de een of andere omstandigheid van naderbij bekend raken met het verderfelijke van sommige advertenties, die hun aandacht hebben getrokken.

Zoo heeft men reeds aangedrongen op het weren van advertenties van buitenlandsche loterijen, gewaarschuwd is van hooger hand tegen aanbiedingen van dienstbetrekkingen per advertentie aan jonge vrouwen en meisjes en acht de justitie zich genoopt de aanbiedingen van flesschentrekkingen in de kranten te vervolgen. Dat de vierde bladzijde der nieuwsbladen eenvoudig een aanplakbord zou wezen waarvan ieder gebruik kan maken tegen betaling, waardoor geen uitgever of redactie zich compromitteren kan en waarmee niemand der lezers iets te maken heeft, die er niet van gediend gelieft te wezen, dit standpunt raakt vrij wel verouderd en langzamerhand begint een gezonde moraal haar rechten te hernemen. Hiertoe behoort, dat iemand, die een abonnement neemt op een blad, omdat hij wenscht kennis te nemen van den inhoud dien hij, lettende op den naam en de reputatie der redactie, voor zich verlangt, niet verwacht, dat hij daarmede tegelijkertijd lectuur in huis sleept, waarmede hij niets te maken wil hebben en die zijne huisgenooten allerlei onhebbelijke en voor sommige allicht niet ongevaarlijke advertenties onder de oogen brengt.

Een laatste toevlucht om toch niet van de plaatsing te behoeven af te zien is dan, dat redactie en uitgever niet kunnen beoordeelen, wáar de kwakzalverij, bedriegerij of onzedelijkheid een aanvang neemt en welke advertenties dus wél, welke niét geplaatst zouden mogen worden. De eenvoudige weg, die ten goede zou leiden om namelijk voorshands maar te beginnen met die aankondigingen te weren, waarvan het afkeuringswaardige voor ieder gewoon mensch voldoende duidelijk is, wordt wel ietwat opzettelijk over het hoofd gezien. Enfin! in deze erkenning en aarzeling ligt zeker reeds vooruitgang en door bemoeiingen van een zijde, waarvan velen het niet zouden verwachten, wordt nu reeds aangedrongen, het schandelijk adverteeren in sommige gevallen door wettelijke maatregelen te keer te gaan. Blijkens de agenda voor de Alg. Vergadering stellen een groot aantal Afdelingen der Nederlandsche Maatschappij ter bevordering der Geneeskunst voor, om de tusschenkomst der Regeering in te roepen, ten einde de dagbladen te helpen zuiveren van sommige advertenties die de zedelijkheid aantasten en groot gevaar opleveren, door bepaalde lezers den weg te wijzen en aan te sporen tot misdrijf.

Zij willen door de wet doen verbieden het adverteeren en het aanprijzen van zoodanige middelen. Al wordt dan voorshands slechts toezicht en verbod van enkele bepaald aangegeven advertenties verlangd, wier nadeelen direct aantoonbaar zijn, wij mogen daarin een nieuw bewijs zien, dat het vroeger geldend dogma, dat de advertentiekolommen een voor de redac-

tie en uitgever niet te verantwoorden rubriek vormen, aan kracht verliest en wij in een goede richting vooruit gaan, zij het ook veel langzamer dan andere landen die zeker niet minder prijs stellen op den vrijheidszin hunner inwoners, zooals b.v. Zwitserland, waar verbodsbepalingen, zooals hier bedoeld worden, in verschillende kantons reeds lang zijn ingevoerd. B.

Sanden's elektrische Ceintuur „Herkulex” thans voor een koopje.

„Indien u binnen 30 dagen na ontvangst van dezen brief tot den aankoop van eene Electriche Ceintuur besluit, zullen wij u de „Herculex” No. 7 afstaan voor 75 Gld. in plaats van 100 Gld., den gewonen prijs.”

Aldus luidde het begin van den laatsten brief, dien wij van de Sanden electric belt Co. onder de oogen kregen. 't Aanbod is royaal en gaat zelfs nog verder:

„Ten einde onze toestellen onder een ieders bereik te brengen, kan ook een uwer bekenden in uwe plaats van het bovenstaande aanbod profiteren, door ons dezen brief terug te zenden, met de beschrijving van zijn geval.”

Wij hebben zoo'n vermoeden dat, wanneer bij toeval „de beschrijving van het geval” achterwege blijft, de bekende dan toch van het voordeelig aanbod kan profiteren, maar wij zouden toch niemand raden op het koopje in te gaan.

Zelfs als de prijs van 75 gulden tot 75 cent werd teruggebracht zou men nog bekocht zijn. Dit is toch gemakkelijk na te gaan. Waar de ceintuur wordt aanbevolen als onovertreffbaar geneesmiddel bij allerhande ziekten (de talrijke, opzienbarende, vuile advertenties hebben dit algemeen bekend gemaakt), zonder dat een onderzoek van den patiënt, naar den aard der ziekte noodig wordt geacht, valt zij, als was 't alléén daarom, reeds onder de rubriek der kwakzalversmiddelen. Al zouden wij ook aannemen — wat wij niet doen — dat de ceintuur zóóveel electriciteit en op doelmatige wijze ontwikkelde, dat 't mogelijk was dat er eenig nuttig geneeskraftig effect door werd verkregen, dan zal ieder zaakkundige ons toch moeten toegeven, dat de fraaie resultaten van de behandeling, in advertenties en getuigschriften met veel ophef verkondigd, zoo zij niet in de verbeelding van den leverancier bestaan, onmogelijk aan het gebruik van den wondertoestel kunnen worden toegeschreven.

Een werkliedenverbond tegenover de specialités en kwakzalversmiddelen.

Alhoewel wij gaarne erkennen, dat wij in onzen strijd dikwijls steun bij de organen der werklieden vinden, is het toch niet op onze Nederlandsche verbonden, waarop wij thans het oog hebben, maar op de groote Engelsche Vereeniging.

In *British Medical Journal* wordt medegedeeld, dat vanwege het secretariaat van het Werkliedenverbond een circulaire is rondgezonden onder de werkende klasse, getiteld: „Een Waarschuwing”. Daarin wordt op duidelijke wijze uiteengezet hoe de verkoopers van specialités en kwakzalverijen groot gevaar berokkenen aan verschillende klassen der maatschappij, met hunne beloften van alle ziekten door hunne middelen te genezen. In boekjes en biljetten, die ruimschoots overal aan de deur worden verspreid en die in zulk een als 't ware overtuigende stijl zijn geschreven, dat zij oorzaak zijn, dat de meest gezonde persoon zich verbeeldt aan een of andere ziekte te lijden, halen zij miljoenen uit de zakken van het groote publiek. Dit is een bewering, waarvan niemand de juistheid zal ontkennen. Er wordt gespeculeerd op de lichtgeloovigheid van de Britsche natie, waarbij een deel der pers krachtig medehelpt. Vooral zijn het de z.g. „Sunday papers”, Zondagsbladen, die vol zijn van getuigschriften ter aanbeveling van allerhande geneesmiddelen.

In dezen geest gaat de circulaire voort om ten slotte de noodzakelijkheid te bepleiten, dat de Staat zich ernstig met de zaak bezighoude.

Dit optreden van de zijde der werklieden is

inderdaad verblijdend. Ofschoon wij wel weten dat onder de beschaafde werklieden lang niet de meeste slachtoffers van de kwakzalverij worden gevonden, zou het toch ongetwijfeld van groot nut zijn wanneer ook onze werklieden-vereenigingen het voorbeeld van de Engelsche zustervereeniging volgden. Mocht een dezer neiging gevoelen in de zaak in quaestie een woord van waarschuwing tot hare leden te richten, dan verklaren wij ons gaarne bereid haar, zoo noodig, alle gegevens te verschaffen, die wij, in onze jarenlange ervaring, verzameld hebben.

Overheidsbemoeiingen in zake de kwakzalverij.

* Bij den strijd tegen de hand overhand toemende kwakzalverij en de bedriegerij van het publiek met allerhande zoogenaamde kuren en beoefende geneesmiddelen, door de nieuwe Deutsche wetgeving in het leven geroepen, is het hertogdom Anhalt het meest uitvoerig met zijn politieverordening, die aldaar, evenals in alle groote en kleine Staten van het Deutsche Rijk, het vorige jaar is uitgevaardigd. Bij de beoordeeling zij er hier nogmaals aan herinnerd, dat voor uitoefening van geneeskunst op zich zelf in Duitschland geene wettelijke bevoegdheid vereischt wordt, maar elk en een ieder daartoe volle vrijheid bezit; tal van winkeliers, handelsreizigers, geestelijken, verloopende studenten, schaapherders en pappvrouwen hebben een patent en daarmede het recht geneeskunst als bedrijf uit te oefenen.

De bedoelde verordening is met 1 Juli 1903 in werking getreden en luidt in hoofdzaak:

Alle personen, die zonder staatsexamen als arts te hebben afgelegd voornemens zijn geneeskunst als bedrijf uit te oefenen, zijn verplicht daarvan vooraf kennis te geven aan de autoriteit ter plaatse, waar zij zich verlangen te vestigen en daarbij opgaaf te doen van hunne levensomstandigheden, hun vroeger beroep, en de geneesmethode, die zij in toepassing willen brengen.

Bij nieuwe woonplaatsverandering moeten zij daarvan onmiddellijk kennis geven en eveneens, wanneer zij hun bedrijf staken.

Deze opgaven worden door de plaatselijke autoriteit onmiddellijk ter kennis gebracht van den districts-geneesheer.

Openbare aankondigingen en advertenties van deze personen mogen geen melding maken van zoogenaamde voorbereiding, bijzondere ervaring, zeldzame genezingen door hen verricht en in het algemeen geene bluffende aanbevelingen bevatten waardoor het publiek kan worden misleid.

Openbare aankondiging van voorwerpen, toestellen, methoden of middelen, bestemd tot het genezen, voorbehoeden of verzachten van ziekten, is verboden, wanneer:

a. aan deze middelen enz. werkingen worden toegeschreven, niet overeenkomende met hun samenstelling of hun aard of wanneer door de aankondiging het publiek op een dwaalspoor geleid of vrees aangejaagd wordt;

b. deze middelen enz. mogelijkerwijze schadelijk kunnen zijn voor de gezondheid.

Overtreding dezer verordening wordt gestraft met eene boete van f 18 of hechtenis naar verhouding, tenzij een andere wet hogere straf bepaalt.

Wanneer aan zulk eene verordening de hand wordt gehouden, is het duidelijk dat het adverteeren van kwakzalversmiddelen, waartegen onze Vereeniging reeds jaren lang strijd voert, zeer belangrijk zal worden beperkt.

Hernieuwde kennismaking met A. W. van Bijsterveld.

De getrouwe lezers van ons Maandblad zullen zich herinneren dat, eenige jaren geleden, ons Vaderland zich mocht verheugen in 't bezit van twee wonderdokters VAN BIJSTERVELD, n.l. A. W. en P. De laatste is hier gebleven en oefent, voor zoover wij weten gedekt door de hulp van een DR. LANG, nog de praktijk uit. De eerste heeft zijn geboorteland den rug toegekeerd; in ons no. van Sept. 1902 deelden wij het volgende mede:

„Dezer dagen konden wij per advertentie in de *Dordrechtsche Courant* lezen dat A. W. VAN BIJSTERVELD, scheikundige (!), door de Rechterbank te *Dordrecht* failliet verklaard was.

„Dank zij gewetenlooze medische hulp, die den kwakzalver tegen de geneeskundige wetten dekte, en de domheid van het publiek, heeft dat heer in den laatsten tijd grof geld verdiend, maar schijnt het beneden zich geacht te hebben vóór zijn vertrek naar *Amerika* behoorlijk zijne schulden te betalen.

„Volgens ingewonnen informaties is hij vertrokken in gezelschap van zekeren VAN DER VALK, een persoon die in 't oog van tal van Zuid-Hollanders ook al geen beste reputatie geniet.

„Pogingen om hem te *Bologne sur Mer* uitgeleverd te krijgen mislukten, daar de Fransche Regeering geen termen scheen te vinden om hem daardoor onder het bereik der Nederlandsche justitie te doen stellen.”

Wij hadden na dien tijd niets meer van hem gehoord totdat wij voor eenige dagen in kennis werden gesteld, dat hij aan gene zijde van den Oceaan zijn oud beroep weer had opgenomen. Door de welwillendheid van den uitgever van *Ons Vaandel en Jong Amerika* te Grand Rapids, Mich., dien wij bij deze onzen hartelijken dank betuigen, ontvingen wij een exemplaar van *The Evening Press*, Grand Rapids, van 9 Maart j.l., waarin een artikel aan onze oude kennis is gewijd. Eenigszins vrij vertaald laten wij het voornaamste deel daarvan hier volgen:

„De wet is te slap.

Dr. A. W. van Bijsterveldt (*) nauwelijks ontsnapt aan den dood.

A. W. VAN BIJSTERVELDT in Grand Rapids bekend als de „wonderdokter”, wiens vestiging hier ter stede voor ongeveer twee jaar een groote sensatie onder de praktiseerende geneesheeren verwekte, is gisteren avond te Chicago aangevallen en ernstig gekwetst door James Bass. Deze beschuldigde den dokter zijn dochter Kitty, oud 15 jaar, op verkeerde wijze behandeld te hebben en ging tot zijn daad over, nadat hij eerst te Chicago had vernomen dat de wet hem geen gelegenheid aanbod om schadeloosstelling te eischen voor het leed, zijn dochter aangedaan.

Er is slechts één schot gelost, de kogel kwam in het been terecht. De gewonde werd gebracht naar een hospitaal, waar het intusschen bleek, dat de kwetsuur van lichten aard was, zoodat de Dokter spoedig het hospitaal kon verlaten. Bass werd weldra gearresteerd en later in den dag werd een bevel van inhechtenisneming uitgevaardigd tegen van Bijsterveldt, beschuldigd van zich zijn patiënte Katie Bass „ten nutte te hebben gemaakt”.

Een later bericht vult het vorige aldus aan:

Bass schoot niet op v. Bijsterveld vóór hij pogingen had aangewend om langs wettigen weg voldoening te krijgen; dit gelukte hem niet, omdat de rechter eischte dat het meisje, dat ziek was, zelve voor hem moest verschijnen; toen hij dit aan v. Bijsterveld mededeelde werd hij met bespotting behandeld en de „dokter” gaf hem ten antwoord, dat hij maar zien moest hem gearresteerd te krijgen; geen enkel hof zou toch het woord van een krankzinnige gelooven. Nauwelijks waren deze woorden geuit of de tot het uiterste gebrachte vader trok zijn revolver en loste een schot, waardoor van Bijsterveld nederviel.

In zijn cel verklaarde Bass spijt te hebben dat het schot niet doodlijk was. Hij zeide o. a. „Wij zijn arm, maar ik heb gewerkt en gespaard met het doel mijn meisje te doen genezen van vallende ziekte, waaraan zij sedert hare kindschheid lijdende is. Katie is achterlijk van geestvermogens, kinderlijk als een meisje van zes jaar — en die man heeft zich tegenover dat kind misdragen. Toen zij twee weken geleden, ziek werd, raadpleegde ik een anderen geneeskundige en deze ondervroeg mijn dochter. Toen leerden wij de waarheid kennen. In plaats van den man te doden wendde ik pogingen aan om hem in arrest te krijgen; dit mislukte en daarop schoot ik hem neer als een hond; 't spijt mij dat hij niet dood is.”

„VAN BIJSTERVELD heeft drie gelegenheden waar

(*) In het oorspronkelijk artikel staat telkens Bijsterveldt met *dt*,

hij consult houdt en komt driemaal 's weeks te Chicago. Onlangs is hij veroordeeld tot 100 dollars boete wegens het uitoefenen van geneeskunde zonder bewijs van toelating.

VAN DER VALK (er staat Leonard Vanderwalk), zijn assistent is door de politie aangehouden; bij zijn arrestatie was hij in 't bezit van 600 dollars, die hij, naar hij zeide, van v. Bijsterveld had ontvangen met de raadgeving er van door te gaan.”

„Wanneer wij meer van deze historie vernemen, zullen wij onze lezers op de hoogte houden.

INGEZONDEN.

Geachte Heer Redacteur!

En zoo gaat de zaak nog maar altijd voort en is er voorloopig nog geen gebrek aan stof voor het Mbl. In Maart verschenen b.v. in het *Handelsblad* alleen, 5 groote en nieuwe kwakzalvers-advertenties, terwijl de oude als die over Pinkpillen, Capsules Guyot en dergelijke bijna nooit worden gemist.

Zoo zijn wij verrijkt met eene advertentie, opgeluisterd met 4 portretten van genezenen (?) De titel luidt „Over de merkwaardige machten van de geest”, zeker een merkwaardige titel. De advertentie verhaalt ons, dat er te New-York een *Institute of Science* bestaat, (in het laatste nummer van het maandblad is omtrent deze inrichting al het een en ander gezegd.) De brochure, die op aanvraag wordt toegezonden, meldt dat men een boek heeft te koop, bevattende een volledigen cursus! (ad 15 gulden) en belooft, dat degenen die deze cursus bestelt een volleerd hypnotiseur zal worden. Een mooi praatje, doch als 't waar was, eerst recht gevaarlijk, daar toch de hypnose niet zoo maar aan iedereen kan worden toevertrouwd.

Dan werden we in den loop der maand verheugd met de aankondiging van *Histogeen*, dat ziektestoffen absorbeert, pijn en wondkoorts verwijderd — terwijl ten slotte wordt gezegd, dat het middel *onmisbaar is bij kanker*; het laatste zegt genoeg.

Voor mijn derde onderwerp heeft zekere BROCKMANN gezorgd; deze noemt zich praet. agent der geneeswijze zonder artsenijmiddelen en doet zijn best het publiek met deze geneeswijze gelukkig te maken. Vroeger noemde hij zich, als ik mij niet bedrieg, Dr. en Naturarzt, doch sedert men in Duitschland scherper toekijkt op het onbevoegd voeren van titels, schijnt men daar een weinig voorzigtiger te worden. De eerste aankondiging van dezen heer is in het Duitsch gesteld en verhaalt ons, dat Electriche kuren werkzamer zijn dan alle andere kuren. Het Duitschlezend meer ontwikkeld publiek schijnt er echter niet in voldoende mate ingevlogen te zijn zoodat de aankondiging werd vervangen door eene advertentie, gedrukt met groote, vette letters en getiteld: *Voor hartlijders*.

Hij belooft dan met zijne toestellen te genezen: hartgebreken — vet worden — vergrooing — klepgebreken (!) — neurosen enz.; à propos het laatste woordje, van die ziekte heb ik nooit gehoord, doch die schijnt bij alle kwakzalvers goed bekend te zijn, want zij kunnen blijkbaar allen „enz.” — genezen. Ik heb ook deze brochure laten komen en vind daarin, dat de apparaten inderdaad voor vele ziekten (te veel om op te noemen) helpen — voor hartgebreken moet iets meer worden betaald.

Ten slotte, want ik moet eens eindigen, wijs ik er U nog op, dat de vervaardiger der Pinkpillen weer eens een heele brochure heeft rondgezonden. „*Bloemenspraak*” heet het ding, maar ik heb er niet anders in kunnen vinden dan kwakzalvers geleuter; beiden, bloemen en kwakzalvers, hebben, dunkt mij, alleen dit gemeen, dat er aan beide een reukje is. Met vriendschappelijken groet

Uw Dw.,
E. J. A.

Cartagena, 20/5 '04.

*Aan de Redactie van het Maandblad tegen de Kwakzalverij.
Mijne heeren!*

Van den heer H. J. M. Schoo, arts te Krommenie, ontving ik een schrijven om inlichtingen

naar aanleiding van eene annonce, aangaande een middel tegen verkoudheid en bronchitis, genaamd *Abdijsiroop* en afkomstig uit het klooster Santa Paulo te Cartagena. De heer Schoo verzocht mij het antwoord aan U te adresseeren.

In verband hiermede nu kan ik U positief mededeelen, dat een zoodanig klooster hier niet bestaat en ook nooit bestaan heeft. Bovendien heb ik in een boek, dat eene lijst bevat van alle Spaansche conventen, de naam Convent van Santa Paulo tevergeefs gezocht.

Trouwens verwonderde mij dit volstrekt niet, daar ook het overige gedeelte der advertentie mij zeer onwaarschijnlijk voorkomt. Bronchitis is hier iets onbekends, bovendien hebben de Spanjaarden weinig last van verkoudheid. Waarvoor ter wereld zij dus die *Abdijsiroop* noodig zouden hebben, is mij een raadsel. Ze is hier dan ook niet bekend.

Hoogachtend,

Uw Dw. Dr.,
J. C. K.

Wij betuigen den geachten schrijver onzen hartelijken dank voor bovenstaande mededeeling.
RED.

CORRESPONDENTIE.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:

Dr. P. V. ASTRO, arts te Baarn.
Dr. CH. BLES, „ Amsterdam.
K. VISSCHER, apotheker „ Utrecht.

Dr. v. D. te A., C. C. N. te A. en Toezender van de *Daily Chronicle* Dank voor uwe medewerking.

H. J. M. S. te K. Ook u danken wij zeer voor de ingewonnen inlichtingen.

— Dr. P. V. A. en Dr. Ch. B. Uwe postwissels in orde ontvangen.

— Over *Siroop rhoel* en Dr. von Grabens *Radicaler Rheumatriek* — en *Sichtverdriver* in het volgend No. Thans kunnen wij reeds mededeelen, dat wij gegronde redenen hebben om tegen het gebruik dier middelen te waarschuwen.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Boom's Maagpoeder. De Apotheker J. A. Boom, vroeger te Meppel, thans te Arnhem, is sinds jaren opgetreden als fabrikant van een middelje, dat hij tegenwoordig in de nieuwsbladen aan de maaglijders weer onophoudelijk aanbeveelt. De samenstelling wordt door hem geheim gehouden, maar het lid onzer Vereeniging, de heer VAN LEDDEN HULSEBOSCH te Amsterdam, heeft het onderzocht.

Het onderzoek leerde, dat het poeder waardoor, naar het heet, „reeds een zeer groot aantal maaglijders zijn genezen van maagpijn en slechte spijsvertering”, niets bijzonders is. Het is een mengsel van *carbonas calcicus* (krijt), *magnesia*, *magisterium bismuthi* en poeder van *oranjeschillen*, alles sterk gearomatiseerd met *pepermuntolie*.

Wij willen heelwel de verzekering gelooven van den heer Boom, dat het recept afkomstig is van een geneesheer en ook dat het in sommige, hem bekende, gevallen van nut geweest is; toch zal het nimmer geoorloofd zijn het aan maaglijders zonder onderscheid als heilzaam aan te bevelen.

Integendeel, vooral bij *acute* maagontsteking zal de bismuth, zoowel als het gedurig gebruik der prikkelende *pepermuntolie* niet nalaten schadelijke werking uit te oefenen.

En een lijder aan een *slepende* ongesteldheid van de maag behoeft ook waarlijk niet te grijpen naar het middel van BOOM. Ongetwijfeld zal toch de geneesheer, dien hij zeker wel eens heeft geraadpleegd, den lijder de bestanddeelen van dit middel in den een of anderen vorm hebben voorgeschreven, indien hij oordeelde, dat zij voor zijne ongesteldheid dienstig waren, want 't zijn allen oude, en aan ieder geneesheer bekende stoffen.

ADVERTENTIE.

LINZENMEEL gelijk aan *Revalenta Arabica*,

Bekroond: Voedings-Tentoonstelling te Amsterdam 1887.

Door het *Maandblad der Vereeniging tegen de Kwakzalverij* is herhaaldelijk verklaard, dat goed bereid LINZENMEEL een zeer voedzame en zeer verteerbare spijs is en, als zijnde van gelijke samenstelling, als Voedingsmiddel de zeer dure REVALENTA ARABICA geheel kan vervangen.

Met steeds toenemend debiet verkrijgbaar in pakjes van 5 ons à 35 Cents met gebruiksaanwijzing bij

H. VLAANDEREN Pzn., Utrecht.

N.B. Bij minstens twee pakjes franco door geheel Nederland, terwijl wederverkopers rabat genieten.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van het Bestuur.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER J. VAN RIEL, Militair Apotheker te Amsterdam
Dr. W. RUTGERS VAN DER LOEFF, Arts te Amsterdam P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg
A. J. WIJNNE, Gemeente-Apotheker te Rotterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden 667.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Alle stukken, voor het Maandblad bestemd, te zenden aan den Secretaris-Penningmeester A. J. WIJNNE te Rotterdam, bij wien tevens het adres voor de ADMINISTRATIE is.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en spécialités worden gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post per jaar f 1.25

ADVERTENTIEPRIJS 1-6 regels „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan het Algemeen Advertentie-Bureau BLUSSÉ & COMP te Dordrecht en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft

INHOUD:

Hoofdartikel: Over hypnose en nog wat.

Berichten: Publicatie van den Gezondheidsraad te Karlsruhe: Poeders van Stroop. — Gevaarlijke pastilles. — De verpleging van kraamvrouw en kind.

Mededeelingen van verschillenden aard: Dr. von Graben's radical-Rheumatiek en Jichtverdrijver. — Sirop Rhoéal. — Bureau voor inlichtingen omtrent advertenties in Zweden. — De Chinesche lepradokter te Soerabaja. — Voortgezet geneeskundig onderwijs en kwakzalverij. — Nuttige raadgeving in een Volksblad. — Officiële waarschuwingen in Baden, Hamburg, Oostenrijk en Rusland. — Waarschuwingen aan de dag: redacties in Oostenrijksch Bohemen. — Verlichte boekhouding voor kwakzalvers.

Ingezonden: De samenstelling der Pinkpillen

Correspondentie

Over Hypnose en nog wat.

Hypnose is een verschijnsel, dat, als vele andere, nog met een aureool van geheimzinnigheid is omringd — verschijnselen waarvan men het wezen nog niet zoo geheel kent, die men nog niet goed weet te verklaren. Zulke zaken zijn voor kwakzalvers steeds prachtige en welkome gelegenheden om hun slag te slaan. Het is juist die geheimzinnigheid welke hun succes verzekert. Zoo werd en wordt nog b.v. de electriciteit misbruikt, de electriciteit, waarvan het groote publiek de herkomst — het wezen niet snapt. Dit terrein — zooals gezegd — wordt door kwakzalvers ijverig ontgonnen en steeds worden weer nieuwe slachtoffers gevonden. Toch moet men niet denken, dat deze alleen onder het minder ontwikkeld publiek schuilen. Zoo kon men onlangs in het Ned. tijdschrift voor Geneeskunde (men zie ook dit n^o. van het Maandblad,) een verhaal lezen van een gesprek, dat Dr. Pinkhof had met een oud-officier over Sanden's electrischen gordel. De officier wilde gaarne aan de werkzaamheid van dezen gordel gelooven en het beroep op de rest van 's mans natuurkundige kennis werd door dezen beantwoord met den uitroep: ja, dat is nu allemaal waar, maar ik heb toch attesten gezien. Zoo ver gaat de verblindheid, zelfs van menschen die kunnen zien.

Maar om op onze hypnose terug te komen — op dit gebied is weer wat nieuws op komst: Voor een paar weken werd mijne aandacht gevestigd op een boekje, dat, zooals de term luidt, bij alle soliede boekverkoopers gratis verkrijgbaar is. Dat was te goedkoop om het niet eens te halen. Het werkje, *De stille kracht* genaamd, is er een van 48 bladzijden — en dient om een stel van vijf boeken aan te bevelen. Het heet de stille kracht, maar het boekje is verre van stil, integendeel het is zeer schreeuwend; groote vette letters, een aantal geheimzinnige platen die den nieuwsgier moeten opwekken en een heele hoop bombastisch geschrijf, waarvan men den zin en samenhang slechts moeilijk begrijpt. Eerst eene algemeene inleiding met eene uitnodiging om het gezond verstand te laten werken, (!!!) dan de hoofdstukken 5 in getal, overeenkomende met het getal „cu r

sussen" dat zij aankondigen (dat verkoopen van cursussen komt in de mode).

Het eerste hoofdstuk behandelt het persoonlijk magnetisme en belooft, dat in den cursus zal worden geleerd, hoe men zich onweerstaanbaar aantrekkelijk voor een ieder zal kunnen maken. Nu, men moet zeggen, dat is toch ook geen kleine kunst en als 't niet waar is, toch listig bedacht. Een der onderhoofdstukken begint echter met de raadgeving — praat er niet veel over, want hoe minder belangstelling op dit punt wordt opgewekt, hoe beter kunt ge werken (wat 'n onzin, en in 'schrijvers plaats zou ik dan zeker geheel hebben gezwegen).

Het lust mij niet alle punten uit het boekje te volgen; slechts één hoofdstuk wil ik nog bespreken en wel het onderdeel dat het hypnotisme (zoo wordt de hypnose voortdurend genoemd) behandelt.

Een gehypnotiseerde wordt gebracht in een soort van droomtoestand, waarin hem allerlei begrippen kunnen worden bijgebracht. Door geneeskundigen wordt deze methode in bepaalde gevallen toegepast — doch in de handen van jan en alleman is dat niet zulk eene eenvoudige zaak. Ik herinner mij nog dat ik voor een paar jaren eenige walgelijke séances van eenen Duitscher heb bijgewoond. Nog levendig staat het mij voor den geest, hoe een gehypnotiseerde jongen, radeloos, met de teekenen van doodsangst op het gezicht over het toneel heen en weer vloog, met een stok als gefingeerd geweer mikkend en in zijne verbeelding vurend op eene plaats, waar men hem had gezegd, dat een tijger op hem loerde. Misschien zijn dit de onschuldige grappen, waarmee men zich volgens het besproken boekje kan vermaken — het komt er slechts opaan wat men grappig en onschuldig noemt, maar als er staat dat de gehypnotiseerde er nooit nadeel van kan ondervinden, dan zijn er bewijzen genoeg dat dit eene besliste onwaarheid is.

Er wordt verder beweerd, dat men door zich te laten hypnotiseeren, zich volstrekt niet aan de macht van den hypnotiseur overgeeft, want zoodra deze iets gebiedt, wat men niet doen wil, verliest hij zijn macht. Dit wordt herhaald en nog eens herhaald, maar het is eene absolute leugen. Talrijke ervaringen zijn er, die het bewijs hiervoor leveren. Zoo zag ik b.v. op de meer genoemde séance, dat een gehypnotiseerde op bevel van den hypnotiseur, beurs, portefeuille en gouden horloge afgaf. Uit de hypnose ontwaakt, bemerkte hij zijn verlies eerst, toen hem gevraagd werd hoe laat het was en of hij geld bij zich had, doch hoe hij zijne bezittingen was kwijt geraakt, daarvan wist hij absoluut niets. Wel degelijk bestaat de macht van den hypnotiseur over den gehypnotiseerden en die macht kan uit den aard der zaak een zeer gevaarlijke zijn.

Thans was ik verlangend het werk te zien dat zulke enorme deugden bezat en ik vroeg het dus op zicht. Maar — dat was mis. Mijn boekhandelaar toonde mij het eerste boekdeeltje naar mijne schatting niet veel dikker dan 70 bladzijden, netjes in een omslag (o, zoo mooi) en met koordjes dichtgeknoopt, maar van binnen zien, alleen als u het koopt. Commentaar overbodig.

Zoo zou ik voort kunnen gaan, maar ik vrees dat ik dan dit geheele nummer zou vullen en mij dunkt — wat we tot nu toe schreven is ruim voldoende om ernstig tegen deze cursussen te waarschuwen, zoo mede tegen de „vereening" die ze uitgeeft.

Deze vereeniging (?) — genaamd de Vereen. voor psychisch onderzoek — is ter plaatse waar zij gevestigd is vrij wel onbekend en ik vrees dat die vereeniging bestaat uit één man. Misschien vind ik later gelegenheid hierop terug te komen.

E. J. ABRAHAMS.

BERICHTEN.

Publicaties vanden Gezondheidsraad te Karlsruhe. Onder het opschrift: „Kanker, maag- en leverziekten" is in den laatsten tijd een advertentie verschenen, waarbij een zekere A. STROOP te Neuenkirchen een mededeeling omtrent de genezing dezer ziekten belooft. Wie zich tot hem richt, wordt door toezending van een gedrukt prospectus opgewekt, om, indien hij lijdt aan verdachte zweren, in- of uitwendige woekeringen, maag- of leverpijnen „die dikwijls — aan vele zieken onbekend — van kankerachtige natuur zijn", zich een middel aan te schaffen, dat gezegd wordt zich sedert 150 jaren in 't alleenbezit van de familie Stroop te bevinden. Het middel bestaat uit 3 poeders, die tegen remboours van 10 Mk. worden verstrekt en die vergezeld gaan van een gebruiksaanwijzing waarin een bijzonder re wijze van innemen wordt voorgeschreven, die aan het middel-eeuwsche bijgeloof herinnert. Een genezende invloed bij werkelijk kankerlijden is bij deze poeders geheel buiten gesloten.

De methode, door Stroop aanbevolen, is des te bedenkelijker, omdat daardoor de kostbare tijd voor het inroepen van werkzame, geneeskundige hulp verloren gaat. Wij waarschuwen daarom uitdrukkelijk tegen het gebruik van de poeders van Stroop. Karlsruhe, 13 Mei 1904.

Gevaarlijke Pastilles. Zaterdagavond om 10 uur kwamen in een drogistwinkel aan den Schiedamschedijk te Rotterdam, twee Engelsche zeelieden van het Engelsche stoomschip *Felbridge*, liggende in de Rijnhaven te Katendrecht.

De mannen, genaamd W. Morfy en J. Thomasen, klaagden over pijn in de keel en vroegen eene mondspoeling. De drogist gaf eerst aluin, hetwelk de zeelieden weigerden, waarop door tusschenkomst van een Griek, die evenwel ook Engelsch en Nederlandsch verstond, door den drogist een glazen

buisje met sublimaat-pastilles verstrekt werd van pl.m. 5 gram.

Beide zeelieden namen daarop ieder een sublimaat-pastille in den mond, en slikten haar in, waarop zij in een bierhuis in de nabijheid ieder een glas bier gebruikten.

Kort daarop kregen de zeelieden hevige borst- en maagkrampen en braken en werden beiden door de politie naar het ziekenhuis vervoerd.

Morfy kon spoedig weer het ziekenhuis verlaten, doch Thomassen werd ter verpleging opgenomen, daar men voor zijn leven vreesde.

Door de politie werd het glazen busje met prof. dr. Angerer pastilles (chloretum hydrargyricum) in beslag genomen.

Tegen den drogist wordt proces-verbaal opge- maakt, daar de pastilles volgens de wet op de artseneerbereikende door hem niet verstrekt mogen worden, dan in hoeveelheden van meer dan 50 gram. (Haarl. Dagbl.)

Dat er op die wijze niet meer ongelukken gebeuren is ons een raadsel.

De verpleging van kraamvrouw en kind, door Dr. A. Mijnlief, 3e verbeterde en vermeerderde druk. De uitgever F. VAN ROSSEN te Amsterdam zond ons een exemplaar van dit werk „ter recensie”. Hoe gaarne wij ook veel goeds daarvan zouden zeggen — trouwens de verschijning van den derden druk bewijst genoeg — moeten wij het bij een bloote aankondiging laten omdat de inhoud van het boek geheel buiten het kader van ons blad valt. Toch willen wij erop wijzen, dat het verspreiden van nuttige raadgevingen, zooals er zoo vele in het bedoelde werk voorkomen, zeker veel zal bijdragen om wanbegrippen van moeders, bakkers enz. weg te nemen en haar niet te doen grijpen naar tal van schadelijke huismiddeltjes en kwakzalverijen, zooals vroeger zoo dikwijls geschiedde en helaas! tegenwoordig ook nog niet tot de zeldzaamheden behoort.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Dr. von Graben's radicale Rheumatiek- en Jichtverdrijver.

„Het is van algemeene bekendheid dat Rheumatiek en Jicht ziekten zijn, waaraan jaarlijks duizenden van menschen lijden, wien voorzeker geene opoffering te groot zou zijn van hunne kwaal verlost te worden.

„Ofschoon de juiste oorzaak van het ontstaan dezer ziekten niet met voldoende zekerheid aan te geven is, is het eene uitgemaakte zaak dat koude en vochtigheid er veel toe bijdragen met deze kwalen behebt te worden. Een te groote hoeveelheid zuur in het bloed is echter de grootste factor. D. von Graben's radicale Rheumatiek en Jichtverdrijver bezit de heerlijke eigenschap deze zuren volkomen te verdrijven, waardoor het bloed weder tot zijne normale kracht komt, en de patiënt de vrije beschikking over zijne ledematen herkrijgt.

„Dr. von Graben's Rheumatiek en Jichtverdrijver, welke volkomen vrij van eenige schadelijke bestanddeelen is, is over de geheele wereld verspreid. De overgrootste aftrek dezer kruiden, bewijst voldoende hunne onschatbare waarde voor de duizenden patiënten die zij genezen heeft.

Gebruiksaanwijzing op de busjes. Prijs f 1.50 per busje.”

Behalve door de advertenties, den meesten onzer lezers zeker bekend, wordt in een biljet, dat bij de busjes wordt afgegeven, op bovenstaande wijze, in acht talen, het publiek duidelijk gemaakt welk een weldaand Dr. VON GRABEN'S middel voor de arme rheumatieklidders is.

Wij willen het, op onze wijze maar alleen in 't Nederlandsch, ook eens beproeven.

Het wondermiddel, vervat in de busjes, bestaat uit 50 gram kruiden, die, volgens het onderzoek van den heer D. BIERHAALDER te Baarn, niets anders zijn dan tot zeer grof poeder gestooten meekrapwortel. Opnieuw zien wij hier bewaardheid wat wij al zoo dikwijls zeiden, dat de kwakzalvers zich meermalen van oude afgedankte geneesmiddelen meester maken om die met veel ophef en leugens weer als iets bijzonders aan den man te brengen.

Meekrapwortel, waarvan 50 gram nog geen paar centen kosten, was een oud volksmiddel tegen rheumatiek maar is, als zoodanig, geheel buiten gebruik geraakt; zeker geen aanbeveling

voor het middel. En nu komt Dr. VON GRABEN, — als die naam ten minste geen uitvinding van den leverancier is — spreekt van „een te groote hoeveelheid zuur in 't bloed” en van „de heerlijke eigenschappen deze zuren volkomen te verdrijven”, pakt 50 gram zoo goed als nietswaardige kruiden in een busje, adverteert ze voor f 1.50 en de zaak is in orde, 't wondermiddel is gereed. Nu maar gezorgd dat men niet te weinig gebruikt, daarom bij elk busje de volgende waarschuwing geplaatst:

„*Waarschuwing.* Ten einde het gewenschte resultaat te verkrijgen is het aanbevelend twee busjes in eens aan te schaffen, en elk afzonderlijk in een flesch te doen, opdat men, zoodra de eerste flesch leeg is, onmiddellijk met de tweede, zonder ophoud, kan doorgaan, daar een getrouw gebruik hoofdzak is.

Temeer nog geven wij dezen raad, daar intuschen de tweede flesch gelegenheid heeft goed af te trekken en goed afgetrokken kruiden krachtiger werken.

Eenmaal gebruikte kruiden zijn waardeloos”. De niet getrokken kruiden ook, zouden wij zeggen. Bovendien kunnen zij gevaarlijk zijn, wanneer men let op de „Gebruiksaanwijzing”, in 4 talen voorkomende op de fraaie busjes. Deze luidt aldus: „Men doet den inhoud van dit busje in een Kruik of Liter-flesch, daarna vulle men dezelve met brandewijn en laat een en ander flink doortrekken.

Van dit extract gebruikt men iederen avond voor het naar bed gaan een likeurglaasje (van circa 50 Gram inhoud) met of zonder suiker. Zoo nu en dan schudde men na het gebruik den inhoud goed dooreen.”

Is 't niet een middel om heel „gemoedelijk” aan den drank te raken?

Siroop Rhoéal.

(Roodde hoestsiroop).

„Deze siroop is het beste huisgeneesmiddel tegen Hoesten, Heeschheid en Verkoudheid. Slijmloosmakend. Geneest zelfs het begin van longtering. Voor kinderen is het een uitmuntend geneesmiddel tegen Kinkhoest en Engelsche ziekte.”

Alweer een nieuwe naam voor een bekend geneesmiddel, dat o.a. is opgenomen in het Rotterdamsch Supplement op de Nederlandsche Pharmacopee en door geneesheeren nu en dan wordt voorgeschreven. De stroop is, naar het onderzoek verricht door den heer H. P. HEEDERIK te Rotterdam, de stof bekend onder den naam van *Sirupus Lactophosphatis calcici*, gemengd met een organische kleurstof, waarvan de kleur herinnert aan die van kunstmatig gekleurde frambozenlimonade. Oppervlakkig beschouwd, zou men dus zeggen: 't is geen kwakzalverij, maar bij nader inzien zal men toch wel tot een andere meening moeten komen. Wij geven toe, dat de bedoelde stroop, bij sommige ongesteldheden als geneesmiddel dienst kan doen... maar deze omstandigheid geeft niemand het recht haar als „het beste huisgeneesmiddel” tegen allerlei kwalen aan te bevelen. En wanneer men dan, om aan 't middel iets geheimzinnigs, iets bijzonders te geven, een bekend stroopje rood kleurt, het een mooie naam *Siroop Rhoéal* geeft en daarbij nog brutaalweg verklaart: „Geneest zelfs het begin van longtering”, dan zijn alle kenmerken van *kwakzalverij* aanwezig.

In *Siroop Rhoéal* is een, in enkele gevallen goed werkend, in ieder apotheek verkrijgbaar middel, dat dus niet opnieuw behoefde te worden „uitgevonden” en, zooals op de etiquette staat: „Wettig gedeponereerd” verlaagd tot een *kwakzalversmiddel*, dat in den handel wordt gebracht, met beloften, die niet zullen worden vervuld. Men zij dus gewaarschuwd!

Een Bureau voor inlichtingen omtrent advertenties.... in Zweden.

Van welwillende zijde, vanwaar wij reeds dikwijls, wij vermelden het dankbaar, steun in onzen strijd vonden, werd ons een brochure toegezonden, getiteld: „Omtrent bedriegelijke geneesmiddelen en geneesmethodes” door Dr. TORSTEN THUNBERG te Upsala, waarin tal van kwakzalversmiddelen in Zweden verkocht — waaronder ook de hedendaagsche bij ons te

lande voldoende bekend — besproken en hunne samenstelling en waardeloosheid aangetoond worden. De toezender had de beleefdheid enkele hoofdstukken van het boekje voor ons uit het Zweedsch te vertalen, zoodat wij in staat zijn onze lezers daaruit het een en ander mee te deelen. Nadat verschillende kwakzalversmiddelen de revue gepasseerd hebben komt de Schrijver tot de volgende conclusie:

„Ik heb dus in het voorafgaande aangetoond, dat het vertrouwen, dat een of ander, die de hier-aangehaalde bedriegelijke geneesmiddelen aanwendt, wellicht stelt in hun vermogen van te kunnen genezen, gedeeltelijk berust op de afwezigheid van een nog zoo geringe kennis van het verloop van ziekten en de wijze, waarop de toepassing van een geneesmiddel berust, gedeeltelijk ook af en toe daarop, dat inderdaad beterschap ingetreden is, door geloof aan de uitwerking, hoe onwerkzaam de middelen ook in werkelijkheid zijn geweest. Dit laatste verschijnsel is, wel is waar, een klein lichtpunt, maar kan bijna niet ter verdediging van deze bedriegelijke geneesmiddelen worden aangehaald, wanneer men er aan denkt hoeveel meer ellende hetzelfde vertrouwen direct veroorzaakt heeft door verkeerde behandeling der ziekten en indirect door het missen van eene juiste verpleging.

„En het vonnis over dezen slechten handel met bedriegelijke geneesmiddelen moet zeer streng zijn. De aangehaalde voorbeelden en bewijzen moeten immers wel als voldoende beschouwd worden om aan te toonen, dat deze handel bijna uitsluitend gebaseerd is op zucht naar winst van den fabrikant zoowel als van den verkooper, en dat verder dit bedrijf in de meeste gevallen eene schaamteloze bedriegerij, een gewetenloze woekerhandel met het lijden en het ongeluk is. Dat de zieken onnoodige uitgaven hebben, dat hunne ziekte door de middelen slimmer wordt of de goede behandeling vertraagd of onmogelijk gemaakt wordt, dat speelt voor deze menschen, die als weldoeners der menschheid optreden, geen rol. Wat beteekent het voor hen, dat een arme zieke van de laatste middelen beroofd wordt, die hij had kunnen aanwenden voor een juiste behandeling zijner ziekte of die, indien hij ongeneeslijk is, hem verzachting of een dragelijk bestaan had kunnen bereiken, totdat de dood als bevrijder was gekomen!”

Na de opsomming van al de ellende, door de kwakzalverij veroorzaakt, wijst de schrijver ten slotte, als een der middelen van bestrijding van het euvel, op het:

Bureau voor inlichtingen omtrent advertenties van geneesmiddelen.

„In ons land,” zegt hij, „worden, zooals uit voorstaande beschrijving blijkt, bijzonder door advertenties een massa z.g. *geheime of ten minste wettig* de samenstelling betreft niet bekende geneesmiddelen verspreid. Het is gebleken, dat de groote meerderheid hiervan *bedriegelijk* is. Voor het publiek echter is het moeilijk te beslissen, wanneer dit het geval is. Zeker zullen na het gebruik van genoemde geneesmiddelen den hulpzoekenden de oogen open gaan, hoe weinig aan de beloften van beterschap, die de advertenties deden, voldaan is geworden. Maar deze ervaring wordt in de meeste gevallen te duur betaald. Vele van deze geneesmiddelen worden nl. tot een prijs verkocht, die ver de krachten van het arme publiek, waaronder het grootste aantal afnemers zich bevindt, te boven gaat. Ook niet zelden hebben buitendien deze geneesmiddelen gedeeltelijk indirect schadelijk gewerkt, door het vertragen of verhinderen van de juiste behandeling der ziekte, gedeeltelijk direct gevaar veroorzaakt, daar de middelen krachtig werkende stoffen bevatten, wier gebruik voorzichtigheid vereischt. Nader onderzoek heeft aan het licht gebracht, dat de handel met dergelijke geneesmiddelen tegenwoordig een werkelijk ontsteltenis-verwekkende uitbreiding ondergaan heeft.

„Onder dergelijke omstandigheden heeft een aantal voor verlichting en gezondheid geïnteresseerde personen besloten, het publiek van dienst te zijn met inlichtingen omtrent de samenstelling van verschillende geadverteerde geneesmiddelen, hunne werkelijke waarde en event. geneeskrachtige werking. Voor dit doel hebben zij het

Bureau voor inlichtingen omtrent geneesmiddelen-advertenties (adres Upsala) opgericht. Het is natuurlijk niet de meening der betrokken personen, dat zulke inlichtingen een voldoende middel zullen zijn, ter bestrijding der bedriegelijke geneesmiddelen en de daarmede in verband staande, tegenwoordig heerschende misstanden bij het verkoop van geneesmiddelen, maar in afwachting van de maatregelen, die noodig zullen zijn van de zijde van den Staat of andere Autoriteiten, koestert men de hoop, ten minste een geringe invloed door een dergelijke onderneming te kunnen uitoefenen.

„De taak van het bureau zal vooral bestaan in het onderzoeken van geadverteerde geneesmiddelen en het bureau kan reeds voor dit doel op deskundigen rekenen. De inlichtingen, die na een dergelijk onderzoek blijken geschikt te zijn om aan het publiek te worden medegedeeld, zullen voorloopig aan de couranten te Upsala worden toegezonden.

„Het Bureau zal ook trachten eene „centrale” op te richten, waartoe zich belangstellende personen kunnen wenden, om zonder kosten antwoord te verkrijgen op aanvragen betreffende hier bedoelde zaken en verder op andere gepaste wijzen de besproken misstanden bestrijden.

„Personen, die met inlichtingen of op andere wijze de werkzaamheden van het bureau willen steunen, gelieven zich tot het adres van het bureau te Upsala te wenden.”

Wij wenschen het bureau, dat hoogst nuttig werken kan, het meeste succes. De werkkring komt vrijwel overeen met dien van onze Vereeniging.

De Chineesche lepradokter te Soerabaja

Het *Bat. N.bl.* van 30 Maart schrijft:

Den 4den Januari konden wij mededeelen, dat de regeering had afgezien van het nemen eener proef met het middel tegen lepra van den Chineeschen dokter TJO KIM BING te Soerabaja.

Waarop de regeering deze beslissing grondde, blijkt uit de pas verschenen aflevering van het *Geneesk. Tijdschrift* waarin wij lezen:

„Ten einde te kunnen voldoen aan een opdracht van Z. Exc. den gouverneur-generaal, om advies uit te brengen over de vraag, of het wenschelijk is met den Chinees TJO KIM BING te Soerabaja in onderhandeling te treden omtrent afkoop zijner geneesmethode van lepra, werden inlichtingen ingewonnen behalve te Batavia, bij de onderafdeelingen te Medan en te Semarang, van welke alleen de laatste een antwoord inzonder, en bij de geneeskundigen te Soerabaja.

„Algemeen was de indruk dat de behandelingsmethode van TJO KIM BING moet worden beschouwd als goedaardige kwakzalverij, hetgeen vooral duidelijk bleek uit een nauwkeurige ziekte-geschiedenis en omschrijving der gevolgde behandelingsmethode, door dr. S. W. F. VAN HASSELT te Soerabaja overgelegd. De vereeniging, van oordeel dat het nimmer op haar weg kan en mag liggen de regeering aan te raden zich met kwakzalvers in verbinding te stellen, heeft, na het verkrijgen dezer inlichtingen, in dien zin haar advies uitgebracht.

Volgens een brief van den directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, van den 12den Januari no. 406 heeft de regeering aan dit advies gehoor gegeven.”

(Het Nieuws.)

Voortgezet geneeskundig onderwijs en kwakzalverij.

Het *Ned. Tijdschrift v. Geneeskunde* van 28 Mei j.l. bevat het volgend belangrijk referaat:

„Het „Central-Comité” voor de geneeskundige „Fortbildung” in Duitschland heeft in haar jongste jaarbericht het voortgezet geneeskundig onderwijs aanbevolen als middel tegen de kwakzalverij. De kennis van die middelen en geneeswijzen, welke de kwakzalvers tot voor weinige jaren als hun monopolie mochten beschouwen, wordt terecht beschouwd als noodzakelijk voor een gegronde bestrijding van onbevoegde bemoeiingen op ons gebied. En verder hoopt men, dat een zoo grondig mogelijke vorming van den geneesheer ook aan de verblinde menigte de oogen moet openen voor het verschil tusschen

den arts en den zwendelaar. Deze hoop wordt door C. ALEXANDER te Breslau niet gedeeld, en daar hij vreest, dat men in de „Fortbildung” het eenig noodige zou zien en krachtige bestrijding door middel van de strafwet zou achterwege laten, zet hij zijn meening in de „*Zeitschrift für ärztl. Fortbildung*” van 15 Mei uiteen.

„De bekwaamheid van den arts kan het publiek eerst duidelijk worden, als het van zijn hulp gebruik maakt. Alle „Fortbildung”, hoe gewensch en nuttig voor hem zelf, zal hem geen voorkeur verschaffen boven den kwakzalver, zoolang de menschen hem thuis laten en den „natuurgeneeskundige” raadplegen of zich zelf behandelen naar de raadgevingen, per brief van den kwakzalver ontvangen of uit diens boeken geput. De kwakzalver weet zeer goed, dat die zieken, die zich in den aanvang van hun lijden aan een arts toevertrouwen, meestal voor hem verloren zijn, en daarom moet het volk daarvan worden teruggehouden door de „school-geneeskunde” te belasteren. De Deutsche bond van vereenigingen „voor gezondheidszorg en artsenijlooze behandeling” heeft tot motto van een zijner vlugschriften: „duizenden worden jaarlijks geslacht in de stille ziekenkamer”. Deze bond telt 120 000 leden (in Nederland nog duizenden geestverwanten!) en het genoemde citaat is nog een van de zachtaardigste.

„Meer dan een millioen exemplaren zijn verkocht van het „leerboek” van den kwakzalver BILZ, dat in Oostenrijk verboden is, en zulke boeken treft men in de meeste werkliedengezinnen aan en in talloze woningen der hogere klassen. Het eerste, wat de bezorgde moeder leert, als zij zulk een boek voor haar kind naslaat, is de grondstelling: nooit een arts te ontbieden. Het is niet waar, wat SCHWENINGER zegt, dat „wie door den arts wordt belogen, naar den kwakzalver gaat”. De schrijver LOUIS KUHNE, die in 2 jaren tijds 17,000 patiënten ontving, de herder AST, die er 1000 per dag „behandelde”, de tuimansknecht GÖSSEL, die voor 20 Mk. adviezen geeft na eenvoudige betasting van een hem toegezonden broeksknoop of een afgedragen hemd van den zieke, en die onder zijn clientèle de rijksten en voornaamsten telt, en al de andere bedriegers zouden niet kunnen bestaan, als alleen die zieken tot hen kwamen, die zich door de geneeskunde teleurgesteld gevoelen. De reclame, de verzonnen attesten, de colportage verlokken menschen, van wie men dit onmogelijk zou achten (Ref. kent een begaafd jurist, die, met heel zijn omgeving, zweert bij PLATEN en KUHNE; een oud-artillerieofficier, die gelooft aan Dr. SANDEN'S „electrische gordels” en Referents beroep op zijn rest van natuurkennis beantwoordde met: „ja, maar ik heb toch attesten gezien!”). Van het logenstraffen der leugenachtige beloften, van de onheilen door de zwendelaars aangericht, verneemt het volk niet veel, maar de couranten zorgen wel, door dikke, goedbetaalde letters en in het oog loopende, schijnbaar redactioneele mededeelingen, dat de menigte dagelijks door den leugen wordt bereikt. Tegen zulke middelen moet de eerlijke arts, hoe „fortgebildet” ook, het afleggen.

„Gaat men de psychologie van den kwakzalver cliënt na, dan is deze zelden een wanhopige, die, bij de geneeskunst geen hulp meer vindende, zich aan de genezingsbelofte uit de courant vastklemt. De meerderheid laat zich verleiden door een verlangen naar het wonderlijke, en drijven door den haat jegens werkelijke kennis die in den onwetende en nog meer in den halfontwikkelde sluiert. De kwakzalversboeken maken het zulken menschen zoo gemakkelijk, zij kunnen zich verbeelden het nu zelf ook geheel te begrijpen: er is slechts één „ziektestof”, die bij alle ziekten moet worden uitgedreven, en men moet slechts de „natuurlijke levenskracht” versterken en opwekken om alle ziekten te kunnen overwinnen. Wie den leek zoo iets vertelt, is de rechte man.

„Er zit dus niets anders op, dan het zoo gevaarlijk bedrog te onderdrukken door strenge wetgeving en niet minder strenge toepassing der wet. Inplaats dat de „ärztliche Fortbildung” een middel zou zijn tot bestrijding der kwakzalverij, dient dit kwaad krachtig te worden bestreden om de voortgezette opleiding der ge-

neeskundigen tot haar recht te doen komen, zoodat het volk de vruchten kan plukken van de moeite en de offers, die zoowel de leeraren als de geneeskundigen zich getroosten om het arbeidsvermogen der geneeskunst te vergrooten. PINKHOF.”

Nuttige raadgeving in een Volksblad.

In het *Nederlandsch Volksblad*, Maandblad gewijd aan de gezondheid, de welvaart en het geluk der werkende standen, zegt een schrijver, na dat zij verschillende, onschadelijke huismiddeltjes heeft besproken, o. a. het volgende:

„Maar ik let terdege op, wie het middel aan de hand doet, want ik ben een aartsvijandin van geknoei en kwakzalverij; en men hoort soms wonderlijke middelen aanprijzen, al is het dan ook met de beste bedoeling.

„Zoo gaf mij eens een oud moedertje den raad om voor mijn keelpijn een zwaluwnestje om den nek te binden, en een jong dokter vertelde mij laatst met een vreeselijk vies gezicht, dat hij een patiënt had moeten helpen, die een gespouwen haring om den hals had gelegd om zijn zieke keel te genezen. Nu moge het zout van den haring goed zijn geweest, maar een zoutwater compres had even goede diensten kunnen bewijzen, zonder de onaangename lucht en de vieze glibberigheid van de visch. En wat zelfjes en dergelijke betreft, die door de kwakzalvers zoo dikwijls worden aanbevolen, ik heb er een waren afschrik van gekregen sinds ik een arm vrouwtje, dat daardoor jaren lang ontzettend leed, bezocht. Zij was een Afrikaansche, met een familie als klein kind naar Holland gekomen. Op zekeren dag kreeg zij een kleine pukkel aan den neus, die maar niet wilde weggaan, en een harer vriendinnen overreedde haar daarmede naar een boertje in een der omliggende dorpen te gaan, die den naam had, de menschen, voor wie niemand raad wist, op merkwaardige wijze te genezen.

„De man slaagde er dan ook in, om met een door hem zelf bereid zalfje de pukkel weg te smeren, maar met het treurig gevolg, dat zich weldra een huidziekte over het geheele lichaam openbaarde, die de arme vrouw ontzettend deed lijden, en haar bijna het gezicht kostte.

„Slechts een jarenlange zorgvuldige behandeling in verschillende ziekenhuizen, gaf haar, en slechts gedeeltelijk, de gezondheid terug.

„Als men zoo iets heeft gezien, zou men ieder wel willen zeggen: „wees toch voorzichtig, en knoei niet aan uw lichaam. Zijt ge waarlijk ziek, roep dan de hulp in van een bekwaam geneesheer, en voorkom de ziekte zooveel mogelijk door matigheid, reinheid en frissche lucht.”

Dergelijke raadgevingen in een *Volksblad* achten wij van zeer groot nut.

Officieele waarschuwingen tegen geheimmiddelen en kwakzalvers.

(Baden—Hamburg—Oostenrijk—
Rusland.)

* De plaatselijke Gezondheidscommissie, van wie wij bijna in elk nummer van ons Maandblad een waarschuwing opnemen tegen de eene of andere zwendelarij, die onder den naam van geneeskunst of geneesmiddel, speculeert op het ongeluk, de onkunde en de lichtgeloovigheid van het publiek, is niet het eenige officieele college in Duitschland, dat dien weg der openbaarheid in het ontmaskeren van kwakzalvers inslaat.

De *Veröffentlicher des Kais. rlichen Gesundheitsamtes* van 11 Mei j.l. haalt niet minder dan 9 publicaties aan die deze commissie van 1 October 1903 tot 1 Maart 1904 heeft uitgevaardigd, waarschuwend tegen dergelijke pogingen tot oplichting.

Daarnaast wijst hetzelfde tijdschrift op de volgende waarschuwing van het Médicinaalcollege te Hamburg van 24 Maart 1904:

„Sedert eenigen tijd wordt in de nieuwsbladen een electrische gordel, „Electro Vigor”, aanbevolen. In een geschriftje, dat wordt toegezonden, wordt dit apparaat beschreven in zeven verschillende vormen en verkrijgbaar voor f 15 tot f 120 per stuk. Onderzoekingen van ambtswege hebben aangetoond, dat de galvanische werking van dezen gordel uiterst gering is en voor eenig geneeskundig doel ten eenen male zonder betekenis.

Het publiek wordt derhalve gewaarschuwd voor het koopen dezer gordels."

Tegelijkertijd wordt gewezen op eene aanschrijving der Oostenrijksche regeering aan de hoofden van politie, waarbij de aandacht gevestigd wordt op de handelingen van iemand, welke aan alle personen, die badplaatsen en herstellingsoorden bezoeken waar lijders aan suikerziekte verblijven, eene brochure toezendt, waarin in heftige bewoordingen het verblijf in die plaatsen wordt afgekeurd, inzonderheid ook Karlsbad, en daarbij een onfeilbaar middel tegen suikerziekte aanbeveelt onder den naam van „Djoeat". Dit middel, bestaande uit een mengsel van allerlei bekende zelfstandigheden, die somwijlen bij suikerziekte worden of werden aangewend, is door zijn onoordeelkundige samenstelling zonder beteekeenis, nog afgezien van den exorbitanten prijs, die f 15 per flesch bedraagt.

De wijze van reclame, in verband met de bijkomende omstandigheden, moet volgens de Regeering beschouwd worden als zwendelarij en zij wekt de ambtenaren op over te gaan tot vervolging van de betrokken personen.

Andere bemoeiingen derzelfde Regeering betreffen een circulaire van 30 Sept. 1903, uitgegaan van het Departement van Binnenlandsche Zaken, waarbij den verkoop van zoogenaamd: *Echt Schlethners-Beatrice-liqueur*, uit Zetten afkomstig, verboden wordt, zoowel in als buiten de apotheken, insgelijks van: *Birkenberger Borst-thee*, in den handel gebracht door zekeren Frans Limanovsky te Praag; en eindelijk werd bij circulaire van 31 Dec. 1903 hetzelfde verbod toepasselijk verklaard op de *Kruidenwijn van Hubert Ullrich* (ook in Nederland geen onbekende) tenzij alle aanbeveling als geneesmiddel of het noemen van ziekten of ongesteldheden, waarbij het heilzaam heet te zijn, achterwege blijve.

In Rusland, waar alle buitenlandsche geneesmiddelen, geheimmiddelen en medische specialités aan inkomende rechten zijn onderworpen, werd reeds onder dagteekening van 19 Oct. 1902 door het Bestuur der Belastingen eene zeer uitvoerige lijst vastgesteld van artikelen, waarvan de invoer is toegestaan, mits onder betaling van de daarvoor verschuldigde belasting en die alleen in de apotheken mogen worden verkocht, terwijl de invoer van alle andere verboden is. Deze lijst is herhaaldelijk, het laatst in Januari 1904, aangevuld en ieder die haar met eenige kennis van zaken doorleest, zal ervaren dat tal van ergerlijke kwakzalverijen, die hier te lande vrijen toegang hebben om de zieken en ongelukkigen te bedotten, in het Rijk van den Czaar aan de grenzen worden teruggezonden.

De Centrale Gezondheidsraad te Utrecht op wiens eersten stap in deze zelfde richting van officieele waarschuwing wij onlangs hebben gewezen, kan dus zien, dat hij in goed gezelschap is, indien hij op dien weg voortgaat.

B.

Waarschuwing in Oostenrijksch-Bohemen aan de dagbladredacties.

* Bij algemeene circulaire is in Oostenrijksch-Bohemen de aandacht van de districtcommissarissen erop gevestigd, dat dikwijls vervolgingen worden ingesteld wegens het plaatsen van advertenties en het verspreiden van gedrukte reclames voor kwakzalverijen, zonder dat door de burgemeesters ter plaatse vooraf een waarschuwing is gepubliceerd of de uitgevers der bladen zijn attent gemaakt op het ongeoorloofde van de plaatsing dezer advertenties of het verspreiden dezer reclames en zonder dat zij aan de redacties dier bladen bij voorbaat eene waarschuwing hebben doen toekomen, waarbij haar werd aangekondigd, dat bij hernieuwde plaatsing persmaatregelen op haar bladen zouden worden toegepast.

Voorts werd hun onder het oog gebracht, dat somwijlen advertenties van geheimmiddelen of geneesmethodes, die duidelijk vallen onder het verbod, in het eene blad worden geplaatst zonder dat er aanmerking op wordt gemaakt en bij een ander tot vervolging aanleiding geven; de districtcommissarissen worden aange-

maand een meer gelijkmatig optreden in de hand te werken.

Bovendien worden zij nogmaals eraan herinnerd terstond proces-verbaal te doen opmaken, wanneer het duidelijk kwakzalversadvertenties betreft, de uitgevers en redacties te waarschuwen en bij hernieuwde plaatsing het blad in beslag te nemen.

Verplichte boekhouding voor kwakzalvers.

* Ook in Oldenburg is sedert het begin van dit jaar in overeenstemming met andere Pruisische provinciën het aankondigen van kuren, geneesmethodes enz., door andere personen dan geneeskundigen verboden op boete van ten hoogste f 90. Evenzoo en voor alle personen zonder onderscheid het aankondigen van methoden, kuren, inrichtingen, toestellen en voorwerpen op eene wijze, die het publiek bedriegt of de beteekeenis, de waarde en de werking overdrijft of welke kuren, voorwerpen enz. onder omstandigheden schadelijk kunnen zijn voor de gezondheid.

Iets dergelijks is vastgesteld voor Hamburg, waar bovendien de Senaat bij verordening van 14 April 1904 heeft bepaald, dat alle personen, die zonder daartoe eene wettelijke bevoegdheid te hebben verkregen, eenigen tak van geneeskunst uitoefenen, met inbegrip van tandheilkunst, aan het hoofd der politie nauwkeurig opgaaf moeten doen van iedere woonplaatsverandering, binnen drie dagen nadat zij ergens gevestigd zijn.

Alle zoodanige personen zijn verplicht een boek aan te leggen betreffende hunne geneeskundige handelingen, hetwelk ten allen tijde desverlangd ter inzage moet worden overgelegd aan de ambtenaren van den geneeskundigen dienst.

In volgnummers moeten in het boek worden ingeschreven:

- a. naam, ouderdom en woonplaats van de behandelde personen,
- b. hunne ziekte,
- c. de wijze, waarop zij behandeld zijn.

Overtreding van een dezer voorschriften, wordt, in zooverre door andere wetten geene hoogere straf wordt geëischt, gestraft met eene boete van hoogstens f 90 of met hechtenis en indien de overtreding met voorbedachten rade heeft plaats gevonden met eene boete van minstens f 600 of gevangenis van hoogstens drie maanden.

Indien overtreding heeft plaats gehad van eene aangifte die volgens de Bedrijfswet verplichtend was, wordt daarvoor een geldstraf van minstens f 30 toegepast.

INGEZONDEN.

Den Haag, 12 Juni 1904.

Aan de Redactie van het Maandblad tegen de Kwakzalverij.

Mijne Heeren!

Respecteerende het doel van uw geacht blad, vermeen ik u toch te mogen opmerken dat in nummer 6 van Juni 1904 eene medeeling voorkomt met 't bovenschrijf: „De samenstelling der Pink-pillen." Daarin nu wordt gesproken van het onderzoek van twee fleschjes. De Echte Pink-pillen van dr. Williams worden geleverd in houten kokertjes met rooskleurig papier omwikkeld, waarop met blauwe letters gedrukt staat: *Pilules Pink pour Personnes Pâles du Dr. Williams*, enz. . . ., blijkbaar heeft hier dus eene vergissing plaats gehad.

Hoogachtend.

Mevr. M. v. B.

Ofschoon het onze gewoonte niet is stukken op te nemen waarvan de schrijver zich niet aan ons bekend maakt, willen wij met het bovenstaande een uitzondering maken, omdat in dit geval de persoon van de schrijfster niets tot de zaak toedoet en anderen misschien hare meening deelen.

Er heeft bij het aanschaffen van de Pink-pillen en bij het onderzoek daarvan geen vergissing plaats gehad; een der kokertjes, met het mooie opschrift, is van onzentwege aangekocht

en omtrent het andere schrijft de heer v. d. WIELEN ons het volgende:

„De onderzochte Pink-pillen waren de echte in de oorspronkelijke verpakking met de daarbij behorende reclame. De in Amsterdam gekochte pillen zijn afkomstig van de firma VAN TUYLL en daar op 8 Maart 1904 gekocht voor f 1.75, d.i. ongeveer f 1.70 te veel."

Uit gewoonte is er van fleschjes gesproken.

CORRESPONDENTIE.

Als nieuw lid is toetreden:
De Afd. Haarlemmermeer e. O. van de Nederl. Maatsch. t. bev. d. Geneeskunst.

Mevr. A. C. S. te U. Krüger's Tonic wordt in het volgend No. behandeld. Dank voor uw uitvoerig rapport, dat voor ons doel voldoende gegevens bevat.

J. M. v. E. te Z. St. Germain thee is geen kwakzalversmiddel maar een bekend geneesmiddel, dat o. a. in de Nederlandsche Pharmacopee is opgenomen. Een reclame voor Pinkpillen in het bedoelde artikel in „De Avondpost" niet bedoeld.

Redactie van „De Alkmaarder". Wij lezen uw aardig, populair artikeltje over kwakzalverij met veel genoegen en betuigen u onzen dank voor uwe voortdurende hulp.

Wij stellen uwe medewerking zeer op prijs en houden ons verder aanbevolen. Het andere door u gezonden kwam te laat voor dit No.; wij zullen inlichtingen inwinnen.

Toezender van het Zondagsblad van „Het Centrum". Dank voor de toezending; ook ons trof de tegenstrijdigheid: op de eene zijde ons artikel over „de samenstelling der Pinkpillen" en op de andere een groote reclame voor deze kwakzalverij. Maar als alle bladen zoo handelden, het remedie terstond aan de kaak toevoegden, dan was er voor ons al reden tot tevredenheid. Wij zijn niet verwend door een overmaat van medewerking van die zijde.

De Secretaris-Penningmeester o. z. er Vereeniging woont niet meer te Middelburg, maar te Rotterdam.

D. B. te L. Dank voor het door u gezonden. Het doofheids-middel zal zoodra mogelijk worden onderzocht.

— Wij ontvingen in dank „De Maasbode" van 15 Juni met het Ingezonden stuk van *Thiemesen-Verhuyl* in zake de *Abdijmiddelen van Buckfastleigh*. Wij nemen dit stuk niet over; waarom zouden wij aan de bewering van den *Importeur der middelen*, n.l. dat onze mededeelingen in ons vorig No. onjuist zijn, meer geloof hechten dan aan het bericht van den geheel belangeloozen, voor ons zeer betrouwbaren Consul? Bovendien hebben wij geen lust onze kolommen open te stellen voor reclame ten behoeve van kwakzalversmiddelen.

ADVERTENTIE.

LINZENMEEL gelijk aan Revalenta Arabica,

Bekroond: Voedings-Tentoonstelling te Amsterdam 1887.

Door het Maandblad der Vereeniging tegen de Kwakzalverij is herhaaldelijk verklaard, dat goed bereid LINZENMEEL een zeer voedzame en zeer verteerbare spijs is en, als zijnde van gelijke samenstelling, als Voedingsmiddel de zeer dure REVALENTA ARABICA geheel kan vervangen.

Met steeds toenemend debiet verkrijgbaar in pakjes van 5 ons à 35 Cents met gebruiksaanwijzing bij

H. VLAANDEREN Pzn., Utrecht.

NB. Bij minstens twee pakjes franco door geheel Nederland, terwijl wederverkoopters rabat genieten.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Tegen inzending van pos wissel ad f 0.55 per Ex., zijn bij den ondergeteekende nog eenige Exemplaren te verkrijgen van het

REGISTER

op de Jaarvragen XI-XX v. h. Maandblad, vervaardigd door den Heer VAN RIEL.

De Secretaris-Penningmeester,
A. J. WIJNNE.

Publicatie 1801.

Afdrukken op zwaar Hollandsch papier dezer publicatie, die een in bijna alle opzichten typografische juiste reproductie is van het origineele stuk, dat op het Gemeente-Archief te Dordrecht berust, worden tegen ontvangst van f 0.15 franco toegezonden door ondergeteekenden, drukkers van het Maandblad.

BLUSSÉ & COMP., Dordrecht.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. J. VAN RIEL, Militair Apotheker te Amsterdam.
Dr. W. RUTGERS VAN DER LOEFF, Arts te Amsterdam. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg.
A. J. WIJNNE, Gemeente-Apotheker te Rotterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden 667.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Alle stukken voor de REDACTIE van het Maandblad bestemd, te zenden aan den Redacteur, Oosterpark 26, te Amsterdam; stukken voor de ADMINISTRATIE van de Vereeniging en van het Maandblad aan den Secretaris-Penningmeester te Rotterdam.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en spécialités worden gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post pe f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels 50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden „de Dordrechtsche Drukkerij- en Uitgevers-Mij.” en worden allen men wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij: Verandering in de redactie van het Maandblad.

Hoofdartikel: Nog eens Reimanns.

Berichten: Afdeeling Amsterdam, verandering in het Bestuur. — Publicatie v. d. Gezondheidsraad te Karlsruhe over den Electro-Suspensa van Kuster. — Lezing over kwakzalverij. — Bereiding van Spécialités door apothekers. — De moeilijkheid der kwakzalversbestrijding. — Het Congres tot bestrijding der onbevoegde uitoefening der geneeskunde. — Overtreding vande pharmaceutische wet. — In een Hôtel-Pensjon.

Mededeelingen van verschillenden aard: Fistulose. — Kruger's Tonic. — Buitenlandsche geneeskundigen hier te lande. — Een waarschuwing van Prof. Treub. — Gevolgen van vrije uitoefening der geneeskunde. — De titel van Dr. — De oorsprong van sommige reclames. — Kwakzalversadvertenties in onze groote bladen. — Verbod van verkoop en adverteeren van geheimmiddelen.

Boekbeschuiving: Geneeskundige Encyclopaedie van het huisgezin.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Bericht aangaande de Redactie van het Maandblad.

Het Bestuur der Vereeniging geeft bij dezen kennis dat, te beginnen met 1 Augustus 1904, het Maandblad in het vervolg zal verschijnen onder de Redactie van den heer H. VAN GELDER, die, tot nu toe anoniem, in opdracht van en in samenwerking met het Bestuur, het blad geredigeerd hebbende, thans die redactie geheel alleen en onder zijn naam heeft op zich genomen.

Dientengevolge richt het Bestuur tot allen die iets hebben te zenden aan de Redactie van het Maandblad, het verzoek, dat te adresseeren aan den Heer H. van Gelder, Oosterpark 26, Amsterdam. Stukken voor het Bestuur der Vereeniging bestemd, of betrekking hebbende op de Administratie van het blad, behooren evenals tot dusverre, gezonden te worden aan den Secretaris-Penningmeester te Rotterdam.

HET BESTUUR.

Nog eens Reimanns

of

Wetenschap en beschaving.

Wij waren vroeger al eenige malen in de gelegenheid in ons Maandblad te wijzen op de vuile briefkaarten, die REIMANNS zoo liefdallig was te schrijven aan hen, die nu juist niet in hem den weldoener zagen, waarvoor hij zich gaarne uitgeeft. Wij hadden gedacht, dat daarin verbetering zou komen nu R. zich den *doctor's titel* had verworven (?), nu men dus mocht veronderstellen, dat hij onder den beschavenden invloed der wetenschap zou zijn geraakt.

Niets is minder waar. Naar aanleiding van ons

stukje in het no. van Mei: „De Stoelbevorderaar van REIMANNS” (aan welk artikel de Secretaris-Penningmeester onzer Vereeniging geheel vreemd was, zooals hij dit trouwens is aan alle stukken die niet met zijn naam ondertekend zijn) ontving deze een briefkaart, die wij welstandshalve, niet opnemen; ze is te kras.

Wat wij intusschen niet begrijpen — wij weten het echter bij ondervinding — is, dat de lompe behandeling van R., die vele zijner patiënten ondervinden, die zoo brutaal durven te zijn somwijlen aanmerkingen te maken op het verkregen succes of den prijs, den menschen juist vertrouwen schijnt in te boezemen. Mogelijk zien zij in dat zelf-bewuste optreden een bewijs van kracht, van een gevestigde overtuiging... en ze koopen en slikken het „standje” daarbij goedwillig in.

Want, te ontkennen is 't niet, koopen doen ze en brengen voor zaken van zeer twijfelachtige waarde meermalen hun gezondheid ten offer, maar steeds een belangrijke som, die nuttiger besteed kon worden, in de zakken van den „dokter”.

En deze vaart er wel bij; in het Tweede Blad van de *Limburger Koerier* van 7 Mei j.l. vinden wij op de lijst van hoogst aangeslagenen in de Rijks Dir. belastingen in de provincie Limburg o.a.: „REIMANNS, MATTHIJS JOSEPH, te Maastricht, geb. te Aken, 28 September 1852; genaturaliseerd bij de wet van 27 April 1903.”

Maar, hij behoudt al zijn geld niet voor zich alleen. Reeds eenige malen lazen wij van giften — voor de noodige openbaarheid werd wel gezorgd — voor goede doeleinden, door hem geschonken, en dezer dagen zagen wij in het *N. v. d. Dag* het volgend bericht: „De heer Dr. M. REIMANNS, te Maastricht, heeft voor de te Heer (Limburg) in aanbouw zijnde nieuwe kerk geschonken: een gebeeldhouwd vleugelaltaar in renaissance stijl, een communiebank, 8 geschilderde ramen, een fraaie in verguld koper gedreven odslamp, 6 prachtige koperen kandelaars en twee schoone groote beelden, zijnde allen sieraden, behoorende tot zijn landgoed te Valkenberg.”

Men kan dus zien welk een weldoener REIMANNS is met het geld, op zijn wijze verkregen. Het aangehaalde bericht deed ons denken aan het aanbod van HOLLOWAY, gedaan aan het Brit. Med. College, om op zijn kosten een hospitaal te doen bouwen. Bedoeld College *we gerde de schenking*, omdat het de bron, waaruit het geld geput was, te onzuiver vond.

Van de verscheidene middelen en toestellen, waarvoor de lichtgelooovige lieden hun geld aan REIMANNS doen toestroomen, willen wij de twee voornaamste nog eens in 't kort in herinnering brengen, om te doen zien, hoe dwaas men handelt door hulp bij hem te zoeken.

a. De Breukzalf van Pastoor BECK, waarvan wordt medegedeeld, dat daardoor „alle soorten

van breuken genezen worden.” Naar aanleiding van de reclame door R. reeds veel vroeger voor deze zalf gemaakt, schreven wij in 't Maandblad van Januari 1897, en er is geen enkele reden om thans van een ander gevoelen te zijn:

„Nooit heeft eenige zalf een breuk genezen of heeft eenig geneeskundige, die zelf geen bedrieger is, de mogelijkheid van zulk eene genezing kunnen beweren.

„Evenmin als het gat in een plank zal dichtgroeien door een smeerseltje, evenmin kan de abnormale opening in den spierwand van den buik weder gesloten worden door zalf te smeren op de huid, die haar bedekt. Er kan verschil bestaan omtrent de werking van het een of ander geneesmiddel, de geneeskundigen mogen het somwijlen niet eens zijn aangaande de behandelingswijze, die zij bij sommige kwalen of gebreken het meest doelmatig achten, — hier echter is alle twijfel buitengesloten; — allen zijn het volmaakt eens; — wie zegt een breuk door zalf te kunnen genezen, liegt en bedriegt.”

Elk potje van dit geheel onbeteekenend product, een mengsel van *vet, terpentijn* en *was*, kost tegenwoordig maar f 3.15.

b. *Breukbanden zonder veer*. Toen 't zaakje nog in zijn begin was, werd beweerd, dat de zalf *alléén*, zonder breukband, volkomen genezing zou aanbrengen. Ofschoon de postwissels ruim toevloeden, scheen de winst toch nog niet groot genoeg om een „landgoed” aan te koopen, er moest wat anders bij. „Bij het gebruik der zalf moet een breukband gedragen worden” luidde het later, en 't waren de *banden zonder veer, systeem „Dr. REIMANNS”*, die tegen het bagatel van f 3.25—f 15, somwijlen nog hooger, boven alle anderen de voorkeur verdienden.

Herhaalde malen hebben wij tegen die banden gewaarschuwd; doch niet wij alleen. De *Berliner Morgen Zeitung* van 16 April 1903 bevatte een artikel tegen de zalf en de banden, dat aldus eindigde:

„Wij maken het publiek attent op dit buitenlandsche „Heilgeschäft”, dat ook de firma voert van „Pharmaceutisch bureau Valkenberg” en waarschuwen er in 't bijzonder voor: breukbanden zonder voorafgaand deskundig onderzoek en medisch voorschrift, en zonder dat de banden voor het beoogde doel zijn aangepast, alleen op een dusdanige reclame uit het buitenland aan te schaffen”.

De *Gezondheidsraad te Karlsruhe* publiceerde later de volgende waarschuwing:

„In sommige bladen biedt een zich noemende Dr. REIMANNS, te Valkenburg, Holland, opnieuw de kosteloze toezending aan van een brochure over „Genezing van allerlei breuken”.

„In deze brochure wordt een *breukband zonder veer*, systeem REIMANNS, aanbevolen en de toezending van den band, benevens schriftelijke gebruiksaanwijzing, op bestelling per brief —

duis zonder nader onderzoek van den patiënt — toegezegd.

„Wij hebben er reeds vroeger dikwijls op gewezen, dat een behandeling per brief bij breuklijders geheel en al te verwerpen is, daar slechts door een nauwkeurig onderzoek van den lijdende, de geneesheer een zeker oordeel kan vellen of een breuk bestaat, van welken aard deze is en wat ter genezing of tot inhouden is aangewezen.

„Wij waarschuwen daarom nogmaals er tegen, breukbanden te bestellen zonder voorafgaand geneeskundig onderzoek.

Karlsruhe, 16 Juni 1903.”

Men kan nu weten, waaraan men zijn geld itgeeft.

Of nu het laatste product van REIMANN'S, *De Stoelbevorderaar*, waarover wij het in ons vorig No. hadden, de grondstoffen moet leveren voor een nieuw „landgoed”, weten wij niet, maar wij raden ieder in gemoede af, daartoe een steentje bij te dragen.

BERICHTEN.

Afdeeling Amsterdam. De volijverige Voorzitter van de Afdeeling, de heer J. VAN RIEL, die met recht de ziel der Afd. mocht worden genoemd, heeft, wegens vertrek naar 's Gravenhage, zijn ontslag genomen.

In zijn plaats en, ter vervulling van een bestaande vacature, zullen in het bestuur zitting nemen de heeren MR. H. MASSINK en E. J. ABRAHAMS.

Publicatie van den Gezondheidsraad te Karlsruhe. De firma KUSTER & Co. te Frankfurt a/M. beveelt in de dagbladen onder verschillende opschriften, als: „Succes in 't leven heeft de krachtige man”, „Electriciteit als natuur-geneesmiddel”, of „Electriciteit is het voedsel voor de zenuwen” en dergelijke, deels direct, deels door bemiddeling van een zogenaamde „wetenschappelijke brochure”, waarnaar in de advertenties wordt verwezen, een electrischen toestel aan, den „*Electro-Suspensor*”, die bij allerlei ziekten, voornamelijk bij zenuwziekten, heet te helpen.

De toestel is verkrijgbaar in 6 verschillende nummers voor den prijs van 15—60 Mk.

Een onderzoek, officieel ingesteld, van het duurste dezer toestellen, dat „voornamelijk bestemd is ter genezing van de zwaarste, chronische ziektegevallen”, toonde aan, dat dit slechts een uiterst zwakken en inconstanten galvanischen stroom vermocht voort te brengen, zoodat van een geneeskrachtige werking geen sprake kan zijn.

Het aanschaffen van den „*Electro-Suspensor*” is derhalve een volkomen nuttelooze uitgave.

Karlsruhe, 13 Mei 1904.

Lezing over kwakzalverij. Op uitnodiging van het *Witte Kruis* zal onze getrouwe medestrijder, de heer E. J. ABRAHAMS, arts te Amsterdam, te Averbhorn een lezing over kwakzalverij houden.

Bereiding van Specialité's door Apothekers. In de 53ste Algem. Vergadering der Nederl. Maatschappij tot bevordering der Pharmacie, onlangs te 's-Gravenhage gehouden, kwam o.a. het volgend voorstel van het Dep. Friesland in behandeling:

„De algemeene vergadering, overwegende, dat reeds in 1901 door de departementen Amsterdam en Zeeland is aangedrongen op het in den handel brengen van door Nederlandsche apothekers zelf bereide specialité's, acht het gewenscht deze zaak zoo spoedig mogelijk tot eene goede oplossing te brengen, en verzoekt het hoofdbestuur daarmede den zóó noodigen spoed te maken.”

Het hoofdbestuur ontraadde het voorstel op grond van de onuitvoerbaarheid en in afwachting van wettelijke maatregelen tegen middelen waarvan de samenstelling niet bekend is, een oordeel waarbij men zich uit de vergadering aansloot. Men verwachtte er weinig resultaten van, veel onkosten en onnodige bemoeienissen, een meening, die bestrijding vond. Zoo oordeelde men dat de apotheker bij verkoop van buitenlandsche specialiteiten geneerlei controle daarover heeft, terwijl, worden ze hier te lande gemaakt, de apotheker de volle verantwoordelijkheid voor den verkoop der specialité's draagt.

De afdeeling Friesland, overtuigd, dat nabootsing van specialité's noodzakelijk is, verdedigde haar voorstel. Den vorm wenschte zij niet aan iederen apotheker op zichzelf over te laten. Zij achtte een gemeenschappelijke actie gewenscht.

Ten slotte diende het hoofdbestuur een motie in,

waarin te kennen wordt gegeven dat alleen van regeeringswege een bevredigende oplossing dezer zaak is te geven, en waarin de algemeene vergadering het hoofdbestuur opdraagt zich bij breed gemotiveerd adres te wenden tot de permanente pharmacopee-commissie met het verzoek aan de regeering voorstellen te doen tot het treffen van wettelijke maatregelen in zake den invoerhandel en verkoop van dergelijke geneesmiddelen. De afdeeling den Haag stelde een anderé motie voor, waarin de algemeene vergadering uitspreekt als haar gevoelen, dat de langdurige bestrijding van specialité's en andere geheimmiddelen geen resultaat heeft gehad, en van oordeel is, dat een combinatie van apothekers moet worden gesteund, die gezamenlijk, zoo mogelijk in samenwerking met geneeskundigen, specialité's in den handel willen brengen die vóódoen aan de strengste eischen van bereiding, samenstelling en aflevering.

De motie van het hoofdbestuur werd daarna met 17 stemmen tegen aangenomen, waardoor de andere voorstellen vervielen. (N. Rott. Ct.)

De moeilijkheid der kwakzalversbestrijding. De Badensche Tweede Kamer heeft de wetsvoorstellen behandeld, die ten doel hadden, met meer vrucht tegen de kwakzalverij op te treden. Onbevoegde geneeskunstbeoefenaars werden daarin bedreigd met straf bij overtreding van de op hen toepasselijke wetsvoorschriften en verder: wegens het geven van voorschriften aan patiënten, die zij nooit gezien hebben (Fernbehandlung), wegens aankondiging of aanprijzing van geneesmiddelen, die aan het vrije verkeer zijn onttrokken, of, niet tot de apothekersmiddelen behorende, moeten dienen tot voorkoming van ziekten (sera), of van middelen tot voorkoming van zwangerschap; eindelijk wegens aankondigingen van een bedriegelijken inhoud of wegens verspreiding van verboden aankondigingen.

Zes- en veertig verzoekschriften met 8000 onderteekeningen hebben getracht de Kamer te overtuigen, dat door zulk een wet de „zegenrijke arbeid der natuurgeneeskunde, de homoeopathie en van KNEIPP's geneeswijze” zou worden verlamd. De Kamer liet zich vermurwen en heeft het voorstel „ter nadere overweging” teruggezonden aan de commissie, met het argument, dat een wet, alleen in Baden en niet in het geheele Rijk van kracht, toch weinig zou helpen.

Uit de „overweging” der commissie is de wet aanmerkelijk verslapt bij de Kamer teruggekomen. De Regeering verklaarde, slechts met tegenzin, om toch iets te bereiken, het verwaterde ontwerp opnieuw te hebben ingediend. Geschrap is het verbod om onbekende patiënten per brief te behandelen en het voorschrift, dat kwakzalvers een dagboek moeten houden, wat het eenige middel zou zijn geweest om hen te controleren. Aankondiging en aanprijzing van geneesmiddelen zal slechts dan worden gestraft, als de kwakzalver weet, na waarschuwing of door den inhoud der aanprijzing, dat deze onder de verboden aanprijzingen thuis behoort. Het ontwerp is nu aangenomen door alle partijen, behalve door de sociaal-democraten, die de vrijheid in geen opzicht beperkt willen zien. (W. T. G.)

Het Congres tot bestrijding der onbevoegde uitoefening der Geneeskunde. Bij de reeds opgenoemde onderwerpen, die op dit Congres zullen worden behandeld, (zie Maandbl. van Mei j.l.) is terecht nog in het programma opgenomen de onbevoegde uitoefening door geneeskundigen, hetzij personen, die hun studie nog niet hebben voltooid hetzij vreemdelingen, die praktijk uitoefenen waar de landswet het hun niet toestaat. Verder zal de kwakzalverij door geneeskundigen, het „dekken” van winstondernemingen of andere kwakzalverij, het aankondigen van wonderkuren worden behandeld. De „zonden der pers” (in zake advertenties en reclame-artikelen met het voorkomen van redactie-artikelen en ondertekend door niet bestaande geneeskundigen) zijn eveneens aan de orde gesteld, evenals de uitoefening der mondchirurgie door tandmeesters en die der gynaecologie door vroedvrouwen. (W. T. G.)

Overtreding van de pharmaceutische wet. Het kantongerecht te 's-Gravenhage heeft M. A. G. B., wonende aldaar, veroordeeld tot een geldboete van f 40, subs. 10 dagen bechtenis, wegens het verkoopen van een zwavelzuur zink beneden de in lijst C genoemde hoeveelheid.

In een Hôtel-Pension-Restaurant. Vraag: Geef mij eens het *Maandblad tegen de Kwakzalverij*, dat gij iedere maand kosteloos, namens het Bestuur, ontvangt?

Antwoord: Daar ben ik ook zeer dankbaar voor, maar ik leg het niet op de leestafel, want... er mochten eens kwakzalvers komen!! (Historisch.)

MEDEDELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

FISTULOSE.

Balsem tegen Fistel en openblijvende Wonden.

„Dit voortreffelijke medicament, naar overoud familievoorschrift bereid, bezit de eigenschap *nieuwe weefsels* op te bouwen, waar deze door slepende ziekte der huid verloren gingen. Daar waar in verouderde gevallen, alle aangewende middelen faalden, gaf de *Fistulose* wondervolle resultaten. De overvloedige dankbetuigingen, waarvan hieronder eenige afschriften, bewijzen, dat *Fistulose* allerheilzaamst is en met het volste vertrouwen aanbeveling verdient.”

Aldus luidt de aankondiging, waarmee de *Fistulose* bij het publiek wordt geïntroduceerd door het *Generaal Dépôt*: J. J. GÖPPINGER te *Haarlem*, een bekend adres voor allerlei kwakzalversmiddelen. De balsem, die, zooals ten onrechte wordt beweerd, ook verkrijgbaar is bij de *voornaamste* Apothekers (zij zouden zich wel schamen) en Drogisten, wordt verzonden, uitsluitend tegen Rembours of Postwissel. De prijs is f 1.50 per pot, per half potje f 1 met verhooging van 15 cts. voor franco toezending.

Onze lezers zullen ons de mededeelingen van de „enige afschriften der overvloedige dankbetuigingen” wel schenken; wij nemen die niet over, omdat wij, zooals wij reeds zoo dikwijls schreven, door jarenlange ondervinding hebben geleerd aan dergelijke dankbetuigingen niet de minste waarde te hechten.

Beter is 't dat men wete, wat men van „dit voortreffelijk medicament” te wachten heeft.

Voor den prijs van f 1 werd een potje, inhoudende 50 gram balsem, aangekocht en door de welwillendheid van den heer D. VAN DER WEERD te Kampen onderzocht. En wat was het resultaat van het onderzoek?

Dat het „medicament, „naar overoud familievoorschrift bereid”, niets anders was dan gewone *kamferzalf* (Unguent. Carb. Plumbic. Camphoratum) waarvan een voorschrift — misschien in eenigszins andere verhoudingen — in onze, en de meeste andere pharmacopeeën voorkomt: een zalf, die in elke apotheek voorhanden is en die ook wel nu en dan door geneeskundigen wordt voorgeschreven. Dus is hier geen kwakzalverij in 't spel?

Wel zeker; wanneer een gewoon, bekend mengsel, misschien op zich zelf voor sommige gevallen heilzaam, onder een geheimzinnigen naam als iets bijzonders en voortreffelijks wordt aanbevolen, dan kan men weten waar 't om te doen is. Maar erger nog, wanneer, zooals in dit geval, gezegd wordt dat *kamferzalf*, onder een vreemde naam, de eigenschap bezit „*nieuwe weefsels* op te bouwen, waar deze door slepende ziekte der huid verloren gingen” en verder, dat *Fistulose*, wondervolle resultaten gaf, waar in verouderde gevallen alle aangewende middelen faalden”, daar worden stellingen verkondigd, die den toets der waarheid niet kunnen doorstaan.

Daar worden onjuiste mededeelingen verstrekt, blijkbaar met het doel om koopers voor het middel te krijgen, daar is de kwakzalver aan 't woord.

En bleef het daar nog maar bij. Een feit is echter, dat *fistels* en *openblijvende wonden* dikwijls een geheel andere behandeling eischen dan het besmeeren met *kamferzalf*, dat zelfs het gebruik van dit middel *menigmaal meer kwaad dan goed zal doen*. Een nauwkeurig onderzoek van de kwaal, het opsporen van de oorzaak moet aan de geneesmethode voorafgaan zal er kans zijn dat de kwaal op de *juiste wijze* worde bestreden.

Maar daaraan stoort zich de fabrikant van de *Fistulose* niet. Hij decreteert maar: zijn middel is allerheilzaamst en wee dengene die 't gelooft, en de kamferzalf, op raad van den leverancier, het volste vertrouwen schenkt. Hij kan zich voor zijn geheel verder leven ongelukkig maken.

Kroger's Tonic.

Het treft toevallig dat, nu alle bladen van verschillende richting hulde brengen aan den

overleden Staatspresident, bij welke hulde wij ons gaarne aansluiten, wij, naar aanleiding van een toezegging, gedaan in ons vorig No., genoodzaakt zijn ook den naam van PAUL KRUGER in ons blad te vermelden.

Een kwakzalver heeft zich n.l. niet ontzien te speculeeren op de bekendheid van den gewezen President, door reeds bij zijn leven een geneesmiddel, *Kruger's Tonic*, in den handel te brengen, waarbij behalve de naam, ook het portret van den ouden Staatsman niet ontbreekt.

Het middel wordt aan zenuwlijders als *versterkend geneesmiddel* aanbevolen en wel tegen „verzwakking van het zenuwgestel, bloedarmoede, bleekzucht, krachteloosheid, moedeloosheid, droefgeestigheid, hartkloppingen, draaiingen in het hoofd, gebrek aan eetlust, slapeloosheid, moeilijk ademhalen, bevangenheid, bloedverlies, witten vloed, pijn in de lenden, gevolgen der influenza.”

Wie de fabrikant is weten wij niet; de etiquette op de door ons gekochte flesch is in 't Nederlandsch gesteld. 't Algemeen depôt voor België is gevestigd bij H. VAN AKEN, apotheker-scheikundige te *Selzaete* en dat voor Holland bij J. J. KENSE, te *Terneuzen*.

MEVROUW ANNA C. ALBLAS SORBER, apotheker te *Utrecht*, die ons reeds dikwijls met hare talenten ten dienste stond, was zoo welwillend het middel voor ons te onderzoeken. Zooals voor den deskundigen lezer te begrijpen is, levert het onderzoek van vloeistoffen als het onderhavige, een oplossing van planten-extracten in wijnhoudende vochten, onoverkomelijke bezwaren op, zoodat een zeker resultaat bijna nooit wordt verkregen. Toch mogen wij uit het uitvoerig wetenschappelijk rapport, dat MEV. SORBER ons toezond, opmaken, dat het „*Tonic*” in hoofdzaak is een oplossing van een plantenextract, hoogst waarschijnlijk *extract van graswortel* (*Extr. graminis*) in *Malagawijn* en *wat r*, aangaan van smaak gemaakt door een kleine hoeveelheid *azijnzuur* en *tinctuur van oranjeschillen* of een andere smaakgevende tinctuur. Geneeskrachtig werkzame geneesmiddelen werden niet aangetoond.

Het is dus een wijntje, even onbeduidend als b.v. de *Sanguinose*, waarvan als geneesmiddel bij de talrijk opgenoemde kwalen niets meer te verwachten is dan van een slap soort *Malagawijn*.

En die verwachting moet niet hoog gespannen zijn. Integendeel; bij veel van de vermelde ziekten, als moedeloosheid, hartkloppingen, gebrek aan eetlust, enz. zal het gebruik van de 17-proc. absoluten alcoholhoudende vloeistof ongetwijfeld hoogst nadeelig werken.

Buitenlandsche geneeskundigen hier te lande.

* In de Algemeene Vergadering van de *Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst*, de vorige maand te Breda gehouden, was ter bespreking op de agenda geplaatst de overeenkomsten, die het Nederlandsche gouvernement reeds jaren geleden heeft gesloten met de aangrenzende landen Duitschland en België, tot wederzijdsche toelating in de grensgemeenten van bevoegde geneeskundigen, hoewel zij in het land zelf geene examens hebben afgelegd.

Indertijd waren deze overeenkomsten noodig om te voorzien in de behoefte aan geneeskundige hulp der grensbewoners, in wier woonplaats, dikwijls een kleine gemeente, niet altijd geneeskundigen uit eigen land waren gevestigd.

De omstandigheden, waarover wij hier niet verder zullen uitweiden, hebben er toe geleid, dat buitenlandsche geneesheeren hier te lande veel meer profiteeren van deze vergunningen dan omgekeerd de Nederlandsche artsen in het buitenland. Daarbij komt, dat de eersten niet zelden op eene wijze, die gelukkig door de meeste Nederlandsche geneesheeren zou worden versmaad, zich trachten meester te maken van de geneeskundige praktijk in de grensgemeenten, vaak ten koste hunner Nederlandsche collega's. Meerdere staaltjes daarover werden te berde gebracht op de bovengenoemde vergadering en o. a. werd de volgende circulaire rondgedeeld, zooals zij door een Belgische geneesheer, tuk op clientèle hier te lande, in de omgeving der grenzen wordt verspreid en die eenmaal te meer het onverkwikkelijk bewijs oplevert, dat bevoegd-

heid tot uitoefening van geneeskundige praktijk niet altijd waarborgt tegen echte kwakzalversmanieren.

Het stuk, zooals het werd rondgedeeld, luidt:

„**Wanhoopt niet,**

tegen alles is er remedie, wendt u tot

DOKTER ARTHUR JACQUET,

Oud-Leerling der Hoogeschool van Gent,

GEWEZEN KLINIEKHULPER VAN PROF. BODDAERT.

opvolger van Dokter CAUTERMAN,

Specialist voor de Huidziekten

SAINT-GILLES-WAAS,

Raadplegingen alle dagen van 8 tot 10 en van 12 tot 2 uur.

Is ook te spreken: Zondags, Woensdags en Vrijdags van 10¹/₂ tot 12 uur in het Hôtel L. De Cauwer

„De Leeuw Van Vlaanderen” CLINGE STATION, recht op den hoek, als gij van het Station stapt.

Komt op uw verzoek ten huize in de grensgemeenten Nieuw-Namen, Zeeuwsche Clinge, Sint-Jansteen, Koewacht, Sas van Gent, Yzendijke, enz.; in alle andere gemeenten in consultatie met eenen Hollandschen arts.

Goede en billijke behandeling.

Gelief dit aan te plakken.*

Wij willen ons onthouden van nadere bespreking, doch achten het niet overbodig hierbij op te teekenen, dat het nieuwe toezicht op de naleving der geneeskundige wetten, hetwelk op 1 Augustus 1902 de taak der toenmalige inspecteurs van het staats-toezicht heeft overgenomen, een blijk zou geven van activiteit door de rechterlijke macht eindelijk eens aan 't werk te zetten en te doen uitmaken, dat de bovenbedoelde overeenkomsten alleen vergunning geven tot uitoefening van geneeskundige praktijk in het vreemde land, wat betreft de gemeenten, onmiddellijk grenzende aan die, waar de geneesheer in het eigen land gevestigd is en niet in alle gemeenten, die ergens langs de grenzen gelegen en min of meer gemakkelijk bereikbaar zijn. Het hier als standplaats van den oud-leerling der Gentsche Hoogeschool genoemde *Sint-Gilles-Waas* grenst volstrekt niet aan alle verder opgenoemde gemeenten op Nederlandsch grondgebied.

Al is het bovendien ook een algemeen gangbare opvatting, dat een vreemdeling „in alle „gemeenten van Nederland in consultatie met „eenen Hollandschen arts” mag praktiseeren, feitelijk is dit niet het geval. In consult praktiseeren, d. i. *geneeskunst uitoefenen*, is alleen geoorloofd aan hem die daartoe in Nederland volgens de Nederlandsche wet de bevoegdheid heeft verkregen of zich kan beroepen op eene bijzondere vergunning volgens art. 1 der wet van 1865, regelende de uitoefening der geneeskunst.

Een waarschuwing van Prof. Treub.

* Eenigen tijd geleden hebben wij in het bijzonder gewezen op de onvoorzichtigheid van sommige artsen, door in hun praktijk niet zelden gebruik te maken van allerlei nieuwe middelen, waarvan hun de samenstelling en de werkwijze niet of slechts zeer onvolledig bekend zijn en die zij alleen aanwenden omdat er in de eene af andere brochure iets goeds van werd verteld of om te voldoen aan een soort van mode of een gril hunner patiënten, die in reclames en advertenties de zoogenaamde nieuwe middelen hadden zien aanbevelen. Het is in verband hiermede niet zonder belang, wat in een brochure: *Medische fatsoensleer*, getiteld, Prof. Hector Treub hiervan zegt tot zijne leerlingen, de aanstaande geneesheeren; wij nemen het over zonder commentaar, doch kunnen niet nalaten bijzonder de aandacht te vragen voor den slotzin.

„Waarschuwen wil ik u (studenten) tegen een „nieuw-wetsche soort van litteratuur, die u, zoodra gij gevestigd zijt, in groote hoeveelheid wordt

„in huis gestuurd. Ik bedoel de reclameboekjes „van fabrikanten van genees- en verbandmid- „delen. Dat soort van onkruid zit op uniforme „wijze in elkaar. Eerst komt een geleerde che- „mische formule met een onuitspreekbaren naam, „dan volgt de gemakshalve gekozen eenvoudige „naam, daarna de mededeeling, dat Dr. X. en „Y., in allerlei gevallen over het middel tevreden „waren en eindelijk de geruststelling, dat het „middel doodonschuldig is, en zoo — en zoo- „veel kost.

„Zulke boekjes zijn uiterraate gevaarlijk. Als „ge blindelings gelooft, wat al de fabrikanten „van nieuwe geneesmiddelen u vertellen, en al- „tijd maar aanneemt, dat het praeparaat van „vandaag beter is dan dat van gisteren, dan „doet gij uw patiënten zeker geen goed en „moogt gij gelukkig zijn als gij hen geen kwaad „doet.

„Hoeveel menschen er al niet, in plaats van „gezond, ziek gemaakt zijn, en soms zeer ern- „stig ziek, door het onoordeelkundig toedienen „van antipyrine, antifebrine, sulfonal, trional, „en hoe al dat tuig verder heeten moge, dat mag „Joost weten. Maar velen zijn het er, dat ver- „zeker ik u, en ik zou u daarvan inderdaad ver- „schrikkelijke voorbeelden kunnen geven.”

Gevolgen van vrije uitoefening der geneeskunde.

Nu bij ons te lande ook telkens stemmen opgaan om de uitoefening der geneeskunde aan iedereen toe te staan, moge het volgende, door ons ontleend aan de, ons welwillend toegezonden *Köln. Zeitung* van 14 Juli j.l., tot waarschuwing strekken: Voor het gerecht te Berlijn waren kort geleden de *wonderkuren* van den timmerman EMIL BERING het onderwerp van behandeling. De rechtszaal geleek op het spreekvertrek van een geneesheer, want de getuigen waren meereendeels ernstig zieke personen, die, als laatste redmiddel de kunst van den „Kurpfuscher” hadden ingeroepen. Een der getuigen was volkomen verlamd en moest door twee mannen de zaal worden binnengedragen. De beklagde had zich te verantwoorden wegens bedrog en overtreding van de bevoegdheid in zijn bedrijf. Op 't einde van April kwam hij bij een vrouw, die reeds sinds 5 jaren verlamd was en zonder hulp niet kon loopen. Hij informeerde vol belangstelling naar haar lijdensgeschiedenis en verklaarde dat hij in staat was haar in zes weken te genezen. Het kalme en zekere optreden maakten zoo'n indruk op de patiënte, dat zij zijn hulp aannam. Den volgenden dag kwam hij bij haar met een goudgele vloeistof, die er als honig uitzag en vertelde, dat het middel bereid was uit 32 soorten kruiden, die haar zeker zouden helpen, wanneer zij 's morgens en 's avonds een theelepeltje, in melk opgelost, daarvan zou innemen.

De vrouw betaalde met vreugde de 7.50 Mark... en is er niets beter aan toe dan vóór 't gebruik van het middel.

Dit was ook 't resultaat bij de overige gevallen, waarvoor hij was aangeklaagd. Bij een longlijder in een vergevorderd stadium trad hij als „dokter” op, trok een hoogst gewicht g gezicht, beklapte den patiënt aan alle kanten en verklaarde, dat „zijn rug vergiftigd was,” tengevolge van bepaalde spijzen die hij gebruikt had. Ook hier gelukte het beklagde zijn „geneesmiddel” voor 15 Mark aan den man te brengen.

Ook bij den invalide SCH., de bovenvermelde, geheel verlamde persoon, die in de zaal moest worden gedragen, gaf beklagde zich voor dokter uit en beloofde hem in zes weken genezing.

Toen de patiënt twijfelde vertelde beklagde; „hij moest dikwijls voor 't gerecht als medisch deskundige verschijnen. Hij gaf nooit ergens last toe dan na voorafgegaan overleg met zijn vriend, professor Bergmann.” Deze patiënt moest voor 't geneesmiddel 5 Mark betalen en nog 2 Mark bovendien voor een inwrijving. Zoo ter loops schreef beklagde toen ook nog aan de aan bleekzucht lijdende dochter van dezen getuive een „zeker” werkend geneesmiddel voor, waarvoor hij 2 Mark in zijn zak stak.

Aan een schrijnwerker, die aan maagzweren leed, wou beklagde ook al zijn middel verkoo-

pen, maar deze patiënt werd een beetje wantrouwig door de buitengewone resultaten die „mijnheer de dokter” hem voorspiegelde; zoodoende liep hij er niet in en leed geen schade.

En nu 't „allesgenezend” middel van beklagde? 't Chemisch onderzoek heeft aangetoond, dat 't alleen bestaat uit kunsthonig, met venkel en anijs gemengd; de waarde ervan is 40 Pfennig 't pond.

Het middel dat hij voor 't inwrijven gebruikte is een mengsel van bilsenkruidolie en geest van salmiak; 't onfeilbaar middel tegen bleekzucht, een heel gewoon laxermiddel.

De medische expert Dr. Schulz verzekerde, dat deze „geneesmiddelen” niet in staat waren, de geneeskrachtige werkingen uit te oefenen, die beklagde zijn patiënten beloofde. Het gerechtshof veroordeelde hem tot een gevangenisstraf van drie maanden.

De titel van Dr.

* Ten einde het kwakzalveren in tandheelkunde te bemoeilijken heeft onze Vereeniging reeds menigmaal beproefd een vervolging te doen instellen tegen personen, meestal buitenlanders, die, onbevoegd om de tandheelkunde hier te lande uit te oefenen, voorgaven alleen kunstgebitten te vervaardigen en in te zetten en daarvoor geregelde zitdagen hielden in verschillende plaatsen. Het was zeker, dat zij als regel geen bezwaar maakten om verder te gaan en tanden te trekken, af te vijlen, te plombeeren enz.

Het was echter meestal onmogelijk de voldoende bewijzen te verkrijgen, omdat de personen, die bij hen onder behandeling waren geweest, ongezind waren getuigenis af te leggen.

In zeer vele gevallen zou het echter mogelijk zijn geweest hen te vervolgen wegens het onbevoegd voeren van een titel als geneeskundige, hetgeen ook in Nederland door de wet verboden is; deze onbevoegde personen adverteerden niet zelden hunne spreekuren of maakten deze door circulaire en op hun naam bordjes bekend onder bijvoeging aan hun naam van chirurg, dentist, Dr. of iets dergelijks, al of niet naar waarheid mededeelende, dat zij dezen titel verkregen hadden aan een buitenlandsche Academie.

Zonder onderscheid hebben alle rechterlijke ambtenaren onze Vereeniging steeds met een kluitje in 't riet gestuurd door de bewering, dat b.v. Dr. geen titel was, die den drager als geneeskundige aanwijst, zooals de wet het uitdrukt. Allerlei personen toch schrijven hetzelfde voorvoegsel bij hun naam, en zijn daartoe gerechtigd, omdat zij in het binnen- of buitenland in een ander vak dan dat der geneeskunde zijn gepromoveerd.

Elders denken de beoefenaars van het recht en de handhavers der wetten er blijkbaar anders over en het is daarom, dat wij het volgende bericht hier een plaats geven:

„Een tandarts te Breslau, die Dr. in de philo-
sophie was, zette op zijn bordje kortweg Dr. X
tandarts. Hij werd door de strafkamer wegens het
„onbevoegd aannemen van een titel tot een boete
„veroordeeld, omdat het gerecht oordeelde dat
„zonder nadere omschrijving van Dr. bij tandarts,
„het verkeerde geloof konde ontstaan, dat hij
„medisch doctor was.”

De oorsprong van sommige reclames.

* Somwijlen verwondert men er zich over dat kuren, geneesmethoden, bijzondere inrichtingen enz. worden aanbevolen door allerlei brochures van artsen, gelukkig bijna uitsluitend uit het buitenland, terwijl toch in de wetenschappelijke wereld niets bekend is van bijzondere geneeskrachten aldaar beschikbaar of aangewend.

Ook de leeken worden dikwijls overstroomd met zulke aanbevelingen en niet zelden wordt de huismedicus erop gewezen, dat Dr. of zelfs Prof. die of die de methode of de inrichting aanbeveelt.

Het volgende bericht geeft een kijkje van de wijze, waarop zulke aanbevelingen somwijlen verkregen worden; het is ontleend aan het *Med. Weekblad*, dat er bij aantekent, dat een

fatsoenlijk geneesheer natuurlijk bij zulk een aanbod alle vertrouwen aan een dergelijke inrichting zal ontzeggen, maar er zijn helaas! ook anderen.

„Schloss Spetzgart bei Ueberlingen a. Bodensee, pension van neurastheniekers (of neurasthenisch pension?) heeft aan de dokters een circulaire gezonden geschikte patiënten te willen zenden en a's vriendelijkheid tegenover deze vriendelijkheid krijgt de toezender (of voorschrijver?) 10 pCt. van de dagelijksche rekeningen van dezen.”

Kwakzalversadvertenties in onze groote bladen.

* Wij weten allen welk een geldelijk voordeel onze groote bladen hebben van de ontzaglijke toevloed van kwakzalversadvertenties, die dagelijks, voorzien van portretten van zoogenaamd genezen patienten, afbeeldingen van naaktemannen, karikatuurprentjes enz., worden opgenomen.

Toch zouden de redacties zich wel tweemaal bedenken, indien, zooals in Duitschland, zij zelf, haar naam en persoon, er voor aansprakelijk konden worden gesteld en een boete werd opgelegd, zooals in het volgende geval:

„De rechtbank te Breslau heeft den „Insera-
tenredakteur” van den *Breslauer Generalanzeiger*
„veroordeeld tot een boete van 3000 Mrk., omdat
„hij meerdere advertenties doorgelaten heeft,
„waarbij zich een „Heilkundiger” aanbod om
„zonder hinder voor het beroep en zonder diagnose,
„alle buik- en geslachtskwalen spoedig te genezen.
„De aangeklaagde heeft revisie aangevraagd, doch
deze is door het Rijksgerecht verworpen.”

Verbod van verkoop en adverteeren van geheimmiddelen.

* Zooals in een vorig nummer van het Maandblad vermeld is, gaan de afzonderlijke Staten van Duitschland voort bij wetten en besluiten zich aan te sluiten bij de verbodsbepalingen en bestrijdingsmiddelen van kwakzalverijen, waartoe de Deutsche Rijkswet, sedert een paar jaren de gelegenheid aanbiedt. Met 1 Januari van dit jaar zijn met dat doel, wat Pruisen aangaat, afzonderlijke Besluiten uitgevaardigd voor de provinciën: Oost-Pruisen, Brandenburg, Posen, Schlesiën, Saksen, Schleeswijk-Holstein, Hannover, Westfalen, Hessen-Nassau, de Rijnprovincie en het regeerings-district Sigmaringen. Voor enkele der hier genoemde onderdeelen van het Koninkrijk Pruisen geldt het verbod ook geheimmiddelen, die voor veeartsenijkundige doeleinden nuttig heeten te zijn.

Iedere overtreding van het verbod van aankondigen, adverteeren, openlijk aanprijzen of iets dergelijks wordt bedreigd met een boete van f 36.

BOEKBESCHOUWING.

Geneeskundige Encyclopaedie voor het huisgezin. Samengesteld door Dr. Carl Reissig. Nederlandsche bewerking onder leiding van Dr. H. Pinkhof. Uitgave van Scheltema en Holkema's Boekhandel, te Amsterdam.

In het Maandblad van April j.l. kondigden wij reeds met een enkel woord van ingenomenheid het verschijnen van dit werk aan; de namen der medewerkers deden ons de beste verwachtingen koesteren. Thans, nu wij de 4 eerste afleveringen voor ons hebben, verklaren wij gaarne dat onze verwachting is overtroffen.

Aflevering 1 en een gedeelte van afl. 2 bevat een *algemeen gedeelte*, behandelend a. de verhouding tusschen dokter en patiënt, b. den bouw van het menschelijk lichaam, c. ontstaan, diagnose en behandeling der ziekten, terwijl daarna wordt overgegaan tot een *specieel gedeelte*, bevattende in *alphabetische* volgorde alles wat voor leeken wetenswaardig is, aangaande het ontstaan, verloop, genezing en voorkoming der verschillende ziekten, alsmede ziekenverpleging, voedingsleer, de verschillende geneeswijzen, z.g. kuren (water licht, lucht, massage), eerste hulp bij ongelukken en plotselinge ongesteldheden, het verband tusschen beroep en ziekten, en zoo voort.

In eenvoudige taal, voor den leek verstaanbaar, zijn alle onderwerpen besproken, terwijl talrijke, fraai uitgevoerde afbeeldingen het besprokene duidelijk maken.

Het ligt niet op onzen weg een kritische beoordeeling van het werk te leveren, maar gaarne erkennen wij, dat wij het boek met vreugde begroeten. Want het doel, dat met de uitgave wordt beoogd, treedt het doel van onze Vereeniging en ons Maandblad ter zijde, zooals ook uit het prospectus blijkt, waarin het volgende te lezen staat:

„Des menschen grootste schat is zijn gezondheid, die te bewaren zijn eerste plicht. Hoezeer dit een algemeene opvatting is, bewijst de enorme navraag naar boeken, die opheldering en inlichting geven betreffende het behoud en het weder verkrijgen der gezondheid. Het is niet bekend hoe groot die navraag hier te lande is, maar in verhouding zal zij wel gelijk staan met die in Duitschland en daar heeft de statistiek uitgemaakt, dat in de laatste 15 jaren niet minder dan 14 millioen Markten besteed werden aan den aankoop van populair-geneeskundige werken.

„Helaas, deze boeken konden den koopers niet tot nut zijn, omdat ze openlijk of verkappt de wetenschappelijke geneeskunde bestrijden en verderfelijke wanbegrippen verspreiden.

Zoolang de omvang der verspreiding van deze geschriften nog niet bekend was, hebben de mannen der wetenschap zich van openlijke bestrijding onthouden; thans echter meenen zij niet langer te moeten zwijgen.

Op een geneeskundig congres te Koningsbergen kwam men tot het besluit, dat de beste bestrijding is: *zelf te moeten komen aan den algemeenen wensch en een populair medisch huisboek te laten verschijnen.*

Moge het boek het resultaat hebben dat de bewerkers er van verwachten!

De verschijning zal plaats hebben in 12 afleveringen, elk van vijf vellen druks; elke aflevering kost slechts één vullen.

De uitgevers hebben, wat de uitvoering betreft, eer van hun werk.

CORRESPONDENTIE.

Als nieuw lid is toegetreden:
de heer F. A. STENSMA, arts te Amsterdam.

Firma J. V. en v. D. te U. Het middel van Dr. K. is ons niet bekend. Volgens inlichting-n, ons van deskundige zijde verstrekt, weet men er in medische kringen ook niets anders van, dan dat het des dokters „geheim” is.

J. B. te A. De samenstelling van *Acrinol* kennen wij niet. Het schijnt ons een toilet-artikel te zijn en die behandelen wij slechts hoogst zelden.

Redactie van „De Alkmaarder”. Volgens ingewonnen inlichtingen is de man wel onhandig, maar te goeder trouw.

Hoewel ook wij zijn wijze van reclame afkeuren, valt een bespreking van die handelwijze buiten het kader van ons blad. Slechts dan, wanneer bij geneesmiddelen reclame wordt gemaakt met *bedriegelijke* oogmerken, wanneer die middelen met *leugens* worden aanbevolen — en de aanbeveler overtuigd kan zijn van de door hem verkondigde waarheden — met het doel om daardoor koopers te lokken, is o. i. kwakzalverij in het spel.

Op uwe mededeeling over het attest van Dr. LAPPONI komen wij later terug. Wij hebben in den laatsten tijd weer zooveel over Pink-pillen gecheven, dat andere zaken, die al geruimen tijd op plaatsing wachten, thans moeten voorgaan.

H. v. d. B. te W. Het Dudley-systeem belooft genezing *per brief*, zonder den patiënt gezien te hebben. Reeds ontelbare malen hebben wij geschreven: „Ieder, die zegt, lijders per brief te kunnen behandelen is een bedrieger”. Ziehier het antwoord op uw vraag.

ADVERTENTIE.

LINZENMEEL gelijk aan Revalenta Arabica,

Bekroond: Voedings-Tentoonstelling te Amsterdam 1887.

Door het Maandblad der Vereeniging tegen de Kwakzalverij is herhaaldelijk verklaard, dat goed bereid LINZENMEEL een zeer voedzame en zeer verteerbare spijs is en, als zijnde van gelijke samenstelling, als Voedingsmiddel de zeer dure REVALENTA ARABICA geheel kan vervangen.

Met steeds toenemend debiet verkrijgbaar in pakjes van 5 ons à 35 Cents met gebruiksaanwijzing bij

H. VLAANDEREN Pzn., Utrecht.

NB. Bij minstens twee pakjes franco door geheel Nederland, terwijl wederverkoopers rabat genieten

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. J. VAN RIEL, Militair Apotheker te 's Gravenhage.
Dr. W. RUTGERS VAN DER LOEFF, Arts te Amsterdam. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg.
A. J. WIJNNE, Gemeente-Apotheker te Rotterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden 667.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Alle stukken voor de REDACTIE van het Maandblad bestemd, te zenden aan den Redacteur, Oosterpark 26, te Amsterdam; stukken voor de ADMINISTRATIE van de Vereeniging en van het Maandblad aan den Secretaris-Penningmeester te Rotterdam.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en spécialités worden gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post per jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „de Dordrechtsche Drukkerij- en Uitgevers-Mij.” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij: Berichten omtrent de redactie van het Maandblad. — Idem over de Algem. Vergadering. — Idem betreffende een extra-gift voor de kas.

Hoofdartikel: Vrije uitoefening der geneeskunde.
Berichten: Publicatie van den Gezondheidsraad te Karlsruhe over Dr. Hartmann. — Een wonderdokter in de buurt van Breda. — Brenkzalf verbrand en beschadigd. — De volksstemming over de vrije uitoefening der geneeskunde te Zürich. — Mededeelingen van verschillenden aard: Voortdurend toezicht op geheimmiddeldragers. — Pinkpillen — Haemine-Staal — Nog iets van Prof. Treub. — Buitenlandsche geneeskundigen hier te lande.

Boekbespreking: Huid en Haren. — Het Groene en het Witte kruis.

Rechtszaken: Jacob Mot voor het kantongerecht.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Bericht aangaande de Redactie van het Maandblad

Het Bestuur der Vereeniging geeft bij dezen kennis, dat het Maandblad in het vervolg zal verschijnen onder de Redactie van den heer H. VAN GELDER, die, tot nu toe anoniem, in opdracht van en in samenwerking met het Bestuur, het blad geredigeerd hebbende, thans die redactie geheel alleen en onder zijn naam heeft op zich genomen.

Dientengevolge richt het Bestuur tot allen, die iets hebben te zenden aan de Redactie van het Maandblad, het verzoek, dat te adresseeren aan den Heer H. van Gelder, Oosterpark 26, Amsterdam. Stukken voor het Bestuur der Vereeniging bestemd, of betrekking hebbende op de Administratie van het blad, behooren, evenals tot dusverre, gezonden te worden aan den Secretaris-Penningmeester te Rotterdam.

HET BESTUUR.

Bericht aan de Leden.

De Jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereeniging zal dit jaar in October worden gehouden. Met het oog daarop wordt men verzocht voorstellen enz., die men op die Vergadering wenscht te doen behandelen, vroegtijdig te willen indienen bij den Secretaris-Penningmeester A. J. WIJNNE te Rotterdam.

De ondergeteekende bericht, onder vriendelijke dankbetuiging aan den onbekenden gever, de goede ontvangst van een postwissel groot f 3.—, postmerk 's Hage, ten bate van de kas der Vereeniging.

De Secretaris-Penningmeester,
A. J. WIJNNE.

Vrije uitoefening der geneeskunde.

Nu er ook bij ons te lande voortdurend stemmen opgaan, die er voor pleiten aan iedereen de bevoegdheid te geven de geneeskunst op zijne medemenschen te probeeren, elkeen toe te staan zijn naaste medisch te behandelen, zien wij ons verplicht nogmaals onze stem daartegen te verheffen.

Wij weten het, opnieuw zal het verluiden dat ons orgaan zich ten doel stelt de belangen van dokters (en apothekers) te bevorderen, maar die beschuldiging laat ons koud. Wij weten dat wij zonder nevenbedoelingen onzen plicht doen en vele weldenkenden zijn daarvan gelukkig overtuigd; aan het oordeel van kwakzalvers en hunne helpers storen wij ons niet.

Intusschen, wij erkennen het, bij de bespreking van bovenstaand onderwerp nemen wij het voor de geneeskundigen op; echter niet in hun belang maar in dat van het publiek, omdat wij van meening zijn dat slechts in de handen van vertrouwbare geneesheeren het genezen van ziekten veilig kan worden overgegeven.

In vrije uitoefening der geneeskunst zien wij een groot gevaar; Duitschland is daar om ons een afschrikwekkend voorbeeld te geven. Wie de kolommen van ons Maandblad geregeld leest, zal gezien hebben hoe de daar verleende vrijheid aanleiding heeft gegeven tot de meest ergerlijke handelingen. Hoe menschen, onbekwaam tot elk ander vak, zich op de geneeskunst geworpen hebben met geen ander doel dan zich van het geld der arme lijdens meester te maken en hoe 't hun gelukt is, tot lichamelijke en financiële schade van de zieken, ontelbare slachtoffers te maken; en steeds gaat dat zoo voort, dank ook een zwak van tal van menschen (en niet alleen van de onontwikkelden) om genezing juist daar te zoeken, waar zij bij eenig nadenken het minst te verwachten is.

't Is waar, een enkele maal (b.v. bij Nardenkötter en Volbeding) wanneer het bedrog te duidelijk is, werd de geneeskunst-uitoefenaar wegens bedrog gestraft, maar wij lazzen herhaaldelijk van processen, gevoerd tegen kwakzalvers van de schadelijkste soort, die met prijspraak van den beklagde eindigden, omdat deze verklaarde dat hij aan de deugdelijkheid van zijn geneesmethode geloofde. En de man ging blijgemoed voort, nieuwe lichtgeloovigen in zijne netten te vangen.

Zóó zal het hier te lande ook gaan. Nu reeds, nu er wetten zijn die de uitoefening der geneeskunde door onbevoegden moesten belemmeren, rijzen de wonderdokters, boertjes enz. als uit den grond op; hoe zal 't gaan als de belemmering wordt opgeheven? Het antwoord is niet twijfelachtig. Een heirleger van bedriegers zal ook in Nederland zijn slag slaan en men zal daar weerloos tegenover staan.

Maar ook al zou zich het ondenkbare geval voordoen dat alle onbevoegden, die zich bij ons

op de uitoefening der geneeskunde zouden toelagen, dit met eerlijke bedoelingen zouden doen, dan nog zouden wij in de vrije uitoefening een groot gevaar zien. Men begripte toch dat zij, die zonder wetenschappelijke voorbereiding zich toelagen op het genezen van kwalen, noodzakelijkerwijze kwaad moeten stichten. Eenige personen, zelfs vele, mogen baat bij hen vinden — ten minste na het consult beterschap bespeuren, daartegenover zal een veel grooter aantal staan voor wie de behandeling van nul en geener waarde en zelfs dikwijls schadelijk is. Dat kan niet anders! Immers voor genezing van een kwaal is een eerste vereischte: kennis van de kwaal en hare oorzaken. Die kennis waait iemand maar zoo niet aan; zij wordt eerst door langdurige, moeilijke studie verkregen en zal zelden of nooit in het bezit zijn van hen, die, zonder het examen van arts te hebben afgelegd, zich toch aan de beoefening der geneeskunst wijden. Zij zullen in hun diagnose ongetwijfeld herhaaldelijk falen, en het publiek wordt er de dupe van, het volkswelzijn wordt daardoor ernstig bedreigd. De volksgezondheid raakt in ernstig gevaar.

„Maar,” zoo zegt men, „laat de Staat zorg dragen, dat overal bevoegde geneeskundige hulp aanwezig is voor hen, die deze verlangen, dat is uitstekend; maar laat hij mij niet beletten die hulp te halen waar ik het verkies, bij personen, bevoegd of onbevoegd, in welke ik vertrouwen stel. Het is toch mijn zaak aan wien ik mijn gezondheid zal willen toevertrouwen.” Wanneer het vaststaat — en daaraan twifelen wij geen oogenblik — dat de toelating van de onbelemmerde uitoefening der geneeskunst de gevaren met zich brengt, waarop wij hierboven wezen, dat de volksgezondheid daardoor ernstig wordt bedreigd, dan heeft de Staat o. i. volkomen het recht, neen hij is verplicht — in 't algemeen belang tusschen beiden te treden, al wordt ook de persoonlijke vrijheid daardoor aan banden gelegd. Onnoodig hier nader uiteen te zetten, dat die opvatting van Staatsplicht in vele onzer wetten wordt gehuldigd; de voorbeelden zijn voor 't grijpen.

Wij gelooven dan ook niet dat de voorstanders van de „vrije uitoefening” voorshands veel succes zullen hebben namelijk wat de wettelijke regeling betreft.

Laten zij zich intusschen tevreden stellen met den toestand zooals die thans is — en dien wij ten zeerste betreuren. Zeker, er bestaan in Nederland wetten, die er voor moeten zorgen dat slechts door den Staat daartoe bevoegd verklaarden geneeskundige practijk uitoefenen en hoe wordt daaraan de hand gehouden?

BERICHTEN.

Publicaties van den Gezondheidsraad te Karlsruhe.
Dr. HARTMANN te Ulm, „Arts voor de natuurlijke

geneeswijze, speciaal voor vrouwenziekten, huid- en urinekwalen, beveelt in verschillende bladen zijn methode tot volkomen genezing van huidziekten aan, vooral zijn deugdelijk gebleken middel tegen haar- en dauwworm.

Wij wijzen er op dat een nauwgezet geneeskundige zich nooit leent tot behandeling van huidziekten uit de verte, zooals zij door dr. Hartmann wordt uitgeoefend. Dr. H. is reeds meermalen gestraft, o. a. eerst sedert kort tot 3 maanden gevangenis veroordeeld door de Strafkamer te Ulm wegens door nalatigheid veroorzaken van den dood van een patiënte. Een door hem ingediend verzoek tot verkrijging van een concessie voor het oprichten van een sanatorium werd door de politie afgewezen wegens onbetrouwbaarheid van den verzoeker.

Dat het dr. Hartmann niet te doen is om een ernstige voor elk ziektegeval passende geneeskundige behandeling, bewijst de omstandigheid, dat hij op een zeer onduidelijke beschrijving van een ziekte, waaruit onmogelijk een bepaalde diagnose kon worden gesteld, op goed geluk af zijne middelen zond, die voor het eene geval misschien nuttig, voor het tweede waardeloos en voor het derde direct schadelijk konden werken.

Wij waarschuwen derhalve uitdrukkelijk voor de raadgevingen van dr. Hartmann te Ulm.
Karlsruhe, 9 Juli 1904.

Een wonderdokter. Men schrijft aan de N. Rott. Ct. uit Breda:

Sedert een paar dagen heeft zich in de nabijheid van het Ulvenhoutsche bosch, in een houten hutje, een persoon gevestigd, die gratis de „geneeskunde” uitoefent en zich reeds in een vrij drukke praktijk mag verheugen. De behandeling is als volgt: Men behoeft niets te zeggen, de „dokter” ziet u strak aan, eerst met het bloote, dan met het gewapende oog, en vertelt u dan, hoe gij vroeger geleefd hebt, op welken leeftijd gij, al of niet ernstig, ongesteld zijt geweest, het verloop der ziekte, en eindigt met het schrijven van een leefregel en soms raadt hij ook aan voor 5 à 10 cent van dit of dat te kopen, het zus of zoo klaar te maken en er dagelijks zooveel van te gebruiken. Voor het consult behoeft men niets te betalen, desverkiezende kan men iets in een bus doen, welke inhoud voor de armen bestemd is.

Breukzalf verbrand en beschadigd. Volgens een bericht in de Limburger Koerier is bij een brand in het Pharmaceutisch bureau van REIMANN, te Maastricht, een groote hoeveelheid vet en breukzalf verbrand of beschadigd. Arme breuklijders!

De volksstemming over de vrije kwakzalverij te Zürich.

Gelijk reeds vroeger, o. a. in het Maandblad van October 1903, werd medegedeeld, hebben 7000 burgers van het kanton Zürich hun medeburgers voorgesteld volkomen vrijheid te geven aan iederen onbevoegde, om anderen geneeskundig te behandelen, behoudens snijden, inenten en het toedienen van vergiften. De kantonsraad moet over zulk een voorstel praeadvies uitbrengen en met 158 tegen 5 stemmen heeft de raad aangebevolen het voorstel te verwerpen. De Raad meende echter, dat het voorstel wel eens onverwachte instemming kon vinden bij het volk, omdat het den geest van mysticisme tegemoet komt. De referent bij den Raad, Dr. BISEGGER, kon op de bekende gronden niet aanraden, de „arzneilose Heilweise” of „heillose Arzneiweise” vrij te laten. Wel vond hij het raadzaam, aan de oogeschool een leerstoel op te richten voor de aan e natuurkunde ontleende geneeskrachten.

(W. T. G.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Voortdurend toezicht op geheimmiddelkramers.

* Gedurig reeds hebben wij melding gemaakt over de uitbreiding der maatregelen in Duitschland om het adverteeren van kwakzalverijen tegen te gaan volgens de Rijkswetten. Ook in Elzas-Lotharingen werden dezelfde verbodsbepalingen tegen advertenties en reclames van geheimmiddelen en kwakzalverskuren in het begin van dit jaar uitgevaardigd.

Uit Osnabrück komt nu een bijzondere circulaire aan alle ambtenaren van politie en aan de districtsgeneesheeren, waarbij door den Regeeringspresident hunne aandacht wordt gevestigd op de drogistwinkels. Het is namelijk gebleken, dat aan de klanten aldaar boekjes, strooibijljetten en prospectussen worden medegegeven, waarin allerlei middelen worden aanbevolen tot genezing of verzachting van ziekten en kwalen.

Volgens verschillende rechtspraken moet deze handelwijze gebracht worden onder het „in het openbaar aankondigen” van geheimmiddelen, bij de wet strafbaar gesteld. De Regeeringspresident noodigt daarom de betrokken ambtenaren uit, de houders van drogistwinkels hiermee in kennis te stellen, nauwkeurig toezicht te houden en, bij het vinden van dergelijke geschriften of herhaling van de verboden verspreiding, vervolging in te stellen.

Uit het bovenstaande blijkt opnieuw, dat de overheid in Duitschland niet alleen door wetsbepalingen op papier de kwakzalverij vervolgt, maar haar tracht te achterhalen op al hare kronkelwegen.

Uitbreiding van het verbod van adverteeren.

* Al diegene, welke zonder diploma in Duitschland geneeskunst als bedrijf willen uitoefenen, moeten — hoewel de uitoefening hun niet verboden kan worden — tegenwoordig in de meeste Staten nauwkeurig en bij voortdurend aan de plaatselijke politie opgaaf doen van hun verblijf en van de manier, waarop zij zich voorstellen dit bedrijf uit te oefenen. Slechts onder bepaalde voorwaarden mogen zij het publiek kennis geven van hun optreden en hun kuren, en in de advertenties moet alles vermeden worden, wat het publiek op een dwaalspoor kan brengen betreffende hunne studiën, titels en kundigheden of waarbij zij aan hunne kuren, methoden, toestellen of geneesmiddelen bijzondere werking toeschrijven, niet overeenkomende met aard, inrichting of samenstelling daarvan.

Deze of soortgelijke bepalingen zijn bijna overal in Duitschland wettelijk vastgesteld; als eene bijzonderheid is thans in Oldenburg daaraan toegevoegd, dat advertenties, reclames en aankondigingen van kuren en geneesmiddelen tegen geheime ziekten onder alle omstandigheden verboden zijn.

PINKPILLEN.

In De Locomotief van 12 Juli jl. vinden wij een artikel onder den titel „Kwakzalverij”, welke ontboezeming uit Indië wij gaarne hier plaats verleen:

„Het was gisteren avond, dat de post mij een keurig uitzien boekje, een „Bloemenspraak” bracht. Op den omslag prijken prachtige donkerroode rozen. Bij het lezen van den titel schonk me blijde gedachten door het hoofd; zou de een of andere schoone mij dit gestuurd hebben, om me op deze wijze in te wijden in de bloementaal en daarna een drukke beeldspraak te beginnen, om mij te doen kennen wat hare lippen niet kunnen of durven uitspreken? Zouden de donkerroode rozen al de eerste boden zijn, van die schoone onbekende? Ik haastte mij het boekje te openen!... Maar... wat tegenvalser! het is de heer Dr. Williams c.s. die mij de roode rozen stuurt en zijne gezondheidswensen, ten minste als ik zooveel dozen Pink-pillen wil koopen. Ik heb toen ook een wensch gompeld, kort en krachtig, die den bewerker van het boekje een zeer benauwd oogenblik zou bezorgd hebben, als die in vervulling was getreden.

„Er wordt in onze Oost sinds jaren een onbeschaamde reclame gemaakt voor deze pillen; trouwens Indië schijnt een goed land te zijn voor specialités en geheimmiddelen. In Nederland is het de Maatschappij ter bestrijding van de kwakzalverij, die het publiek van tijd tot tijd inlicht over de waarde van dergelijke artikelen, maar in Indië wordt het publiek te weinig daarover ingelicht en vindt de kwakzalverij een vruchtbaar veld.

„Het is een merkwaardig verschijnsel, waar al herhaalde malen op gewezen is, dat een groot deel van het publiek gaarne zijn toevlucht neemt tot wonderdokteren en zich laat bepraten door hoogdravende, bombastische advertenties. Ook in Europa vinden natuur- en wonderdokteren, somnambules en magnetiseurs nog steeds grooten toeloop; groote dure advertenties doen u zien, dat Zwitsersche pillen, Haarlemmerolie en Uhlrichs kruidentheo nog steeds alle ziekten genezen; Staphorster boertjes en ziekenbidders worden door een onwetend deel van het publiek gesteld boven mannen, die een jarenlange vak-

studie en ondervinding achter den rug hebben.

„Vooreerst moet ik meedeelen dat de benaming „geheimmiddel” voor de Pink-pillen niet juist is; zij bevatten geen nieuw geneesmiddel; integendeel, het werkzame bestanddeel ervan is al sinds jaren her in de geneeskunde in gebruik, en wordt door de medici ook wel voorgeschreven tegen bloedarmoede. In de Pharmaceutische Centralhalle van 15 October 1903 vinden we de samenstelling der Pinkpillen opgegeven: het zijn met suiker overtrokken pillen, die 0.026 gram ferrocarbonaat per stuk bevatten. *) Nu moet ge weten dat pillen met ferrocarbonaat of ijzer-carbonaat een voorschrift uitmaken van onze Pharmacopea en dus in alle apotheken te krijgen zijn, met dit verschil dat ze versch zijn en niet steenhard. Bij het publiek zijn ze algemeen bekend onder den naam van staalpillen of Blaudsche pillen.

„Maar we hebben in onzen artsenijschat nog overvloed van ijzerpreparaten, waaruit de arts kan kiezen wat hem in een gegeven geval het geschiktst voorkomt.

„Ik beweer dus niet dat Pinkpillen in het juiste geval aangewend geen effect zouden kunnen hebben; dan zou ik onze Blaudsche pillen tegelijk veroordeelen, maar het groote bezwaar er tegen is, en dit karakteriseert juist de kwakzalverij, dat ze overal goed voor zijn. Ziet hier waarvoor deze pillen al niet worden aangeraden; ik citeer slechts wat in een bij het boekje gevoegde circulaire te lezen staat.

„HET KOMT ER NIET OP AAN IN WELKEN GRAAD DE ZIEKTE VERKEERT, onzuiver en zwak bloed is er de oorzaak van, en dan worden de pillen aangeraden als het beste geneesmiddel tegen lever- en nierziekten, rugpijnen, reumatiek, slechte spijsvertering, verlamming, Sint-Vitusdans, hoofdpijn, heupjicht, bloedarmoede, hartkloppingen, tering (in haar begin), huid- en borstaandoeningen en andere kwalen die bij vrouwen speciaal voorkomen, koorts, influenza en kouvattingen.

„Er blijft, zooals ge ziet, niet veel over. Ik noem het gewetenloos om het publiek zoo iets voor te liegen. Het is zelfs misdadig. Tering wordt niet genezen door Pinkpillen, ook niet in 't begin; maar... de arme zieke, die zich door de mooie verhaaltjes in het boekje laat bedriegen, die maanden laat voorbij gaan alvorens den medicus te raadplegen, steeds hopen op het uitblijvende succès van de Pinkpillen, heeft er misschien zijn dood aan te wijten. Tering is te genezen in het beginstadium, maar het is zaak dat de ziekte zoo spoedig mogelijk herkend wordt!

„Lever- en nierziekten worden niet genezen door Pinkpillen, maar een spoedig zich onder deskundige behandeling stellen kan ons voor een langdurig lijden behoeden.

„Vooraf voor de chronische kwalen, die in het lijstje in één adem opgenoemd worden, kan een verstandige, rationeele levenswijze ons redding brengen.

„Ieder begrijpt ook dat een parasitaire huidziekte niet genezen wordt door Pinkpillen en dat een verlamming der ledematen een andere oorzaak heeft dan een borstaandoening. Maar de Dr. Williams Medicine Company is gewetenloos genoeg om ze voor dit alles aan te raden.

„Het is bijna aandoenlijk te lezen, dat bedoelde „Company” voor het gemak der lijdende menscheit in de Straits en in Nederlandsch-Indië te Singapore een branche geopend heeft. Wat een lieve menschen!

„Ook kostte het mij bijna tranen, te lezen, dat er door weinig consciencieuse personen namaaksel in het leven zijn geroepen! Men kan dus makkelijk bedrogen worden! Dat zegt Dr. Williams Medicine Company!

„En verder: Wij kunnen niet nalaten hulde te bewijzen aan den zeergeleerden heer Dr. Williams, zedig en onvermoeid arbeider, enz. enz.... Wie zijn die wij? Het doet me denken aan een eigenschap die „eigen lof” heeft, en in dit geval is het al heel erg.

*) De schrijver schijnt niet bekend met de herhalde ontzoekingen, die van onzentwege zijn verricht en gepubliceerd. Trouwens het resultaat was hetzelfde. (Red. Mbl.)

„En dan die goeie meneer Williams! Het doet me genoegen te vernemen, dat de man zoo „zedig” is. Men zou zeggen dat iemand met zulke kwaliteiten geen geheimmiddelen, die o! zoo goed zijn!, verkocht, maar zijn recept, de lijdende menschheid tot voordeel, zou publiceeren. En vooral nu er, zooals we in het boekje kunnen lezen, zulke *gevaarlijke* imitaties worden gemaakt.

„Pinkpillen zijn geen gewone medicijn, en kunnen niet met andere geneesmiddelen worden vergeleken... Daar hebben de schrijvers van de brochure volkomen gelijk in, want er is geen medicijn, die tegelijk „de beste” is voor malaria en voor toevallen, influenza en kwijning.

„De leerstellingen in het boekje verkondigd zijn afkomstig van een heel vreemde medische school. Ziet hier!

„De bleekzucht is eene bijzondere bloedarmoede te wijten aan de huwbaarheid, wanneer dezelve moeilijk plaats vindt. Het bloed is bedorven en het hart zelf aangetast!

„Waardoor worden de maagziekten veroorzaakt? „Natuurlijk (sic) door den slechten toestand van het bloed, dat op *moeilijke wijze stroomende*, de regelmatigheid der werkingen van de maag verhindert.

„Rheumathiek is te wijten aan een te groote hoeveelheid *zuur* in het bloed; enz. enz. Genoeg daarvan! Alleen moeten we curiositeitshalve eens een kijkje nemen in „De Huisapotheek” wat zij alzoo moet bevatten. Ten eerste wordt aangegeven kamferolie waarvan de toepassing goed is voor pijnen; dan *specia*, een braakmiddel dat onmisbaar is in gevallen van vergiftiging en zelfs in vele andere gevallen, *als men den zieke niet kan laten braken sterft hij* (sic.) Dan volgen anicia, glycerine, vaseline enz., maar deze schijnen niet zoo belangrijk als de *specia* want er wordt geen verder commentaar bij gegeven. Maar ik vergis me, het belangrijkste komt nog, 2 à 3 dozen Pinkpillen mogen natuurlijk niet ontbreken, evenmin als de doos „Scavuline”, een patentmedicijn uit dezelfde fabriek. Dan komen mosterd en lijnmeel voor pappen en ten slotte een koortsthermometer om de graden der koorts waar te nemen. Het is vooral goed dat hij dit laatste er bij zet, anders hadden we den thermometer ook nog opgeslikt.

„Kinine, sublimaatpastilles, Ol. Ricini, verbandartikelen, komen in zijn huisapotheek niet voor; maar 't is waar, wel „*specia*” want als men den zieke niet kan laten braken sterft hij!

„Ik veronderstel dat er van de „Medicine Company” uit Singapore, behalve de Pinkpillen en de Scavuline nog een hoop andere patentmedicijnen de wereld worden ingezonden: Java is er van overstromd, evenals van hun reclameboekjes en van hun reizigers. Omgekeerd gaan er heel wat achterwielen uit indische zakken in die van de deelhebbers der „Company”; worden de zieken niet door de Pinkpillen geholpen, die heeren vinden er wèl baat bij.

„Maar de attesten dan, hoor ik zeggen, die zijn toch echt! Ik zal de echtheid ervan niet in twijfel trekken en ook geen bespiegelingen houden over autosuggestie.

„Ik blijf bij de feiten. De scheikundige analyse geeft ons met absolute zekerheid de bestanddeelen der Pinkpillen te kennen; we weten dus ook de therapeutische waarde ervan te beoordeelen, en als we die dan vergelijken met wat daarvan in de boekjes verteld wordt, dan slaan we de handen in elkaar over zooveel logen, en herhalen honderd-maal: kwakzalverij en nog eens kwakzalverij! Hoevelen hebben zich de oogen laten verblinden en door het gebruik dier pillen het gunstigst stadium voor een genezing van hun ziekte laten voorbij gaan en hun onnoozelheid moeten boeten met een langdurig lijden.

„Dit geldt natuurlijk voor alle patentmedicijnen, die op eigen houtje worden aangewend.

„En waarom verkoopen de apothekers dan die specialités? Omdat ze door het publiek daartoe gedwongen worden.

„Het publiek verlangt ze. Wat? dat zou een apotheek zijn, en die heeft nog eens geen Pinkpillen! Dan gaan we maar naar een ander!

„Mundus vult decipi.

M. B.”

Tegen het slot van dit artikel is, volgens het *Pharm. Weekbl.*, de Apotheker H. F. TILLEMA in de volgende bewoordingen opgetreden:

„De heer B. beweert, dat de apotheker *gedwongen* wordt patent- en geheimmiddelen, alias kwakzalvers-artikelen te verkoopen. Dit is niet geheel juist. Niemand behoeft die zaken te verkoopen! Tegen den wensch van het publiek kan men zijn eigen wensch stellen: dat men niets wenschte te verkoopen, waarvan de samenstelling niet bekend is en waarvan het gebruik schadelijk is.

„Ik heb dien maatregel in mijn apotheek sedert een paar jaren ingevoerd en ik kan mijn collega's, die het toch eigenlijk ook wel gaarne zouden willen doen, mededeelen, dat ik er *geen* merkbare geldelijke schade van ondervind en dat zeer vele weldenkenden dien maatregel prijzen, terwijl het vertrouwen in ons zou toenemen, als wij allen dergelijke artikelen gingen boycotten. En als dan nog de nieuwsbladen de advertenties der kwakzalvers weigerden, zou hun rijk spoedig uit zijn.”

Wij zijn van hetzelfde gevoelen.

„Haemine-Staal.

het middel bij uitnemendheid tegen *Bloedarmoede en Zenuwziekten* (ontstaan door overspanning). Is tevens onmisbaar voor Herstelenden na zware ziekten.”

Aldus begint een advertentie, die wij in den laatsten tijd meermalen in onze bladen tegenkwamen.

Het middel, daarin aanbevolen, is *niet* nieuw; reeds in het Maandblad van Augustus 1902 hebben wij daartegen gewaarschuwd. Het kan misschien zijn nut hebben, nu de aandacht opnieuw op dit praeparaat wordt gevestigd, een gedeelte van 't geen wij in het aangehaalde blad mededeelden nogmaals ter waarschuwing op te nemen. Wij schreven toen:

„De heer A. J. WIJNNE te Middelburg (thans te Rotterdam) heeft het middel onderzocht. Afgaande op den naam *Haemine* zocht hij naar de bestanddeelen van bloed, maar noch deze, noch eiwitstoffen werden aangetroffen. Het mengseltje bleek te bevatten een zeer geringe hoeveelheid *ijzer* (ongeveer 0.02 %) *kina-alkaloiden* en *looizuur*, vermoedelijk dus een kina-aftreksel waarbij een of ander ijzerpraeparaat is gevoegd. Met recht mag men hier zeggen: „veel geschreeuw en weinig wol.” Zeker, want kina en staal zullen bij bloedarmoede dikwijls gunstige werking uitoefenen, maar dit weet iedereen; en ook zonder den vervaardiger van het z.g. *Haemine-Staal*, de man noemt zich Prof. PETROCOSKI, te St. Petersburg (vraag dit maar eens na) kan men in 't bezit van die stoffen in allerlei vorm geraken. Men behoeft dan niets te doen te hebben met een vrij duur middel van een *kwakzalver*. Want dat is de fabrikant. Het bestempelen van zijn mengseltje van algemeen bekende stoffen met den onwaren naam van *Haemine*, het daaraan toeschrijven van eigenschappen, die niet waar zijn, als: *geneest beslist alle zenuwkwalen*,” verschaffen den man de twijfelachtige eer van dien titel, waarvan een deel op zijn depôthouders afstraalt.”

Nog iets van Prof. Treub.

* In de lessen over *Medische Fatsoensleer*, die wij onlangs aanhaalden, vinden wij nog eene raadgeving aan de jonge artsen, die het der moeite waard is over te nemen. Dat de ervaring, die daarin aan het woord is, geheel overeenstemt met onze jarenlange ondervinding over het bevorderen der grofste kwakzalverij juist onder de hoogste maatschappelijke standen, behoeven wij voor de lezers van het Maandblad niet te herhalen.

„Meer nog dan tegen de hiervoor genoemde onbehoorlijkheden der patiënten zult gij later in de praktijk aanloopen tegen kwakzalverij in allerlei vorm. Die zult gij niet alleen en zelfs niet in de eerste plaats, aangeboden vinden in de lagere standen. Het succes van het Staphorster boertje in den Haag bewijst u al voldoende, dat onze aristocratie, waar zij ook overvloed van bezitten moge, zeker geen overvloed van gezond verstand heeft.

„Maar niet alleen bij hen die door hun geboorte meenen meer te zijn dan een *lander*, doch ook bij degenen die het door hun opleiding en ontwikkeling behoorden te zijn, vindt men soms een kras geloof aan de domste kwakzalverij.

„Een voorbeeld. Voor een paar jaar kreeg ik een brief, waarvan de inhoud hierop neerkwam: „Mijn vader heeft een hartkwaal. De medici zeggen dat er niets aan te doen is. Nu hebben kennissen hem geraden den kwakzalver X. te IJ, te gaan raadplegen o.a. op grond, dat u, voor een uwer huisgenooten, ook dien kwakzalver zou hebben geraadpleegd. Beleefd verzoek ik u mij te berichten of dat waar is, en hoe u over de behandeling van dien kwakzalver denkt. Ik voor mij stel meer vertrouwen in de electromagnetische toestellen van Dr. ALIMONDA en heb die mijn vader aangeraden.” De onderteekening was van een luitenant der artillerie! Mijn antwoord was ongeveer als volgt: „Den door u bedoelden kwakzalver leer ik voor het eerst van mijn leven door uw brief kennen. Vergun mij, al vraagt gij er niet om, u tevens mijn oordeel te zeggen over de toestellen van Dr. (?) ALIMONDA. Dat is even groote kwakzalverij als de door u afgekeurde en kan uw vader evenmin goed doen. Eindelijk veroorloof ik mij u er op te wijzen, dat het met de geneeskunde precies hetzelfde is als met de artillerie. Om er over te kunnen oordeelen moet men er wat van weten.”

„Of de les mijn kanonkundigen correspondent geholpen heeft? Ik betwijfel het. Hij heeft mij ten minste nooit voor mijn raad bedankt.

„Waar gij in uw praktijk kwakzalverij ontmoet en dat zal wel gebeuren, zoo eindigt Prof. TREUB zijn geestige les, tracht haar daar te bestrijden. Al helpt het niet dikwijls, als het helpt doet gij er een goed werk mede.”

Deze laatste aansporing van hun hoogleeraar mogen de artsen in hunne herinnering bewaren om er steeds naar te handelen. Minder dan nu het geval is zullen velen dan ongetwijfeld uit gemakzucht, liefdoenerij tegenover hunne cliënteel of uit welke drijfveeren ook de kwakzalverij in hun omgeving laten voortwoekeren, waar een ernstig en gepast woord van bestrijding op zijne plaats ware en somwijlen allicht goed zou doen.

Buitenlandsch geneeskundigen hier te lande.

In ons vorig no. maakte i wij melding van een circulaire door een Belgisch geneesheer, tuk op clientèle hier te lande, in de omgeving der grenzen verspreid. Deze circulaire werd te berde gebracht in de laatstgehouden Algem. Vergadering van de Ned. Maatschappij tot bevordering van Geneeskunst. Meerdere staaltjes van een dusdanig onverkwikkelijk optreden werden in diezelfde vergadering door den heer HARTMAN medegedeeld, zooals blijkt uit het officieele verslag, dat wij voor ons hebben. Wij ontleenen daaraan het volgende:

Behalve door middel van circulaires, zooals de bedoelde, doen de grensdoctoren veel kwaad door hun persoonlijk optreden. „Daarvan wil ik,” zoo luidt het verslag, „u ook een staaltje vertellen, en wel van een Belgisch dokter, die een verbazend groote praktijk in Zeeuwsch-Vlaanderen had. Die dokter hield zijn spreekuren in een herberg van een Hollandsche gemeente. De patiënten zaten in die herberg terwijl de dokter in de aangrenzende kamer was. De vrouw van den dokter loopt rond en maakt een praatje met de menschen, begint met allerlei klaagliederen, „heb je pijn” en dergelijke meer, terwijl de dokter achter het sleutelgat staat te luisteren. Dan komt na een poosje de patiënt bij den dokter binnen en deze zegt: „O, ik zie het al aan je gezicht, ik weet er al alles van. Het zit aan je nieren; anderhalf jaar geleden hebt gij dikke beenen gehad.” (Luid gelach).

„Ja, Mijnheer de Voorzitter, daar lachen de heeren om, maar om wat er nu volgt zullen zij daar ook om lachen: „Gij zijt geheel verkeerd behandeld door uw Hollandschen dokter!” Dat is nu toch niet net, vind ik, Mijnheer de Voorzitter, daar kan een Hollander niet tegen op! Wij lezen allemaal of hebben kunnen lezen de mededeelingen van Prof. TREUB op dit punt;

als Prof. TREUB nog zijn college geeft over medische fatsoensleer, dan kan hij van deze mededeelingen wellicht nog gebruik maken. (Hilariteit). Wat maakt het niet een goeden indruk: „Ja, onze dokter van het dorp, bij dien ben ik al anderhalf jaar onder behandeling en die zoekt nog altijd en die andere, hij kwam binnen en zag al direct, wat mij scheelde, alles wat er met mij gebeurd was.” Het zou te veel tijd vergen als ik al die staaltjes zou vertellen. Nog slechts één. Er zijn dokters, die hun patiënten behandelen zonder ze gezien te hebben. Zoo was er bijv. een patiënt in een plaats, drie gemeenten van de grens verwijderd; hij had medicijnen van een Belgisch dokter, die in een Nederlandsche grensgemeente zitting hield, den patiënt nog nooit gezien had, doch „op het water (urine) meesterde”. De medicijnen van den patiënt (de flesch half geledigd) stonden in het eene raam, de flesch half gevuld met urine in het andere raam. Bij vergissing neemt de boodschapper in plaats van de flesch met urine die met de medicijnen mede en geeft deze aan den dokter. Deze springt achteruit: „Wat heeft die man veel vleesch gegeten; daar is het water zoo dik van geworden!”

Men lacht als men 't bovenstaande leest, maar is het niet te treurig om er om te lachen?

BOEKBESCHOUWING.

Huid en Haren, naar „Hygienische Vlugschriften” bewerkt door Dr. H. PINKHOF; prijs 20 cts., bij F. VAN ROSSEN te Amsterdam.

N°. 10 van deze nuttige geschriften is, onder bovenstaanden titel, dezer dagen verschenen en, evenals de vorige, maakt het weer een hoogst aangename indruk. In korte woorden, duidelijk voor het groote publiek, wordt er veel wetenswaardigs omtrent huid en haren in medege-deeld en worden wenken gegeven met welke behartiging iedereen zijn nut kan doen. De bewerkter zal het ons ten goede houden, dat wij de verleiding niet kunnen weerstaan in dit blad het volgende over te nemen:

„Gelijk ieder weet, wordt van de eigenschap der huid om de prikkels van warmte en koude te beantwoorden met verandering in haar bloedvulling, en wel door tusschenkomst van het zenuwstelsel, ook gebruik gemaakt om gunstigen invloed uit te oefenen op allerlei ziektoestan-den. Men noemt dit waterbehandeling (hydrotherapie). Het meest bekend is de toepassing van koude compressen en die van vochtige verbanden die met een voor water ondoordringbare stof, gewast taf, guttaperchapapier enz. worden bedekt, waardoor deze verbanden vochtig en warm blijven. Op allerlei wijze kan van het water worden gebruik gemaakt, om het zenuwstelsel te prikkelen of te kalmeeren, om de bloedvulling van bepaalde organen of lichaamsdeelen te doen toe- of afnemen, om de spierkracht te verhoogen enz.

„Ieder kan nu begrijpen — of liever ieder moest begrijpen, want heel veel menschen begrijpen het niet — dat, om van het water gebruik te maken als geneesmiddel, ten eerste vereischt wordt, evenals bij het gebruik van andere geneesmiddelen, dat men behoorlijk weet, waar het den patiënt schort, en wat hem scheelt, ten tweede dat men ook begrijpt, in welken vorm en op welke plaats het water moet worden aangewend om op den ziektoestand invloed uit te oefenen, dus, of het water warm of koud moet zijn of het stroomend of stilstaand, in den vorm van stralen, douches of overgietingen moet worden gebruikt, of de toepassing moet gepaard gaan met andere wijzen van behandeling, afwrijving, massage enz.; hiertoe dient men goed te weten op welke wijze de werking van elk dezer soorten van behandeling tot stand komt. En ten derde, dat men zich niet verbeeldt, met enerlei of enkele vormen van waterbehandeling alle soorten van ziekten te kunnen genezen.

„Hieruit volgt, dat degenen, die watergeneeskunst uitoefent, niet minder kennis moet hebben van de ziektekunde dan van ieder geneesheer wordt vereischt, wien het voorschrijven

van inwendige geneesmiddelen wordt toevertrouwd. Hij moet den ziektoestand kunnen herkennen, uitmaken, welke werkingen door het water in het te behandelen geval moeten worden bereikt en degelijk weten op welke wijze juist deze werkingen kunnen worden tot stand gebracht.

„En daarom is het een gevaarlijke dwaasheid, zich aan een kwakzalver toe te vertrouwen om een waterbehandeling te ondergaan. De kwakzalver weet niet *wat* hij moet genezen, en dat is toch het eerste wat hij zou moeten weten; hij weet niet *hoe* zijn geneesmiddel werkt en *welk* geneesmiddel hij moet kiezen. Daarom bepaalt hij zich tot één of enkele soorten van waterbehandeling, waaruit hij dan, luk of raak, geheel willekeurig zijn keuze doet. En zelfs als hij, gelijk wijlen pastoor KNEIPP, zijn „kunst” te goeder trouw uitoefent en niet om de goeemeente te plunderen, zal hij in vele gevallen kwaad kunnen doen door die middelen te kiezen, die voor het te behandelen geval niet gepast zijn.”

Wij zouden nog gaarne meer uit het boekje overnemen, o. a. dat gedeelte waarin gewaarschuwd wordt tegen de kwakzalverij met haar- en baardzalven, met haargroei- en haarkleur-middelen, maar onze ruimte laat dit niet toe.

Wij bevelen de lezing van „Huid en Haren” dus iedereen aan; het lijdt geen twijfel dat velen dan de nuttige raadgevingen, daarin verstrekt, zullen volgen.

Het Groene en het Witte Kruis, — Onder redactie van den welbekenden Ds. F. C. FLEISCHER is een driemaandelijksch tijdschrift verschenen, „gewijd aan de belangen van het „Groene Kruis”, het „Witte Kruis” en soortgelijke Vereenigingen. Volgens het eerste artikel, behandelende „Doel en Strekking”, zal het Tijdschrift o. a. „trachten alles te brengen waaraan de Vereenigingen en hare Afdelingen behoefte hebben en wat hare stuurlieden kan voorlichten betreffende den koers, dien zij te kiezen hebben. Het zal vooreerst, *zooveel mogelijk in goed geïllustreerde artikelen*, de instellingen der Vereenigingen beschrijven en bespreken; het zal belangrijke vragen op het gebied der gezondheidsleer en der huiselijke ziekenverpleging toelichten, inzonderheid zoo de kennis daarvan eene dadelijke praktische toepassing toelaat; het zal nieuwe en minder algemeen bekende verplegingsmiddelen aankondigen en de verschillende modellen van de reeds lang in gebruik zijnde vergelijken en beoordeelen, enz. enz. Het zal voorts berichten brengen betreffende de werkzaamheden der Provinciale en Plaatselijke vereenigingen; het zal de namen van sprekers vermelden, die zich beschikbaar stellen tot het houden van populaire lezingen en voordrachten, zooveel mogelijk met vermelding van de onderwerpen, die zij bereid zijn te behandelen.”

Men ziet het, tal van onderwerpen van algemeen nut zullen worden behandeld en, te oordeelen naar de 1e aflevering, die wij voor ons hebben, op een voor ieder verstaanbare wijze.

Wij verheugen ons in deze uitgave, ook, omdat zij weer het hare zal bijbrengen om gezonde denkbeelden omtrent ziekenverpleging enz. in ruimen kring te verspreiden en daardoor heerschende wanbegrippen op te heffen.

De abonnementsprijs is slechts f 1.— per jaar, terwijl een bijvoegsel, dat ook afzonderlijk ad 25 ct. verkrijgbaar is en een *Statistisch Overzicht en Naamlijst* van de aangesloten Afdelingen bevat, jaarlijks verschijnt.

RECHTSZAKEN.

Onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

Men meldt uit Amsterdam aan de *N. Rot. Ct.*: Voor het eerste kantongerecht alhier stond terecht de 38-jarige commissionair JACOB MOR, wien ten laste werd gelegd, dat hij, hoewel niet bevoegd tot het verleenen van geneeskundigen raad en bijstand als bedrijf, waarvoor de wet eene toelating vordert, op 28 Mei en in den nacht van 28 en 29 Mei 1904, zonder noodzaak ten huize van J. Pruisen in de St. Anthoniebreestraat, diens dochtertje, dat onder meer koorts en slijmhoest had, bij zijn eerste bezoek een mengsel van terpentijn, brandewijn en slaolie

op een linnen lapje ter hoogte van de maagstreek heeft gelegd, en het kind een zitbad met lauw water heeft doen toedienen, daarbij zelf de geslachtsdeelen van het kind met een met water bevochtigden lap wasschende. Bij zijn tweede bezoek had hij het kind wederom bezichtigd en een lauw bad doen toedienen, en bij zijn derde en laatste bezoek had hij de lippen van het kind met cognac bevochtigd en het kind door middel van een spuitje lauw water in den mond en in de neusgaten gespoten, en in azijn en water gedrenkte lappen om de been-tjes gelegd. Het kindje was zeer lijdende, en bij het laatste bezoek van beklagde was het zoo goed als dood en stierf onder zijne handen. Onder de stukken, deze zaak betreffende, bevond zich een rapport van deskundigen, waarvan de conclusie c. m. luidde, dat de behandeling van beklagde geen invloed heeft gehad op den dood van het kind. Voor beklagde trad als verdediger op mr. Fr. A. Kokosky.

Omtrent het rapport der deskundigen, de doctoren Waller en Jacobi, die een onderzoek naar de oorzaak van den dood van het kindje hadden ingesteld en het lijkje uit- en inwendig op 2 Juni 1904 hadden geschouwd, dient nog te worden medegedeeld, dat de conclusiën woordelijk luiden: „boven beschreven lijkje was van een goed gevoed meisje van ongeveer 1 jaar oud; het is overleden aan snelverloopende (acute) ontsteking van de rechterlong.”

Met zoovele woorden bevatte het rapport derhalve niets betreffende den invloed van beklagdes behandeling op den dood van het kindje. Beklagde, die zelf tegenwoordig was, erkende de behandeling van het kindje bij zijn eerste bezoek; toen hij den tweeden keer kwam was er niets geschied, en den derden keer was het meisje reeds zoo goed als dood, zoodat hetgeen hij toen had verricht niet mede gerekend kon worden.

Door den ambtenaar van het O. M. werd tegen bekl. f 300 boete gevorderd, waarna mr. Kokosky uitvoerig het ten laste gelegde bestreed.

CORRESPONDENTIE.

J. H. B. D. te A. Forsters Ruggijn nierenpillen worden onderzocht.

Pharmacop. Siech's wanneer gij uw naam aan ons bekend maakt, kunnen wij over de zaak correspondeeren; zij is van veel te persoonlijke aard om daarop, zonder on'erteekening, acht te slaan.

D. B. te B. Uw bericht zien wij gaarne tegemoet.

A. v. H. te V. Wij kennen het door u bedoelde boek niet en kunnen dus geen positief oordeel vellen. Wanneer wij echter nagaan, dat daarin een methode wordt aanbevolen tegen allerlei en geheel verschillende ziekten en zonder persoonlijk onderzoek van den patiënt, wat alleen kwakzalvers doen, dan durven wij u met volle vertrouwen aanraden: „houd uw rijsdaalder in den zak”.

C. G. te R. De gezonden kruiden zijn door den heer D. BIERHAALDER te Baarn herkend als *Varkensgras* (Polygonum aviculare), een door de kwakzalvers veel gebruikt kruid, dat o. a. als *Homericana-thee*, *Weideman's Zwitsersche borstthee*, *Emil Goerdel's-thee* en *Wagner's echte Russische thee* aan den man wordt gebracht.

— Den onbekenden toezender van de Waarschuwingen van den Gezondheidsraad te Karlsruhe (die wij trouwens steeds direct van den Raad ontvangen) betuigen wij onzen dank. Wij zien in die toezending een bewijs van belangstelling in ons streven.

Dr. L. v. I. te U. Dank voor de gezonden courant.

J. K. te A. Wij hebben het al meermalen gezegd, dat *mid-delen tegen haargroei* enz. slechts bij uitzondering door ons worden besproken. Wij hebben eens voor al verklaard dat er o. i. geen *middelen* bestaan, die de verloren haren weer doen aangroeien. Dat is ook ons oordeel over *De ware haarhersteller van John Graven—Burligh* en over den *Mos-Balsem van Mos Magasin* te Kopenhagen. Zie over dit laatste een „Ingezonden Stuk” van den Consul-Generaal der Nederlanden voor Denemarken, opgenomen in het Maandblad van Maart 1904, dat u wordt toegezonden.

Th. K. te H. Wij zonden u twee Maandbladen als antwoord op uw vraag. Het Augustus-no. zal u worden nagezonden.

— Over den *Electro-Vigreur* in 't volgend no.

ADVERTENTIE.

LINZENMEEL gelijk aan Revalenta Arabica, Bekroond: Voedings-Tentoonstelling te Amsterdam 1887.

Door het *Maandblad der Vereeniging tegen de Kwakzalverij* is herhaaldelijk verklaard, dat goed bereid LINZENMEEL een zeer voedzame en zeer verteerbare spijs is en, als zijnde van gelijke samenstelling, als *Voedingsmiddel* de zeer dure REVALENTA ARABICA geheel kan vervangen.

Met steeds toenemend debiet verkrijgbaar in pakjes van 5 ons à 35 Cents met gebruiksaanwijzing bij H. VLAANDEREN Pzn., Utrecht.

NB. Bij minstens twee pakjes franco door geheel Nederland, terwijl wederverkoopers rabat genieten

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. J. VAN RIEL, Militair Apotheker te 's Gravenhage.
Dr. W. RUTGERS VAN DER LOEFF, Arts te Amsterdam. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg.
A. J. WIJNNE, Gemeente-Apotheker te Rotterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden 667.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Alle stukken voor de REDACTIE van het Maandblad bestemd, te zenden aan den Redacteur, Oosterpark 26, te Amsterdam; stukken voor de ADMINISTRATIE van de Vereeniging en van het Maandblad aan den Secretaris-Penningmeester te Rotterdam.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en spécialités worden gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post per jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „de Dordrechtsche Drukkerij- en Uitgevers-Mij.” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD:

Vereeniging tegen de kwakzalverij: Berichten aan de leden. — Agenda voor de a. s. Algem. Vergadering.

Berichten: Uit het jaarverslag der Vereeniging over 1903 — Posttarief voor Maandbladen. — Het geschiedk. medisch pharmac. museum. — De wonderdokter in het Ulvenhoutsche bosch. — Middelen tegen Zeeziekte. — Kwakzalverij-tentoonstelling. — Practische bestrijding der kwakzalverij. — Eerbied voor den kwakzalver. — Sanosine. — Een uitstekend bestrijdingsmiddel in Luxemburg. — Een wonderdokter voor het gerecht.

Mededeelingen van verschillenden aard: Electriche gordels. — Een — niet nieuw — middel tegen suikerziekte. — Bespotting van den Koninginnedag. — Wetgeving op het gebied der kwakzalverij.

Boekbespreking: Homöopathie in de Praktijk. — De Roode Kruis Nummertjes.

Rechtszaken: Jacob Mot voor het kantongeregt en de rechtbank. — Onbevoegde uitoefening der arzenijbereidkunde.

Correspondentie

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester te Rotterdam. Hun zullen dit en de volgende Nummers van den loopenden jaargang gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en van het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad opgegeven.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Aan de Leden wordt bericht:

- dat als nieuwe leden zijn toegetreden: de heer C. J. VAN LEDDEN HULSEBOSCH, Apotheker te Amsterdam; de Gezondheids-Commissie met den zetel te Elburg;
- dat het Bestuur van dit October-nummer een Proefexemplaar doet toekomen aan alle geneesheeren en apothekers die nog geen lid van de vereeniging of abonné op het blad zijn, en dat dit eveneens met de beide volgende nummers zal geschieden ook aan nog andere personen;
- dat de gratis-verspreiding aan koffiehuisen wederom is aangevangen naar ruim 150 der grootste plaatsen in ons land;
- dat de Algemeene Vergadering dit jaar zal worden gehouden op 15 October a. s. te Amsterdam, waarvoor verwezen wordt naar n°. 55 der Berichten en Mededeelingen, dat tegelijk met dit blad verzonden wordt.

Namens het Bestuur:

A. J. WIJNNE,

Secret.-Penningm.

Jaarlijksche Algemeene Vergadering

Op Zaterdag 15 October 1904,

's namiddags 3 uur,

IN HET HOTEL KRASNAPOLSKY
TE AMSTERDAM.

Agenda:

- Mededeelingen van het Bestuur.
- Vaststelling van het Verslag der Algemeene Vergadering, gehouden 10 October 1903.
- Vaststelling van het Jaarverslag over 1903.
- Rapport der Commissie, belast met het nazien der Rekening en Verantwoording over 1903.
- Benoeming der Commissie van Onderzoek voor de Rekening van het loopende jaar.
- Benoeming van een Bestuurslid, ten gevolge van de periodieke aftreding op 31 Dec. a. s. van den Heer A. J. WIJNNE.
- Voorstel van het Bestuur, in verband met het a. s. 25jarig bestaan der Vereeniging.
- Hetgeen meer ter tafel mocht worden gebracht.

Namens het Bestuur,

MR. A. LIND, Voorzitter.

A. J. WIJNNE, Secret.-Penningm.

BERICHTEN.

Jaarverslag der Vereeniging tegen de Kwakzalverij over 1903. Aan dit verslag ontleenen wij het volgende:

Het ledental bedroeg op 1 Mei (het tijdstip, waarop de ledenlijst werd uitgegeven) 685. Door evenveel leden werd contributie betaald, 154 daarvan gaven nog bovendien een extra-bijdrage aan de kas. Dit deed ook een der eereleden, terwijl bovendien 2 corporaties: de Afd. 's Hage der Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst en de Vereeniging van spoorwegartsen, die geen van beide lid zijn, de kas met een gift bedachten. Het totaal bedrag dezer extra bijdragen beliep f 194.25, waaronder ook 2 giften ad f 25.— waren van de beide Maatschappijen ter bevordering der Geneeskunst en der Pharmacie.

Eenige toename van het aantal boekhandel-abonnementen valt te constateeren, dit krom van 141 op 153, de rechtstreeksche abonnementen op het Maandblad daalden van 174 tot 171.

Met 1 Januari trad de heer P. Keg Czn., Directeur van het Postkantoor te Middelburg, op als lid van het Bestuur, ter vervanging van den op 31 Dec. 1902, afgetreden heer J. M. VAN ELK, aan wiens verdiensten voor de Vereeniging op de het laatst door hem gepresideerde jaarvergadering en in het vorige jaarverslag rechtmatige hulde werd gebracht. Als voorzitter trad de heer Mr. H. MASSINK op.

De ruime gratisverspreiding van Maandbladen aan koffiehuisen, leesinrichtingen, volkshuisen, en derg. inrichtingen kon nog op de onbekrompen wijze der laatste jaren plaats vinden, maar het is dan ook wel voornamelijk hieraan toe te schrijven, dat de kas met een gering saldo sloot.

Op een harer bijeenkomsten besloot het Bestuur, de door de Vereeniging gevolgde werkwijze te toetsen aan de meeningen van eenige gezaghebbende be-

strijders der Kwakzalverij, en verzocht daarom eenige heeren het Bestuur wel te willen adviseeren aangaande de h.i. beste en doelmatigste wijze om de kwakzalverij te bestrijden, aan welk verzoek genoemde heeren gaarne voldeden. Het resultaat van de gevoerde briefwisseling is o. a. beknopt opgenomen in het Maandblad van November 1903.

Op het Ned. Congres voor openbare Gezondheids-Regeling, te Breda gehouden, werd de Vereeniging door den Secretaris-Penningmeester vertegenwoordigd.

Nog altijd bestond, zij 't ook slechts in naam, de afdeling Dordrecht en Omstreken. Daar zij door het vertrek van den heer VAN ELK naar elders haar eenigst werkzame lid verloor, werd beter geacht deze afdeling voortaan als opgeheven te beschouwen, waartoe het Bestuur, na ingekomen advies van het Bestuur dier afdeling, vóór het einde des jaars besloot.

De afdeling Amsterdam, daarin voorafgegaan door haar volijverigen voorzitter den heer VAN RIEL, ging voort, op de wijze der laatste jaren, plaatselijk het streven der Vereeniging krachtadig ter zijde te staan.

In de wijze van redactie en uitgaaf van het Maandblad kwam geen verandering, terwijl daarin weer geregeld een plaats vonden de resultaten van de onderzoekingen van een aantal kwakzalversmiddelen, in den loop des jaars door 10 der leden verricht. Aan die leden wordt een woord van dank gebracht.

Posttarief voor Maandbladen De firma DUFOUR & Co., uitgever te Amsterdam, heeft mede namens 114 andere uitgevers, waaronder ook onze Vereeniging, een adres gericht aan de leden der Tweede Kamer, waarin zij verzoekt, dat bij de aanstaande herziening der postwet de tijdschriften en bladen, die althans minstens éénmaal per maand verschijnen, aan hetzelfde posttarief zullen worden onderworpen als dat der dag- en weekbladen.

In het adres wordt o. a. aangevoerd, dat een flinke verspreiding van de bedoelde uitgaven door het hooge porto wordt tegengehouden, dat de verlaging van het porto de schatkist niet zou benadeelen, maar in tegendeel de verzending van de zooveel grootere oplage der periodieken de inkomsten zou doen stijgen.

Reeds meermalen heeft onze Vereeniging zich met een gelijkkluidend verzoek tot de Regeering gewend, maar steeds zonder resultaat. Met ingenomenheid begroeten wij inmiddels deze nieuwe poging.

Aan het geschiedkundig medisch pharmaceutisch museum te Amsterdam, is, door de goede zorgen van Dr. C. E. DANIELS, aldaar, een nieuwe zaal toegevoegd, waarin zich o. m. bevinden een vitrine gevuld met reclamebiljetten voor kwakzalversmiddelen, den levenswekker van BAUNSCHEIDT, zilveren oorschelpen voor hardhoorenden, medailles en penningen, en curieuse attesten en verklaringen van geneeskundigen.

Naar wij vernemen, bestaat er kans dat deze verzameling wordt uitgebreid.

* De wonderdokter. Naar men verneemt is door de marchaussée tegen den heer C., den zogenoamden wonderdokter, zitting houdende in het Ulvenhoutsche bosch, proces-verbaal opgemaakt als zijnde verdacht van het aldaar onbevoegd uit-

oefenen van de geneeskunde. Een niet gering aantal patiënten hebben zich over hem beklagd.

Het bovenstaande lezen wij in de plaatselijke bladen van Breda — het genoemde bosch ligt in de nabijheid dier stad. Naar wij nader vernemen is de wonderdokter, die een grooten toeloop begon te krijgen, ernstig opgeschrikt door dit optreden der bevoegde macht; hij heeft onmiddellijk zijn biezen gepakt en is teruggekeerd naar den Haag.

* **Wanhoopt nimmer!** is de gewone aanhef van vele kwakzalvers; als een bewijs van onzinnigheid en tegenstrijdigheid van vele raadgevingen verzamelde iemand de middelen, die worden aangeraden tegen de wanhopigste van alle tijdelijke ongesteldheden, namelijk de zeeziekte en het bleek hem, dat niemand behoeft last te hebben van zeeziekte. Er is overvloed van middelen tegen die kwaal. Men heeft ze maar voor 't kiezen.

1e. Vertrekken met een ledige maag. 2e. Goed eten vóór men scheep gaat. 3e. Op het dek wandelen. 4e. In de kajuit blijven. 5e. Rechttuit gaan liggen, met de maag tegen zijn valies gedrukt. 6e. Rum drinken. 7e. Citronade drinken. 8e. Antipyrine innemen. 9e. Elken morgen een glas zeewater drinken. 10e. Veel eten. 11e. Weinig eten. 12e. Een breed flanel gordel dragen. 13e. In de verte staren over het water. 14e. Niet naar zee zien. 15e. Een klein zakje met zout op de maag dragen. 16e. Elken morgen een glaasje cognac drinken. 17e. Kirsch drinken. 18e. Met het schommelen van het schip meergaan, hetzij staande of zittende. 19e. Zooveel mogelijk in het midden van het schip blijven, niet aan den voor- of achterkant. 20e. Een steentje of liever nog een kersepit in den mond houden. 21e. Vroolijk lachen en alle treurige gedachten verdrijven. 22e. Niet lezen, schrijven of iets van belang doen. 23e. Zich bezig houden met ernstige, boeiende studiën. 24e. Rookten. 25e. De maag inwrijven met colloidium. 26e. Limonade drinken. 27e. Een citroen in de hand houden gedurende de geheele reis. 28e. Niets doen tegen zeeziekte.

Kwakzalverij-tentoonstelling. In September is te *Breslau*, ter gelegenheid van de Vergadering van Duitsche natuuronderzoekers en artsen, een tentoonstelling gehouden, die een voorstelling van het wezen der hedendaagsche kwakzalverij moest geven. Het tentoongestelde werd door verschillende sprekers toegelicht.

Wij hopen hierop nader terug te komen.

Practische Bestrijding der Kwakzalverij. De directeur der posterijen in *Canada* heeft aan het Parlement voorgesteld, te verbieden het postvervoer van couranten, boeken, tijdschriften, brochures en circularen, die wonderkuren en zekere genezing door kwakzalvers of hun middelen aanprijzen, op grond dat die aanprijzingen er toe dienen, de zieken op groote schaal te bedriegen, en dat het de plicht der Regeering is, een einde te maken aan dit misbruik. Het ontwerp is reeds in tweede lezing aangenomen en zal, tot beschamend voorbeeld van andere landen, waarschijnlijk spoedig in werking treden.

(W. T. G.)

Eerbied voor den kwakzalver. Een arts is door het Landgericht te *Keulen* veroordeeld omdat hij een „natuurgeneeskundige” had uitge-maakt voor kwakzalver. De rechter zeide, dat een „Kurfuscher” is, iemand, die een „Kur verpfuscht,” onverschillig of hij een arts is of niet. Iedere onge-examineerde mag men niet voor kwakzalver uitschelden. Er zijn menschen, die zonder geëxamineerd te zijn in de rechtswetenschap, rechtskennis hebben en zoo zijn er, volgens dezen „bon juge,” menschen, die kennis der geneeskunst bezitten, onder geneeskundige examens te hebben afgelegd.

Er zal wel menige advocaat meesmuilen bij het vernemen van de verheerlijking der „zaakwaarnemers.”

(W. T. G.)

Sanosine. Het vorige jaar heeft Prof. SOMMERFELD, voorzitter der nieuwe vereeniging tot bestrijding der kwakzalverij, *sanosine*, een middel van onbekende samenstelling, aanbevolen tegen de tuberculose. De *Frankfurter Volkszeitung* heeft daarop beweerd, dat het middel schadelijk werkt en niet helpt. SOMMERFELD heeft nu het blad aangeklaagd wegens belediging en de Aertzekammer verzoekt een disciplinair onderzoek tegen hem in te stellen.

(W. T. G.)

Een uitstekend bestrijdingsmiddel. Vanwege de *Luxemburger Apothekerverein* is een boekje uitgegeven getiteld: *Pharmaceutische Specialitäten*, waarin is opgenomen de samenstelling van de talrijke specialité's, waarvoor in Luxemburg reclame wordt gemaakt. Aan de geneeskundigen aldaar is zulk een boekje (in handig formaat gedrukt) toegezonden met het verzoek van deze voorschriften gebruik te maken en ze in plaats van

de buitenlandsche specialité's, bij hunne patiënten aan te bevelen.

Inderdaad een goed bestrijdingsmiddel dat wij aan onze *Nederl. Maatschappij t. bev. der Pharmacie* ter navolging aanbevelen. Wat in Luxemburg, met zijn $\frac{1}{2}$ miljoen inwoners noodig blijkt, is zeker in ons land, waar men tegenwoordig met buitenlandsche specialité's wordt overstromd niet overbodig.

In het *Pharmac. Weekblad* van de laatste weken zijn reeds verscheidene voorschriften uit het belangrijke Luxemburger boekje overgenomen.

Een wonderdokter voor het gerecht. De strafkamer te Bonn veroordeelde een wonderdokter uit *Roth* tot vier weken gevangenisstraf wegens bedrog. De aangeklaagde cureerde zijn patiënten met gezondheidspillen, die o.a. bevatten aloë en petroleum. Petroleum wende hij aan zoowel inwendig als voor het uitspuiten van de ooren en voor inwrijvingen. De pillen liet hij zich betalen met 2 Mrk., de inwrijving al naar de omstandigheden met 3—5 Mrk.

(Allgem. med. Centr. Z.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Nog eens over z.g. elektrische gordels.

Het houdt niet op; telkens weer komen ons nieuwe advertenties onder de oogen, meestal van opzienbarende, schandelijke prentjes voorzien, waarin een of andere z.g. elektrische gordel tegen allerlei kwalen wordt aanbevolen, dikwijls in bewoordingen, die men in een *fatsoenlijk* blad niet moest vinden. Brochures, in die advertenties gratis aangeboden, en waarin dingen worden vermeld, waarvan de lezing hoogst schadelijk voor jonge lieden kan zijn, voltooien hetgeen in de advertenties ontbreekt en... wie eenmaal zoo'n brochure heeft aangevraagd wordt niet meer losgelaten. Brief op brief achtervolgt hem om hem te bewegen een proef — een dure proef — te nemen.

Reeds jaren, wij herinneren slechts aan de *Goldberger kettingen*, hebben kwakzalvers met electriciteit gescharrelt. Met den vooruitgang in kennis van de elektrische verschijnselen zijn zij, naar hun beweren, eveneens in hunne uitvindingen vooruitgegaan, maar in werkelijkheid is hun gescharrel gelijk gebleven.

Volta-kruis, electro-regenerator, electro-suspensor of hoe die dingen mogen heeten, *het bleek bij onderzoek*, dat al die apparaten geen of zoo weinig electriciteit ontwikkelden, dat van eenige geneeskrachtige werking geen sprake kon zijn. Herhaalde malen hebben wij en anderen dit meegedeeld. En nu de gordels, met zooveel ophef geadverteerd: ook van dezen valt geen gunstiger rapport uit te brengen; zij zijn van geenerlei waarde voor het doel waartoe zij worden aanbevolen.

Toch blijken zij van waarde te zijn: n.l. voor de fabrikanten die ze tegen hoogen prijs aan den man brengen... en voor de couranten.

Dezer dagen zagen wij in sommige onzer bladen weer een advertentie onder het motto: „De krachtige man heeft de halve wereld”, ook versierd met een naakten man, die zoo'n stralen uitzendend ding om het lichaam heeft en waarin een zekere Dr. MACLAUGHLIN zijn *Electro-Vigueur* op hartroerende wijze aanbeveelt. Ziehier wat hij belooft:

„Zijt gij zwak of lijdt gij? Zijt gij zenuwachtig of lijdt gij aan slapeloosheid? Hebt gij adrebreuk, rheumathiek, pijn in den rug of aan de nieren, maagpijn, of lijdt gij aan hardlijvigheid? Ontbreekt u levenskracht? Ik kan u geven de weldaden van de gezondheid en de kracht. Ik kan uw lichaam als het ware vullen met kracht en het gevoel geven alsof gij in uw jeugd waart. Mijn *Electro-Vigueur* moet gedurende den slaap gedragen worden en geeft een door-dringende en weldoende warmte aan het lichaam. Dit is het leven, de kracht.”

Mooie woorden, lezer, maar waaraan wij u raden geen waarde te hechten. Die beloften kunnen niet worden vervuld.

Van mooie woorden gesproken — een middel dat die electriciteitsgenezers bij voorkeur aanwenden — willen wij hier nog enkele aanhalen voorkomende in een schrijven van den bekenden

SANDEN, waarin, op herhaald zwijgen onzerzijds, ons de Ceintuur Hercules tot wat goedkoopere prijs wordt aangeboden. Eerst kostte zij f 100, later (zie Mbl. van Juni j.l.) konden wij haar voor f 75 krijgen en nu kunnen wij ons voor een spotprijs — slechts f 60. — in het bezit stellen van dit kostbare instrument, mits, let wel, de bestelling, „vergezeld zij van twee of meer adressen van personen wie het lezen onzer brochure van nut zoude kunnen wezen”. Men ziet waar het om te doen is: nog meer zieltjes!

Om het aanbod smakelijk te maken wordt de lezer op de volgende wijze onderricht:

„Hebt u er wel eens over nagedacht welken rol de electriciteit speelt en in welk verband zij staat tot het leven van alle organismen? Hoe in alles wat leeft en zich beweegt eenzelfde kracht bestaat, die zonder ophouden voortwerkt en steeds verder wordt overgeplant? Een enkele slag met een hamer op een of ander voorwerp bijvoorbeeld, draagt bij tot en heeft invloed op de beweging, de latente actie van het Heelal, niet alleen door de trillingen van de massa van dat voorwerp, maar ook tengevolge van de trillingen van ieder van zijne moleculen. Die beweging, die actie van de geheele natuur, noemen wij het Leven, en waar het een enkel individu geldt noemen wij haar „Gezondheid”.

„Wanneer dus de trillingen van ons lichaam vertragen of ophouden, zal onze gezondheid onvermijdelijk de noodlottige gevolgen daarvan ondervinden zoolang totdat de normale functies weder hersteld zijn en alle organen weder in hun normalen staat van trilling, van activiteit zijn gebracht, in harmonie met het overige van het Heelal; het is dus duidelijk dat het eenige zekere middel om het geheele organisme weder in orde te brengen is, door het dat terug te geven, wat wij in onwetendheid er gelijdelijk weg aan onttrokken hebben, door overmatigen arbeid te eischen. Want het misbruiken en verspillen onzer krachten zullen wij altijd tegen woekerinterest met ons lichaam moeten terugbetalen.

„En dat zoozeer gewenschte middel te kennen is een der voorrechten van de kinderen der twintigste eeuw, daar de wetenschap heeft aangetoond en erkend dat in de Electriciteit dezelfde beweging, dezelfde actie wordt teruggevonden, die het kenmerk is van het Leven, en dat die Electriciteit op gemakkelijke wijze kan omgezet worden in Gezondheid, evengoed als zij kan worden omgezet in warmte, licht, beweging, die slechts verschillende vormen zijn van een en dezelfde zaak.

„Hetgeen uw uitgeput en vermoeid lichaam van noode heeft is meer warmte, meer energie, meer kracht, en wanneer iedere molecule weer zijn normalen rol zal vervullen, en in zijn staat van beweging zal zijn teruggebracht door die versterkende electriciteit, dan zullen alle organen ook langzamerhand weer beter werkzaam, meer actief worden en zal ten laatste de goede invloed zich tot in de uiterste deelen van het lichaam doen gevoelen. — Een zelfde systeem van leven en beweging regeert de geheele natuur, en dus is het ook in de natuur dat wij het aangewezen middel moeten vinden tot herstel van dat systeem.

„Dat middel is gevonden, — de Electriciteit — en wat de wijze van toepassing aangaat, de ondervinding heeft geleerd dat met onze toestellen de meeste, de beste, en de duurzaamste resultaten verkregen worden, terwijl onze methode tevens de eenvoudigste en de eenige gevaarlooze is.”

Mooi lijkt dit alles, maar het zijn niets anders dan woorden, groote woorden, die niets beteekenen. Maar helaas! het groote publiek, dat iedereen dag de wonderen van de toegepaste electriciteit ziet, maar onkundig is op 't gebied van de wetenschap der electriciteit, laat zich door die woorden op het dwaalspoor brengen. Men vrage eens een deskundige en de oogen zullen open gaan.

Weer een middel — niet nieuw — tegen Suikerziekte.

Onlangs kregen wij, met verzoek om ons advies, het volgend schrijven:

„In het dagblad „De Telegraaf” kwam eenigen tijd geleden de volgende advertentie voor:

„Middel tegen Suikerziekte.

Inlichtingen te bekomen letter A. B., hulpkantoor Bladel.”

„Op een verzoek om inlichtingen kreeg ik een schrijven van zekere Mevrouw C. v. d. W. T., te Bl., *) die mededeelde zelf drie jaar lijdende te zijn geweest aan bovengenoemde

ziekte, en de raad te hebben gekregen aftrek- sel te drinken van een kruid dat daar groeit, met het gevolg dat zij reeds na vier weken zoo- veel beter was dat zij bijna geen dieet meer behoeft te houden, en al spoedig zonder dieet geheel vrij van suiker was. Nu een jaar lang verkoopt zij het kruid, en heeft de hardnekkig- ste gevallen zien beter worden. De kosten be- dragen f 1.45 per 5 ons, wat voor 30 à 20 dagen voldoende is.

„Zij heeft zelfs een dokter tot patiënt, ter- wijl haar dokter verklaart dat het voor geen enkel orgaan nadeelig werkt. Op een nader verzoek om mededeeling van den naam van den dokter-patiënt, kreeg ik bericht, dat zij den naam van laatstgenoemde niet kon noemen, daar zij niet wist of zij daartoe vrijheid had.

„De wijze van toebereiding is 1½ L. kokend water laten trekken (minstens 10 minuten) op 45 gram der kruiden, en daarvan 3 maal daag een kop te drinken.”

Wij hebben de kruiden, die ons werden toe- gezonden, laten onderzoeken en konden het resultaat van het onderzoek, verricht door den heer D. BIERHAALDER te Baarn, nog in de „cor- respondentie” van ons vorig no. opnemen.

Het bleek dat deze kruiden bestonden uit het veelvuldig verspreide plantje, bekend o. a. onder den naam van *Varkensgras* (*Polygonum aviculare*.) Van dit plantje hebben zich reeds verscheidene kwakzalvers meester gemaakt en het aanbevolen als geneesmiddel tegen aller- lei kwalen, zelfs tegen tering. Onder de mooiste benamingen — wij hebben er in ons blad al dikwijls op gewezen — als *Homeriana-thee*, *Weideman's Zwitsersche borstthee*, *Emil Goer- del's-thee* en *Wagner's echte Russische thee* en met de noodige reclame, werden alle mogelijke verwachtingen, bij het gebruik van dit plantje opgewekt — maar bij die opwekking bleef het. Resultaten werden niet verkregen, wat voor den deskundige niet bevreemdend was, omdat de geneeskrachtige waarde van *Varkensgras* vrij wel betwijfeld wordt.

Wij verwachten dan ook geen beter uitkomst bij de aanwending van dit plantje als genees- middel tegen *Suikerziekte*. 't Is niet te zeg- gen hoeveel middelen tegen deze ziekte, zoo- wel te goeder trouw, als alleen uit winstbejag, zijn aanbevolen en hoevelen door die middelen al zijn teleurgesteld

Zoo ergens, dan is 't bij suikerziekte moeilijk uit te maken of verbetering van de kwaal het gevolg is van een gebruikt geneesmiddel of van andere oorzaken, dieet enz. Wij willen dus vooralsnog aannemen, dat de verkoopster van het kruid te goeder trouw is, dat zij zelve gelooft 't geen zij schrijft, maar desniettemin zouden wij het gebruik van haar middel waar- van zij toch een „zaakje” maakt en den naam geheim houdt, aan niemand aanraden.

* Een dergelijken brief ontvangt ieder, die op de adver- tentie schrijft. Red.

Bespotting van den Koninginnedag.

* Zooals de naam van NERO de personificatie aangeeft van wreedheid, NURKS die van een onaangenaam mensch, zoo is HOLLOWAY de type van den modernen kwakzalver, die zijn zaken, d. i. het bedriegen der menschen en het speculeeren op de lichtgeloovigheid, de jammer en ellende van vele zieken, op groote schaal uitoefent. De man is lang dood en heeft aan zijn nakomelingen met zijn rijkdommen een naam nagelaten, waaraan tot in het verre nage- slacht een onuitwischbare schande verbonden is.

Een vennootschap zet, met dien naam aan het hoofd, de affaire op denzelfden voet voort en verkoopt pillen en zalf aan allen, die onnoozel genoeg zijn om te gelooven dat zij de wonderen verrichten, die de firma er van vertelt.

Vindingrijk als HOLLOWAY zelf was om altijd weer nieuwe reclame te bedenken, tracht de vennootschap ook hierin zijn voetspoor te volgen. Het is al vrij wat jaren geleden dat aan alle onderwijzers in Nederland, althans aan de hoof- den der scholen, prentjes in schitterende kleuren

werden toegezonden met verzoek ze aan de kinderen uit te deelen. Op de keerzijde waren aanbevelingen gedrukt van de Holloway-mid- delen. Het zij gezegd ter eere van de Neder- landsche onderwijzerswereld, dat slechts enkelen zich hebben laten verleiden medeplichtig te worden aan deze schandelijke reclame, hoewel velen er spijt van hadden hun leerlingen niet gelukkig te mogen maken met de mooie prentjes, die zulk een venijnigen adder verborgen.

De vorige maand is zulk een poging op niet minder ergerlijke wijze herhaald. Aan alle apo- thekers in Nederland zijn portretten toegezonden van onze Koningin (een vijftigtal aan ieder). Het geheel heeft den vorm van een standaardtje met een guirlande van gekleurde bloemen en daaronder een pallet met het opschrift:

„Hare Majesteit Koningin Wilhelmina. Geboren 31 Augustus 1880. De regering aanvaard 31 Aug. 1898. Gekroond 6 September 1898. Gehuwd 7 Februari 1901. Aangeboden door Thomas Holloway.”

Aan de keerzijde leest men de volgende aan- beveling:

„Wanneer gij u onwel gevoelt, neemt terstond HOLLOWAY'S Pillen. Zij behoeden u voor eene lange en ernstige ziekte. Door het gebruik daarvan worden alle vergiftigde elementen uit het lichaam verwijderd, en het bloed gezuiverd. Zij genezen hoofdpijn, zenuwachtigheid, gebrek aan eetlust, hartkloppingen, slechte spijsvertering opgebla- zenheid enz. Deze beroemde pillen zijn onmisbaar voor alle vrouwelijke onpasselijkheden, en kunnen met de meeste gerustheid door de meest zwakke worden gebruikt.”

En daaronder als slot de leugen: „Verkrijg- baar bij alle apotheken en Drogisten.”

De toezending is geschied juist op den ver- jaardag der Koningin, blijkbaar met de bedoe- ling de portretten als een eigenaardig en welkom geschenk op dien dag uit te reiken aan klanten en bekenden en op die wijze toegang te verkrijgen bij de eenvoudigen in den lande, die schik heb- ben in een bontkleurig prentje, om, als 't ware onder de bescherming der Koningin, hun de waardelooze en juist bij sommige der opgenoemde ongesteldheden lang niet onschuldige purgeer- pillen van HOLLOWAY aan te bevelen. Natuur- lijk en gelukkig, dat de apothekers nog minder dan de onderwijzers genegen waren deze kwak- zalverstruc in de hand te werken.

Wetgeving op het gebied der kwakzalverij.

Wij leven tegenwoordig betrekkelijk in een tijd van vrijheid; men is bevreesd de menschen te veel aan banden te leggen, zelfs daar, waar de vrijheid somwijlen een gevaar voor het algemeen oplevert. Vrijheid o. a. van uitoefening van geneeskunst is de leus van velen en strafbepa- lingen tegen het onbevoegd uitoefenen zijn voor hen uit den boeze.

Toch bestaan die bepalingen, o. i. gelukkig, nog in de meeste landen en zelfs daar, waar men de vrijheid gehuldigd heeft, bestaan nog verordeningen, die er voor moeten waken dat die vrijheid niet in losbandigheid overga, met andere woorden, dat het publiek niet te veel de dupe worde van gewetenlooze kwakzalvers.

Reeds sedert overoude tijden bestonden er wetten en verordeningen die de uitoefening der geneeskunde regelden en tegen de onbevoegde uitoefening en de kwakzalverij straf bedreigden.

Een overzicht van die bepalingen was moeilijk te krijgen, omdat zij her- en derwaarts, in ver- schillende regeerings-organen verspreid, moeilijk toegankelijk, of te vinden waren. En toch kon zoo'n overzicht voor velen, die zich met de historische studie van de geneeskunde en de kwakzalverij bezig hielden, van groot nut zijn. — Dit heeft Henry Graack ingezien en hem aanleiding gegeven, met een niet genoeg te waardeeren ijver, deutsche en buitenlandsche wetten en verordeningen te verzamelen en deze uit te geven onder den titel: „*Sammlung von deutschen und ausländischen Gesetzen und Verordnungen, die Bekämpfung der Kurpfuscherei und die Ausübung der Heilkunde betr.*”

Het boek, hoe nuttig ook voor den navor- scher, leent zich niet voor een bespreking; alleen

willen wij hier den inhoud vermelden:

Deel I. Systematisch overzicht van de desbetref- fende wetten enz.

A. Duitschland van 1477—1869.

B. Duitschland van 1869 tot den tegen- woordigen tijd.

C. Buitenland.

Deel II. Text van de meeste wetten in het voorgaand systematisch overzicht genoemd.

A. Duitschland van 1477—1869.

B. Buitenland.

C. Duitschland van 1869 tot den tegen- woordigen tijd.

Het gedeelte, aan *Nederland* gewijd, dankt de schrijver aan de welwillende medewerking van den vroegeren Voorzitter onzer Vereeniging, de heer J. M. VAN ELK te Zutphen, voor wiens hulp hij, in de voorrede, zijn bijzonderen dank uitspreekt.

BOEKBESCHOUWING.

Homoeopathie in de Praktijk, door Dr. J. VOORHOEVE. Uitgave van LA RIVIERE en VOORHOEVE te Zwolle.

Wij ontvingen ter recensie de eerste afleveringen (er verschijnen acht) van bovenstaand werk van den heer Dr. VOORHOEVE, homoeopatisch geneesheer te Dillenburg. Wij beschouwen in- tusschen ons blad niet als de plaats, geschikt voor een recensie, zoodat wij ons tot een aan- kondiging moeten bepalen. In den strijd tus- schen homoeopaten en allopaten wenschen wij ons niet te begeven; elke geneesmethode, door bevoegde personen, te goeder trouw uitgeoefend, weten wij te waardeeren, zonder, van ons stand- punt, partij te kiezen.

Van dit standpunt uitgaande begroeten wij de uitgave van bovenstaand boek met ingenomenheid. Waar tegenwoordig velen aan een homoeopatische behandeling de voorkeur geven, waar verder, juist daardoor, verschillende kwak- zalvers zijn opgetreden, die zich ook op dit gebied hebben geworpen, daar zal de lezing van een boek, geschreven door iemand aan wiens goede trouw niet getwijfeld kan worden, de menschen misschien weerhouden, zich in de armen van die kwakzalvers te werpen.

De Roode Kruis Nummertjes. Uitge- geven door J. C. DALMEYER te Amsterdam.

Van deze nummertjes ontvingen wij 4 exem- plaren ter bespreking. De eerste indruk die wij van de werkjes kregen was een hoogst onaangename. Dit werd veroorzaakt door den omslag, aan welks achterkant ons de reclame tegen- grijsde van „de Stille Kracht”, een brochure, waartegen de heer ABRAHAMS in ons Maandblad van Juli j.l. ten zeerste heeft gewaarschuwd. Onze eerste opwelling was dan ook te schrijven: „Wij wenschen deze boekjes niemand in handen.” Dit zou evenwel een onrechtvaardigheid geweest zijn tegenover de buitenlandsche schrijvers, die misschien niet weten in welken fraaien vorm hun boekjes hier verschijnen. Daarom willen wij tot een korte bespreking der 4 nummertjes overgaan.

Hoofdpijn en Slapeloosheid en hare behande- ling door den leek, door F. Prager, med. doct.

In dit werkje zijn de beschrijvingen der ziek- teverschijnselen voor den leek te zwaar en niet boeiend; wel vinden wij bij verder lezen enkele goede raadgevingen, doch deze missen de ver- dienste iets nieuws te brengen. Bovendien spreekt schrijver wel van de talrijke oorzaken die aan hoofdpijn etc. te gronde liggen, doch hij doet alsof de patiënt zelf die oorzaken wel kan on- dekken, en vervolgens behandelen en genezen. Niets is minder waar dan dat. Geen algemeener kwaal dan hoofdpijn, maar ook geen, waarvan dikwijls de oorzaak moeilijker te vinden is. En daarvoor is noodig het onderzoek van den arts, die dan tevens de wijze van behandeling zal voorschrijven. Dat schrijver ten slotte, aan 't eind van zijn stukje over hoofdpijn, verwijst naar enkele uitgaven van de Vereeniging van Psychisch onderzoek te Amsterdam, (dezelfde vereeniging ??) die ook de Stille Kracht uit- geeft) doet ons uit den aard der zaak dit boekje ten zeerste afkeuren.

Beter is het gesteld met de andere nummerjes. 't Werkje over *Jicht* en dat over *Hartkwalen*, beide van Dr. O. Burwinkel, Kurarts te Bad Nauheim, dragen den stempel geschreven te zijn door iemand van praktijk en ondervinding. Waar deze boekjes naast talrijke goede raadgevingen en heldere uiteenzetting, een meer dan eens herhaalde aanmaning bevatten vertrouwen te stellen in den huisdokter, waar zij waarschuwen tegen den kwakzalver en tegen de uitzuigerijen op badplaatsen, daar is 't onnoodig te zeggen, hoe gaarne wij dit alles onderschrijven.

Ten slotte is zeker wel 't boeiendst en bevattelijkst geschreven: „*Chronische Darmverzwaking of Hardlijvigheid*” door Dr. Paczkowski. Hierin komen raadgevingen voor, die door iedereen, 't zij hij wèl of niet over geldelijke hulpmiddelen beschikt, kunnen worden opgevolgd, als hij maar wil.

Wij zouden deze drie boekjes gaarne verspreid zien, maar onder deze restrictie: „Leest den inhoud, maar ziet niet naar den omslag.” Daar wij den uitgever moeilijk in overweging kunnen geven de reclame achterwege te laten van werken voor wier uitgave hij zelf zorgt (er worden op den omslag nog andere boeken aanbevolen, die ons niet bevallen) kunnen wij alleen dit zeggen:

't Spijt ons dat geen andere uitgever op 't denkbeeld is gekomen, deze werkjes uit te geven.

RECHTSZAKEN.

De kantonrechter in kanton I veroordeelde onlangs den commissaris JACOB MOT, die had terechtgestaan wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde, (zie ons vorig No.) tot een boete van f 200, subsidiair 60 dagen hechtenis; de eisch was f 300.

MOT schijnt het nu op een andere — meer gebruikelijke wijze —, die minder kans op vervolging aanbiedt, te probeeren. Wij lazen n.l. dezer dagen de volgende advertentie:

„Natuurgeneeskunde!

J. MOT, Natuurgeneeskundige (Methode LOUIS KUHN, PRIESNITZ, Pastoor KNEIPP, ALINSON, HAHN, LAHMAN e. a.) is dagelijks te spreken, geadsisteerd d. e. practiseerend Medicus, v.m. v. 9—10, n.m. van 7—8, uur. Zondags v.m. van 10—12 uur.

2e. Jan v. d. Heijdenstraat 22 Huis, Amsterdam”

Jacob Mot in hooger beroep.

Behalve de bovenvermelde veroordeeling, heeft JACOB MOT al meerdere te zijnen laste. Van enkele is hij in hooger beroep gegaan en omtrent deze zaak, die dezer dagen diende, wordt aan de *N. R. O.* het volgende uit Amsterdam medegedeeld.

„De 38-jarige commissaris Jacob Mot stond heden voor de rechtbank in hooger beroep terecht wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde, waartoe geen noodzaak bestond. Hij was op 31 Maart 1904 door den kantonrechter in kanton II veroordeeld tot 2 maal f 30 boete, subsidiair 2 maal 20 dagen hechtenis, wegens het o. a. behandelen van een anderhalf jarig meisje, en op 14 April 1904 was beklagde weder veroordeeld door den rechter in kanton I tot 45 dagen hechtenis, ter zake van de behandeling van een 9-jarig meisje.

„Wat het eerste geval betreft, had beklagde aan de moeder, die het kind aan de borst had, grutterskost voorgeschreven, aangezien de moedermelk verschaald was; in het vonnis stond abusievelijk dat hij het kind grutterskost had voorgeschreven, op welke fout door beklagde werd gewezen. Volgens zijne opgave was het kindje, nadat de moedermelk weder „vol” geworden was binnen 7 dagen genezen. Het 9-jarig meisje had last van een steenpuist, welke hoe langer hoe grooter werd; het kind was ziek geworden, werd voortdurend erger, en ten slotte werd beklagde geroepen. Hij schreef baden voor en wasschingen; de steenpuist had hij zelf uitgedrukt. Het meisje werd echter voortdurend erger en stierf ten slotte.

„Beklaagde erkende de ten laste gelegde feiten. Als belooning had hij in het eene geval ontvangen f 1.50, in het andere f 50, hij liet de betaling over aan zijne patiënten. Van 10 tot 12 's morgens en van 7 tot 9 's avonds had hij consult gehouden in zijne woning aan de 2e Jan van der Heijdenstraat. Hij had geene bevoegdheid volgens de wet om de geneeskunde uit te oefenen; wel was hij, naar be-

klaagde mededeelde, lid van den „Deutsche Heilnaturlundeverein.”

„Het O.M. haalde in zijn requisitoir het oude spreekwoord aan: de wereld wil bedrogen worden. Amsterdam wemelde van doctoren, de bekwaamste specialiteiten waren hier ter stede woonachtig, en toch kwamen menschen bij beklagde om geneeskundige hulp, bij iemand, die niet de minste opleiding had gehad, niet het minste radicaal. Wat de straffen der kantonrechters aanging, de eene straf vond het O. M. te gering, de andere te zwaar. Eene hechtenis moest den beklagde worden opgelegd, want eene boete, hoe zwaar ook, zou, evenals voor het Staphorster boertje geschied was, wel door „dankbare patiënten” betaald worden. Ware het O. M. overtuigd, dat beklagde thans zou ophouden met zijne praktijken, eene geldboete zou gerequireerd worden, dooh nu het O. M. deze overtuiging niet had — immers beklagde was dezer dagen door den rechter in kanton I weder veroordeeld tot f 200 boete, — werd bevestiging van de vonnissen der kantonrechters gevorderd, behalve wat de opgelegde straffen betreft, en veroordeeling van bekl. respectievelijk tot 14 dagen en 2 maal 7 dagen hechtenis, in het geheel dus 28 dagen hechtenis.

„Mr. Z. van den Bergh trad als verdediger op.

„Pleiter legde aan de rechtbank over een contract, op 15 Juli 1904 door mr. Van den Bergh opgemaakt, waarbij beklagde met een geneesheer was overeengekomen, dat deze voortaan geregeld den beklagde zou assisteeeren, en de leiding en toezicht bij de consulten zou hebben, ook bij het bezoeken van patiënten. Op deze wijze wilde beklagde zijne natuurgeneeswijze volhouden en toch ophouden op eigen gelegenheid de praktijk uit te oefenen. Dit contract was serieus, en ging met een zwaar offer voor bekl. gepaard, want voor den arts was een ruim salaris daarin toegekend, en voor de leus was dit contract zeer zeker niet opgemaakt. Thans bestond er dus alle reden om aan beklagde eene geldboete op te leggen. Voorts trachtte de verdediger aan te toonen, dat men hier eigenlijk niet te doen had met het uitoefenen der geneeskunde, want, wat beklagde voorschreef, was zoo eenvoudig, — het nemen van baden, het zorgen voor goed voedsel, — dat dergelijke voorschriften, dergelijke raad door ieder wel eens worden gegeven. Beklaagde hechte aan zijne voorschriften groote waarde, en een waarheid was het, dat een aantal personen, opgegeven zelfs door hoogleraren hier ter stede, bij beklagde hadden baat gevonden, — zooals een man, die aan verlamming leed, — doch hierdoor oefende men nog niet de geneeskunde uit in den zin der wet.

„Bij repliek sprak het O. M. als zijn oordeel uit, dat na de mededeelingen van den verdediger en na inzage van het contract, het te meer gewenscht was, den beklagde eene hechtenis op te leggen, want het zal thans gebeuren, dat beklagde hoofdpersoon bleef bij de consulten, en de geneesheer alleen tegenwoordig was voor het openhouden van de mazen der wet, en voor hemzelf om geld te verdienen. Een Sequah-redivivus zou men beleven.

„Wat het verdere van het pleidooi aanging, bekl. had wel de geneeskunde uitgeoefend, want hij had dit als bedrijf gedaan, zooals de wet vereischt.

„Na dupliek van den verdediger, die volhield dat het gemaakte contract in alle opzichten serieus was, werd de uitspraak vastgesteld over 14 dagen.”

Onbevoegd uitoefenen van de Artsenijbereidkunde.

Voor het eerste Kantongerecht te Rotterdam heeft terechtgestaan MEJ. VAN TILBURG DEN BOER, beklagd van het onbevoegd uitoefenen van de artsenijbereidkunde. Bekl. had op 3 of 4 April voor Mej. Anderson, op recept van Dr. Schuld, klaargemaakt en afgeleverd poeders, bestaande uit: Aspirine met suiker. Dit was ter oore gekomen aan de heeren Dr. Schuld en Dr. Robertson, leden der Gezondheidscommissie. Een nieuw recept werd nu geschreven en een juffrouw daar mede naar den winkel van bekl. gezonden, die dadelijk de poeders afleverde en daarvoor 35 cent ontving.

Bekl. vestigt er de aandacht van den Kantonrechter op, dat in het recept, wat haar hier wordt vertoond is geknoeid, maar al zou dat niet het geval zijn, dan is 't toch niet geschreven volgens het voorschrift van art. 8 der wet. Zij ontkent een strafbaar feit te hebben gepleegd, en wel omdat Aspirine niet op lijst C voorkomt, en zij alleen niet mag afleveren wat op die lijst is vermeld.

Dr. Robertson zegt, dat 't een nieuw middel is, dat op de lijst behoort te staan, maar die lijst wordt niet geregeld bijgehouden.

Dan zegt bekl. nog, dat haar bij de wet is verboden het afleveren van samengestelde geneesmiddelen, en daarvan is hier geen sprake.

De Kantonrechter vraagt nu aan Dr. R., of suiker als geneesmiddel beschouwd wordt, wat door get. ontkennend wordt beantwoord. De suiker, die hier is bijgevoegd dient alleen om er een poeder van te maken en den smaak te verbeteren.

De Kantonrechter draagt nu aan den Heer A. J. Wijnne op, de poeders scheikundig te onderzoeken en stelt de verdere behandeling uit tot na afloop daarvan. Daarna zal ook Dr. Schuld nog gehoord worden. (N. v. d. D.)

In de voortgezette zitting van 17 Sept. bracht de heer Wijnne een uitvoerig rapport uit. Daarbij bleek, dat in de 16 poeders juist de hoeveelheid aspirine gevonden was als op het recept voorgeschreven, maar dat de poeders onderling in zwaarte verschilden, wat z. i. wees op slordig klaarmaken. Beklaagde voerde hier tegen aan, dat steeds in apotheken de voorgeschreven hoeveelheden in één bak worden gedaan en dan de inhoud naar gissing in zooveel deelen wordt verdeeld als poeders zijn voorgeschreven.

Mr. Van Geer, waarnemende het O. M., zei, dat we hier voor een nieuw geval staan en wel beunhazerij in het apothekersvak. Wat bekl. ook tot haar verontschuldiging inbrengt, vast staat, dat zij in een drogistwinkel een geneesmiddel heeft klaargemaakt en verkocht, terwijl de wet dat alleen toestaat onder toezicht van een apotheker, en dan nog alleen in een apotheek. Zij heeft zich dus schuldig gemaakt aan overtreding van art. 22 der betrokken wet, waarvoor hij veroordeeling vraagt tot f 25 boete, subs. 5 dagen.

Bekl. kan niet inzien zich aan een strafbaar feit te hebben schuldig gemaakt. Wat zij gedaan heeft is geheel conform art. 36 der wet, waarin het ieder geoorloofd is middelen af te leveren, waarbij geen sprake is van verboden hoeveelheid. Zij tracht dat nader aan te toonen met een beroep op een arrest van den Hoogen Raad dd. 17 April 1860 en verwacht vrijspraak. Op een mededeeling van dr. Schuld, dat bekl. voor ieder recepten klaarmaakt zegt zij: als dat een feit is, waarom heeft getuige dan geen recept voor een ander geschreven, met een middel dat op lijst C voorkomt en samengesteld is.

Na re- en dupliek bepaalde de kantonrechter de uitspraak over 14 dagen. — Toen ontsloeg hij beklagde van rechtsvervolging op grond dat aspirine niet voorkomt op lijst C.

CORRESPONDENTIE.

J. R. te E. Wij danken u voor de gezonden advertenties, die ons later kunnen te pas komen. Zeker is het treurig, dat apothekers zich bemoeien met het aan den man brengen van dergelijke kwakzalversartikels.

E. J. A. te A. Het komt ons beter voor het stuk niet te plaatsen; het zou ons in ongelegenheid kunnen brengen. Dank inmiddels voor uwe moeite.

C. J. v. L. H. te A. Hartelijk dank voor het gezondene; wij houden ons verder aanbevolen. In 't volgend n^o. zullen wij de zaak behandelen.

S. en H. te A. Te laat voor dit n^o. ontvangen.

G. W. B. te S. Dank voor de *Bildische Ct.* Na 't geen wij in onze n^os. van Febr. en Maart j. l. over het *Instituut de Zera* hebben geschreven, kunnen wij deze inrichting (?) echter voorloopig laten rusten.

Pharmabopola. Uw brieven aan den Redacteur en den Secretaris-Penningmeester zijn ontvangen. De Redactie kan niet ingaan op anonieme brieven, dat is overal u-ance, ook bij ons, en ook het Bestuur wenscht dat niet te doen. Uw naam behoef niet te worden gepubliceerd, maar zij moet bij ons bekend zijn.

Intusschen willen wij u inlichten, dat gij u vergist in den persoon, het is niet de vader, maar de zoon, op wien gij doelt. Hierdoor vervalt het meeste van uwe bewering.

D. B. te B. Het artikel van het *haarkleurmiddel* moest tot 't volgend n^o. blijven liggen. Uw briefkaart, in dank ontvangen; ook hierover later.

ADVERTENTIE.

LINZENMEEL gelijk aan **Revalenta Arabica**,
Bekroond: Voedings-Tentoonstelling te Amsterdam 1887.

Door het *Maandblad der Vereniging tegen de Kwakzalverij* is herhaaldelijk verklaard, dat goed bereid LINZENMEEL een zeer voedzame en zeer verteerbare spijs is en, als zijnde van gelijke samenstelling, als Voedingsmiddel de zeer dure REVALENTA ARABICA geheel kan vervangen.

Met steeds toenemend debiet verkrijgbaar in pakjes van 5 ons à 35 Cents met gebruiksaanwijzing bij

H. VLAANDEREN Pzn., Utrecht.

NB. Bij minstens twee pakjes franco door geheel Nederland, terwijl wederverkoopters rabat genieten

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. J. VAN RIEL, Militair Apotheker te 's Gravenhage.
Dr. W. RUTGERS VAN DER LOEFF, Arts te Amsterdam. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg.
A. J. WIJNNE, Gemeente-Apotheker te Rotterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden 667.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Alle stukken voor de REDACTIE van het Maandblad bestemd, te zenden aan den Redacteur, Oosterpark 26, te Amsterdam; stukken voor de ADMINISTRATIE van de Vereeniging en van het Maandblad aan den Secretaris-Penningmeester te Rotterdam.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en spécialités worden gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post per jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „de Dordrechtsche Drukkerij- en Uitgevers-Mij.” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij: Berichten aan de leden.
Hoofdartikel: Wijziging en aanvulling van het Wetboek van Strafrecht en van de Postwet.

Berichten: Verslag van de Algem. Vergadering van de Ver. t. d. Kwakzalverij. — Lezing over kwakzalverij. — Een Zutphensche wonderdokter. — De wonderdokter uit het Ulvenhoutsche Bosch. — Sanosine. — Djeat-proces. — Kwakzalverij-tentoonstelling te Breslau. — De redacteur zwaarder gestraft dan de adverteerder. — Welgeving tegen de kwakzalverij — Het Instituut „Zexa” te Parijs.

Mededeelingen van verschillende aard: Een zoogenaamde bijzondere methode van genezing van tering. — Dr. Henry's versterkende pillen. — Kruiden tegen doofheid van het Staphorster Boertje. — Mixture Broux, een niet onschadelijk haarkleuwmiddel. — „De Telegraaf” over de kwakzalverij. — Hulp van kleinere bladen.

Boekbespreking: D. Hulpprethiker. — Over Hoofdpijn.

Rechtszaken: Jacob Mot in hooger beroep.

Correspondentie.

aan wie hij eenigen tijd geleden rechtstreeks, met bijvoeging van een postwisselformulier, schreef.

De Secretaris-Penningmeester,
A. J. WIJNNE,

Wijziging en aanvulling van het Wetboek van Strafrecht en van de Postwet.

Door de Regeering zijn op de Strafwet en Postwet wijzigingen en aanvullingen aanhangig gemaakt, die zeker reeds den meesten onzer lezers bekend zijn. Wij laten de beschouwingen over de noodzakelijkheid en doelmatigheid van de voorgestelde veranderingen gaarne aan de politieke bladen over en wízen ons slechts bepaleu tot het uitspreken van een tweetal wenschen, wier vervulling ons behulpzaam kan zijn in het bereiken van ons doel.

Het tegenwoordig artikel 346 van het Wetboek van Strafrecht luidt aldus:

„Hij die, met het oogmerk om zich of een ander wederrechtelijk te bevoordeelen, hetzij door het aannemen van een valschen naam of van eene valsche hoedanigheid, hetzij door listige kunstgrepen, hetzij door een samenweefsel van verdichtsels, iemand beweegt tot de afgifte van eenig goed of tot het aangaan van eene schuld of het tenietdoen van eene in schuld, wordt, als schuldig aan oplichting, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.”

Dit artikel, ten doel hebbende het bedrog tegen te gaan, leverde bij sommige zaken, o. a. bij de thans veelvuldig voorkomende flesschentrekkerij, moeielijkheid in de toepassing, omdat het dikwijls bezwaarlijk was de „listige kunstgrepen” of het „samenweefsel van verdichtsels” te bewijzen. Voor het bestrijden van de handelingen van vele kwakzalvers, bestond o. i. dat bezwaar niet in die mate en meermalen hebben wij, zonder succes, op de toepassing van art. 346 aangedrongen. Nog eens wordt dit uiteengezet door een der vorige Redacteuren van ons blad, DR. VITUS BRUINSMA, in een artikel in de *Bildtsche Courant* van 6 October j.l., handelende over de voorgestelde wetswijziging.

DR. B. zegt daarin o.a.:

„Zoo heeft het ons altijd zeer verbaasd, dat dit artikel 346 door de officieren van justitie niet gebruikt wordt tot vervolging van een soort van bedrog, die zeker niet minder erg is dan flesschentrekkerij, en die, naar het ons voorkomt, volkomen onder het bereik van dat artikel valt.

„Wij bedoelen het verkoopen van nietswaardige middeltjes tegen allerlei kwalen, voor hooge prijzen, met behulp van advertenties in de couranten. Men kan dit kwakzalverij noemen, of onbevoegde uitoefening van de geneeskunde, van de artsenijmengkunde, doch eigenlijk is het toch niets anders dan allergeewoonst bedrog. De verkoopers zelf van de abdiestroop (stroop

met een beetje salicylzuur), van de pinkpillen (gewone staalpillen) of van de elektrische ceinturen (ceinturen zonder eenige werking) weten dat hunne middeltjes nooit kunnen uitrichten, wat zij ervan beweren, maar door allerlei schijn-schoone voorspiegelingen, door portretten van zoogenaamd genezen lijdens, getuigschriften van personen die niet bestaan of bij de middeltjes geen baat hebben gevonden, in één woord door „listige kunstgrepen” en door „een samenweefsel van verdichtsels” brengen zij de koper er toe, hooge sommen voor die waren te betalen. Men behoorde deze handelwijze, geheel afgescheiden van de geneeskundige wetten, eenvoudig naar de bewoordingen der strafwet te beoordeelen, en dan zouden de stellers dier advertenties en de verkoopers der stroopen, pillen en ceintures heel gewoon wegens „oplichting” kunnen gestraft worden.”

Zooals gezegd, wij zijn het met het bovenstaande geheel eens, maar wij mogen de oogen niet sluiten voor het feit, dat van bevoegde zijde blijkbaar onze meening niet wordt gedeeld.

Zal nu het gewijzigde artikel verandering in den toestand kunnen brengen?

Door den Minister wordt voorgesteld: in art. 346 na de woorden „hetzij door het aannemen van een valschen naam of eene valsche hoedanigheid” nog op te nemen: „hetzij door het verzwigen van een waren naam of eene ware hoedanigheid, hetzij door het wekken van het vermoeden eener niet bestaande creditwaardigheid”.

Uit de toelichting tot deze wijziging blijkt dat men hierdoor in de eerste plaats de flesschentrekkers wil treffen; wij kunnen dus deze toelichting buiten bespreking laten. Maar wij willen er op wijzen dat, gewapend met het gewijzigd artikel, de vervolging van vele kwakzalvers wegens bedrog nog minder moeielijkheid dan vroeger oplevert. Wie een stroop van dit of dat klooster aanbeveelt zonder dat dit klooster bestaat, terwijl het mengsel in eigen fabriek wordt bereid, verzwijgt een waren naam, zijn eigen, misschien wel omdat hij weet dat deze geen vertrouwen wekt; wie niets-waardige pillen of waardelooze elektrische ceinturen aanbiedt als een remedie tegen allerlei, zelfs ongeoeslijke ziekten en die aanbiedingen doet vergezeld gaan van gefingeerde attesten of op listige wijze verkregen portretten van z.g. genezer-patiënten, wekt het vermoeden eener credit-waardigheid, die zeker niet bestaat.

Zoo konden wij meerdere voorbeelden noemen maar wij gelooven, dat het aangehaalde voldoende is om bij ons en onze medestanders de hoop op te wekken, dat in 't vervolg het gewijzigde ontwerp, mocht het veranderde art. 346 wet worden, paal en perk kan stellen aan het brutaal optreden der kwakzalvers.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneeren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester te Rotterdam. Hun zullen dit en het volgende Nummer van den loopenden jaargang gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en van het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad opgegeven.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Aan de Leden wordt bekend gemaakt:

1. dat als gevolg der toezending van Proefnummers, thans reeds ruim 10 nieuwe leden tegen 1 Jan. a. s. zijn toetreden, en eveneens verscheidene nieuwe abonné's zich hebben aangemeld;

2. dat van het October-n^o. ook nog proefnummers zijn gezonden aan al de leden van de Rechterlijke Macht, aan alle Hoogleraren, Lectoren en Privaat-docenten aan de Universiteiten en aan de Ambtenaren van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid. Dit zal ook geschieden met dit November- en met het December-nummer;

3. dat het verslag van de op 15 October l.l. gehouden Algemeene Vergadering tegelijk met dit blad als N°. 56 der „Berichten en Mededeelingen”, aan de leden wordt toegezonden.

De Secretaris-Penningmeester,
A. J. WIJNNE.

Een paar leden en abonné's buitenlands zonden het door hen verschuldigde nog niet per postwissel in. Zij worden bij deze nog eens herinnerd aan het vroeger gedaan verzoek. Hetzelfde verzoekt ondergeteekende aan die leden,

Wat de wijziging van de Postwet betreft hebben wij het oog op het voorgestelde art. 17bis, dat aldus luidt:

„Het overbrengen van niet gesloten stukken kan worden geweigerd of gestuit, wanneer hun inhoud in strijd wordt geacht met de veiligheid van den Staat, de openbare orde of de goede zeden.

„Bijaldien de afzender bekend is, worden hem de stukken teruggezonden onder mededeeling van de reden der weigering of stuiting.

„Is de afzender niet bekend, dan worden de stukken gedurende drie maanden te zijner beschikking bewaard, waarna zij kunnen worden vernietigd.”

Hoofddoel van deze wijziging is o.a. onzedelijk drukwerk, briefkaarten, brochure's, buitenlandsche loterijen enz. te treffen, maar ongetwijfeld vallen talrijke kwakzalvers-reclames onder deze rubriek. En niet alleen de reclames zelve, maar ook de couranten, die de annonces opnemen. Wie de verschillende walgelijke advertenties leest ter aanbeveling van de onderscheidene elektrische ceintuurs, verder die, welke dienen om reclame te maken voor boeken als *Retau's Zelfbewaring* of *Ziesmer's Geheime Ziekten* (een advertentie die tegenwoordig bijna dagelijks in het N. v. d. D. voorkomt) zal zeker niet ontkennen dat de inhoud in strijd met de goede zeden moet worden geacht. Zal de Regeering er ook zoo over denken? Ook dat hopen wij.

BERICHTEN.

ALGEMEENE VERGADERING

VAN DE

Vereeniging tegen de Kwakzalverij,

gehouden op Zaterdag 15 October 1904,

te Amsterdam.

Het aantal opgekomen leden was, als gewoonlijk, zeer gering.

1. De Voorzitter, Mr. A. Lind, opent de vergadering met eenige mededeelingen. Hij geeft kennis, dat de bestuursleden Dr. W. Rutgers van der Loeff en P. Keg Czn. niet aanwezig kunnen zijn, eerstgenoemde wegens verblijf buitenlands, laatstgenoemde wegens ziekte; dat de Vereeniging op de 1e Jaarvergadering van den Deutschen Verein zur Bekämpfung des Kurpfuschertums, te Berlijn gehouden, vertegenwoordigd is geweest door den heer van Elk, en op het Congres voor Openbare Gezondheidsregeling te Nijmegen door spreker zelve. Door Dr. C. E. Daniëls, den stichter van het Historisch-Medisch Museum, was onlangs verzocht curiosa op kwakzalversgebied af te staan voor een voor dat doel bestemde vitrine, waaraan gevolg was gegeven. Spreker brengt ook de Pers ter sprake, en releveert, dat de Vereeniging, gedurende haar welhaast 25jarig bestaan, weinig steun, eer tegenwerking van de Koningin der Aarde, vooral van de groote bladen, had ondervonden, die maar volhouden het argument aan te voeren, dat zij de inkomsten van de kwakzalvers-advertentiën niet kunnen ontberen. Daarom doet de Vereeniging met haar Maandblad wat zij kan. Dat zij toch niet geheel zonder succes werkt, blijkt wel uit de aanvallen door de Kwakzalvers op het Bestuur gericht, ten bewijze waarvan spreker een scheldbrief van Williams, den zogenaamden itvinder der Pinkpillen en een impertinente brief-aart van Reimanns voorleest, tot groot vermaak er aanwezig. *)

Op verzoek van den Voorzitter brengt hierop de heer van Elk verslag uit van zijn bezoek aan de vergadering te Berlijn; hij geeft een overzicht van het aldaar door hem gesprokene, waarin de werkzaamheden onzer Vereeniging geschetst werden. In het bijzonder releveert hij den aldaar toegezegden en betoonden steun der regeering, hetgeen den Voorzitter, bij het brengen van zijn dank aan den afgevaardigde, aanleiding geeft den wensch uit te spreken, dat ook wij eenmaal hetzelfde van onze regeering mogen kunnen getuigen.

Overgaande tot behandeling van de Agenda, stelt de Voorzitter achtereenvolgens aan de orde:

2. Het Verslag der Algemeene Vergadering van 10 October 1903. Dit wordt ongewijzigd vastgesteld.

3. Het Jaarverslag over 1903, dat onveranderd wordt goedgekeurd.

4. De Rekening en Verantwoording over 1903. Van de Commissie, belast geweest met het nazien dezer Rekening, is een rapport ingekomen, dat door den Voorzitter wordt voorgelezen en waarin tot

goedkeuring wordt geadviseerd. Conform dit advies, wordt tot goedkeuring besloten, onder dankzegging aan den Secretaris-Penningmeester, voor zijn beheer. Aan bedoelde Commissie brengt de Voorzitter den dank der vergadering voor de genomen moeite.

5. Benoeming eener Commissie tot onderzoek van de Rekening over het loopende jaar. Als zodanig worden benoemd de heeren S. F. Boekhoudt te Scherpenzeel, V. van Itallie te Amsterdam en Mejuffrouw C. Hagenholt te Amsterdam.

6. Benoeming van een Bestuurslid, ten gevolge van de periodieke aftreding op 31 Dec. a. s. van den heer Wijnne. De voorzitter deelt mede, dat genoemd bestuurslid, als Secretaris-Penningmeester herkiesbaar, bereid is bevonden een herbenoeming te aanvaarden, evenwel onder de voorwaarde, dat hij later van het Secretariaat grootendeels zal worden ontlast om zich hoofdzakelijk te wijden aan het administratief en geldelijk beheer. Het bestuurslid van Riel had zich bereid verklaard de taak van den Secretaris, voor zooveel noodig zou blijken, over te nemen. Bij de stemming wordt de heer A. J. Wijnne met op één na algemeene stemmen gekozen, die daarop de benoeming aanneemt.

7. Herdenking van het a.s. 25jarig bestaan. De Voorzitter deelt mede, dat het Bestuur in beginsel vóór is, het 25jarig bestaan op eenigszins bijzondere wijze te herdenken, maar dat het geen bepaald geformuleerde voorstellen ter tafel brengt, waarom spreker de leden verzocht, zich over dit punt uit te spreken. Nadat uitvoerig daarover van gedachten is gewisseld, wordt in beginsel tot de herdenking besloten en aan het Bestuur het nemen van verdere maatregelen overgelaten.

8. Bij de rondvraag wenscht de heer Abrahams een paar punten aan te roeren. Spreker meent dat er nog geen aanleiding is voor het aanslaan van een droevigen toon. De vraag: of we wel nut doen, of we wel helpen, is niet te beantwoorden met het wijzen op positieve feiten. De kwakzalverij uitroeien zullen we nooit kunnen, ons doel is, en dat kunnen we ook veelal, de menschen af te houden van kwakzalverij. Dan heeft spreker met leedwezen gehoord, dat er weer een beroep is gedaan op de Pers. Spreker constateert, dat de Pers nu eenmaal onwillig is, want in andere gevallen houdt zij wel censuur over advertenties, wat hij met voorbeelden aantoonde.

De heer van Gelder vestigt de aandacht van het Bestuur op twee aangekondigde wetsnovellen, één tegen de flesschentrekkerij en één tot wijziging van de Postwet. Spreker meent, dat bij beide ontwerpen gelegenheid bestaat wettelijke maatregelen te verkrijgen tegen de kwakzalverij. De Voorzitter geeft den spreker toezegging, dat het Bestuur den wenk zal ter harte nemen en deze quaestie zal overwegen.

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de Voorzitter de vergadering.

Een lezing over kwakzalverij door den heer E. J. ABRAHAMS te Avenhorn gehouden, heeft voor ongeveer 400 personen plaats gehad.

Of 't succes, wat ons doel betreft, daaraan evenredig zal zijn?

Een Zutphensche wonderdokter. Tegen de handelingen van een Zutphenschen tuinman J. N., onder de boeren bekend onder den naam van „de dokter met de brille”, is de vorige week door de marechausee te Zutphen onder de buurtschappen Empe en Tonden, gem. Brummen, een onderzoek ingesteld, zijnde hij verdacht op verschillende plaatsen, tegen betaling, onbevoegd de genees- en artsnijbereidkunde te hebben uitgeoefend. De kwakzalver wist voor alle ziekten raad. Hij behandelde o. a. patiënten met geelzucht, hoofdzeer, slechte maag enz., en verstrekte medicijnen, zowel voor in- als voor uitwendig gebruik. Een belangrijke hoewelheid hier medicijnen zijn door de marechausee in beslag genomen, ten einde als stukken van overtuiging in rechten tegen den kwakzalver te kunnen dienen. (Zutph. Ct.)

De wonderdokter uit het Ulvenhoutsche Bosch, de Haagsche magnetiseur C. tegen wien, zooals wij in ons vorig n°. meldden, proces-verbaal is opgemaakt wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde, heeft zich van hulp voorzien.

Het Dagblad van Noord-Brabant bevatte onlangs de volgende advertentie:

„Vanaf 4 October worden de spreekuren in 't Ulvenhoutsche Bosch met een bevoegd Arts gehouden, op Dinsdag, Woensdag, Donderdag en Vrijdag, van 's morgens 9 tot 12 en 's namiddags van 1 tot 5 uur.

Trams naar en van Ulvenhout, elk half uur.” Volgens *Het Vaderland* leent zich daartoe de gepens. Off. v. Gezondh. O.-I. Leger, Dr. D.

Sanosine. Het proces van Prof. SOMMERFELDT

tegen de *Frankf. Volksstimme*, (zie ons vorig n°.) die beweerd had, dat het door hem aanbevolen sanosine een geheim-middel is, dat veel te duur is en aan de verwachtingen niet voldoet, is geëindigd met vrijspraak van het blad. Vier geneeskundige getuigen verklaarden zich tegen het middel, dat niet meer verzachting geeft dan andere, goedkoopere middelen, maar zieke longen niet geneest. Een beleedigende bedoeling werd door den rechter niet aangenomen. (W. T. G.)

Djoeat-proces. Het onlangs vermelde reclamemiddel tegen diabetes, djoeat, is op de lijst van „geheimmiddelen” van den Deutschen Bondsraad geplaatst, waarvan de openlijke aankondiging en aanprijzing is verboden. De fabrikant BAUER, een zeer ijverig man, heeft nu den Ministeriaaldirecteur Dr. FÖRSTER, met de uitvoering van het besluit belast, aangeklaagd wegens toegebrachte schade, daar de bestanddeelen van djoeat bekend zijn en het dus geen geheimmiddel is. De Cultusminister heeft daartegen ingebracht, dat ook middelen, wier samenstelling wisselend is of die aan de verwekte verwachtingen niet voldoen, op de lijst moeten worden geplaatst, en dat deze is samengesteld niet door Dr. FÖRSTER, maar door den Bondsraad, na deskundige voorlichting. Het Ober-Verwaltungsgericht sprak FÖRSTER vrij. Merkwaardigerwijze bevatte de catalogus van de tentoonstelling tijdens het natuur- en geneeskundig congres te Breslau onder de advertentiën eenige, geheime middelen betreffende. Voortaan zal daarop strenger worden toegezien. (W. T. G.)

Kwakzalverij-tentoonstelling te Breslau. Deze tentoonstelling, waarvan wij in ons vorig n°. gewaagden, is uitmuntend geslaagd.

Zij was in tien rubrieken verdeeld en behelsde de reclame van kwakzalvers en geneesmiddelfabrikanten, de groot-kwakzalverij van genees-instituten en „Talmi-sanatoria”, de geheimmiddelen, de zoogenaamde gifvrije geneeswijzen en die „zonder operatie”, de natuurgeneeskunde, het gezondbidden en de „Christian science”, statistiek betreffende verspreiding, resultaten en levensloop der kwakzalvers, de bestrijding der kwakzalverij van Staatswege en door particulieren en de geschiedenis van de kwakzalverij.

Door bekende bestrijders van de kwakzalverij werd het tentoongestelde nader verklaard en werden verhandelingen over kwakzalverij gehouden. Van de zijde der „natuurgeneeskundigen” bleef men niet stil zitten. In een druk bezochte openbare vergadering werd tegen het houden van de tentoonstelling, voor zoover daarin de natuurgeneeskunde betrokken was, geprotesteerd.

De redacteur zwaarder gestraft dan de adverteerder. Een verkoopster van een cosmetisch middel „Fix-Fix”, dat ook tegen hoofdpijn in een Hamburgsche courant per advertentie werd aanbevolen, werd wegens het plaatsen dier advertentie veroordeeld tot een boete van 5 Mark, subs. 1 dag hechtenis, de redacteur van het blad tot 20 Mark boete of 4 dagen hechtenis. (Apoth. Zeit.)

Wetgeving tegen de kwakzalverij. De Badense wet van 20 Augustus 1904 bedreigt met straf: personen, die de geneeskunst uitoefenen doch niet als arts zijn toegelaten en verzuimen aangifte te doen van hun vestiging of vertrek en van de in hun beroep waargenomen gevallen van gewelddadigen dood, vergiftiging, levensgevaarlijke verwonding en misdrijven tegen het leven; verder: ieder, die openlijk aankondigt of aanprijst, of aankondigingen of aanprijzingen verspreidt, betreffende: 1°. geneesmiddelen, die aan het vrije verkeer zijn onttrokken; 2°. middelen ter voorkoming van conceptie; 3°. geneeskundige behandeling zonder persoonlijk onderzoek (Fernbehandlung); 4°. middelen of behandelingsmethoden tegen ziekten van dier of mensch, indien deze aankondiging „prahlerische” beloften bevat of onware opgaven omtrent de bekwaamheid of opleiding van den aankondiger of omtrent de met de middelen bereikte resultaten. De onder 1°. en 2°. genoemde aankondigingen mogen wel in geneeskundige of pharmacologische bladen worden geplaatst. (W. T. G.)

Het Instituut „Zexa” te Parijs. In verschillende bladen is de vorige maand een waarschuwing tegen dit „Instituut” opgenomen, ingezonden door den heer C. J. POLAK, Lid. v. h. Hoofdbestuur v. d. Alg. Ned. Geh. Onthoudersbond. Wij vestigen gaarne de aandacht op den inhoud van dit artikel, dat een juiste schildering van de reeds meermalen door ons besproken inrichting geeft.

*) De bedoelde scheldbrief is op een andere plaats in dit blad afgedrukt.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Een zoogenaamde bijzondere methode voor genezing van tering.

Dezer dagen ontving ik van een collega uit Groningen een verzoek om inlichtingen aangaande eene bijzondere behandeling van tering die een collega bij mij in de buurt in toepassing bracht en waarvan een zijner patiënten veel goeds had gehoord, hoewel hij zelf er geen heil in zag. Tegelijkertijd ongeveer vroeg de redactie van dit blad mij hetzelfde naar aanleiding van het onderstaande schrijven, door haar ontvangen.

„Maandblad tegen de Kwakzalverij;

„Mijne Heeren,

„Een neef van mij is sedert 17 weken onder behandeling van DR. KAULING Ginneken, wegens Tuberculose.

„Alhoewel deze medicus verklaart dat hij steeds in beterschap toeneemt, is er weinig van te zien, ik voor mij vind dat hij minder wordt.

„Kunt u mij soms eens mede deelen, wat uw meening omtrent dezen geneesheer en zijn methode is.

„Naar ik verneem moeten er wel 50 patiënten onder zijn behandeling zijn! Het is een aardige verdienste voor dezen medicus; hij ontvangt van elk der patiënten f 2.50 daags.”

Van tijd tot tijd werden er omtrent dezen geneesheer en zijne behandeling door sommige bladen berichtjes verspreid, dat zijne methode zulke gunstige resultaten heeft opgeleverd, dat zij geheel nieuw en onbekend is enz. Het laatste nieuws in een der Haagsche bladen was, dat de dokter niet ongenegen was zijn geheim aan de Regeering te verkoopen, hetgeen ongetwijfeld een zegen zou zijn voor de menschheid zoo werd er bijgevoegd om het aanbod smakelijk te maken en bedriegen de geruchten niet, dan zal men nu eerstdaags lezen, dat hij bezig is een dik boek te schrijven, om zijne behandeling wereldkundig te maken.

Niemand behoeft te denken, dat er van het een of het ander ooit iets komen zal; toen dezen zomer de Algemeene Vergadering van de Maatschappij ter bevordering der Geneeskunst te Breda een paar honderd medici had bijeengebracht, zijn een viertal jonge artsen naar hem in het vlakbij gelegen Ginneken gegaan en hebben gevraagd hem te mogen spreken, met het doel hem uit te noodigen ter vergadering met hen in discussie te treden over zijne behandeling en de resultaten daarvan wetenschappelijk te toetsen. Hoewel de collega thuis was, zijn zij niet toegelaten: „de dokter had wel wat beters te doen, zeide de meid hun aan de deur. Nu voor zich zelf zeer zeker, want het lijdt geen twijfel of bij alle reputatie, die hem door enkele leeken met zekere hardnekkigheid wordt nagedragen, zou hij het tegenover een ernstig onderzoek jammerlijk hebben afgelegd.

De behandeling der patiënten bestaat in het inwrijven, onder gelijktijdige massage door een tweetal vrouwelijke huisgenooten met *oleum chelidonii*, een volkomen onschuldige olie, maar die hoog geel van kleur is, zoodat zij ook op huid en kleeren die kleur achterlaat en daardoor bij leeken den indruk maakt van een bijzonder sterk werkende stof, die door alles heen dringt. Verder worden de patiënten tabletten gegeven van *chinine*, die echter niemand mee naar huis krijgt maar bij den dokter zelf moeten worden ingenomen, terwijl bovendien nog sommige inspuitingen geschieden met serum, eene behandeling, die eenige jaren geleden in het buitenland eenigen opgang heeft gemaakt en ook bij collega's in België nog een enkelen aanhanger vindt, gewoonlijk op een tijdstip als de ongelukkige teringlijders nagenoeg aan het einde zijn van hun leven.

Deze behandeling geschiedt geheel en uitsluitend bij den dokter aan huis tegen contante betaling van f 2.50 iedere keer; allen worden aangenomen, onverschillig in welk tijdperk der ziekte, soms bijna stervenden. Het is een treurige stoet, dien ik van tijd tot tijd mijn woning zie voorbijgaan; die teringlijders, zich voort-

slepende langs de straat tegen het opgegeven spreekuur of met een been en weer rijdende vigilante afgehaald uit de woningen, waar zij zijn ingekwartierd, soms zeven bij één burgergezin. De dokter komt namelijk nimmer bij een patiënt aan huis, zelfs al krijgt deze b.v. midden in den nacht een bloedspuwing. Vlak achter mij woont een arbeider, wiens vrouw aan tering lijdende, onder behandeling was van een allezins bekwaam arts uit mijne buurt; hij achtte zich verplicht haar man eindelijk mede te deelen, dat zij nog hoogstens een paar weken kon leven. Het zoo dikwijls geziene gevolg bleef niet uit, als de dokter toch geen kans meer zag, zou men het met den ander probeeren en zond naar den heer Kauling. Hoewel op nauwelijks vijf minuten afstands wonende, kwam deze zelf echter niet, maar moest de uitgeputte lijdere bij hem aan huis komen. Dit geschiedde; iederen dag betaalde zij 50 cts. voor de vigilante, die haar kwam halen en bracht f 2.50 aan den dokter; — een dag of tien heeft zij 't nog vol kunnen houden, toen kon zij letterlijk niet meer en bleef weg uit eigen beweging, anders had de man, die hard moest werken voor het brood van zijn gezin nog langer telkens een drie gulden kwijt geweest voor elke visite zijner nagenoeg stervende vrouw; een week ongeveer later is zij reeds overleden.

In den tegenwoordigen tijd, nu het bij menig teringlijder zoo duidelijk spreekt, welk een heilzame werking kan worden verwacht van veel lucht, licht, rust en gepaste voeding, doet het onaangenaam aan te ontwaren, hoe bij tal van deze ongelukkigen onder behandeling van een bevoegd arts, hoegenaamd geen gewicht wordt gehecht aan al deze hygiënische maatregelen. Wel wordt een enkel maal eenig dieet voorgeschreven, maar er is niemand die nagaat of er de hand aan wordt gehouden; de omstreken van Ginneken zijn gezond en gezocht om hunne frissche dennebosschen; geen van al die teringlijders geniet er van; zij blijven meest den geheelen dag in huis; zij kunnen doen en laten wat zij verkiezen, mits zij zich op het aangegeven uur vertoonen in de kamer van den dokter om met olie te worden gewreven, *chinine* te slikken en f 2.50 te betalen.

En nu de resultaten! Uit den brief, hierboven afgedrukt, kan men zien, dat lijdere, die steeds achteruit gaan, toch zelf soms meenen beter te worden — schrijver dezes heeft er van zulk soort verschillende ontmoet, waaronder, die maanden lang onder behandeling waren om eindelijk heen te gaan en te sterven of hier begraven te worden — en zelfs dan ook zwijgt de reclame dikwijls niet; de tering, zoo wordt verklaard, was genezen, geheel genezen, maar er was iets bijgekomen. Tegen al zulke praatjes is eenvoudig niets te doen, alleen de enkele verstandigen, die zich er niet door om den tuin laten leiden, kan men waarschuwen en dit is het doel vooral van dit schrijven en is het antwoord aan mijn collega in Groningerland.

De Vereeniging tegen de Kwakzalverij heeft er in vroegere jaren veel geld voor moeten betalen, dat zij dingen en menschen bij hun waren naam noemde, *un chat un chat et Rolin* iets anders; zij zou verkeerd doen de waarheid weer te dienen op zulk een dure wijze en ik raad haar daarom aan zich te onthouden van iedere kwalificatie der handelingen van zulk een geneesheer, als hier aan het werk is. G. W. B.

Dr. Henry's Versterkende Pillen.

Dr. BLAUD zal zeker niet gedacht hebben toen hij het oorspronkelijk voorschrijft voor zijn pillen bekend maakte, dat talrijke kwakzalvers van zijn middel zouden gebruik maken, om, onder allerlei schoonschijnende namen en als eigen uitvinding, het menschedom te bedotten. Waar de geneeskundige naar een verbinding zocht om ijzer in doelmatigen vorm aan het lichaam toe te voegen en dat in het ferrocabonaat (koolzuur ijzer) meende te hebben gevonden, daar schrijven de kwakzalvers aan die verbinding de eigenschap toe — men denke aan den vervaardiger van de Pink-Pillen —

van allerhande kwalen radicaal te kunnen genezen. Ook iemand die zich DR. HENRY noemt (welke naam tenminste wordt gebruikt) zendt zijn z.g. *Versterkende pillen* de wereld in met de verklaring:

„De versterkende Gezondheidspillen van DR. HENRY zijn beter en goedkooper dan alle gelijksoortige Pillen.”

En wie den man niet op zijn woord gelooft, leze het volgende attest van een negentienjarige, zeker een zeer geschikt persoon om een juist oordeel te vellen:

„Ik ben 19 jaar oud en was lijdend aan bloedarmoede. Men heeft mij poeders, pillen enz. voorgeschreven. Dat alles heeft niet geholpen. Sedert eene maand dat ik Dr. HENRY'S Pillen inneem, gevoel ik mij veel beter en heb veel meer eetlust. Ik beveel dan ook in het volste vertrouwen Dr. HENRY'S Pillen allen lijdere van bloedarmoede aan.

Auderghem, 25 Januari 1904.

SUZANNE HERIS.

Waversche Steenweg 622.” *)

Wij veronderstellen dat de geneesheer, die de pillen tegen bloedarmoede heeft voorgeschreven, wel Blandsche pillen zal hebben aangewend maar die hebben, volgens de verklaring, niet geholpen. Maar dan begrijpen wij niet waar het succes van *Dr. Henry's pillen* van daan komt. Want, uit het onderzoek van den heer D. VAN DER WEERD te Kampen is gebleken dat laatstgenoemde pillen in hoofdzaak overeenkomen met *Blandsche pillen*; alleen was de daarin voorkomende koolzure kali vervangen door koolzure soda. En dit zal aan de versterkende werking wel niets veranderen; of zou de kracht zitten in het beetje *karmijnrood* waarmee de pillen gekleurd zijn?

*) Is er ook een onzer leden of lezers, in de buurt wonende, die naar dat adres onderzoek kan doen en ons daarover bericht wil zenden? RED.

Kruiden tegen doofheid van het Staphorster Boertje.

De heer D. BIERHAALDER te Baarn meldt ons het volgende:

„Heden werd mij ter hand gesteld een pakje kruiden tegen doofheid, afkomstig van 't Staphorster boertje. 't Mengsel bestaat uit *Herba Equiseti* en *Herba Centaurii*. (Paardestaart- en Duizendguldenkruid). Een aftreksel ervan wordt opgesnoven en zal genezing brengen. Bij één der 2 patiënten heeft 't totaal niet geholpen en de andere is geen stap in de richting van beterschap gebracht. Beide patiënten zijn mij bekend.

MIXTURE BROUX,

een niet onschadelijk haarkleurmiddel.

Slechts bij uitzondering behandelen wij in ons blad de haarkleurmiddelen; wij beschouwen ze als (onnoodige) toiletartikelen, niet vallende onder de rubriek van geneesmiddelen. Alleen dan, wanneer het ons blijkt, dat zij schadelijk kunnen zijn voor de gezondheid, meenen wij een woord van waarschuwing niet te mogen weerhouden.

Dit is het geval met het kleurmiddel hierboven genoemd of liever met de kleurmiddelen — want er zijn verschillende voor de onderscheidene tinten van het haar. Een combinatie, bestaande uit 2 fleschjes, is door den heer D. BIERHAALDER te Baarn onderzocht. De eene flacon bevatte een vrij sterke oplossing van *Chroomzuur*, de ander een oplossing van *Pyrogallol*. Volgens den leverancier bevatten de *kleurmiddelen van Broux* alleen *plantenstoffen* en zouden zij dus onschadelijk zijn. Dit is niet waar. Vooral het *chroomzuur*, dat met planten niets te maken heeft, kan, ook *uitwendig* aangewend, wanneer het bij onhandige toepassing op de huid geraakt, ernstige onheilen teweeg brengen. Men zij derhalve gewaarschuwd.

„De Telegraaf” over de kwakzalverij.

In het Avondblad van 18 October j.l. is het volgend, belangrijk stuk opgenomen:

„Wij leven in een tijd van verlichtheid en verlichting. De wetenschap — vooral de positieve kennis der natuur, en deels ook in haar gevolg de medische wetenschap — ze behalen

•overwinning op overwinning. Ze staan op nooit-vermoede hoogte, en het mensdom heeft daarvan reeds vele en schoone vruchten geplukt. Toch kan onze tijd nog gevoelig als de bloeitijd der kwakzalverij aangeduid worden.

„Van de week heeft bij ons de Vereeniging tegen de kwakzalverij haar jaarvergadering gehouden, en in Duitschland is op het oogenblik een kwakzalverij-tentoonstelling te zien, die in tien afdeelingen van de bedrieglijkste schurkerij op dit gebied tot de nobele „Christian Science”, alle groepeerings van het kwakzalversbestaan voor de oogen der bezoekers brengt. Het onderwerp is dus wel actueel. En het is goed er eens kalm en met bewustheid over te praten. De dagelijksche pers ignoreert gewoonlijk veel te veel dit gewichtige onderwerp. Het is licht te vatten waarom. De kwakzalvers adverteeren zwaar, en het is nu eenmaal in de wereld overal zoo'n beetje geven en nemen, schipperen en plooiën!

„Wij zien dan ook, dat van den in stijf boord gehalsden deftigen N. Rotterdamschen heer, tot de oude juffer in sjaal en met besteedster — het Nieuws v. d. Dag — alle kranten zonder onderscheid, zelfs de smerige annonces der Hercules-gordels — hoe grooter hoe liever — gretig aannemen en afdrukken.

„En ze hebben — per slot van rekening — gelijk; ze moeten meegaan met hun tijd, en hun tijd buigt devotelijk het hoofd voor de kwakzalvers. De gestudeerde medici lijden armoe. De kwakzalvers geraken tot rijkdom. Zij zijn de brutalen en den brutalen is de halve wereld. Den kwakzalvers echter is de geheele wereld.

„De ex-apothekers-loopjongen en tegenwoordige uroscoop Bijsterveld maakt te Rotterdam een kleine twintig-duizend gulden. De man van de abdij-siroop gaat een nieuwe villa bouwen. De bekende dr. REIMANS, uit Limburg de man van de breukzalf van pastoor BECK, staat dit jaar op de lijst der hoogst-aangeslagenen in de provincie Limburg — 't ontbreekt er nog maar aan, dat men hem in de Eerste Kamer kiest, — en hij heeft de kerk te Heer, communie-banken, Gods lampen en dergelijke gegeven. Zoo'n kleine philantropie kan er nu en dan wel af, en maakt reclame. Heeft niet de heer HOLLOWAY z'n kwakzalversbrutaliteit zoo ver gedreven, dat hij een universiteit wilde bouwen?

„De brutaliteit der kwakzalvers kent gewoonweg geen grenzen meer. In advertenties in onze kranten worden openlijk artsen gevraagd tot wettelijken bijstand van onbevoegden. En lazen we van de week niet in „De Telegraaf” in het verslag der vergadering der „Vereeniging tegen de kwakzalverij” dit ongelooflijk briefje?

„Van den uitvinder der Pinkpillen was een schrijven ontvangen, waarin hij mededeelde, dat in het afgelopen jaar 667.000 pinkpillen verkocht werden.

„Daar de ledenlijst van uw geëerd blad, schrijft dr. WILLIAMS, die zich „uitvinder van de beste middels dezer eeuw” noemt, verder, 667 leden bedraagt, verzoeken wij u om er nog eens 3 nulletjes achter te zetten en dan weder een stukje in uw blad er over te plaatsen.

Weet u, mijnheer, schelden is klein kinderkwerk, nu moet u eens aan het werk gaan en ze geheel dood drukken, maar dan ook doen; niet meer zoo janken „hou moed, oud baasie, alles zal reg kom,” zoals die Transvalers zeggen.

Maar voordat jij een patent medicijn de kelder in kan drukken, gaan er eerst een paar duizend maandbladen op de flesch.

Mijn groeten aan die advocaat in Amsterdam, militaire apotheker in Amsterdam en de post-directeur te Middelburg, zeg hun allen, dat als ze eens ziek zijn, naar een gestudeerden moordenaar moeten gaan, hoe vlugger zij verr. ken, hoe beter voor de menschheid, die hun praatjes geloof.”

„De gestudeerde moordenaar” — zoo heet dus in kwakzalversterminologie een wettig bevoegd dokter. Zou 't niet om te schaterlachen wezen, wanneer dit alles niet zoo'n diep-triesten achtergrond had?

„Want — verheelen wij het ons zelve niet!

— de man hierboven raaskalt niet, hij blagueert niet, maar hij slaat den spijker met groote zekerheid op den kop. Hij heeft volmaakt gelijk: al waren er honderd maandbladen tegen de kwakzalverij — en al wist de heele wereld dat de goede Pinkpillen gelijk zijn aan slechte Blaupillen — dan nog zou hij zijn waar verkoopen!

„Zoolang daar in de kranten verhalen van „gelukkige smeden” en „ontmoetingen van verslaggevers met genezen teringlijderessen” zullen te lezen staan, zoolang zal de wereld, „Novozon” en „Beschuitjes van dr. OLLIVIER” knabbelen — verlichtheid, verluchting en officiele wetenschap ten spijt!

„Is 't bij ons erg, bij onze burenen niet minder! In het Deutsche rijk had men in 1887 precies 1713 kwakzalvers, tien jaar later 3059, en in het jaar 1901 reeds 5313. Dat zijn statistische minimumcijfers. Het verhoudingsgetal tusschen artsen en kwakzalvers zal daar op het oogenblik zowat 100 : 30 zijn. In Saksen is het 100 : 56.

„Roepen dergelijke cijfers niet om wraak? — Want, wat zijn deze kwakzalvers? — Kundige lui? — Geen denken aan — 't Meerendeel 79 procent, heeft nooit anders dan lager onderwijs genoten, en 29 procent heeft gerechtelijke veroordeelingen achter den rug. Er zijn dieven bij en meenedigen; zelfs behoort één begenadigd moordenaar tot het gilde (Pohl uit Görlitz). Zulke lieden poseeren dan als redders der menschheid. En 't mooiste is, ze weten hun verleden nog aan hun affaire dienstbaar te maken. Wat denkt men b.v. van de volgende advertentie die uit de „Straszburger Post” is geknipt: „Uit de gevangenis van Koburg ontslagen, alwaar ik tijd vond om over een secure geneesmethode voor tering en rhachitis na te denken, bericht ik mijne geëerde clientèle, enz. enz.

„Lach niet lezer... denk aan de mensen, die lijden, denk aan de onnoemelijke smarten de lichaampijnen, de zielsconflicten... die gij achter de uiterlijkheden van dit bedrijf kunt vermoeden. Denk aan kamerlijden en slepende ziekten, aan wanhoop en aan vertwijfeling.

„Mundus vult decipi! — dat er mensen zijn, die de wereld bedriegen om haar geld, is niet zoo erg! — maar laten wij treuren over de slachtoffers naar lichaam en ziel, die onder de duizenden, die in dezen handel betrokken zijn, ook ongetwijfeld her en der vallen.”

Treuren alleen helpt niet; laat ons alle krachten inspannen om, zoo mogelijk, de slachtoffers uit de handen der kwakzalvers te houden.

Red. Mbl.

Hulp van kleinere bladen.

Het Weekblad *Vondel*, dat in het Vondelkwartier te Amsterdam wordt verspreid, melding makende van ons artikel over een „Bureau voor inlichtingen omtrent advertenties in Zweden,” voorkomende in Maandblad van Juli j.l., voegt daaraan de volgende opmerking toe:

„(Het ware te wenschen, dat ook in ons land zulk een bureau tot stand kwam, maar dan niet enkel beperkt tot geneesmiddelen-advertenties, maar tot inlichting ook tegen onzedelijke en zwendel-annonces, die er maar al te vaak onschuldig genoeg uitzien om onnoozelen te verlokken en te dupeeren, en tot welker verspreiding, jammer genoeg, directies van groote dagbladen vaak de hand leenen. Het is immers volstrekt niet onmogelijk uit de kolommen van zijn blad te weren, wat de bekende apocriefe kenmerken draagt. Zelfs wij als weekblaadje vinden daartoe nog wel eens reden en gelegenheid.

Uitg. en Red.)”

Bravo!

De Redactie van een ander blad *De Noord-Ooster*, Algem. Nieuws- en Advertentieblad voor de Veenkoloniën en Omliggende Streken, schrijft ons d.d. 30 September 1904: „Bij de oprichting van ons blad, voor het eerst uitgegeven begin dezer maand, is in beginsel besloten zooveel mogelijk te weren annonces van kwakzalvers-artikelen, zelfs daartegen, waar het kan, mede den strijd aan te binden.”

Wij maken hiervan dankbaar melding.

BOEKBESCHOUWING.

De Hulpprediker. Roman van *Theo Malade*. Uit 't Duitsch vertaald door *J. Fabricius Jzn*. Uitgave van J. A. Sleswijk. Amsterdam.

Bovenstaand werk ontvingen wij van den uitgever ter recensie. Tot bespreking ervan kunnen wij niet overgaan, dat valt buiten 't kader van ons blad. Maar een warm woord van aanbeveling willen wij dit boek niet onthouden. Waar tegenwoordig de pers ontsierd wordt door aanbevelingen voor krachtenhergevende, alles herstellende electriche gordels en meer van dien nonsens, daar is dit boek, door een geneesheer geschreven, met zijn ware menschenliefde, zijn hoop en krachtgevende gedachten een ware verkwikking. Niet alleen iederen medicus zal 't boek een genot bereiden; ook ieder ander ernstig mensch.

't Is een mooi en goed boek dat wij een ruime verspreiding toewenschen.

Over Hoofdpijn. Vrij bewerkt naar Ueber den Kopfschmerz van *Dr. P. J. Möbvis* door *Dr. Ch. Bles*.

Wij kunnen ons slechts bepalen tot het aankondigen van het verschijnen van deze brochure, die zeker het hare zal bijdragen om de menschen terug te houden zich, bij geval van hoofdpijn, in de armen van kwakzalvers te werpen.

RECHTSZAKEN.

De rechtbank te Amsterdam, uitspraak doende in de zaak van *JACOB MOT*, die in hooger beroep had terechtgestaan wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde zonder noodzaak, (zie ons vorig no.) bevestigde het vonnis van den rechter in kanton I, met uitzondering van de opgelegde straf. In zooverre werd het vonnis des kantonrechtters vernietigd, en de beklagde, inplaats van tot 45 dagen, veroordeeld tot hechtenis van één maand. Wat het vonnis van den rechter in kanton II betreft, oordeelde de rechtbank, dat het gehouden onderzoek in hooger beroep niet volledig was geweest, en bepaalde, dat de behandeling der zaak zal worden hervat op 11 November a.s., teneinde alsnog een getuige te hooren. *MOT* was door den rechter kanton II veroordeeld tot 2 geldboeten, elk van f 30, subsidiair 20 dagen hechtenis.

CORRESPONDENTIE.

H. P. P. Jz. te *K.* De waarschuwing tegen *Rheumatiek-remedie* is zeker in uw bezit. Wij bevelen nooit middelen tegen een of andere kwaal aan; raadpleeg uw geneesheer.

J. T. B. v. G. te *U.* Dank voor de gezonden reclame en voor uw aanbod. Nu er nog zooveel te onderzoeken valt dat meer urgent is — en omdat het middel niet bij ons wordt geadvertiseerd, dus niet algemeen wordt bekend gemaakt — zien wij voorloopig van een onderzoek af.

J. v. d. S. te *R.* en *J. S. M.* te *Z.* Het onderzoek van *Forster's nierenpillen en zalf* is nog niet ten einde gebracht. Gij moet dus nog wat geduld oefenen.

J. O. te *A. P.* Wij danken u zeer voor het gezondene; in 't volgend no.

J. J. S. te *A.* en *W. M. H. A.* te *'s G.* Eveneens onzen dank.

J. A. S. te *E.* De *kloosterhoning* wordt besproken, zoodra het onderzoek is afgelopen. Mogen wij dan — met of zonder vermelding van naam — van uwe in dank ontvangen mededeeling gebruik maken?

S. v. L. Ez. te *A.* De u gezonden Maandbladen zullen u, naar wij hopen, voldoende over *'joeat* hebben ingelicht. Zie tevens de »Berichten” in dit no. Uw bijdrage is in dank ontvangen; wij raden u zeer aan, aan uw voornemen gevolg te geven.

J. T. te *V.* Te laat voor dit no. ontvangen.

L. en *I.* te *'s H.* Aan uw verzoek zullen wij gaarne voldoen; met genoegen namen wij kennis van uw besluit.

L. H. O. te *A.* Dank voor 't gezondene, waarvan wij bij gelegenheid zeker gebruik kunnen maken.

H. A. L. te *S.* Over het attest van *Dr. Lapponi* in het volgende no.

D. B. te *L.* Het fleschje van *de Haas* wordt onderzocht.

— Wij brengen nogmaals in herinnering dat wij de, met betrekking tot het blad, tot ons gerichte vragen slechts bij *hooge uitzondering* per brief kunnen beantwoorden. De rubriek »Correspondentie” is voor die beantwoording bestemd. Het insluiten van postzegels voor antwoord zal ons niet van dezen stelregel doen afwijken.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam. VOORZITTER. J. VAN RIEL, Militair Apotheker te 's Gravenhage.
Dr. W. RUTGERS VAN DER LOEFF, Arts te Amsterdam. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg.
A. J. WIJNNE, Gemeente-Apotheker te Rotterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden 667.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Alle stukken voor de REDACTIE van het Maandblad bestemd, te zenden aan den Redacteur, Oosterpark 26, te Amsterdam; stukken voor de ADMINISTRATIE van de Vereeniging en van het Maandblad aan den Secretaris-Penningmeester te Rotterdam.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post per jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „de Dordrechtsche Drukkerij- en Uitgevers-Mij.” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

Bij dit blad behoort een Bijvoegsel.

Inhoud van het Hoofdblad:

Hoofdartikel: Samenstelling der middelen in 1904 onderzocht.

Berichten: De kwakzalverij besproken in een Gezondheidscommissie — Het *N. v. d. Dag* en de advertenties van z. g. „deskundigen”. — De Wonderdokter in het Ulvenhoutsche bosch. — Pink-almanak. — Misbruik van het „Roode Kruis”. — Hoe de kwakzalvers geneeskundigen zoeken. — Concurrentie in kwakzalverij; de opvolgers van Belt. — De villa van De Haas — Een „goudmijn” aangeboden. — Een teringdokter vervolgd. — Bestrijding der kwakzalverij in Beieren. — Geen vrije uitoefening in Zürich.

Mededeelingen van verschillenden aard: De brochure over electro-therapie van Staalman. — Foster's zalf. — Laxeerende tabletten Bromo Quinine. — Dr. Lapponi's attest over de Pinkpillen. — Nog een paar mededeelingen omtrent De Haas. — Prof. Calan, over geneesmiddelen bij tering. — Populair geneeskundige literatuur.

Boekbeschuwing: Homeopathie in de Praktijk. Geneeskundige Encyclopaedie voor het huisgezin

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans bij den Secretaris-Penningmeester aan te melden. Hun zal dit Nummer van den loopenden jaargang gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en van het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad opgegeven.

Opgaaf van de samenstelling der middelen, van wege de Vereeniging tegen de Kwakzalverij in 1904 onderzocht en behandeld in dezen jaargang van het Maandblad.

ENGLISH BREAKFAST-TEA bestaat uit senna-bladen, zoethout, goudsbloemen, korenbloemen, gewone thee en suiker. (No. 3.)

FISTULOSE is niets anders dan kamferzalf. (No. 8.)

FOSTER'S NIERZALF: Lanoline, vermengd met zinkoxyde en carbolzuur. (No. 12.)

DR. VON GRABEN'S RADICALE RHEUMATIEKEN JICHTVERDRIJVER is meekrapwortel, anders niets. (No. 7.)

DR. HENRY'S VERSTERKENDE PILLEN komen overeen met *Blaudsche pillen*, waarin de koolzure kali door koolzure soda is vervangen. (No. 11.)

INSTITUT DU ZEXA. Het middel van het — bestaat uit een mengsel van Dubbel koolzure soda, kalmoes en gentiaanpoeder. (No. 2.)

KRUGER'S TONIC is, in hoofdzaak een oplossing van plantenextract, hoogst waarschijnlijk extract van graswortel, in Malagawijn en water, aangenaam van smaak gemaakt door een kleine hoeveelheid azijnzuur en tinctuur van oranje-

schillen of een andere smaakgevendende tinctuur. (No. 8.)

KRUIDENWIJN VAN DE HAAS: een troebele, zeer zure, roode wijn met voorbijgaand zwak bitteren smaak, waarin geen enkel geneesmiddel kon worden aangetoond. (No. 3.)

LAXEERENDE TABLETTEN BROMO QUININE bevatten geen broom, maar daarentegen een weinig zwavelzure kinine, podophylline en poeder van gemberwortel. (No. 12.)

MIXTURE BROUX, haarkleurmiddelen voor de onderscheidene tinten van het haar. Een combinatie, bestaande uit 2 fleschjes, bevatte in de eene flacon een vrij sterke oplossing van chroomzuur, in de andere een oplossing van pyrogallol. (No. 11.)

PINKPILLEN (herhaald onderzoek) zijn gewijzigde, slecht bereide *Blaudsche pillen*, die een weinig zink en gentiaanpoeder bevatten. *Arsenicum* werd niet gevonden. (No. 6.)

SANATOGEEN bestaat uit 95 deelen eiwit en 5 deelen natrium-glycerine-phosfaat. (No. 5.)

SIROOP RHOEAL is de stof bekend onder den naam van *sirupus lactophosphatis calcici*, gemengd met eene organische kleurstof, waarvan de kleur herinnert aan die van kunstmatig gekleurde frambozenlimonade. (No. 7.)

STANDAERTS MAAGPOEIER is een mengsel van phosphorzure kalk, koolzure kalk (gezuiverd krijt), koolzure magnesia (magnesia) koolzuur ijzer (staalpoeder) en pepsine. (No. 5.)

STANDAERTS PILLEN bestaan in hoofdzaak uit Aloë. (No. 5.)

STANDAERTS TABLETTEN bevatten *Tolubalsem*, *ipecacuanha*, gom en suiker. (No. 5.)

STAPHORSTER BOERTJE. De kruiden tegen doofheid van — zijn een mengsel van Paardestaart — en Duizendguldenkruid. (No. 11.)

SUIKERZIEKTE. Het middel tegen — van Mevr. C. v. d. W. T. te Bl. is *Varkensgras* (*Polygonum aviculare*). (No. 10.)

WIJBERT'S TABLETTEN (herhaald onderzoek) bestaan uit drop, gom en pepermuntolie. (No. 6.)

BERICHTEN.

* Een gunstig verschijnsel. Op de agenda van de vergadering van Voorzitters der Gezondheidscommissies, dezer dagen te Eindhoven gehouden, was door den hoofdinспекteur als punt van behandeling ook geplaatst: *Bestrijding der Kwakzalverij*. Deze vergaderingen zijn niet openbaar en evenmin worden notulen gepubliceerd; wij weten dus niets van de bespreking en van hetgeen misschien door dezen hoofdamtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid is voorgesteld, maar achten het een gunstig verschijnsel, dat de aandacht op dit onderwerp gevestigd is. Te meer daar de dienstkring van dezen hoofdinспекteur van Nd. Brabant, zich mede uitstrekt over de provinciën Limburg en Gelderland is het te verwachten,

dat weldra de een of andere algemeene maatregel, die wordt voorbereid, ons ter oore komt.

Een goed begin? Het *Nieuws van den Dag* bevatte dezer dagen het volgend bericht:

„Mannen van wetenschap, gezag en naam, vrouwen van ontwikkeling, beschaving en onbetwistbare zedelijkheid verdedigen het Neo-Malthusianisme. Mannen en vrouwen van dezelfde beteekeenis en aanzien hebben bezwaren tegen dat stelsel.

Een dagblad is allermint de plaats om dat vraagstuk uitvoerig en in al zijn omvang te behandelen, doch wat er ook voor of tegen te zeggen zou zijn, één ding staat vast: in den jongsten tijd hebben zich schromelijke misbruiken voorgedaan, en zijn praktijken ontstaan, die niet alleen door de tegenstanders, maar zeker niet minder door de voorstanders terecht worden afgekeurd. Het is naar aanleiding daarvan, dat wij besloten hebben van heden af alle advertentiën te weren, waarvan de strekking verband zou kunnen houden met bovengenoemde misbruiken, en voor zoover dat, bij den stroom van dagelijks aangeboden advertentiën, door ons na te gaan is.

26 Nov. 1904.

De Directie van
Het Nieuws van den Dag.

Ziezo, nu zullen wij zeker spoedig de afkeuringswaardige, walgelijke advertenties van die *electrische gordels*, (met hunne vieze prentjes) uit de kolommen van het *Nieuws* zien verdwijnen. (?)

* De wonderdokter Colson, die bij den naderenden winter zijn verblijf in het Ulvenhoutsche bosch heeft opgebroken en thans te Ginneken te spreken is, heeft aan zijn voornemen (zie vorig n^o.) gevolg gegeven en vraagt thans f 1.50 per consult. Met een bevoegd assistent schiet hij niet te best op; eerst waren de papieren niet in orde en nu heeft deze, na een kort verblijf, hem weder verlaten. Men beweert, dat de waardige medicus een reisje naar Brussel heeft gemaakt en zijn associé vandaar heeft geschreven om hem honderd gulden te sturen dan zou hij terugkomen. Als 't waar is!!

De jaarlijksche reclame voor de Pinkpillen, de almanak, wordt weer overal verspreid onder den titel: „Brieven voor het kort-avonden.” Evenals in vorige jaargangen worden de „Waarde lezers” en „beminnelijke lezeressen” weer in de gelegenheid gesteld de advertenties met portretten na te lezen, die zij al in vroegere almanaken en in allerlei couranten onder de oogen hebben gehad. Een aangename lectuur!

Misbruik van het „Roode Kruis.” Tegen het misbruik van den naam van deze zo nuttige Vereeniging moesten wij al meermalen waarschuwen. Wij vestigen daarom gaarne de aandacht op het onderstaande, dat, als Ingezonden Stuk, in de *N. Rott. Ct.* is opgenomen:

„HET ROODE KRUIS.”

„Aan den heer Hoofdredacteur van de Nieuwe Rotterdamsche Courant te Rotterdam.

Mijnheer de Hoofdredacteur,

„Het zij den voorzitter van het Nederlandsche

Roode Kruis vergund door middel van de Nederlandsche dagbladders met nadruk te protesteeren tegen het ergerlijk misbruik, dat gemaakt wordt van den naam der, bij Koninklijk besluit ingestelde, door hem voorgezeten vereeniging, om kwakzalversmiddelen aan te prijzen en vrouwen de gelegenheid te bieden zich te laten behandelen in een lokaal, dat gequalificeerd wordt als de beste en meest vertrouwde inrichting op Neo-Malthusiaansch gebied in geheel Nederland.

Alzoo staat te lezen in een niet onderteekende advertentie, geplaatst in „het Nieuws van den Dag,” dd. 25 October 1904, 5e blad, bladzijde 18, onder het opschrift „Het Roode Kruis.”

Uitdrukkelijk wordt geconstateerd, dat het Ned. Roode Kruis met dergelijke „vertrouwde” inrichtingen en met de, door deze aan de markt gebrachte „bekende pillen en druppels” niets heeft uit te staan; dat het publiek mitsdien misleid wordt door zulke bedriegelijke opschriften van advertentiën, wat ongestraft kan geschieden, nu, in Nederland althans de wet geen waarborgen biedt of straf bedreigt tegen zulk een misbruiken en verlagen van den naam van het Nederlandsche Roode Kruis.

In een, aan een Nederlandsch dagblad gedane, maar afgewezen vraag om contractprijs voor advertentiën van het alloo als de aangehaalde, staat de onderteekening:

De Directie van het Roode Kruis,
Amsterdam.

A. SINNIGHE.

Die directie is geheel onbekend bij het Hoofdc Comité en bij de Amsterdamsche plaatselijke Afdeling van het Nederlandsche Roode Kruis.

Ieder landgenoot wordt daartegen gewaarschuwd en verzocht dit protest tegen zulke ignobele, bovendien voor de openbare gezondheid hoogst bedenkelijke praktijken, zooveel mogelijk te helpen verspreiden.

Hoogachtend,

De Voorzitter van het Hoofdc Comité van
het Nederlandsche Roode Kruis,

HARDENBROEK VAN BERGAMBACHT.

's-Gravenhage, den 9en November 1904.”

Hoe de kwakzalvers op geneesheeren speculeeren. Men meldt aan de *N. Rott. Ct.*:

„Voor eenige weken ontving een bejaard practiseerend geneesheer hier te lande het volgend schrijven, dat een belangrijk kijkje geeft in hetgeen er zoo al op geneeskundig gebied in donker plaats heeft in onze dagen, en daarom verdient in ruimer kring bekend gemaakt te worden:

Zeër geachte Heer Doctor X.

In de krant van... dezer lees ik dat U (weldra) uw praktijk neerleggen zal. Ik ben zoo vrij U door dezen de vraag te stellen of U genegen is mij, omdat de wet dit eischt, aangezien ik niet gediplomeerd ben, onder Uwe protectie te nemen om vrij en rustig te kunnen practiseeren; van nature doctor zijnde, heb ik steeds, gedurende zeer vele jaren mijne krachten aangewend aan de lijdende menschheid; ik heb de gave of het talent om met de eenvoudigste middelen de moeilijkste ziekten te genezen; maar door de vele tegenslagen, welke ik gehad heb, zou ik nu gaarne tegen eenige vergoeding onder Uwe protectie rustig mijn praktijk willen doorzetten; het is natuurlijk, dat ik niet voor niets Uwe bescherming wensch; het arrangeeren, wanneer u hiertoe genegen is, laat ik aan u over, ik zal met het een en ander tevreden zijn. Indien U persoonlijk met mij spreken wil, dan ben ik bereid naar Uw woonplaats te gaan en voor U te verschijnen.

In de hoop een gunstig antwoord van U te mogen ontvangen, teeken ik mij hoogachtend.

Uwe dienstwillige

Mevrouw Y., geb. Z.

Het antwoord daarop luidde:

Mevrouw! In antwoord op uw brief en briefkaart (er was inmiddels een briefkaart aan den doctor verzonden, met verzoek om enig antwoord te mogen ontvangen) meld ik U dat ik mij met dergelijke praktijk niet inlaat.

Dr. X.

Deze briefkaart werd aan den doctor per keerende post teruggezonden, met de dwars daar overheen geschreven minder vriendelijke ontboezeming:

Hier hebt U uwe mooie kattelbel terug, verzoeken per omgaande de terugzending mijner beide brieven. Zonder handteekening.”

Concurrentie in kwakzalverij: Aan *De Rijnbode* wordt uit Alfen het volgende gemeld: „In den ouderdom van 77 jaren is Zondag j.l. een inwoner dezer gemeente heengegaan, die bij velen zoowel hier als elders geen onbekende is. Wij bedoelen den heer W. BELT, ook wel de *wonderdokter* genaamd. Zoo men zegt was B. een zevende zoon-

en bezat hij de macht ziekten, inzonderheid verstuikingen, pijn in de ledematen, spieren en gewrichten te genezen. Van heinde en ver kwamen dan ook lijdenden, zoowel rijken als armen, naar B. om hulp en meermalen moet het gebeurd zijn dat lijdens, die niet gaan of staan konden en dus per rijtuig of in een vaartuig naar zijn woning aan Gouwsluis gebracht werden, na een consult of behandeling van hoogstens een half uur, geheel hersteld hem verlieten en zelf hun weg in blijdschap konden volgen.

De geneeswijze van B. bestond hoofdzakelijk in massage, doch op een uiterst zachtzinnige wijze, want met een lamme land, waarin hoegenaamd geen kracht was, bestreek hij de gevoelige plaats, prevelde daarbij een gebed, gaf eenige nuttige wenken en deed bovenal den lijder verstaan dat niet hij, maar de Groote Medicijnmeester in staat was de pijn te genezen en dat men daarop vertrouwen en gelooven moest.

Indien het waar is, dat, zooals men van verschillende zijden verzekert, honderden door B. genezen zijn, dan mag zijn dood wel een groot verlies voor de lijdende menschheid worden genoemd.”

Dat verlies zal gelukkig niet zoo groot zijn; de lijdende menschheid kan voortdurend worden geholpen, want in een volgend no. van *De Rijnbode* lezen wij de volgende verheffende advertenties:

„De ondergeteekende geeft met deze kennis, dat hij van af heden hetgeen zijn overleden vader sinds een halve eeuw heeft uitgeoefend, door hem, zijn zoon WILLEM BELT Wz. zal worden voortgezet, dus niet door den heer B. KRAK.

Voorloopig adres is:

W. BELT,

Boeleka R 189, Gouda.”

„Met deze geef ik het geachte publiek opnieuw kennis, dat ik Dinsdag en Vrijdag van iedere week zitting houd in het huis vroeger bewoond door W. BELT Sr. te Alfen a.d. Rijn

B. KRAK.”

De villa van De Haas. Men schrijft uit Voorshoten aan de N.R.Ct.:

„Onze dorpsgenoot „dokter” De Haas, eertijds een simpel schoenlappertje, doch die door het beoefenen der „geneeskunst,” aanvankelijk met kruiden en gebed, tegenwoordig uitsluitend met kruiden, er bovenop gekomen is, heeft de groote deftige villa Habis Perkara aan den Haagweg nabij Leiden aangekocht en zal zich daar dezer dagen metterwoon vestigen.

Ook daar zal hij zich blijven wijden aan de lijdende menschheid, die wederkeerig er voor zal zorgen, dat het hem en zijn medewerkster, een gewezen pleegzuster, althans in stoffelijk opzicht goed gaat.

Het dorp verliest nog al aan dezen man, niet alleen doordat er nu niet zooveel vreemdelingen zullen komen, maar vooral ook, omdat onze „dokter” van het hem geschonken geld gaarne iets mededeelde aan anderen, die het noodig hadden.”

Dit laatste herinnert ons aan het Hospitaal van Holloway en aan de Communiebanken van Reimanns. Wie betaalt al die weldadigheid?

Het is gemakkelijk riemen snijden van anderman's leer; dit zal een schoenlapper wel weten.

Een eerlijke verklaring. De onderstaande advertentie vonden wij de vorige maand in sommige couranten:

„GOUDMIJN!

Ben genoodzaakt mijne oude en welbekende Zaak wegens ziekte en dringende familieaangelegenheden, dadelijk en voor een zeer lagen prijs te verkoopen.

Deze, in alle landen der wereld welbekende en gepatenteerde Pharmaceutische Zaak, bekroond met de hoogste orden, Eerekruisen, Gouden Medailles en Diploma's, zooals geen andere Zaak ter Wereld bezit, kan dus dadelijk overgenomen worden. In de koopsom is begrepen het prachtige, op eersten stand gelegen, groote Heerenhuis (Villa), met grooten Tuin, in éene hoofdstad van een onzer provinciën. Kennis van de Zaak niet noodig.

Benodigd kapitaal 125.000 Gulden.

Waarde van de Zaak 300.000 Gulden.

Jaarlijksche verdienste zeer groot.

Brieven, onder motto „Goudmijn”, a.h. Alg. Advert.-Bureau Rouma & Co., Heerengracht 226, Amsterdam.”

Wij zullen vermoedelijk den bal niet mis slaan wanneer wij een bekend handelaar in breukzalf enz. als de plaatsver van deze advertentie beschouwen en dan zien wij met genoegen de verklaring, door ons onderstreept, „Kennis van de Zaak niet noodig.” Dat wisten wij al lang; een beetje ruim geweten en brutaliteit zijn voldoende.

Een toring-dokter vervolgd. Te Hamburg is een wonderdokter achter slot en grendel gezet, die beweerde in drie dagen tijds toring te kunnen genezen. De bedrieger had een ongeloofelijken toeloop gekregen en berekende tusschen de 100 en 1000 mk. voor zijn geneesmiddelen. Hij had zelfs een „sanatorium” geopend. Toen zijn doopceel gelicht werd, bleek hij een oude tucht-huisboef te zijn.

Bestrijding der kwakzalverij in Beieren. De Min. van Justitie in Beieren heeft een schrijven aan de autoriteiten doen toekomen, waarbij erop gewezen wordt dat de ambtenaren van het Openb. Min., bij de beslissing of een rechtsvervolgung in zake kwakzalverij moet worden ingesteld, zooveel mogelijk rekening moeten houden met de overweging, dat de kwakzalverij tot een van de meest bedenkelijke misstanden in het publieke leven is geworden, waardoor zieken en geneesheeren ernstig benadeeld worden, en dat dus bestrijding van dezen misstand in 't algemeen belang is.

Geen vrije uitoefening. In het kanton Zurich is een voorstel, dat ieder vrij de zoogenaamde natuurgeneeskunde zou mogen uitoefenen, bij volksstemming met 51,319 tegen 22,881 stemmen verworpen. (Zie het Maandblad van September j.l.)

MEDEDELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Hoe kan ik het gezondst leven

en

Hoe verkrijg ik tijdens ziekte het spoedigst mijne
gezondheid weder.

Het was in den tijd, toen de stoomwerktuigen juist waren uitgevonden en de geheele wereld met bewondering over dezen vooruitgang was vervuld.

Op een goeden dag gaf zoo'n nieuwe machine het plotseling op; lang had zij gekraakt en gepiept doch ten slotte was zij warm geloopt.

Ieder, die in de fabriek werkzaam was, kwam erbij, iedereen gaf raad. Een ingenieur vond dat men eens moest beproeven de machine-deelen met wat olie te smeren, dan zou het wel gaan. Hij werd echter uitgelachen, men geloofde hem niet. Een slim werkman had den raad vernomen en vond dien nog niet zoo slecht, maar, dacht hij de menschen willen dat niet, omdat het middel te eenvoudig lijkt. Fluks vulde hij een fleschje met olie, deed er een vreemdsoortig etiket op en kwam hiermede naar de fabriek. Ziet — zeide hij — dit is een vloeistof die ik heb uitgevonden. Wil eene machine niet loopen, giet dan een weinig van deze vloeistof op de verschillende deelen en alles gaat goed.

Dat was toch knap voor een eenvoudig werkman en dat moest men toch eens beproeven. De proef slaagde uitnemend en de machine liep weer als voorheen. Het geval werd spoedig bekend en de werkman wist een handig gebruik er van te maken.

Spoedig bracht hij flacons vloeistof in den handel, welke vergezeld gingen van groote reclame. Wil de machine niet loopen, zoo schreef hij, dan smeer men haar slechts met een weinig van deze vloeistof en het gebrek is verholpen. Geen slecht trekkende schoorsteen meer, geen springende vlampijpen. Ook tegen het vormen van den lastigen ketelsteen is deze vloeistof een voorbehoedmiddel.

Vele flacons werden verkocht. Zaakkundigen schudden eens bedenkelijk het hoofd, onderzochten de samenstelling en 't bleek dat het middel niet anders was dan gewone machineolie met een kleurtje en geurtje. Wat moest dat nu uitrichten tegen alle opgesomde gebreken?

Maar al tijd werden flesschen olie verkocht en vele verklaringen dat het zoo goed hielp werden gepubliceerd. Ontelbare malen hielp het middel in het geheel niet en werd de machine bedorven, doordat men verzuimde te rechter tijd een gebrek aan de machine te herstellen. Hiervan hoorde men echter niet veel, want als de proef mislukt was en uitliep op ernstige schade, schaamde zich de eigenaar, dat hij zich

ondanks alle waarschuwingen had laten beetnemen en men zweeg maar liefst over dit geval.

En steeds werden flacons verkocht en steeds werden nieuwe slachtoffers gevonden — De uitvinder (!) werd rijk.

Wij leven thans in de twintigste eeuw en de menschen zijn nu veel wijzer geworden, zij weten wel dat men een werkelijk gebrek aan de machine, niet met één universeel middel — een beetje olie — kan verhelpen. Wanneer iets aan de machine hapert, haalt men er een werktuigkundige bij.

Hebt gij reeds begrepen, lezer, dat de menschen, als het hun eigen lichaam betreft, nog zoover niet gekomen zijn? Of hoe denkt ge over pinkpillen, electriche gordels, volta-kruizen, mitsgaders dankbetuigingen en berichten over het succes, daaromtrent verspreid?

Nu eens fungeert dit, dan weer dat voor de machine-olie uit ons sprookje en altijd wagen zich vele menschen aan die middelen.

Een ervan verschijnt thans weder op het tapijt: het zijn de electriche toestellen van Gebr. De Alimonda. Die toestellen zijn reeds vaak besproken. Zij helpen bij alle kwalen. Men zet een der polen in den nek, de andere op eene willekeurige plaats van het lichaam en nu kan men maar genezen: cholera, typhus, longtering, kanker, lupus enz. enz. Gelykt dat niet een weinig op onze machineolie?

Er is weer iemand opgestaan om deze toestellen aan te bevelen. Het is een zekere Staalman, die er een heele brochure over heeft geschreven, onder den titel, die aan het hoofd van dit artikel staat afgedrukt. Het wordt dus weer onzen tijd, om opnieuw tegen deze prullen te waarschuwen.

Over de geneesheeren is die meneer Staalman niet bijster best te spreken, speciaal met de allopathische heeft hij weinig op. De homoeopathische geneeswijze vond vroeger wel eenige genade in zijne oogen, want hij hield er een homoeopat. huisapotheek op na, maar zegt hij: „als leek is het moeilijk een diagnose te stellen om te komen tot eene zekere keuze van het middel voor den zieken noodig”, wat niet verhinderde dat hij in zijn homoeopatisch tijdperk menschen naar deze methode behandelde. Dit is dunkt ons nog al teekenend voor den persoon van den schrijver — maar hij had toen de toestellen van De Alimonda nog niet bij de hand.

Het boekje dan hangt van dwaasheden aan elkander; zoo noemt schrijver als een der hulpmiddelen der allopathische geneeswijze — de geloofsgenezing (Brr!) en maakt hij er haar een verwijt van dat zij gebruik maakt van chirurgie-narcose (erg menscheijk!) electrotherapie enz. enz. Het laatste misschien omdat hij dit gaarne voor zich zelve reserveeren zou.

Vele medicamenten laat S. de revue passeeren; alle worden ze afgekeurd op eene wijze die aantoonde, dat hij zich heeft opgehouden met het lezen van veel kwakzalvers-litteratuur, terwijl hij bovendien zijn neus misschien wel eens heeft gestoken in medische werken. — maar dat hem de gave heeft ontbroken, daarin verder te zien dan bovengenoemd lichaamsdeel lang is.

Na alles afgekamd te hebben, erkent hij, dat hij nu het nut van zijn toestel moet aantoonen en daartoe komt hij aandragen met een menigte dankbetuigingen die verdacht veel aan onze machineolie-geschiedenis herinneren. Voor in het boekje vindt men opgave van een aantal zinstorende drukfeilen, er had nog wel eene groote lijst bij mogen zijn van zinstorende schrijffeilen vooral in technische namen — maar als iemand gaat schrijven over iets waarvan hij geen verstand heeft dan gaat dat zoo.

Een vraag nog: als deze toestellen zoo juist en zeker werken, waarom kwakzalvert hij dan bovendien nu nog met de homoeopathische geneesmiddelen?

Wij herinneren ons den tijd, waarin Staalman annonceerde, dat hij de eerste was, die roombroodjes in den Helder bakte en verkocht — zij waren lekker; ware hij daarbij maar gebleven, dan had hij recht gehad op de dankbaarheid van het Hieldersch publiek. Thans... doch het zij genoeg.

Er bestaat geen Universeel middel tegen alle mogelijke kwalen — nòch voor eene machine, nòch voor den mensch en hij die zulk een middel aanwendt heeft 99 % kans de schade daarvan te ondervinden.

Foster's Zalf.

Naast Pinkpillen, Abdijsiroop en de verschillende electriche gordels vinden wij tegenwoordig alom in onze couranten de mooie annonces van *Foster's Nierpillen* en *Foster's Zalf*. Het resultaat van het onderzoek der pillen is nog niet tot ons gekomen; over de zalf kunnen wij thans iets mededeelen.

Die zalf, zoo wordt er gezegd, moet dienst doen „voor alle huidjeuking, geneest aambeien, bloedige ontsteking, winterhanden en voeten, eczema, zwarte puistjes, huiduitslag en alle jeukende ziekten” en, zooals bij alle kwakzalversmiddelen, wordt dit door roerende getuigschriften bevestigd.

Het onderzoek van den heer D. v. D. WEERD, te Kampen, heeft aangetoond, dat Foster's zalf bestaat uit *lanoline*, *zinkoxyde* en *carbolsuur*, een mengsel, door geneeskundigen somwijlen voorgeschreven, dus *niets nieuws* of *bijzonders*, dat inderdaad in enkele lichte gevallen van jeuk verlichting zal kunnen aanbrengen. Maar, *men zij voorzichtig* en ga niet op eigen handje aan 't wrijven. Want er bestaat groote kans, dat bij ernstige ongesteldheden, die met huidjeuking of bloedige ontsteking gepaard gaan, de aanwending van de zalf niet alleen hoogst gevaarlijk in hare gevolgen kan zijn, maar ook, dat door die aanwending de juiste tijd van het toepassen van *doelmatige* hulpmiddelen verloren gaat.

Raadpleeg in elk geval uw geneesheer en vindt deze dat het gebruik van een mengsel als het bovenstaande met vrucht kan worden beproefd, *koop dan nog geen Foster's zalf!* Elke apotheker hier te lande kan zoo'n mengsel bereiden... en het zal geen f 1.75 kosten.

Laxeerende Tabletten Bromo Quinine.

„Om eene verkoudheid in een dag te genezen, neemt de Laxeerende tabletten Bromo Quinine. De apothekers geven het geld terug in geval van gene genezing. Prijs f 0.80, te Rotterdam bij F. E. VAN SANTEN KOLFF.”

Deze advertentie, tegenwoordig bijna dagelijks in onze bladen voorkomende, trok onze aandacht, temeer omdat andere advertenties genezing van *hoofdpijn* binnen korten tijd door *hetzelfde middel* beloofden. Een fleschje werd ter onderzoek aangekocht en de heer V. VAN ITALIE te Amsterdam had de goedheid den inhoud voor ons na te gaan. Hij vond 24 gecombineerde tabletten, wegende \pm 280 milligram, die bevatten een weinig *zwavelzure kinine*, *podophylline* en een groote hoeveelheid *gemberpoeder*. *Bromium* kon niet worden aangetoond, en juist de z.g. *Bromo-quinine* moest het doen. Want, wat staat er in 't biljet, dat bij de tabletten wordt afgeleverd? „*Veroorzaakt geen oorsuizing of zenuwachtigheid zooals zwavelzure kinine.*”

Merkwaardig goedje inderdaad; heeft niet de nawerking van zwavelzure kinine en bevat het toch. Knap zijn die Amerikanen ('t is een Amerikaansch middel) werkelijk, vooral als het er op aankomt de menschen iets op de mouw te spelden

En dit laatste gebeurt hier; dit zal nu wel voor een ieder duidelijk zijn. Maar, dan vragen wij: verdient dan al 't andere wat die fabrikant van de wonderlijke werking van zijn tabletten vertelt, ook maar een oogenblik geloof? Zeker niet: wij beschouwen het als onnoodig nog meer woorden te bezigen om tegen het aankopen van zijn kwakzalversmiddel te waarschuwen. Alleen willen wij nog vermelden dat het gebruik van de sterk laxeerend werkende *podophylline* hoogst nadeelige gevolgen na zich kan slepen.

Dr. Laponi's attest over de Pink-Pillen.

Onder de vele reclames voor de pinkpillen, die wij tot vervelens toe in onze bladen vinden, zien wij ook herhaalde malen het volgende attest:

„Ik verklaar de Pinkpillen in vier gevallen van eenvoudige bloedarmoede ten gevolge van den groei beproefd te hebben. Na eenige weken van behandeling beantwoordde het succes ten volle aan mijne verwachting. Voortaan zal ik dan ook niet nalaten het gebruik van dit merkwaardig geneesmiddel tot de behandeling van andere ziekelijke vormen van bloedarmoede en bleekzucht uit te breiden, alsmede tot de behandeling van algemeene verzwakking, zenuwlijden en andere dergelijke ziekten.

Ter bevestiging teeken ik

GUISEPPE LAPPONI,

lijfarts van Zijne Heiligheid den Paus Pius X.”

Ons werden inlichtingen naar de waarde van dit attest gevraagd en wij zijn in staat die inlichtingen te verstrekken door de hulp van „*De Alkmaarder*”. Dit Populair Weekblad, dat in de voorste rij der kwakzalversbestrijders staat, heeft een onderzoek ingesteld bij Dr. LAPPONI zelve en kreeg het onderstaand, uit 't fransch vertaald antwoord:

Mijnheer,

„Het getuigschrift, dat ik onderteekend heb, beantwoordt volkomen aan de waarheid.

„Maar ik verzoek u van de bereiding niet meer te eischen (demander) dan hetgeen zij geven kan.

Met de verzekering van de meeste hoogachting

Uwe u toegeneegen

Dr. G. LAPPONI.

Rome, 24-6 1904.”

Wanneer wij, na deze mededeeling, nog eens nagaan wat Dr. LAPPONI over de pillen verklaard heeft, dan zien wij dat daarin alléén wordt gezegd, *dat bij behandeling in vier gevallen van eenvoudige bloedarmoede, het succes ten volle aan zijne verwachting beantwoordde*. Nu, dat verwondert ons niet; staalpillen — al zijn ze ook niet zoo goed als die van Blapd — zullen bij *eenvoudige bloedarmoede* wel meermalen met succes worden aangewend; maar ons dunkt dat dit resultaat den Doctor geen aanleiding kan geven om het gebruik van dit „merkwaardig geneesmiddel” uit te breiden tot de ongesteldheden in de tweede helft van zijn attest vermeld. Temeer, omdat hij in zijn brief verzoekt *van de bereiding niet meer te eischen dan hetgeen zij geven kan* — m. a. w. dan hetgeen slecht bereide Staalpillen kunnen geven.

Enfin, dat is des Doctor's zaak, maar onze lezers zullen nu wel overtuigd zijn dat het met zooveel ophef — en met portret — gepubliceerd getuigschrift al van *zeer weinig beteekenis* is voor de deugdelijkheid van de pinkpillen.

En toch — handig genoeg — laten de fabrikanten op de bovengenoemde verklaring volgen:

„De Pinkpillen, zooals men ziet, worden overal gebruikt, overal in Nederland gewaardeerd, alsmede in het buitenland, kortom in de geheele wereld. Men heeft bijna dagelijks in deze kolommen de attesten gelezen van genezingen afkomstig zoowel uit de kleinste plaatsjes als uit de grootste steden. Genezingen met de Pinkpillen zijn in alle klassen der maatschappij bekomen geworden, zoowel door den geringsten werkman als door den lijfarts des Pausen. Welke betere bewijzen van de werkdadigheid der Pinkpillen zou men kunnen leveren? Het is een onvergelykelijk geneesmiddel voor de talrijke ziekten, voortspruitende uit de verarming van het bloed en uit de zwakte van het zenuwgestel. Het is de hernieuwer van het bloed, de versterker der zenuwen bij uitnemendheid. Het is de ondersteuner van duizenden en duizenden zwakke en bloedarmoedige personen, van jonge, bleeke, bleekzuchtige meisjes, van hen die aan de maag, aan algemeene zwakte en rheumatiek lijden.

De zenuwlijders, in welken graad zij ook ver-

keeren, van af hij die aan zenuwschele hoofdpijn lijdt tot aan de slimste neurasthenielijders, moeten de Pinkpillen nemen, die bovendien de zenuw hoofdpijn, heupjicht, St. Vitusdans doen verdwijnen. De Pinkpillen genezen, zij genezen daar zelfs waar de andere minder krachtige geneesmiddelen schipbreuk hebben geleden."

Brutaal gezegd. Maar 't publiek leest het, helaas niet met de noodige ernst... en vliegt er in.

Nog een paar mededeelingen omtrent „De Haas.”

Uit Voorschoten wordt aan *de Ned.* gemeld:

„Op last van de justitie is het lijk van eene alhier overleden vrouw ter gerechtelijke lijk-schouwing overgebracht naar het Academisch Ziekenhuis te Leiden.

Deze vrouw was gedurende haar laatste ziekte behandeld door den bekenden heer De Haas, in de wandeling ook wel „professor de Haas” genoemd, vroeger alhier, thans op villa Habis Perkara aan den Vinkweg, onder Zoeterwoude, bij Leiden wonende.”

De volgende waarschuwing, als „Ingezonden Stuk”, voorkomende in de *Delftsche Courant* van 8 Nov. j.l., vinden wij ook der vermelding waard: „Geachte Heer Redacteur.

Beleefd verzoek ik U om opname van het volgende:

Uw bericht uit Voorschoten, omtrent het groote verlies dat die plaats eerstdaags zal tref-fen door het vertrek van „Dokter” De Haas, enz., las ik met buitengewone belangstelling, daar ik juist den vorigen dag eene door hem behandelde patiënte, onder vreeselijk lijden, had zien bezwijken.

Zie hier het geval, dat in het geheel niet op zich zelf staat en dat ik nog met meerdere zou kunnen illustreeren.

Twee jaren geleden kwam onder mijne behandeling Mej. D. te Nootdorp. Zij leed aan eene ziekte van het kniegewricht (tumor albus). Daar ondergeteekende geen wonderdokter is, genas dit niet zoo spoedig als patiënte wel wenschte. Zij besloot na een week of vijf den ex-schoenmaker De Haas eens te gaan raadplegen; nu een schoen en een knie zijn niet zoover van elkaar af. Deze beloofde haar dat zij binnen een half jaar weer zou kunnen loopen, legde pleisters op de zieke knie en zoutwater-omslagen om de onderbenen.

In October j.l. werd ik er weer bijgeroepen, maar in welk een deerniswaardigen toestand vond ik toen patiënte. De doorlopende zout-water-omslagen hadden hunne uitwerking niet gemist. De beenen waren opgezwollen en de huid ging reeds in rotting over; niettegenstaande dat, werd nog met tegenzin de rommel opge-ruimd. De toestand was hopeloos, zelfs aan amputeeren kon niet meer worden gedacht en ik moest mij beperken het lijden zooveel moge-lijk te verzachten. Ik geloof niet, dat dit schrij-ven het vertrouwen in kwakzalvers zal verzwak-ken, maar vreemd is het zeker, dat men zijn schoenen niet aan een bevoegd medicus ter reparatie zal toevertrouwen, maar zijn eigen lichaam aan een schoenlapper — dat wel. Of zou men misschien, al schoenlappende, meer kennis van het menschelijk organisme en van geneesmiddelen krijgen dan een medicus van het schoenlappen aanwaait.

U, mijnheer de Redacteur, dankend voor de plaatsing, eindig ik alleen met den raad aan patiënten onder zijn behandeling, zich niet zoo-lang onder de pekelen en kruiden te laten zetten, tot er geen lappen meer aan is en zij, als oude schoenen, opgegeven moeten worden.

MEDICUS.”

Prof. Talma over geneesmiddelen bij tering.

* Wij hebben al dikwijls gezegd, dat het blinde geloof der meeste menschen in de kracht van geneesmiddelen een der oorzaken is van den bloei der kwakzalverij en dat omgekeerd de geheimmiddelkramers dit geloof ijverig in de hand werken door hunne beweringen, dat genezing

ook in de wanhopigste gevallen mogelijk en zeker is bij- en door het gebruik hunner middelen; zelfs zonder dat de lijders iets anders behoeven te doen of te laten.

In zijne toespraak tot de studenten bij de opening zijner lessen aan de Hoogeschool te Utrecht, legt Prof. Talma zijn vinger op de wonde plek bij de uitoefening der geneeskunst, waarbij ook door de artsen zelf nog veel te veel waarde wordt gehecht aan het voorschrijven en het gebruik van geneesmiddelen, met voorbij-gaan van het groote nut, gelegen in nauwkeu-rige regeling van de levenswijze en het dieet der patiënten.

„Indien vele geneesheeren voortgaan,” zoo schrijft hij, „naar den regel zóó te handelen, alsof slechts van het gebruik der geneesmiddelen uit de apotheek een goede invloed te wachten was, mogen wij hen beklagen om hun ongegrond ge-looven, of hun onze achting ontzeggen om hun huichelen (de nuttige werking door suggestie verkregen blijft hier buiten beschouwing). Toe-gegeven, dat bij vele ongesteldheden het ge-bruik van geneesmiddelen kan worden nagela-ten, of zelfs kan schaden — is daarom de taak van den geneesheer onbelangrijk? Geenszins.

„In de meeste gevallen kan hij den aard der ongesteldheid, waarvoor hij geroepen wordt, ken-nen en waar dit niet zoo is, kan hij in het al-gemeen het nemen van verkeerde maatregelen ontraden. Waar de arts de ongesteldheid ge-heel of ten deele begrijpt, kan hij meermalen slechts dan veel nut brengen, als hij geheel met de oude methode, om slechte medicijnen voor te schrijven, breekt.

„Ieder van u weet, dat tegenwoordig zeer vele lijders aan tuberculose (tering) genezen zonder medicijn, terwijl zij vroeger bijna zon-der uitzondering verloren konden worden ge-noemd. Alles hangt af van een juist opvolgen van goede voorschriften omtrent de leefwijze, de voeding en wat daarmede samenhangt. Het is de taak der artsen de behandeling der lijders aan tuberculose in goede banen te leiden. Eenige dagen te lang in een ongeschikte omgeving door-gebracht, kunnen voor de lijders noodelottig worden.

„De teringlijders kunnen in gunstige omstan-digheden thuis genezen; er zijn gevallen bekend waarin, niettegenstaande vele ongunstige invloe-den, de genezing toch nog volgde. Het mag evenwel voor zeker worden gehouden, dat in het algemeen de kans op herstel van het lijden in goede sanatoria belangrijk grooter is dan daar-buiten.

„Teringlijders, die in het algemeen de kinder-jaren achter den rug hebben, kunnen zeer dik-wijls in leven gehouden worden en genezen, als de diagnose door den geneesheer maar vroeg genoeg gesteld wordt en de kostbare tijd maar niet met allerlei gedoe, als het toedienen van ijzer, creosoot, of andere „specifica” verspild wordt.”

Het laatste wordt nogmaals in het vervolg der toespraak scherper herhaald met de woor-den: „Al die creosoot-, teer-, ijzer-, chininepraeparaten, zij mogen het publiek stilhouden, zij doen haast geen nut.”

Populair geneeskundige litteratuur.

Over dit onderwerp bevat *De Maasbode* van 22 October j.l. een lezenswaardig artikel van „Med. Doct.”

De schrijver wijst er op, dat werkelijk goede populair-geneeskundige boekjes, somwijlen kwaad kunnen doen, omdat het publiek slecht leest en door die lezing verschijnselen van ziekte bij zichzelf meent te bespeuren, die niet bestaan. En gaat dan aldus voort:

„Is werkelijk de schrijver van het boekje een volkomen bevoegd persoon, geheel op de hoogte van zijn onderwerp, dan kan men toegeven, dat de lezer zelf de schuld is van de slechte gevolgen. Want indien hij tegen dergelijke lectuur niet bestand is, moet hij maar het lezen nalaten: leugen of bedrog is dan niet in het spel. Maar hoe dikwijls is dit niet het geval? Vaak zien wij toch geschriften verschijnen, waarvan de auteur zich toot met een aan een Ameri-kaansche universiteit voor eenige honderden dollars gekochten professoralen of doctoralen titel, maar

wier inhoud slecht beantwoordt aan deze waardig-heden. Om de zaak voor het steeds op narigheden beluste publiek aantrekkelijk te maken, wordt alles sterk overdreven en met de felste kleuren afge-schilderd, anders „pakt” het niet, en om het debiet is het toch — de goeden niet te na gesproken — maar te doen. Leest men soms zoo'n boekje zonder kennis van zaken, dan zou men er toe moeten komen te veronderstellen, dat niemand, die aan die bepaalde ziekte lijdt, nog in leven zou kunnen zijn.

„Soms is de zaak nog erger en tracht zoo'n boekje onder den schijn van alleen de populair-medische litteratuur te verrijken, ook nog hetzelfde te doen voor de beurs van den uitvinder van een of ander geheimmiddel. Dit wordt dan voorgesteld, alsof er werkelijk reeds zeer goede resultaten mede ver-kegen zijn, die alleen helaas maar in de verbeelding van den auteur bestaan. Deze vermomde reclame voor kwakzalversmiddelen is nog de gevaarlijkste.

„De slachtoffers van dergelijke litteratuur worden in alle rangen en standen van de maatschappij ge-vonden; zoowel hooger als lager geplaatsten worden er door getroffen. Daarom meende ik geen onnut werk te doen met dit eens iets uitvoeriger uiteen te zetten. Let vooral goed op de autoriteit van den schrijver en hoedt u ervoor, alles wat in zulke boekjes staat, op u zelve toe te passen, dan zal u waar-schijnlijk in de toekomst veel onaangenaams ge-spaard blijven.”

De Redactie van *De Maasbode* laat op dit artikel als onderschrift volgen:

„In verband met dit artikel, dat als inleiding kan beschouwd worden, ontvingen wij van Med. Doct., een zeer geacht en bekwaam geneeskundige de toezegging van eene reeks opstellen, de medische wetenschap betreffende. Behandeld zullen worden bijzonder die onderwerpen, die of de algemeene volksgezondheid raken of buiten de geneeskundige wereld onder eenig opzicht de belangstelling trekken van den gezonden zoowel als den zieken mensch. Vooral zullen die opstellen ten doel hebben om tegen-over de bedriegelijke, dikwijls zeer verderfelijke populariseering der medische wetenschap, de ver-spreiding te bevorderen van goede en gezonde denk-beelden omtrent verschillende onderdeelen eener wetenschap, die met de stoffelijke en zedelijke be-langen van een volk zoo nauw verbonden zijn.”

Wij wenschen de Redactie veel succes!

BOEKBESCHOUWING.

Homoeopathie in de Praktijk, door Dr. J. Verhoeve.

Van bovengenoemd werk, (zie no. 10) is de tweede aflevering verschenen, de volgende hoofdstukken bevattende: Homoeopathie en Chirurgie. Homoeopathie en Natuurgeneeswijze. Tegenwerpen tegen de Homoeopathie. De macht van het kleine. Eenige statistieken. Ho-moeopathische geneesmiddelen. Zij bieden vee-lezenswaardigs aan.

Geneeskundige Encyclopaedie voor het huisgezin. Uitgave van *Schelte-ma en Holkema's boekhandel*. Aflevering 5 en 6 van bovengenoemd werk hebben het licht gezien. De goede verwachtingen omtrent deze Encyclo-paedie in ons Augustus-no. uitgesproken worden door de nieuwe afleveringen nog versterkt. Van ons standpunt beschouwd trof ons het meest het artikel over *Geheime middelen*. Indien gebrek aan ruimte het ons niet verbood zouden wij gaarne het een en ander daaruit overnemen (misschien bestaat daarvoor later de gelegenheid); thans bepalen wij ons tot het aanhalen van den slotzin van het artikel:

„Wij kunnen ten slotte slechts den dringenden wensch uitspreken: *Koopt geen geheime middelen, patentmedicijnen en universeelmiddelen! Koopt over het algemeen geen in de couranten aange-prezen geneesmiddel! Vraagt vooraf uw dokter!*”

ADVERTENTIE.

Publicatie 1801.

Afdrukken op zwaar Hollandsch papier dezer Publicatie, die een in bijna alle opzichten typo-grafische juiste reproductie is van het origineele stuk, dat op het Gemeente-Archief te Dordrecht berust, worden tegen ontvangst van f 0.15 franco toegezonden door ondergeteekenden, drukkers van het Maandblad.

BLUSSÉ & COMP., Dordrecht.

BIJVOEGSEL

behoorende bij No 12 van het Maandblad,
uitgegeven door de Vereeniging tegen
de Kwakzalverij.

Inhoud van het Bijvoegsel:

Rechtzaken: Jakob Mot in hooger beroep veroordeeld.
Ingezonden: Hoe Attesten met portretten worden verkregen.
Correspondentie.
Register op den 24en jaargang van het Maandblad.

RECHTSZAKEN.

JACOB MOT, de wonderdokter, is door de rechtbank te Amsterdam wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst veroordeeld tot drie hechtenisstraffen, elk van tien dagen.

De kantonrechter, voor wien hij in eersten aanleg had terechtstaan, had hem drie geldboeten opgelegd. (Zie onze vorige No's.)

De rechtbank verklaarde den bekl. schuldig aan het buiten noodzaak uitoefenen van de geneeskunst, zonder tot het beroep van geneeskundige te zijn toegelaten, drie malen gepleegd, terwijl nog geen twee jaren verlopen waren sedert zijn vorige veroordeeling te dezer zake.

De rechtbank beschouwde de behandeling van de kinderen uit twee gezinnen als twee voortgezette handelingen en de behandeling der moeder uit één dier gezinnen als een op zichzelf staande handeling.

INGEZONDEN.

Eene Waarschuwing.

Geachte Redactie!

Onder bovenstaand opschrift vond ik in *De Controleur* van 5 Nov. j.l. een uit de *Nieuwe Arnhemmer Ct.* overgenomen briefje van den volgende inhoud:

„Met verbazing las ik in de *N. Rotterdammer* van 25 dezer, 1e blad A, dat mijn naam gebezigd wordt als reclame voor de Pink-pillen. Ik vind dat hoogst onaangenaam, te meer daar van het gansche artikel geen woord waar is. Den verslaggever, wien ik zou verteld hebben, dat ik nu genezen was, heb ik nooit gesproken, noch gezien. Van de kwalen, die mij in dat stukje worden toegeschreven, ben ik, Goddank, tot nu toe bevrijd gebleven. Toen ik voor eenige jaren wat bleekzuchtig was, heb ik drie doosjes Pink-pillen in een winkel gekocht. Ziedaar alles.

Ik zou belangrijke sommen voor andere geneesmiddelen hebben uitgegeven, helaas! Ik heb ze nooit bezeten. Maar zoo de verslaggever mij die schatten nog eens bezorgen kan, welnu, dan wil ik hem zijn reclamebericht vergeven.

Mej. E. KRAHE.

Arnhem, 31 October 1904.

„k Weet niet of door u dit zooveel zeggende epistel is opgemerkt. 't Is, dunkt me, in de kolommen van uw blad alleszins op z'n plaats.

Er wordt met die reclame duchtig gespeculeerd op de ijdelheid van sommige menschen. Mij is daarvan een staaltje bekend, dat al te mooi is, om niet te worden oververteld.

Een verkooper van beste „maagpillen” treedt op een drietal vrouwen toe, die buiten 't huis bezig zijn, en zegt tot de oudste, een vroolijk menschje: „hé moeke, heb jij niet eens een doosje pillen van mij gehad? Van 't voorjaar hé?” En hij vervolgt met een geheimzinnig knipoogje tegen de andere twee: „Ze is nu maar weer wát flink, hé? En dat voor één simpe doosje vol! 't Is een mirakel, hé?” Daarna tegen de zoo mirakuleus-genezene: „Mag ik wel even bij je binnegaan, moeke?”

„Moeke” zegt niet veel. Zij raadpleegt misschien haar geheugen, maar zoodra maakt de jonge man aanstalten om zonder verlof binnen te trekken, af zij gaat in de deur staan en vraagt gütig: „Hoe hiet mien seun?”

Hij. Wat doet dat er nou toe?!

Zij. Wis en drie datte! M'n man ligt te bed, en

Hij. Maar dan moet ik in elk geval er in. Geen mensch behoeft ziek te wezen zoolang er heilzame middelen zijn, die.....

Zij. Ziek! M'n man ziek? Geen spit van waar, hoor! Hij is bakkersknecht.

Hij. Bakkersknecht? Een slecht beroep! Hoogst ongezond! Wie vader en moeder vermoord heeft, is er nog te goed voor. Kom, laten we in huis eens even.....

Zij. Niks te praten, koopman.

Hij. Best. (Tegen de twee andere vrouwen, als zij in huis is gegaan.) Dat is dom van die goeie ziel. Zij had wat kunnen verdienen. Voor een naamtekening van een gelukkig herstellende geeft m'n firma twee kwartjes, voor haar portret nog meer.

Een der vrouwen. (zeer belangstellend.) Wat je zegge! Ik ben altied fiks, dat 's waar, maar 'k hew wellis teugen mien dochter — ik bin weduwvrouw! seit: wat aardig om zoo ris in de krant, met naam en toenaam, ouderdom en meer sukke bizonderheden. En dan met je petret, goeie genade, wat suud mien suster dan wel segge? Die had laatst haar koop'ren bru-loft der in. Om er maar ris in, mot je dinke maar niet met er petret fan sels!

Hij. Je bent 'n verstandig wijf. Als je nu ook nog een vlammetje voor me over heb.... De sigaar heb ik zelf wel,

Zij. Wel twee man! als ik je daar mee dienen kan. Kom maar mee in huis. Ik bin allienig; mien man is bij de post

Beiden verdwenen van 't tooneel, terwijl numero 3 van de vrouwtjes meesmuilde: Nou maakt ie haar pertret dink ik, en op sijn mooist buurvrouw's naam der onder. Wat niet weet, dat deert niet! Maar 't is toch mooi als 't zóó ken: genezen en geld toe! Als mien man' etwist, begon ie der grif met voor de rimmetiek en om in de krant te kommen

Die laatst weergegeven spreekster vertelde het aan:

Uwe dw. dn.

G. C. STELLINGWERF-JENTINK.

CORRESPONDENTIE.

Van D. te R., W. te Br., O. te L. en anderen. De inlichtingen werden door G. W. B. verstrekt op verzoek der redactie zelve; zij is het volkomen eens met den aanhef van zijn schrijven, dat een patiënt als regel de minst vertrouwbare beoordeelaar is van zijn geneesheer; zij meent da rom de berichten uit zulk een bron ter zijde te mogen leggen. Alleen wil zij gaarne mededeelen, dat, volgens een schrijven van Dr. Kauling zelve en een onderzoek van het *Dagblad van N.-Brabant*, Dr. K. inderdaad den Minister van Binn. Zaken heeft verzocht zijn methode door een rijkscommissie te d en onderzoeken. Ook blijkt dat sommige leden van den Geneesk. Kring van *Breda e. O.* zich bereid hebben verklaard eventueel bij een contrôle-onderzoek behulpzaam te zijn.

Mocht er iets van komen, dan zullen wij niet nalaten onze lezers met het resultaat van een ernstig onderzoek in kennis te stellen.

Misschien is 't niet overbodig hieraan toe te voegen, dat de exploitatie van serum bij de behandeling van teringlijders niets nieuws is. Te Brussel is een *Sanatorium belge-neerlandais contre la tuberculose*, waar de behandeling alleen geschiedt met serumspuitingen; de ondernemers hebben een paar jaren geleden getracht een filiaal op te richten te Ginneken; een belangrijk kapitaal was reeds daarvoor door een consortium bijeengebracht.

Wij verwijzen verder naar het gesprokene door Professor TALMA, opgenomen in dit No.

Dr. A. K. te G. Zooals gij hierboven ziet is van uwe mededeeling melding gemaakt. Het inwinnen van inlichtingen ten uwent achten wij niet doeltreffend.

L. H. O. te A. Dank voor uwe kennisgeving en hulp.

Een Arts. Wanneer die artikelen bij name aan den apotheker worden gevraagd, is de aflevering geen kwakzalverij; zie Art. 9 van de Wet regerende de uitoefening der artsenebereidkunst. Slechts dient daarmee rekening te worden gehouden, dat de apotheker geen geheimmiddelen aflevert, of vergiften zonder de voor deze geldende bepalingen.

J. v. d. S. te R. Zie over Foster's zalf dit No.; over de pillen later.

B. J. B. te S. en J. J. H. te 's-G. Dank voor het gezondene.

Dr. M. de H. te A. Die middeltjes tegen vallende ziekte zijn bijna allen gelijk van samenstelling. Het door u gezondene is door den heer D. BIERHAALDER te Baarn onderzocht en bleek te bevatten: rhiz. *Zedoariae*, rad. *Dictamni*, *Cinnaber* en *Saccharum*. Alhoewel wij het verschaffen van dergelijke, van ouds gebruikelijke huismiddeltjes uit den aard der zaak afkeuren, kunnen wij die handelwijze niet als kwakzalverij bestempelen. Wij zijn overtuigd, dat de personen, die het afleveren, te goeder trouw zijn en uit liefdadigheid meenen te handelen.

v. d. T. te A. Wanneer gij ons uw naam en adres opgeeft zullen wij u het Maandblad van Mei 1904 toezenden, waarin over het *Institute of Science* gehandeld wordt.

D. T. te O. Wij danken u voor uw schrijven; voor uwe medewerking houden wij ons aanbevolen.

A. V. te D. Volgens onderzoek van zeer bevoegde personen, zijn al die z. g. elektrische gordels niet in staat zooveel electriciteit op te wekken, dat er eenige geneeskrachtige werking van is te wachten. Volg onzen raad en houd uw geld in den zak.

A. M. C. te A. Wij zijn u verplicht voor uwe mededeelingen, waarvan wij bij gelegenheid gebruik hopen te maken.

Het onderzoek van de kloosterhoning is nog niet afgelopen. Zie over *Wortelboerskruiden* de Maandbladen van Januari en Juni 1895. Gij kunt deze, als gij ze niet bezit, aanvragen bij den Secretaris-Penningmeester onzer Vereeniging, de heer A. J. WIJNNE te Rotterdam, die, bij aldien zij nog voorhanden zijn, ze u gratis zal toezenden.

Th. N. v. H. te Z. Uw stuk moest, met nog enkele andere, tot een volgend no. blijven liggen.

Register op den vier en twintigsten jaargang van het Maandblad.

(De cijfers geven het nummer van het Maandblad aan.)

Ber. beteekent Berichten, *Boekbesch.* Boekbeschuwing, *Corr.* Correspondentie, *H. W.* Herhaalde Waarschuwingen, *Ingez.* Ingezonden en *R.* Rechtszaken.)

<i>Aalberse</i> , Mr. Een hartig woord van —	2
<i>Abdiymiddelen</i> van Buckfastleigh.	6
<i>Adamkiewicz</i> . Open brief aan den kanker-genezer.	Ber. 3
<i>Adenoïde Vegetaties</i> .	<i>Boekbesch.</i> 1
<i>Adverteeren</i> . Uitbreiding van het verbod.	9
<i>Advertenties</i> . De herkomst der vuile —	4
„ in het <i>N. v. d. Dag</i> .	12
„ in de Katholieke bladen.	2
„ Verantwoordelijkheid der nieuwsbladen.	1
„ Verbodsbepalingen in de Maatschappij v. Geneesk. voorgesteld.	6
„ Verbod v. het plaatsen van — <i>Ber.</i>	5
<i>Almanak-Pink</i> .	2 „ 12
<i>Apothekers</i> als bereiders van specialité's.	„ 8
„ als handlangers v. kwakzalvers.	„ 3
<i>Artsen</i> en natuurgeneeskundigen.	„ 2
<i>Artsenijbereidkunde</i> . Onbevoegde uitoefening —	<i>R.</i> 5, 8, 10
<i>Aspirine</i> . Verkoop door onbevoegden	<i>R.</i> 10
<i>Asthma</i> . Schiffmann's middel.	1
<i>Attesten</i> . Hoe — verkregen worden	<i>Ingez.</i> 12

<i>Beenderen en Gewrichten</i> .	<i>Boekbesch.</i> 6
<i>Bevolkingsleer en Gezinsbeperking</i> .	4
<i>Belasting op specialités</i> .	<i>Ber.</i> 5
<i>Biermanns</i> , Galvan. elektrische toestellen.	„ 2
<i>Bladen</i> Hulp van de kleinere —	11
<i>Blankine</i>	1

Boekbeschuwing:

Prof. Guye, <i>Adenoïde Vegetaties</i> .	1
Dr. J. Hoojkaas, <i>Bevolkingsleer en Gezinsbeperking II</i> .	4
Carl Reissig, <i>Geneeskundige Encyclopaedie voor het huisgezin</i> .	4, 8, 12
Dr. H. Pinkhof, <i>Hygiënische Vlug-schriften</i> No. 7, 9, 10,	1, 6, 9
<i>Homoeopathie in de Praktijk</i> .	10, 21
Dr. Ch. Bles, <i>Over Hoofdpijn</i> .	11
Th. o. Malade, <i>De Hulprediker</i> .	11
Het Groene en Witte Kruis.	9
De Roode Kruis Nummertjes.	10
Dr. W. Pierry, <i>Methode tot ontwikkeling der geestermogens</i> .	3
Th. A. Quanjer, <i>Het Nieuws</i> .	1
Dr. A. Mijnlieff, <i>De verpleging van kraamvrouw en kind</i> .	7
Dr. G. W. Bruinsma, <i>Verzekering zonder geneeskundig onderzoek</i> .	1
<i>Boekhouding</i> , verplichte — voor kwakzalvers.	7
<i>Boom's maagpoeder</i> .	<i>H. W.</i> 6
<i>Borstpastillen</i> van Kaeting.	„ 2
<i>Bromo Quinine</i> . Laxeerende tabletten.	12
<i>Buckfastleigh</i> . De pharmaceutische fabriek te —	6
<i>Buitenlandsche geneeskundigen</i> hier te lande.	8, 9
<i>Bureau</i> voor inlichtingen omtrent advertenties in Zweden.	7
<i>Bijsterveld</i> , A. W. van — te Grand Rapids.	6
„ P. van — gevestigd te Lunteren.	<i>Ber.</i> 6

<i>Centrum</i> . Het — Een onjuiste opvatting van —	2
<i>Congres</i> voor Openb. Gezondheidsregeling. Vertegenwoordiging op het —	„ 6
„ tegen de onwettige uitoefening der Geneeskunst.	<i>Ber.</i> 2, 8
<i>Djoeat-proces</i> .	<i>Ber.</i> 11
<i>Duitsche Vereeniging t. bestr. d. kwakzalverij</i> : Benoeming van Corresp. leden.	„ 2
Verslag der 1 ^e jaarl. Vergadering.	„ 2, 4

<i>Electrische gordels.</i>	6, 10, Ber.	6	<i>Kwakzalver.</i> Een — te Tilsit.	"	4	Onbevoegde uitoefening van genees-	
<i>Electro-Suspensor</i> van Kuster & Co.	"	8	"	Eerbied voor den —	"	en artsenijsbereidkunde.	5
<i>Electro-Vigueur</i> van Dr. Maclaughlin.	"	10	"	Het begrip van —	"	<i>Reclames.</i> Oorsprong van sommige —	8
<i>Encyclopaedie.</i> Geneeskundige-	Boekb. 4, 8	8	<i>Kwakzalvers-advertenties</i> in de Kathol. bladen.	"	2	<i>Redactie-verandering</i> van het Maandblad.	8
<i>Eucalyptus</i> van Ernst Hess.	"	3	"	in de Leeuw. Ct. Ingez.	1	<i>Redacteur</i> gestraft wegens het opnemen van	
<i>English Breakfast Tea.</i>	3, Ber.	4	"	in onze groote bladen.	8	kwakzalversadvertenties te Breslau.	2
<i>Ferment pur de raisin.</i>	Corr.	3	"	Vervolg in Duitschl. 2, 4, 8	8	"	zwaarder gestraft dan de adverteerder.
<i>Fistulose.</i>	"	8	"	Vijf nieuwe — in Het	6	<i>Reimanns.</i> Breukzalf verbrand en beschadigd.	Ber. 11
<i>Funke. E.</i> — Een toringdokter te Berlijn.	"	4	"	Handelsblad. Ingez.	6	"	Een zaak te koop? Ber. 12
<i>Foster's zalf.</i>	"	12	"	"De Reclame."	4	"	De Stoelbevoorderaar. Ber. 5
<i>Geestvermogens.</i> Methode tot ontwikkeling	"		<i>Kwakzalvers</i> Apothekers als handlangers. Ber.	3	"	"	Wetenschap en beschaving. Ber. 8
der —	Boekbesch. 3	3	<i>Kwakzalvers-behandeling.</i> Gevaar van —	1	<i>Roode Kruis Nummerljes.</i>	Boekb. 10	10
<i>Geheimmiddelen.</i> Verbod van adverteeren	"		<i>Kwakzalvers</i> en geslachtsziekten.	1	"	"	Misbruik van het — Ber. 12
in Duitschland.	2, 4, 8	8	<i>Kwakzalverij</i> De moeilijkheid der —	8	"	"	
"	"		"	Congres tot de —	2, 8	"	
"	"		"	in Canada en Luxemburg.	10	<i>Samenstelling</i> der middelen in 1904 onderzocht.	12
"	"		<i>Kwakzalverij.</i> Bestrijding in Baden.	4	"	<i>Sanatogeen.</i>	5
"	"		"	" Beieren	12	<i>Sanden's electric Belt Co.</i>	2, 6, 10
"	"		"	Concurrentie in —	12	<i>Sanosine.</i>	Ber. 10, 11
<i>Geheimmiddelkramers.</i> Voortdurend toezicht op —	"		"	en de nieuwe tariefwet 6, Ingez.	4	<i>Santa Paulo.</i> Het klooster te —	Ingez. 6
<i>Geldmiddelen</i> der Vereeniging.	"	2	"	en voortgezet geneesk. onderw.	7	<i>Sagrent Ferris.</i> De middelen van —	3
<i>Geneeskunde.</i> Geen vrije uitoefening in	"		"	Lezing over — te Assen. Ber.	1	<i>Schiffmann's</i> middel tegen asthma.	1
Zwitserland.	Ber. 5, 9, 12	12	"	" "Averhorn." " 8, 11	11	<i>Schröter, Max,</i> een kwakzalver te Tilsit.	4
"	"		"	Overheidsbemoeying in zake —	6	<i>Siroop Rhoel.</i>	7
"	"		"	"De Telegraaf" over —	11	<i>Somnambule.</i> Verklaring eener —	6
<i>Geneeskundige Encyclopaedie</i> voor het huis-	"		"	Wat wij onder — verstaan.	2	<i>Spécialités.</i> Belasting op —	Ber. 5
gezin.	Boekbesch. 4, 8, 12	12	"	Wetgeving op het gebied der	10, Ber. 11	"	bereid door apothekers. Ber. 8
<i>Geneeskundigen</i> bij kwakzalvers gevraagd. Ber.	"	12	"	Practische bestrijding in Canada	10, Ber. 11	"	Regeling omtrent den handel
<i>Geneesmiddelen</i> bij toring. Ber.	"	12	<i>Kwakzalverij-tentoonstelling</i> te Breslau.	Ber. 10	10	"	in Hongarije. Ber. 1
<i>Geslachtsziekten</i> en kwakzalvers. Ber.	"	1	"	" in het stedelijk	10, 11	<i>Spraakje</i> uit den ouden tijd. Ber.	1
<i>Gevaar</i> van kwakzalversbehandeling	"	1	"	museum te Amsterdam.	"	<i>Staalman's</i> brochure over electr. toestellen	12
<i>Gezichts-kundige.</i> Gevaarlijk bezoek van een	"	3	"	"	10	<i>Standaert's</i> middelen.	5
"	Ingez.	4	<i>Lapponi, Dr.</i> Attest over Pinkpillen.	"	12	<i>Staphorster boertje.</i> Kruiden tegen doofheid.	11
<i>Gezondheids-Commissies</i> aan 't werk.	5, Ber. 12	12	<i>Laxeerende tabletten</i> Bromo Quinine.	"	12	<i>Stoelbevoorderaar</i> van M. Reimanns.	5
<i>Gezondheidsraad.</i> Centrale. Een goed begin.	"	3	<i>Litteratuur.</i> Populair geneeskundige —	"	12	<i>Suikerziekte.</i> Varkensgras tegen —	10
"	"		<i>Lepra-dokter.</i> De Chineesche — te Soerabaja.	"	7	<i>Tandheelkundige</i> hulp aan ziekenfondsleden. Ber.	3
"	"		<i>Lezing</i> over kwakzalverij te Assen.	"	1	<i>Tariefwet.</i> Het ontwerp der nieuwe —	
"	"		<i>Lind. Mr. A.</i> Voorzitter der Vereeniging. Ber.	" 8, 11	11	en de kwakzalverij. 5, Ingez. 4	4
"	"		<i>Maandblad.</i> Het nut van ons —	"	1	De zedelijkheid in de —	5
"	"		"	Verandering in de redactie.	8	<i>Telegraaf.</i> De — over kwakzalverij.	11
<i>Haarkleurmiddel.</i> Een niet onschadelijk —	"	11	<i>Maclaughlin's</i> Electro-vigueur.	"	10	<i>Tering.</i> Bijzondere methode ter geneezing —	11
<i>Haas. De,</i> Kruiden van —	Corr.	1	<i>Middelen</i> in 1904 onderzocht.	"	12	Geneesmiddelen bij —	12
"	3, Ber.	4	<i>Mixture Broux.</i>	"	11	<i>Toringdokter.</i> Vervolg van een —	Ber. 12
"	"		<i>Mos Magasin,</i> een haargroeimiddel. Ingez.	3	8	<i>Titel — De —</i> van Dr.	8
"	"		<i>Museum,</i> gesch. med. pharmac. — Ber.	10	11	<i>Toezicht</i> op geheimmiddelkramers.	9
<i>Haemine-Staal.</i>	Ber.	12	<i>Natuurgeneeskundigen</i> en artsen. Ber.	2	11	<i>Traub. Prof.</i> Waarschuwingen.	8, 9
<i>Hartmann. Dr.</i> te Ulm.	"	9	<i>Natuurheelkundige.</i> Handelingen van een	"	6	<i>Ulvenhoutsche bosch.</i> Wonderdokter. Ber. 9, 10, 11, 12	
<i>Henry's</i> versterkende pillen.	"	11	<i>Nieuws.</i> Het, Geneesk. overzicht der	"	2	<i>Verbodsbepalingen</i> tegen advertenties.	6, 9
<i>Hygiënische Vlugschriften</i> N ^o . 7, 9, 10. Boekb. 1, 6, 9	"	9	laatste dagen.	"	6	<i>Vereeniging</i> tegen de kwakzalverij:	
<i>Hypnose</i> en nog wat.	"	7	<i>Nut</i> van ons Maandblad.	Boekbesch. 1	1	Mr. A. Lind, Voorzitter. Ber.	1
<i>Homoeopathie in de Praktijk.</i>	Boekb. 10, 12	12	<i>Onbevoegde uitoefening</i> der artsenijsbereidk.	"	1	Toestand der geldmiddelen.	2
<i>Homoeopatische geneesmiddelen.</i> Onbevoegde	"		"	" geneeskunde. R. 5, 8, 10	10	Uit het jaarverslag over 1903.	10
aflevering van —	R.	5	"	" der geneeskunde. Ber. 3, R. 4, 5, 9, 10, 11, 12	12	Verandering in de redactie v. h. Maandbl.	8
<i>Hoestpastilles.</i>	Ber.	2	"	Congres tegen de — Ber. 5	5	Algemeene Vergadering. Ber.	11
<i>Holloway's</i> bespotting van den Koninginnedag.	Boekb. 11	11	<i>Onderwijs.</i> Voortgezet geneeskundig — en	"	7	Afd. Amsterd. Verandering in het bestuur. "	8
<i>Hoofdpijn.</i> Over —	"	9	kwakzalverij.	"	7	<i>Vereeniging</i> voor psychisch onderzoek.	7
<i>Huid en Haren.</i>	"	11	<i>Overheidsbemoeying</i> in zake kwakzalverij.	"	6	<i>Verzekering</i> zonder geneesk. onderzoek. Boekbesch. 1	1
<i>Hulprediker.</i> De —	"	11	<i>Pastilles.</i> Gevaarlijke — Ber.	2	12	<i>Vrije uitoefening</i> der geneeskunde.	9
<i>Hulp</i> van de kleine bladen.	"	11	"	Poncelé. H. W. 8	8	"	Geen — in
<i>Institut Dermothérapique</i> te Parijs.	Ber.	2	<i>Pharmaceutische wet.</i> Overtreding der —	Ber.	7	Zwitserland. Ber. 5, 9, 12	12
"	"	2, 3	<i>Pillen — Versterkende —</i> van Dr. Henry.	11	11	<i>Vrije uitoefening</i> der geneeskunde. Gevolgen der —	8
<i>Institute of Science</i> te New-York.	"	5	<i>Pink-Almanak.</i>	2, 12	12	<i>Waarschuwingen</i> in Oostenrijksch Bohemen	
<i>Jacob Mot</i> in hooger beroep. R. 10, 11, 12	"	12	<i>Pinkpillen.</i> "De Locomotief over —	"	9	aan dagbladredacties.	7
"	"		"	Een onwaardige advertentie.	1	Officieele — in Baden, Ham-	
"	"		"	en geneeskundige organisatie. Ber.	3	burg, Oostenrijk en Rusland.	7
<i>Kunde.</i> Ingez. 4, R. 5, 9, 10, 12	"	12	"	Dr. Lapponi's attest.	12	<i>Verkliedenverbond</i> tegenover de kwakzalverij	6
<i>Johannis thee</i> tegen longtering. Ber.	"	1	"	Samenstelling der — 6, Ingez. 7	7	<i>Welboek van Strafrecht.</i> Wijziging en aan-	
<i>Kaeting's</i> borstpastilles. H. W. 2	"	2	<i>Poeders</i> van Stroop. Ber.	7	11	vulling. Ber. 11	11
<i>Kankergenezer.</i> Een — R. 5	"	5	<i>Poncelé-Pastilles.</i> H. W. 2	2	11	<i>Wettelijke bepalingen</i> tegen kwakzalvers-	
<i>Karlsruhe.</i> De Gezondheidsraad door een	"	4	<i>Populair geneeskundige literatuur.</i>	12	11	middelen enz. in Hongarije.	1
geneeskundige beschuldigd.	"	4	<i>Portretten.</i> Hoe — voor advertenties wor-	"	10	<i>Windelincx.</i> Iets over — Ber. 10	10
<i>Karlsruhe.</i> Publicaties v. d. Gezondheidsraad:	"		den verkregen.	"	12	<i>Wonderdokter</i> te Bonn gestraft. Ber. 9, 10, 11, 12	12
<i>Electrische Regenerator</i> van het „In-	Ber.	2	"	voor Pinkpillen. Ber. 5, Ingez. 12	12	"	i. h. Ulvenhoutsche bosch. Ber. 9, 10, 11, 12
stitut Dermothérapique.	"	2	<i>Posttarief</i> voor maandbladen.	"	10	"	uit Zutphen. Ber. 11
<i>Electrische toestellen</i> van Biermanns	"	8	<i>Postwet</i> Wijziging en aanvulling.	"	11	<i>Wormpatronen.</i> De verkoop in gewone winkels.	5
<i>Electro-Suspensor</i> van Kuster & Co.	"	8	<i>Prent.</i> Een oude — 6, 12	6, 12	12	<i>Wijbert's tabletten.</i>	6
<i>Dr. Hartmann</i> te Ulm.	"	9	<i>Puntlicht.</i> Een duitsch —	"	1		
<i>Johannis Thee</i> van de firma Brock-	"	1	<i>Racahout des Arabes.</i>	"	4	<i>Zedelijkheid</i> in de nieuwe tariefwet.	5
<i>haus & Co.</i>	"	1	<i>Rechtszaken:</i>	"	4	<i>Zeeziekte.</i> Raadgevingen tegen — Ber. 10	10
<i>Poeders</i> van A.-Stroop.	"	7	Jacob Mot. 4, 5, 9, 10, 11, 12	4, 5, 9, 10, 11, 12	12	<i>Zexa.</i> Institut du — 2, 3, " 11	11
<i>Kauling. Dr.,</i> te Ginneken.	"	11	Een kankergenezer.	"	5	<i>Zutphen.</i> Wonderdokter te —	" 11
<i>Kidd. James W.</i> — wordt goedkooper	"	3	Onbevoegde aflevering van homoeop.	"	5	<i>Zweden.</i> Bureau voor inlichtingen om-	
<i>Klooster.</i> Het — te Santa Paulo onbekend	Ingez.	6	geneesmiddelen.	"	5	trent advertenties.	7
<i>Koninginnedag.</i> Bespotting van de	"	10	Onbevoegde uitoefening van artsenijs-	"	10	<i>Zwitserland.</i> Geen vrije uitoefening der	
<i>Kraamvrouw</i> en kind. De verpleging van	Boekbesch. 7	7	bereidkunde. 5, 8, 10	5, 8, 10	10	geneeskunst. Ber. 5, 9, 12	12
<i>Kruiden tegen doofheid</i> van het Staphorster	"	11	Onbevoegde uitoefening der genees-	"	1		
<i>boertje.</i>	"	11	kunde. 3, 4, 5, 9, 10, 11, 12	3, 4, 5, 9, 10, 11, 12	12		
<i>Kruiden</i> van de Haas. Corr. 1	"	1					
<i>Kruidenwijn</i> van de Haas 3, Ber. 4	"	4					
<i>Kruger's Tonic.</i>	"	8					
<i>Kuhne.</i> Iets over —	"	1					
<i>Kurpfuscher.</i> Opleiding tot —	"	1					

NAAMLIJST

VAN DE LEDEN DER

Vereeniging tegen de Kwakzalverij,
GESLOTEN 2 MEI 1905.

Totaal 711 leden.

* Een sterretje wijst aan, dat de
contributie over 1905 reeds per post
toegezonden is.

† Een kruisje wijst aan dat, be-
halve de contributie, ook een extra-
bijdrage voor 1905 is gestort.

BESTUUR:

Mr. A. Lind, Amsterdam,

Voorzitter.

J. van Riel, 's-Gravenhage, *Secretaris.*

A. J. Wijnne, Rotterdam,

Penningmeester.

Dr. W. Rutgers v. d. Loeff, Amsterdam.

P. Keg Czn., Middelburg.

NEDERLAND.

EERELEDEN:

Dr. G. W. Bruinsma, te *Teteringen*
(bij Breda).

Dr. Vitus Bruinsma, te *Lochem.*

G. B. Schmidt, te *Amsterdam.*

GEWONE LEDEN:

Aalsmeer.

J. M. Neomagus, no'aris.

* W. Snethlage, arts.

Aalten.

* H. J. der Weduwen, arts.

Aardenburg.

* Dr. J. Doyer, arts.

Abcoude.

* Dr. H. P. Kapteyn.

Achtkarspelen.

Gezondheidscommissie.

Alblasserdam.

Afd. IJsel, Noord, Alblas, Lek der

Ned. Maatsch. t. Bev. v. Geneesk.

Alkmaar.

* Dr. J. C. Overduin.

Almelo.

* Dr. J. W. Wicherink, arts.

Ameide.

† F. J. van den Berg, arts.

Amersfoort.

† Gezondheidscommissie.

J. C. Rolandus Hagedoorn, arts.

* Mr. J. van der Leeuw, Adv. en Proc.

* Th. ter Maat, apotheker.

* C. M. M. Vermolen, apotheker.

Amsterdam.

† E. J. Abrahams, arts.

E. W. Ansingh, apotheker.

* Dr. P. J. Barnouw.

* Dr. F. Basenau.

A. H. M. v. d. Bergh, Pharm. Stud.

* J. W. Bergansius, dir. Levensverz.

J. Blaauboer Jzn., apotheker.

* Dr. Ch. Bles, arts.

Mr. L. J. Blijdestein, griffier bij

het kantongerecht.

* G. A. Nering Bögel.

E. Bolkestein, apotheker.

P. H. Bon, apotheker.

N. M. Bouvy & Zoon, apothekers.

* G. Brink Bzn., apotheker.

Dr. H. Burger, arts.

L. C. W. Coex, apotheker.

Dr. J. F. Coenen.

* A. Cijfer, arts.

Dr. A. W. M. van Deventer, dir.

off. v. Gez. 2e kl. K. N. M.

Dr. G. Dornseiffen, arts.

Dr. J. P. van der Eijden.

* H. Fockens, geneesheer.

A. Frederikse, arts.

† H. van Gelder, dirig. mil. apoth.

† Dr. J^b. van Geuns.

M. C. Giltjes, apotheker.

* E. L. Glinderman, apotheker.

* Dr. J. G. Gohl, arts.

* Dr. Hk. Th. Herman, arts.

Mr. P. J. Hooft Graafland.

F. de Haas, apotheker.

* A. Harmens Wzn., Bureau Chem.

onderzoek.

* H. Hempenius, apotheker.

* Jos. Hess, Comm. in effecten.

Rud. Heybroek.

Dr. S. van der Horst, arts.

* A. Huender Wzn., apotheker.

* Mej. C. Hugenholtz, apoth. Wil-

helmina Gasthuis.

* C. J. v. Ledden Hulsebosch, apoth.

* J. Menno Huizinga, directeur v. d.

Geneeskundigen Dienst.

† V. van Itallie, apotheker.

* J. Joakman, apotheker.

* W. R. van de Kastele, arts.

B. A. van Ketel, apotheker.

* A. Koek, apotheker.

J. H. A. A. Kalf, koopman.

M. de Heer Kloots, Med. Stud.

B. van Marwijk Kooij.

* Dr. D. H. Koetser, arts.

Mr. P. W. de Koning, advocaat.

* P. J. Kruijse, apotheker.

* G. G. Lambers, apotheker.

* Mej. Dr. C. C. de Lange, arts.

* Dr. N. Lansdorp.

* Mr. E. van Lennep.

* Mr. A. Lind, advocaat.

Dr. W. Rutgers v. d. Loeff, arts.

* D. J. E. Mac Leod, officier van

Gez. 1e kl.

* J. P. v. d. Marel, milit. apoth.

* Dr. P. F. J. Ter Maten.

* P. J. Honoré Metz, apotheker.

* Dr. G. Ter Meulen.

† Dr. L. C. v. d. Meulen, arts.

M. J. Michel, apotheker.

* Dr. W. C. Posthumus Meyjes.

† Dr. W. Posthumus Meyjes.

* E. Mogendorff, arts.

† P. N. Muller.

* Mej. M. Mijers, apoth. Isr. Ziekenh.

Ned. Maats. t. bev. d. Geneesk.

Ned. Maats. t. bev. d. Pharmacie.

Ned. Tandmeesters-Vereeniging.

* Cl. Neujean, apotheker.

* Mr. V. K. L. van Os, advocaat.

H. Pekkelharing, apotheker.

* Dr. A. E. de Perrot.

Pharm. Ver. Luctor et Emergo.

M. J. van der Plaats, apotheker.

* Prof. Th. Place.

* Jacobus Polak, oud-apotheker.

Mr. J. C. Post, advocaat.

* J. A. Quanjier, arts.

Dr. A. W. van Renterghem.

P. L. N. Roldanus, apotheker.

* G. H. Roll, geneesheer.

* Dr. P. F. v. Hamel Roos, Bureau

chem. onderz.

Dr. N. J. Rooswinkel, arts.

* J. van Rosmalen.

† A. J. Rijk.

* H. van 't Sant, apotheker.

* J. H. Schaffers, „

* G. Schippers, apotheker.

J. Schlencker, Comm. in assuran-

tiën.

* J. W. Schouten, apotheker.

Dr. S. Simons, arts.

† E. Th. Smeets, contr. bij het kad.

† F. A. Steensma, arts.

D. M. v. d. Stempel.

Dr. B. H. Stephan, arts.

* W. S. Stüven, veearts.

* J. F. Suyver, apotheker.

* W. H. Swets, arts.

* A. van Swieten, ingenieur.

* Joh. Jelgerhuis Swildens, apoth.

H. Timmer, arts.

* J. Th. Tinkenberg, apotheker.

† Prof. Dr. Hector Treub.

* P. Verhagen, arts.

W. A. Vermaas, arts.

P. C. Vlaanderen, arts.

* Firma G. G. v. d. Voort, apotheker.

* V. H. C. v. d. Voort, apotheker.

* G. P. H. Vriens, apotheker.

* P. N. de Vries Jr., arts.

Mr. L. Zegers Veeckens, notaris.

* L. A. Weissenbruch, apotheker.

* H. M. C. Wellinghuyzen, fabrikant.

* Prof. Dr. J. K. A. Wertheim Sa-

lomonson.

Wijnhoff en Van Gulpen, handels-

scheikundigen.

* P. van der Wielen, lector Artsenij-

bereidkunde.

* P. A. de Wilde, arts.

* Dr. P. J. Zaalberg Hz., arts.

J. J. S. R. Zimmerman.

† Dr. J. A. L. Heenk, arts.

* Anna Paulowna.

* J. Oostr, arts.

* Apeldoorn.

* Mevr. A. G. Kerkhoven—Wijnhoff.

* P. Persijn, apotheker.

L. Pot, arts.

* Dr. A. Zaaier.

* Arnhem.

* Mr. W. P. R. Bouman, amb. O. M.

bij het kantongerecht.

* Dr. G. J. M. Couvée, arts.

* Th. Hillen, apotheker.

Mej. G. Jongbloed, gemeente-apoth.

† Dr. P. W. Meihuizen, arts.

* Dr. A. E. Post, oud-insp. geneesk.

staatsgez. arts.

* Dr. W. Renssen, arts.

* Dr. R. J. Roelofs, arts.

Dr. J. Tjaarda.

* Mr. R. Veldwijk.

* Mr. D. J. Mom Visch.

Arum (Fr.)

* A. T. Eelkema, arts.

Assen.

* Dr. H. Anema, arts.

J. Bolt, arts.

* Mr. A. Hilbingh ten Oever.

Assendelft.

* S. Bon, geneesheer.

Avenhorn.

* R. Geel, arts.

Axel.

Dr. R. P. Offringa Hzn., arts.

Baarn.

* Dr. P. V. Astro, arts.

* D. Bierhaalter, apotheker.

* Dr. F. J. A. Muysken, arts.

* Dr. A. J. A. Thomas, arts.

Barendrecht.

* J. van der Meulen, arts.

Beek bij Nijmegen.

G. S. H. Wendelaar.

Bemmel.

* J. Poel Jr., arts.

Bennekom.

Mr. A. C. van Daalen.

Bennebroek.

A. Kouwenaar, arts.

Bergen-op-Zoom,

J. C. de Meulemeester, arts.

Beverwijk.

Dr. J. W. Schuit.

De Bilt.

† K. J. Lette, arts.

Bleskensgraaf.

* J. V. Huysman, arts.

Bloemendaal.

* Dr. D. Bakker, arts.

Bolsward.

* D. v. d. Meer, apotheker.

K. van Ringh, „

Den Bommel,

J. Prins Fokkes, arts.

Borger.

J. Frima, arts.

Boskoop.

* Dr. H. H. van Eyk, arts.

Bozum.

* J. H. Regenbogen, arts.

Brakel.

* J. J. Warnsinck, arts.

Breda.

* J. A. J. Bruinsma.

* Dr. G. S. Moerel, arts.

* J. Bartolotti Rijnders, offic. v. gez.

Kon. Milit. Academie.

Dr. E. A. O. Was, leeraar aan het

Gymnasium.

* J. E. H. v. Waegeningh, mil. apoth.

† H. H. P. de Wit, gep. kapt. d. art

Breukelen.

† Dr. Joh. Keijzer, arts.

Brielle.

Gezondheids-Commissie.

Broek op Langendijk.

* Dr. H. G. Hamaker, arts.

Brummen.

Dr. A. S. de Bruyn.

Buiksloot.

* S. van Kempen, arts.

Burg (Texel.)

A. Wagemaker, arts.

Bussum.

* Dr. D. W. de Jong, arts.

* C. J. Koning, apotheker.

Dedemsvaart.

Th. Ruys, arts.

Delft.

* Dr. A. Brester.

* S. J. Fischer, apotheker.

* C. A. v. Greuningen, apotheker.

Geneesk. Leesgezelschap Hippocrat.

Sacrum.

Dr. B. E. Scheltema, arts.

* Dr. C. J. Snijders.

J. A. Straman, apotheker.

J. Thomée, arts.

Delfzijl.

Dr. C. U. J. Trip, arts.

Denekamp.

† A. J. Hondelink, arts.

Deventer.

Afd. der Maats. ter bevordering

der Geneeskunst.

* Dr. P. van Delden Sr.

* P. Volders, apotheker.

Dieren.

G. H. van Hoolwerff, apotheker.
 * F. M. de Leur, veearts.
 Dr. A. E. Veenbos.
Hulst
 * Dr. J. E. Callenfels.
Kampen
 P. Butter, arts.
 * Mr. F. O. v. d. Dussen, kantonr.
 * D. v. d. Weerd, apotheker.
Katwijk aan Zee
 † Dr. D. L. van Elk, arts.
 H. E. de Ruiters Zijlker.
Kethel (Z.-H.)
 * G. Sauer, arts.
Kinderdijk
 H. C. Knappert, arts.
 Jan Smit V.
 * J. M. Prins Visser, ingenieur.
Klaaswaal
 * D. F. Groenewoud, arts.
Klundert
 † Dr. B. J. Holster.
Kollum
 * Dr. A. Schuckink Kool, arts.
Kortenhoeft (N.-H.)
 * J. E. Brouwer, arts.
Kortezwaag
 J. B. Ebbinge, arts.
Koudekerk (bij Leiden)
 * W. A. Baar, arts.
Koudum (Fr.)
 † Dr. L. de Jong, arts.
Krimpen a. d. IJsel
 * W. M. Blom, arts.
Krommenie
 * H. J. M. Schoo, arts.
Laag Soeren
 Dr. G. W. S. Luingbeek, arts.
Laren (N.-H.)
 * H. G. Willenborg, arts.
Leerdam
 * H. W. Schomper.
Leeuwarden
 Jhr. Mr. A. E. v. Boelens v. Eysinga.
 Dr. Jac. Baart de la Faille.
 * Mr. A. Menalda Hz.
 Mr. J. D. v. d. Plaats.
 Dr. J. A. Römer, arts.
 P. H. de Ruijter, hoofd der school voor M. U. L. O.
 * Dr. J. F. Zelhorst, arts.
 * A. E. Sissingh, arts.
 C. J. de Vogel, apotheker.
 Afd. v. d. Prov. Fr. Werkl.-Ver.
Leeuween
 * Dr. A. W. van Haagen.
Leiden
 Mr. M. d'Aumerie.
 * J. G. Colenbrander, jur. stud.
 * Mr. H. L. Drucker, lid van de 2de Kamer der Staten-Generaal.
 R. Dijkstra, apotheker.
 J. P. L. Hulst, arts.
 * E. J. van Itallie, militair apoth.
 Prof. Dr. J. A. Korteweg.
 W. F. Rutgers van der Loeff.
 * Dr. Thomas van Wijk.
Leiderdorp
 T. F. Thyssen, arts.
Leimuider
 * C. van Altena, arts.
Lekkerkerk
 † J. van Dijk, arts.
Lemmer
 H. Toxopeus, arts.
Lent (bij Nijmegen)
 * F. C. Kuipers, arts.
Leur
 * F. B. A. M. Hohmann, arts.
Leusden (bij Amersfoort)
 * H. Visscher, arts.
Lexmond
 * P. Bon, arts.
Lisse
 * D. Blok, arts.
Lith
 J. Wiegiersma, arts.
Lochem
 * J. A. ten Bokkel Huinink, arts.
 † Mej. F. J. van Uldriks.
 W. Wybrands, arts.
Loenen a. d. Vecht
 * Dr. H. J. Planten.
Lossen
 * J. G. Frederiks, arts.
Lunteren
 † Dr. W. C. Kimmijser, arts.
Maasland (Z.-H.)
 Dr. J. van der Hoeven.
Maassluis
 * Dr. H. J. M. Boonacker, arts.
 G. H. Nikkels, arts.
Maastricht
 Loge „La Persévérance.”
 J. Ploeger.
 * A. H. M. Schmedding, arts.
 * Dr. Emile Schreinemacher.

Makkum
 Dr. W. Driendijk, arts.
Marsum (Fr.)
 * H. Reitsma, arts.
Medemblik
 † E. Heckman, apotheker.
Meerkerk
 B. H. van Nes, arts.
Meppel
 Dep. v. d. Maatschappij tot Nut van 't Algemeen.
 Gezondheids-Commissie.
Middelburg
 Gezondheids-Commissie.
 * J. C. v. d. Harst J. Jzn., apotheker.
 † L. K. v. d. Harst J. Jzn., apotheker.
 † P. Keg, Cz., directeur posterijen.
 † Jhr. Mr. L. Schorer, burgemeester.
Middelharnis
 * C. J. H. v. d. Broek.
 Gezondheids-Commissie.
Midwoud
 * A. H. van den Berg, arts.
Milligen
 Dr. B. ter Cock, arts.
Molenaarsgraaf
 * A. J. Formijne, arts.
Montfoort
 R. Peel, arts.
Musselkanaal
 * E. Uniken v. d. Tuuk, arts.
Naaldwijk
 * Dr. J. Snellen van Vollenhoven.
 * Dr. P. Timmers, arts.
Neuzen
 Gezondheids-Commissie.
Nieuw en St. Joosland
 † B. F. Catz, arts.
Nieuwe Tonge
 * C. van Gelder, arts.
Nieuwerkerk a. d. IJsel
 * J. C. Bom, arts.
Nieuwkoop (Z.-H.)
 J. Baart de la Faille, arts.
Nieuwleusen
 * A. van Scherpenzeel, notaris.
Nieuwveen
 J. W. R. Koch, arts.
Noordwijkerhout
 * F. J. Visser, arts.
Numansdorp
 * C. Flohil, arts.
Nunspeet
 * Dr. J. Schut, arts.
Nijmegen
 † F. Bar. v. Aerssen Beijeren v. Voshol.
 Dr. Wiardi Beckman.
 * Dr. J. P. S. Berends Sr.
 * Dr. L. P. J. Berends.
 * F. W. J. v. d. Brink, tandmeester.
 * Dr. C. J. van Duijl.
 * Dr. E. Halbertsma, arts.
 J. C. Hertstein, arts.
 Dr. W. J. Kolff.
 Loge „St. Lodewijk.”
 * G. Ph. G. Moeijs, apotheker.
 † Dr. N. Munk, arts.
 * W. F. A. Wijnen, tandmeester.
Nijkerk o/d. Veluwe
 P. N. van Lit, arts.
Oegstgeest
 * D. Timmermans, arts.
Oldehove (Gr.)
 E. Boerma, arts.
Oldenzaal
 L. A. de Vries, arts.
Ommen
 * Dr. C. J. Warnsinck, arts.
Oostburg
 Dr. C. Prey Jr., apotheker.
Oost- en West Souburg
 † C. E. Plugge, arts.
Oosterbeek (bij Arnhem)
 * Mr. H. W. de Bas.
 J. Le Bret.
 * Mr. J. J. S. baron Sloet.
Oostermeeer (Fr.)
 † A. P. Schaafsma.
Oud-Beijerland
 Dr. K. Lodder.
Ouddorp (Flakkee)
 * K. C. Cruq, arts.
Overschie
 * Dr. C. van Schouwen.
Overveen
 C. H. Bos.
Papendrecht
 * Dr. E. Brandts.
St. Philipsland
 † A. Leon van Eldik, arts.
Princenhage
 Dr. M. Batenburg, arts.
Purmerend
 * B. W. Hartong van Ark, apoth.
 K. van Giffen, apotheker.
 Dr. J. J. Maats.
Putten
 A. H. Haentjes, arts.

M. C. G. Middelburg, arts.
Raamsdonk
 † C. Gutteling, arts.
Rauwerd
 * Dr. G. A. Murray Bakker.
 * Gezondheids-Commissie.
Reeuwijk (bij Gouda)
 J. M. van Staveren, arts.
Rhenen
 * J. J. Post, apotheker.
 N. L. Reijnders, arts.
Rijnsburg
 * Dr. A. J. van Walsem, arts.
Ridderkerk
 J. M. Langeveld, arts.
Roermond
 * F. A. Haan, apotheker.
 * Dr. J. L. Herten.
 Jhr. Mr. Louis Michiels v. Kessenich.
 * Th. Paulussen, officier v. gez.
Rotterdam
 † Mr. A. C. v. Blommestein, adv. en proc.
 * Mr. C. H. B. Boot, off. v. justitie.
 * D. H. Brinkhorst, arts.
 Wed. Bulterman & Cohen, apothekers.
 † Dr. J. M. Dutilh, arts.
 * W. H. J. Gantvoort, apotheker.
 * C. Groenewegen, arts.
 * Mej. A. Grutterink, apoth. ziekenh.
 * Dr. I. J. Hage, arts.
 * M. Jagerink, arts.
 J. Jurrewitz, apotheker.
 Mej. E. A. J. Knoops.
 † Dr. T. Lycklama à Nijeholt.
 * J. L. J. M. Maas, apotheker.
 * M. J. v. d. Meij de Bie, apoth.
 Dr. L. B. de Monchy, arts.
 C. & C. J. Pluijgers, handel in chemicaliën.
 * M. Polak, arts.
 V. Winkler Prins, arts.
 R. F. H. de Richemont, apotheker.
 * H. van Roijen, arts.
 G. M. Rueb.
 * Van Schaick & Baljon, kooplieden.
 * Dr. P. H. Simon Thomas, arts.
 * Mej. M. Snellen.
 * J. Snoep, apotheker.
 Maurice Son, tandmeester.
 Mej. Christina Stronck, apotheker.
 * C. L. W. Stutterheim, apotheker.
 Rotterdamsche Tandheelkundige Vereeniging.
 D. Teessen, apotheker.
 Dr. L. A. Thomée, arts.
 * P. Schrameier Verbrugge, notaris.
 Dr. P. A. Vos, apotheker.
 * K. J. Wijlacker, dir. ziekenfonds.
 † A. J. Wijjne, gemeente-apotheker.
 * H. C. Zeelt, apotheker.
 * J. J. van der Zwet, arts.
Ruurlo
 * H. W. C. E. Hofstede, arts.
Sassenheim
 Dr. A. G. Metzlar.
Schagen
 Gezondheids-Commissie.
Scharmer (gem. Slochteren)
 * H. J. Fockens, arts.
Scherpenzeel
 S. F. Boekhoudt, geneesheer.
Scheveningen
 * Dr. C. M. Hartog, arts.
 * J. C. Filedt Kok, apotheker.
 Dr. K. de Lint.
Schiedam
 * A. Gouka, apotheker.
 Dr. C. J. Vaillant.
Schildwolde (Gr)
 * Dr. M. J. Adriani.
Serooskerke (Walcheren)
 H. G. J. van den Bosch, arts.
Sliedrecht
 * I. J. v. d. Berg, apotheker.
 Dr. A. Prins de Raat, arts.
 Dr. P. Langeveld, arts.
 Afdeling v. den „Volksbond.”
Sneek
 * B. J. Boerrigter, apotheker.
 * IJ. van der Feer, apotheker.
 * Gezondheids-Commissie.
 L. Hertzberger, arts.
Soest
 Het Gemeentebestuur.
 * H. P. Schoonenbeek, arts.
Spaarndam
 W. Nije, arts.
Spanbroek
 * G. C. van Balen Blanken Jr., arts.

Stolwijk
 * S. Bijlsma, geneesheer.
Terborg
 * N. P. Brunt, arts.
Ternaard
 Dr. P. de Jager.
Tiel
 Mevr. M. E. v. Tienhoven-Muijsken.
Tilburg
 * Th. N. Cloosterhuis, apoth.
 * J. I. Keijzer, apotheker.
Tolbert (Gr.)
 * W. R. Mansholt.
Uden (N.-B.)
 * Dr. P. F. A. Peters, arts.
Utrecht
 * Mevr. A. C. Alblas-Sorber, apoth.
 * Dr. Ch. Ali Cohen, hoofdinsp. v. de volksgez.
 * H. F. Beijerman, ingenieur.
 Jan Wefers Bettink, fabrikant.
 † Prof. Dr. H. Wefers Bettink.
 * Dr. C. W. Broers, arts, off. v. gez.
 P. W. C. M. Busch, med. stud.
 * J. van Dam van Isselt, voorzitter Centr. Gez. Raad.
 * Jacob Duijvis.
 * C. D. Fehrmann, apotheker.
 Mr. E. Fokker, voorz. Centr. Raad van Beroep.
 Dr. B. Frerichs.
 * Gezondheids-Commissie.
 * J. Grijns, arts.
 S. E. Haagsma, werktuigk. ingen.
 * Dr. J. Hartog, arts.
 * D. Heineke Jr., cand. arts.
 * Dr. W. Huiskamp, arts.
 Mr. A. C. Crena de Iongh, Lid Centr. Raad v. Beroep.
 * Dr. L. v. Itallie, leeraar Rijksvee-artsenijschool.
 * Prof. Dr. B. J. Kouwer.
 † Dr. L. T. van Lelyveld, arts.
 † Dr. J. Loric.
 * J. C. Th. Marius, agent in wetensch. instrumenten.
 * P. E. A. Musquetier.
 Dr. F. A. K. Rombach.
 Pharmac. Gezelsch. „Scheele.”
 * D. Schaap.
 * C. Sleswijk, apoth.
 J. H. K. Smeets, apotheker.
 Prof. Dr. C. H. H. Spronck.
 Unitas Pharmaceuticorum.
 Vereen. ter bev. v. Volksgezondh.
 * K. Visscher, apotheker.
 * H. Vlaanderen, koopman.
 † Dr. L. U. H. C. Werndly, arts.
 Jb. Tigler Wijbrandi, apotheker.
Veen (bij Heusden)
 * J. E. Schmitz, arts.
Veendam
 * W. Boer, notaris.
 E. Steenhuizen Hz., apotheker.
 Dr. Th. Tjabbes, arts.
Veere
 Gezondheids-Commissie.
Veelp (bij Arnhem)
 * R. Piekema, arts.
 * Mr. de Vos tot Nederveen Cappel.
 * Dr. A. v. d. Willigen, arts.
Vianen
 * L. A. Baron van ITERSUM, notaris.
 * H. J. Thorbecke, arts.
Vlaardingen
 C. H. Bekker, apotheker.
 W. C. v. Dusseldorp Jzn., meelfabrikant, voorz. Gez.-Commissie.
 C. A. v. Buuren v. Heyst, koopm.
 G. v. Buuren v. Heyst, koopman.
 * H. R. v. Buuren v. Heyst, „
 * C. M. Hoogenboom, arts.
 A. Hoogendijk, reeder en koopm.
 * Dr. H. Kikkert Czn., arts.
 Huib. Kikkert, reeder en koopman.
 * A. Knottenbelt, notaris.
 P. van Leeuwen, fabrikant.
 † Dr. J. Voogd.
 * Dr. L. W. H. Tjeenk Willink, arts.
 * J. M. Zemsch Jr., apotheker.
Vlissingen
 * A. J. van Ockenburg, apotheker.
Voorburg (bij 's Hage)
 * Dr. C. Ten Bosch Az., arts.
Voorst
 D. Brocx, arts.
Waardenburg
 * G. J. van Wieringen, arts.
Waddinxveen
 * H. Blanken, Johzu., arts.

Wageningen
 * Dr. C. Alers, arts.
 C. D. Bergacker, apotheker.
 R. van Eck, apotheker.
Weesp
 * N. A. Ballentijn, apotheker
 A. A. Knaap, arts.
Westervoort
 * J. H. W. Kuneman, arts.
Winschoten
 * Dr. Jen Wartena, arts.
Winterswijk
 J. Hagens, arts.
 H. J. Mauschot, arts.
Wirdum (Fr.)
 F. van Setten, arts.
Wissenerke
 * D. J. Helderman, geneesheer.
Wognum (bij Hoorn)
 * L. H. W. Janssens, arts.
Wommels
 * W. K. J. Hoekstra, geneesheer.
Workum
 † Mevrouw Sluijterman.
 * J. J. Persant Snoep, arts.
Wormer
 * W. de Booij, arts.
Woubrugge
 * W. A. Asman, arts.
Wijchen
 P. Ruijsch van Dugteren, arts.
Wijhe
 * J. W. Engels, arts.
Wijk bij Duurstede
 Dep. der. Mij. tot Nut van 't Alg.
IJselmonde
 * H. C. van den Bijllaardt, arts.
IJselstein
 * W. Peel, arts.
Zaandam
 * G. van Sante Bz., apotheker.
Zalt-Bommel
 * J. van Tright, apotheker.
 Dr. J. de Wit, arts.
Zeist
 C. Guldensteeden Egeling, apoth.
 * Dr. S. Heeg, arts.
 C. Jonges, arts.
 * N. A. Kortlandt, arts.
Zevenhuizen (Z.-H.)
 * Dr. H. J. de Witt, arts.
Zoetermeer
 * A. Meerburg, arts.
Zuid-Scharwoude
 C. Rootlieb Jr., arts.
Zutphen
 * C. Storm Buijsing, burgemeester.
 † J. M. van Elk, handelsagent.
 Dr. J. M. van 't Hoff, arts.
 H. W. Massink, ijzerhandelaar.
 † G. J. W. Rosenkranz, controleur v. h. kadaster.
 * G. L. Tjeenk Willink, oud-apoth.
 * Dr. A. N. Nolst Trenité, arts.
Zwolle
 * Dr. L. E. Goester, insp. Volksgez.
 * R. Meulenhoff, oud-apotheker.
 Dr. J. H. H. Stroinck Jr., apoth.

NED. OOST-INDIE.
Batavia
 A. T. E. Morel, apotheker.
Bangkinang
 * A. W. Cramer, arts, off. v. gez.
Probolinggo
 D. van Aalst, apotheker.
Semarang
 Mr. H. B. Pleyte, advocaat.
Soerabaja
 † D. J. Reese, apotheker.
Soerakarta
 Dr. J. Dekker, mil. apotheker.
JAPAN.
 Dr. H. T. C. ten Kate Jr. te Kobé.
Bestuur der Afdeling Amsterdam.
 H. van Gelder, voorzitter.
 Mej. C. Hugenholtz, secretaresse.
 E. Th. Smeets, penningmeester.
 Dr. W. Rutgers van der Loeff.
 E. J. Abrahams.